

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SVUNDNE TIDER

SVUNDNE TIDER

ERINDRINGER OG BREVE

UDGIVET AF

CARL DUMREICHER, H. G. OLRİK
OG H. TOPSØE-JENSEN

VI. BIND

H. HAGERUP

1947

JOHAN BARTHOLIN EICHEL
REISE FRA KIØBENHAFN
OVER KIEL OG HAMBORG
TIL LONDON A° 1792

H. HAGERUP

1947

**TRYKT I
1000 EKSEMPLAER**

**Copyright by
H. G. OLRİK — H. HAGERUP**

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

INDLEDNING

I den her meddelte Rejsedagbog navngiver dens Forfatter sig intetsteds; han har fundet det helt overflødig, for hans Dagbog var jo kun bestemt for en lille snever Kreds, som vidste, hvis Haand og Tanker her forelaa. En fremmed Eftertid vil dog ikke have svært ved at udfinde, hvem Forfatteren er — det fremgaar indirekte af det første og sidste Blad, at her skriver Ejeren eller, da Talen er om et Stamhus, Besidderen af Aastrup i Sjælland, en Gaard og et Gods mellem Roskilde og Holbæk. Dér boede i 1792 den tidligere Højesteretsassessor, Etatsraad Johan Bartholin Eichel, som i August gav sig ud paa Rejse, ledsaget af sin Hustru, sin ældste, 17-aarige Datter og sin yngste Søn, 8 Aar gammel, samt Tjeneren Christian og Hunden Krølop. Selv siger han, at Rejsen gik for sig »i den priselige Hensigt at bedre en kjær Kones og Moders Helbred« (men herom hører man ikke et Ord mere i Dagbogen), og den havde oprindeligt Italien som Maal; men da man efter en lang Sejlads til Kiel omsider

kom til Hamburg, opdagede man, at der var Krig i Mellemeuropa, og at det var farligt, for ikke at sige livsfarligt, at køre syd paa; saa sejlede Selskabet til England for derfra at gaa til Portugal, men kort før man skulde afsted, fik Etatsraaden en Blodspytning — han omtaler den endda som *øen af mine sædvanlige* — og den tvang ham til at vende helt om og opgive al videre Udfart. Det blev da de langsommelige Sørejser og Opholdene i Hamburg og London, som blev Genstand for hans Dagbogsskriven; ogsaa om Hjemkørslen fra Hamburg op gennem Holsten og Slesvig og over Fyn til det lykkelige Gensyn med Hjemmet skrives der udførligt. Hans Dagbog bliver derved et morsomt og værdifuldt Stykke Kulturhistorie, som det nok synes værd at gøre tilgængeligt for en større Kreds.

Etatsraad Bartholin Eichel er ikke nogen kendt Person; det er kun som Følge af hans fire Indlæg i den store Landbokommissions Forhandlinger 1786, der gaves i Trykken 1788/89, at hans Navn med en kort Biografi findes i Ehrencron-Müllers Forfatter-Leksikon, og i Danmarks Adels Aarbog for 1932 kan man finde hans og hans Families Data paa Stamtavlen over Slægten Bartholin. Det vil derfor være nyttigt paa et lidt bredere Grundlag at præsentere Manden for Læserne af hans Rejsedagbog.

Johan Eichel Bartholin — han ombyttede selv senere de to Efternavne og saaledes føres de endnu af hans Efterslægt — blev født 12. Novbr. 1748 i København som Søn af Assessor i Danske Kancelli, kst. Højesteretsjustitiarius, Konferensraad Caspar Christopher Bartholin, der i sit 2. Ægteskab, indgaaet i 1744, da han selv var 44 Aar, med den da kun 15-aarige Arving til Aastrup, Elisabeth Hedwig Eichel, havde erhvervet sig og sine Efterkommere dette Stamhus, som i 1736 var blevet oprettet af hendes Farfar, Etatsraad og Borgmester i København, Lægen Johan Eichel, hvis Søn, Etatsraad Just Valentin Eichel ved sin Død i 1743 kun efterlod sig den nævnte Datter, der allerede døde i 1755. Hendes førstefødte Barn, en Søn, døde 2 Aar gl., derefter fulgte en Datter, Else (1747—77), som i 1767 ægtede Amtmand over Lundenæs og Bøvling Amter, senere over Ringkøbing Amt, Etatsraad Chr. Fr. Hansen (1737—1807). Det tredie Barn, Sønnen Johan Eichel, som vi her har at gøre med, gik en Tid i Roskilde Skole men blev 1764 privat dimitteret til Universitetet, hvor han 1766 tog juridisk Eksamen, to Aar efter at hans Far var død og han selv, foreløbig under Kurator, havde tiltraadt Besiddelsen af Stamhuset. Samme Aar ansattes han i Danske Kancelli i sin qvasi Onkel, daværende Konferensraad Bolle Willum Lux-

dorphs Kontor; i dennes Dagbøger for de følgende Aar kan man følge Johan Eichels Karriere. Luxdorph, der var Fætter til Johan Eichels Faders første Hustru og Formynder for hans svaghovede Halvbroder Christopher Bartholin (1736—80) til Trudsholm samt Medeksekutor i Konferensraad Caspar Christopher Bartholins Dødsbo, tog sig i de følgende Aar ogsaa venligt af dennes yngre Sønner — foruden Johan Eichel efterlod han sig en Søn, Juristen Thomas Eichel Bartholin (1755—1829) — men henimod Luxdorphs senere Aar er det, som om Venskabet med Johan Eichel er kølnet noget; ja der synes næsten at ligge en med Skadefryd beslægtet Følelse til Grund for hans sidste Notat i Dagbøgerne om sin fordums Protegé, hvor han omtaler det stygge Uheld, som denne havde i Maj 1787 i en Højesteretssag, hvor Bartholin Eichel stillede Krav om godsejerlig Myndighed over en Bondedreng, hvis Forældre ganske vist boede paa Aastrup Gods men ikke hørte under dette, og ikke blot tabte Sagen men maatte betale dens Omkostninger og tilmed fik Bøde for unødigt Trætte!

Da havde Johan Bartholin Eichel allerede længst forladt Statstjenesten, hvori han ellers havde haft et ret rask Avancement: 1766 Kancellisekretær, 1771 Assessor i Hof- og Statsretten,

1775 i Højesteret, 1774 Justits- og 1779 Etatsraad. Men allerede 1782 søger han sin Afsked under Paaskud af, at hans Helbred «er saa mærkelig svækket», skønt han dog baade, da han 1774 ægtede en Datter af Kancelliforvalter og Konferensraad Andreas Graah, Bolette Marie, der var født 1746 og døde 1778, og ved sit andet Ægteskab i 1779 med Frøken Marie Elisabeth Lasson, yngste Datter af Major i fynske nat. Inf.-Regiment Jens Lasson og Ursula Dorothea de Seue, havde faaet Professor Mathias Saxtorphs Attester for at have «fuldkommen gode Sinds- og Legemskræfter» og at være i Stand til «vedbørligen at besørge sine sædvanlige Forretninger» — han satte da ogsaa fire Børn i Verden efter Afskeden fra Højesteret.

Der har da maaske været noget om Snakken, naar det i Komponisten Poul Rasmussens Omtale af ham i den kendte noget skandaløse Anekdotesamling, der for Bartholin Eichels Vedkommende særlig handler om dennes ægteskabelige fata, hedder, at «Etatsraad B. E. blev engang lidt stødt, tog da sin Afsked og viisde, at han kunde undvære den Kongelige Gage». *Hvad* han blev stødt over, siges eller vides ikke, men han fik ellers sin Afsked med en Indstilling fra Rettens Justitiarius, der beklager hans Svaghed, «saa meget mere, som Høiesteret i ham havde en ret-

sindig, duelig og indsigtfuld Assessor«. Maaske er Sagens Kerne den, at Bartholin Eichel ikke har været yndet af den endnu paa dette Tidspunkt almægtige Ove Høegh-Guldberg og hans Tilhængere, og hans Afgang paa en Tid, da Kravet om gennemgribende Landboreformer netop stod paa Dagsordenen, har da mulig haft en vis politisk Baggrund, som nu kun kan anes.

I saa Fald kom Oprejsningen, da Bartholin Eichel i Septbr. 1786 blev en af de seksten fremragende Mænd, som fik Sæde i den ved kgl. Resol. af 25. Aug. s. A. nedsatte store Landbokommision, og det i hans Egenskab af Jurist men dog vist heller ikke uden Henblik paa, at han hørte til de større Jorddrotter og havde Erfaringer af Værdi i begge Egenskaber. Paa et Lykønskingsbrev i denne Anledning svarer han K. L. Rabbek, at denne snarere burde ynke ham, »som i saa lang Tid havde været ude af offentlige Forretninger og allene havde hengivet sig til Beskiæftigelse i mit private Liv, har søgt Ro, bortgivet 1400 Rdl. aarlig [Assessorgagen] for at beholde den og nu er kommen i Uro for at vinde Kritik«. Noget særlig fremtrædende Medlem af Kommissionen blev han ikke, men hans fire velskrevne og grundige Bidrag til dennes Forhandlinger viser, at han stod paa Reformvennernes Side, og i det nævnte Brev til Rabbek, hvori han udtaler, at

han »daglig og idelig tænker paa at træffe den rette Middelvej, saa at Bondestanden engang kunde komme til at handle *libere* og bestemme sig selv«, ender han med at forsikre, at »det vilde være ham langt kjærere at bringe en heel Almue i en lykkelige Forfatning, om det end skeede ved et Tab af nogle hundrede Dalers Indkomster for Stamhusets Successor, end ved at forøge en fremtidig Successors Indkomster, der maaske tidlig eller silde ilde anvendte det, som ved Manges Fortrængsel var erhvervet«.

Sin Tilfredshed med de naaede Resultater af Arbejdet for Landboforholdenes lykkelige Udvikling viste han, da han i 1794, samtidig med at han paa sit Gods erstattede Hoveriet med nogle faste, ikke tunge Ydelser, paa en Grund ved Roskilde-Holbæk Landevej rejste et af Wiedewelt udført »Frihedsminde« — en Mindesten for Stavnsbaandets Løsning, opstillet tre Aar før Frihedsstøtten paa Vesterbro. Under Hensyn til Bartholin Eichels Deltagelse i Landbokommis- sionen maa hans ovennævnte Uheld med Højeste- retssagen i 1787 have været ham meget ubehage- ligt — og man undrer sig, naar man læser Vo- taene i Proceduren, over at han har kunnet tage i den Grad fejl og lade Sagen komme saa vidt — den drejede sig vel nærmest om et Principspørgs- maal men synes iøvrigt at have været ganske

ligegyldig. Nogen Del i offentlig Virksomhed paa Landbovæsenets eller andre Felter — ud over den nedenfor nævnte Teaterfejde — ses han da heller ikke senere at have taget. Af det kgl. Landhus-holdningsselskab har han vistnok tidlig været Medlem, men nogen Rolle i dettes Arbejde ses han ikke at have spillet.

Derimod er der Vidnesbyrd om, at han ved Siden af sin Virksomhed som juridisk Embedsmand og fremskridtsvenlig Godsejer havde andre, mere aandelige Interesser. Med K. L. Rahbek, som han i 1786 tilbød Plads og Otium i sit Hus, for at denne, efter et dengang næret Ønske, kunde faa Ro til i et Aarstid at forberede sig til at tage teologisk Attestats, har han plejet et Venskab, der vist skyldtes fælles Interesse for den dramatiske Kunst og dens Udøvere, og af samme Grund tog han i 1796 en ganske lille og anonym Del i Dyveke Fejden — dog ikke paa den Rahbekske Side! At Skuespil-Kunsten havde hans, som jo i det hele hans Samtids, Kærlighed, ses tydeligt af hans Rejsedagbog; baade i Hamburg og i London er han en flittig Teatergæst, men hans Smag synes rigtignok ikke at have rakt ud over det ret jævne; det svarer godt til, at han i London besøger Menageriet i Tower og den Lever'ske Samling af »Curiositeter« men ikke saa meget som nævner British Museum, skønt

han dog til Rejsen har forberedt sig i Hamburg ved at læse Joh. Christ. Fabricius' »Breve fra London«, 1784, der nok kunde have vejledet ham paa dette Omraade. Derimod mærker man overalt i Dagbogen hans levende Interesse for Agerbrugs- og Landboforhold; han gør mange gode Iagttagelser og sammenligner de fremmede med de hjemlige Forhold. Hans Glæde over med egne Øjne at se lidt af Livet paa Landet i England er stor og ægte; det havde jo slet ikke ligget i hans Rejseplan at komme til dette Land, men da det nu sker, er han meget interesseret i fra sin Postvogn mellem Harwich og London og senere fra London til Gravesend at se, hvorledes Livet paa Markerne langs hans Vej udfolder sig; under et lille Besøg paa den danske Konsul Wolffs Landsted syd for London faar han ogsaa nogle Indblik i engelsk Agerbrugs Detailler.

De storpolitiske Forhold Syd for Danmark i Efteraaret 1792 synes paa en Maade at have overrumplet ham. Før sin Afrejse til Kiel maa han i mærkelig ringe Grad have været underrettet om, hvad der var i Færd med at udvikle sig mellem Frankrig og de tyske Stater som Følge af Revolutionen i Paris — han kunde ellers næppe have tænkt sig det muligt at fortsætte Rejsen Syd for Elben som i den dybeste Fredstid. Nu faar han i Hamburg, hvortil Emigranterne

og med dem de mest foruroligende Efterretninger strømmer ind, noget andet at vide; men selv under Opholdet i London, hvor han dog stadig følger med i Aviserne og intimt omgaas den danske Konsul, George Wolff, synes han paa en underlig Maade at staa fjernt og uforstaaende overfor det rystende Drama, der netop i Efteraaret 1792 udspillede i Paris. Hans London-Dage falder sammen med de store Begivenheder, der for en Eftertid saa levende skildres i Dickens »Fortælling om to Byer«, men det skulde man ikke ane, naar man læser Bartholin Eichels Dagbogsblade. Først da han anden Gang kommer til Hamburg, faar han Begivenhederne mere lige ind paa Livet, og her paatvinger de sig hans Opmærksomhed i høj Grad, ja det er nærved, at han føler sig som en af den nye Frihedstrangs Mænd, som »en Demokrat«. Men saasnart han i sin nye engelske Rejsevogn igen sætter Kursen mod de hjemlige Egne, synes de storpolitiske Forhold glemt — det er de smaa hyggelige, daglige Hændelser, Rejsemøder med denne og hin, Besøg hos gamle Kendinge undervejs og Omtale af pudsig Personer i Assens og Odense, der fylder Dagbogens sidste Blade.

Ved Læsningen af denne falder eet let i Øjnene: Bartholin Eichels omhyggelige Gennemførelse af at *ville være Privatmand*. Han er Adelsmand, har

Johs. Wiedewelt: Etatsraad Johan Bartholin Eichel's Gravmæle paa Soderup Kirkegaard.

et Stamhus, har haft Sæde i Landets højeste Domstol, bærer Etatsraads-Titel og et berømt gammelt Navn, er i Slægt eller besvogret med Landets gode Familier og har deltaget i en af de største og vigtigste Raadslagninger i vor Historie — men alle Følger og Følelser, som for de fleste andre vilde flyde heraf, er som helt skyllede af ham. Han synes paa en Maade at have lidt af et Mindreværds-Kompleks, endda mere end vanligt for en Mand i hans Situation; han undgaar saa vidt muligt at have noget at gøre med fremmede *»fine»* Folk; i Hamburg omgaas han fornøjet med jævne Mennesker og er særdeles køligt indstillet overfor den danske Minister, Grev Fritz Schimmelmann til Wandsbek, da de tilfældig kommer til at sidde sammen i en Teaterloge i Hamburg; i London er han lykkelig ved at slippe for at gøre sin Opvartning hos den danske Gesandt, Grev Wedel-Jarlsberg, som bor uden for Byen.

Han har ellers været en kultiveret Mand og vel belæst, bruger Holbergske Vendinger et Par Steder og er glad ved paa Væggen i et engelsk Vertshus at finde et Citat af Pram; men engelsk kan hverken han eller hans Damer, derimod synes det at falde dem naturligt at tale og læse fransk. Han har gode personelle Kundskaber men er mærkelig uvidende paa andre Felter; han har aldrig før paa sin Sejlads til Kiel ud for Lange-

land set en Vandmand og lader sig binde en dundrende Skipperløgn paa Ærmet om et Slags Skildpadde, der har Vinger! Han har tidligere rejst en Del, været adskillige Gange før i Hamburg, ved Badet i Pyrmont og i Berlin; her har han gjort Bekendtskab med Kobberstikkeren J. Fr. Clemens, hvem han besøger i London, og i København er den store Handelsmand Pierre Peschier hans Ven og Forretningsforbindelse, hos hvem han tager Ophold. Han ynder meget at gaa i de offentlige Kaffehuse og studere Folkeliv; i Hamburg køber han et lille Bogtrykkeri til sine Børn — et Tryk derfra er mærkelig nok bevaret paa Universitetsbiblioteket i København — og han har slet ikke været paaholdende med Hensyn til sine Rejseledsageres Indkøb af fine Sager i London. Især paa sine Sørejser synes han at have kunnet tale med sine Medrejsende om alle Slags, og han forstaar med faa Træk at skildre dem, saa de bliver lyslevende for Læseren. Han er en rigtig fornøjelig Turist. Hans Dagbog, der er skrevet paa samme Tid, som Baggensens berømte Labyrinth saa Lyset, er hverken litterær eller aandfuld som denne eller dens endnu mere berømte Forbillede, Yoricks Sentimental Journey; den er et godt jævnt dansk Produkt, bygget op paa fornøjelige Breve til Hjemmet fra en kultiveret Landadelsmand, men derved bliver

den i sin Slags hverken ringere eller mindre læseværdig.

Om Johan Bartholin Eichels senere Levedage — han døde 29. Maj 1799 paa Aastrup og blev begravet paa Soderup Kirkegaard »i den nordre Krog ved den nye Kirke«, hvor der ved Korets Ydermur blev sat et smukt Mindesmærke for ham, udført af Wiedewelt — foreligger der intet. I de ovennævnte Optegnelser af Poul Rasmussen, der er skrevet 1795 og senere, hedder det om Etatsraad Bartholin Eichel, at han »længe har seet bleg, mager og gusten ud men nu allermeest, saa han lever nok ikke længe«. Dette kunde, i Forbindelse med hans »sædvanlige Blodspytning« i London og stadige Klage over megen Hoste og Søvnløshed, tyde paa en uventet Brystsvaghed midt i hans bedste Aar.

Noget malet Billede af ham synes ikke at eksistere; derfor vil det, han indirekte har tegnet af sig selv i sin Rejsedagbog, være det eneste tilgængelige Portræt af denne hidtil ret ukendte brave, danske Mand.

H. G. O.

REISE FRA KIØBENHAFN
OVER KIEL OG HAMBORG
TIL LONDON A° 1792

1792 den 16de Augusti reijste jeg og min Kone, min ældste Datter og min yngste Søn Friderich fra Aastrup til Kiøbenhafn, for derfra, paa Pacquet-Baaden at lade os overbringe til Kiel. Til Roeskilde fulgte os de fleste af vore ypperste Venner og der toge de en rørende Afsked med os, hvorved endog den Ungdom med det mindste Overlæg ikke kunde hæmme deres Taarer; maa-ske ser vi dem aldrig meere igien, tænkte nogle, andre bleve bevægede over at se de ældre og klogere græde — der behøvedes sandlig een fast Beslutning og Bestemthed til ei at vende hiem igien, lettligen fristet til at ansee disse Kiærtegn som et Forvarsel for en ulykkelig Ende paa vores forehavende Italienske Reyse; dog, da den var besluttet i den præselige Hensigt at forbedre en kiær Kones og Moders Helbreed, maatte man væbne sig med Fornuft imod den bløde Natur.

Paa Roeskilde Gade holdt vi stille, for at hente noget der var forglemt i Vertshuset, derved fik vi endnu engang nogle Afskeeds Kys af vore omkringende Venner. Nu kom det endelige Farvel og vi kørte tause afsted. Min Svoger Lasson fulgte til Kiøbenhafn, og vi fik Logis til Peschiers. Endog denne Dag havde jeg travlt med at eftersee min Vogn og ordinere den i Stand til at komme ombord Dagen derefter.

den 17de og 18. Augusti

Forgik med lutter Reyse-Anstalter og med at indkiøbe det fornødne til Proviant paa Pacqvets Baaden, betale Regninger, at man ei skulde sige, jeg løb fra mine Creditorer m. v. Om Middagen kom min Vogn i Skibet Bergske Marie, en Galease, ført af Capitain Møller, og man gav os Ordre at holde vore Personer i Bereedskab til anden Dags Middag.

den 19. Aug.

som var en Søndag toge vi Afsked med Peschiers Huus, og om Formiddagen Kl. 11. mødte [vi] efter Tilsigelse paa Toldboden i Selskab med Agier og Mangor, for at tage ombord, men der mødte os et Gienbud fra Skipperen, som lod os viide, at vi smukt kunde vende om igien, da een Vestlig Modvind forbød ham at gaa af Flekken.

Hvad var her vel ved at gjøre. Een Kareth fuld af Passagerer holdt ved Siden af os i Toldbodgaden — disse beklagede vores fælles Skiæbne paa Fransk, og vi, som indbildte os allerede at have naat Strasburg complimenterede dem paa Fransk — men det var Tiid at skilles ad, saa vi fik ei Tiid at erkyndige os om hverandres Stand, Sæder og Værdighed; saameget hørte vi alleene af een at hand vilde lade sine Fruentimmer gaa ombord, men selv vilde hand blive i Land. Af denne Myndighed lærte vi, at hand var Hoved for Familien, og jeg tog Afsked med Selskabet, som nu var blevne compagnons de malheur med disse fyndige Ord: sur le vaisseau nous continuerons l'honneur de votre connoissance.

Dette Ophold hialp Mangor paa et Indfald, som kom os ret tilpas; han fik ved Mannettes Mellemland Lov af Peschier at følge med os til Kiel. Med ham, den unge Hansen (som en selvbudden Giæst) og Husets Folk spiste vi i Rolighed til Middag hos Fru Peschier, thi hendes Mand var kiørt ud at spise i Byen, efterat hand havde givet mig de beste Formaninger paa min Reyse i Schweitz, at sank[e] Materialier til Danmarks oeconomisk[e] Forbedring. Neppe var Maaltidet til Ende, og de velfortjente Utak meddelte til dem, der havde spildt Kirsebær-Suppe paa Dugen, førend — der pikkes paa Døren —

Een beeget Krabat kommer ind, og hilser fra Capitainen, at nu var det Tiid — det var kuns et Øjeblikks Sag at hente een Vogn — Hiertet bankede i adskillige, thi Regn og Blæst huzzerede, og dette som var den første betydlige Sæe-Reyse vi havde prøvet. J denne Vogn bleve vi med Mannette, vores Nattøys Pacqver og Krølop (thi hand holdtes indspærret af Frygt for Natmanden) indpakket. Vi foere afsted, men da vi skulde i Færgebaaden, havde Modet nær forgaat os. Modvind Reyn og Storm passede sig ikke til uforsøgte Reysende i een lille Baad med 2de Slagsbrødre til Styrere, og een lang Vei havde vi til vores Frelse, saaledes kalder jeg Pacqvetsbaaden i Forhold til vor lille Æske, vi skulde gimpe i. Min Kone var utaalmodig, mine børn græd, vore Staldbrødre vare ei heller det man paa Siællandsk kalder curassige, og jeg trak min Kone i Skiørtet, tilbød hende at sette Reysen op til næste Løverdag, men da Mannette, som vores Vertinde ei stemte i, sagde min Kone ney, Lad os reyse i Guds Navn. NB. at Mannettes Tavshed var hendes Aarsag, begriber enhver letligen, hun ei sagde mig, førend bag efter. Fra Toldboeden hen til Vagthuset stagede vi os frem, som nogle Krøblinge, indtil vi kunde faa Vind i Seilene, og med den i 15 Slag krydse os op til Skibet. Sandelig det var een ubehagelig Seilen: Min Kone fik ondt

af Angest, lagde sit Hoved ned i Friderichs Skiød, jeg taug som en Muur, Agier og min Datter og Hansen saa paa hverandre, som uadskillelige ved fælles Ulykke — Mangor hialp til i Vendingen at hale Skiøderne ind, som flagrede hvorhen de vilde — de 2de Skibsfolk vare ligesaa grove og ubehøvlede imod os, som om de aldrig ventede Drikkepenge, og saa lidt overensstemmende i Gemytter og Kundskab, at naar deres Eenighed og Trøstegrunde vare meest fornødne viiste de just Færdighed i det modsatte. Endlig fik jeg Øye paa Galeasen, og fornøiede mig ved den sikre Slutning, at Skibets Mandskab stode færdige at redde os, naar de saa vores Undergang. Kl. 7 naaede vi Skibet, jeg maatte lade min Kone og mine Børn ophidse ligesaa livløse som vore Pakkenelleker — jeg tog min Tilflugt til at skiænde paa Skipperen, som i Formiddags ei vilde modtage os i godt Veir i sin eegen Jolle, og hellere udsette os for Fare i ondt Veier i een Færgebaad, som han selv tilstod havde seilet slet, siden den gjorde i 10 Slag den Tour, hand havde gjort i 3. Hand reddede sig ved Udflugter og hvem fattes disse? at ikke han men Ludvigsens Karl var den, der havde sendt Bud efter os — imidlertid var det ham nu meget kiært at vi, som det eeneste der opholdt ham fra at lette Anker ved første Vind, nu vare komne. I Tus-

mørke søgte vi ned i vores Kahytte, her mødte een Jøde, som af Sygdom og Angest var nær at opgive Aanden, og derfor nu vilde vende tilbage til Kiøbenhafn — Enhver var kiæd af ham, og derfor billigede enhver hans Grunde. Stakkels Agier spyede — Hansen betydede intet, og vi tog Afsked med dem med megen liden Eftertryk, da vi vare alle bange for at lukke Munden for høit op. Disse gode Venner forlod os med en strygende Medvind, og ingen tænkte paa at see efter dem, og Mørket gav os den beste Undskyldning. Da Kahytten paa Smak-Skibene altid havde været vores Pest, og vi dømte denne Reyse og denne Kahyt efter hvad vi havde forsøgt, flygtede vi af Kahytten, som vi overlod til den syge Christians fuldkomne Disposition; og endau ubekymret om, hvem vores Reyse-Compagnons vare, søgte vi ind i Chaisen, i den faste Beslutning at ville leve i denne, som een a parte Verden, indtil vi naaede Kiel. Her sov vi alle 5 om Natten, da vi laae for Anker.

Den 20de Augusti.

Da vi om Morgenen Kl. 5 alle rakte Hovedet ud af Chaisen, eet Geled bag et andet, og merkede vi havde Liv, til hvis Vedligeholdelse Føde var fornøden, lod vi os bringe Theevand og Smørrebrød ind i Vognen, thi endnu havde vi ei naaet

den Grad af Dristighed, der skulde drive os til at gaae ud og gjøre Bekiendtskaber. Endlig brød Mangor Jisen og naungav os efter nogen Under-søgning vore Reyse-Kamerater nemlig: Biskop Callisen, Kone, Datter og Søn, Kiøbmand Hasché fra Hamborg og en Engelskmand Fulton — een omløbende Pudsenmager Toscani (som vi før formedelst hands Laden sur og barske Udseende havde kaldt Dobre Podolsky!) og hands Kone med 3 Børn, og een Compagnon kaldt Weischu, samt eendel Handverks-Burscher. Disse havde alle antaget Hansen og Agier for 2 Jøder, der vare fulgte med Færgebaaden i Gaar Aftes for at afhente den syge Jøde — nu kand enhver begribe, hvad de toge os andre an for, som saa fortroligen omgikkedes disse Ambassadeurer. Efter nærmere Oplysning toge de os for et fremmed Herskab og Mangor for vores Stads-Jæger kaldende ham: Freund! og det uagtet vi havde sovet i een og den samme Seng om Natten. Kl. 10 om F. Middagen fik vi en Østlig Vind, lettede Anker og med den naaede Møens Bugt om Aftnen, hvor vi atter ankrede, siden alt godt aldrig varer længe og en Nordvest Vind er nu stik imod.

Mangor vedblev heele Dagen at give sig ud i den store Verden, jeg meener Fordækket, blant de fremmede, men jeg gjorde kuns en kort Fremgang af Undseelse eller Søe-Syge, eller begge

Deele. Til Middag spiste vi en Risengrød i Chaisen, thi Kahytten var endnu en Rædsel for os, og om Natten hvilede, eller indbildte vi os at hvile paa samme Maade, som forrige Nat.

Den 21. Augusti.

Bleve vi liggende for Anker indtil om Aftenen, og havde den Smerte at see Pacqvets-Baaden fra Kiel med en strygende Vind seile os forbi. Om Aftenen Kl. 8 nødte een Paalands Sydvest Vind med stærk Kuling os til at forandre Ankerplads 2de Gange. Ellers lærte vi i Dag at indsee vores eeget Beste; Hasché een skikkelig from Mand, da hand saae vi spiste Risengrød alle Dage, blev skudt af Medlidenhed til os, og delte sin med Melk blandede Hønsekiøds-Suppe med os, rakte den ind i Vognen, og da hand maaske saae, at Fruentimmerne trak paa Smilebaandet ved Synet af den kridhviide Suppe, krydrede sin Godhed med disse Ord: mangez, nous le donnons comme nous l'avons! hvem kunde andet end ansee disse Ord som Kryderie til at give Velsmag paa Suppen, og Tilbøielighed til Giveren. Kort sagt: vi fattede nu Mod: min Kone af Kiædsommelighed til sit Qvarteer, krøb ned i Kahytten, fandt Skipperens Overtalelses Grund rigtig, og indbød os andre at følge hendes Exempel. Det skeede. Christian maatte herud, og Kl. 8, da Lyset i Kahyt-

ten var tændt og Hasché og Fulton sad ved Picqvætbordet, de Geistlige med Haanden under Kind og Toscanis Selskab med Bæger i Haanden og Toner i Halsen, gjorde vi vores Jndtog i Kahytten. Jeg førte mig op, som den der kommer i et stort Selskab af ubekjendte og mange Spilleborde, jeg viste mig som Tilskuer og Kiender af Spillet, indtil Kl. 10. Min Kone og Datter kravlede op i den øverste Køie, og min Søn og jeg smed os paa Gulvet i een saa kaldt Seng, men for at høitideligholde mit Jndtog med noget, lod jeg antænde min Menage-Lampe og lovede den til Brug for Kahytten hver Nat.

Den 22de Augusti

Laae vi for Anker heele Dagen og anvendte den paa at udspionere vore Reyse-Kameraters Stand, Sæder og Levemaade. Superintendent Callisen havde før været Præst i Oldeslohe, men nu da General-Superintendent Embedet ved Struensees Død var bleven delt i 2de nemlig eet for det Slesvigske, eet andet for det Holsteenske, var hand bleven udnævnt til det sidste (ligesom Professor Adler til det første) og havde i den Anledning været i Kiøbenhavn. Hand lod til at være en lærd Mand, thi hand skrev, mediterede og skrev igien og det paa Fordækket, i Kahytten; hvor man fandt ham, fandt man Bøger, Blek og Pen,

og Dansk kunde han ei. Stærk lænket til det Bernstorfske og Schimmelmanske Venskab, lidt sentimentalisk, og meget orthodox lod hand til at være[,] f. ex. i Mad. Bernstorfs Fraværelse havde hand lagt een Tale paa hendes Natbord, der vidnede om hands Deltagelse i hendes Sorg, og hands Tillid til Virkningen af hans egne Trøste-Grunde. — Konen lod til at være en huuslig og gudfrygtig Moder. Hun og jeg vare tüligst om Morgenen oppe paa Fordækket eller Skandsen, hvor man sikkert Kl. 5 kunde finde hende med en Psalme Bog og mig med min Kikkert for at iagttage Egnen og den skønne Natur, saa at enhver priiste Skaberen paa sin Maade. Sønnen indtog ikke i Førstningen, thi da hand for største Delen laae henslængt i Baaden eller klavrede op i Vanterne og det med en Nathue paa, hvorhos han lespede noget, tog man ham for en Laps i Slyngel-Aarene, men da man ved Proviantens Uddeling sporede Undselighed og Godhiertighed hos ham, steeg hands Fortieneste. Datteren var en vild, munter Tøs paa 13 Aar, som idelig leegede, spiiste, grüinede eller overslikkede sin Fader. Da de alle havde opholdt sig hos Broderen, den berømte Professor Callisen, og med ham været i alle de mangfoldige did henhørende Selskaber, bestaaende af riige Folk, hvad Under da, at de roeste Kiøbenhafns Levemaade, og at man fandt

hos dem Forraad paa Sukkerbrød, syltede Jngefehr og Moseller, som paa Visitatzer regner ned paa visse, efterat de have faat Svar paa det Spørgsmaal: haben Sie gut Sal volatile jetz-mehr? Ferdinand Braun, som kaldes Morbroder i hele Familien, fordi han var Broder til Professor Callisens første Kone, havde især behaget den lille Tøs, og hvad Under, da hans Vittighed er mageløs.

Engelskmanden Fulton var en Netteldugshandler, nedstammende fra een Fabricque i Skotland som bestyres af hands Fader (ligesom Handlingen af ham og Broder og een Bogholder i London), der var reist til Hamborg og derfra til Kiøbenhafn for at erhverve Kunder. Han var ung, munter og bestemt i sin Opførsel. Hans Staldbroder var en Kiøbmand Hasché fra Hamborg, som dels af Venskab, dels for at forbedre sit svage Helbred paa Sæe-Reisen, havde fulgt ham. De vare hiertelig forbundne, skjønt uliige i Helbred og Opførsel, denne var ligesaa jævn og sørgmodig, som den anden var rask og sorgeløs. Fulton og Hasché slagtede selv deres Høns, afbyrstedes deres Klæder, og som Fulton gik i een gammel Fracque med een farvet Hue paa Hovedet, og var meget geskæftig, saa vi ham de første Dage an for den andens Tiener. Toscani og hands Kone, som havde 3de Børn med sig, alle smaa

bitte Gratier, var Avanturiers, som havde været brugte ved Manheimer-Theater, og nu havde magnetisk tiltrokket en vis Veischu, som havde spilt ved Berliner Theater men derfra havde taget sin Afsked, fordi man ei vilde bruge ham til vigtige Roller, hvortil Natur og Konst egentlig havde udseet ham, og oven i Kiøbet havde i Musen-Almanakkerne anført ham til Kleine Rollen. Nu reiste de omkring paa Musicqvens Vegne og havde opført en Concert i Kiøbenhavn, dog med lidet Tilløb, hvori Aarets heede Tiid og ont Veir alleene var Skyld, og herefter vilde de med Veischu opføre Comoedie, Concert og ende ved Amsterdamer Theater, hvorhen Prindsen af Oranien havde forskrevet dem. Toscani selv var næsten den bedste af alle, i det mindste røbede hand mindst Selv-Tillid, Pral og Forfængelighed, dog da vi spurgte ham om Aarsagen, hvorfor han forlod Manheimer-Theater, sagde han: ein gewisser Ifland war Schuld daran — Caroline Beck war so eine mittelmässige Schauspielerinn. Madamen laa midt iblandt skidne, flyvefærdige Dynere i sin Kahytte og spilte Comoedie, forestilte Prinsesser og veiledte sine Døttre i Romaner og følsomme Hiernesvind — med een Hat paa Hovedet fuld [af] Fiæder, som ogsaa spilte Roller og forestilte Modens Fiæder, fortaalte hun undertiiden, hvor smuk hun havde været, hvor ind-

tagende hun havde forestilt Ariadne, Eulalia etc., og at hun endog havde været der Favorit der Churfürstinn. Deres Børn — om disse som Børn kand man ei sige meget, dog lod den ældste, som havde een herlig Stemme, og een Mængde Luus herbergerende under et stort Tørklæde, til at være god; de andre tvende derimod især den mindste, kaldet Tonken, var ubændig og en vanartig Tøs, som med god Fremgang vil blive et Afskum. Veischu delte riigelig Armod og Pral med de andre; han fortaalte hvormeget hand forstod og til Beviis derpaa, at hand havde forladt Skolen for at vise sig i et meere glimrende Fag.

Om Aftenen vilde vi i Guds Naun begynde at seile, vi krydsede og, men til vores Skade, thi i Stæden for vi stræbte efter at naae Grønnesund mellem Falster og Møen, eller i det mindste at vinde i Coursen, kom vi længere tilbage; dette er endnu værre end at tærskes for Langhalm. Vi ankrede og

den 23de Augusti

da Provianten begyndte at forsvinde, og der var næsten intet tilbage uden Moseller, bleve vi nødte til at sende Deputerede i Land nemlig Mangor og Fulton. Fra Strandbredden søgte de op over Banken, igiennem Krat-Skou og bleve snart usynlige for os. Endligen om et par Timers Tiid

saae vi med Glæde det aftalte Signal i den hiemkommende Baad, som forsikrede os om Mættelse. Vi kikkede ned i Baaden og saa et levende Lam, Eg, Kaal etc. og vi modtog Gesandterne og det medbragte med et graadigt Hurra. Herredsfoged Jydtman var Leverandeuren, som af Christen-Kierlighed solgte os et mavert Lam for 10 R dansk. Den stakkels Christian begyndte nu at blive frisk, da han saa Frygten for at døe af Hunger forsvinde, men som hands Hoved af den vedvarende Lethargie ei endnu var sat i Stand til at begribe, under hvad Regiering Møen bestyredes, gjorde hand Ambassadeuren det besynderlige Spørsmaal: hvad Sprog taler de got Folk der paa Landet. Ved denne Strandbred saae vi en Sæhund.

Den 24de Augusti

Vedvarede den stærke Storm og Modvind, og da Weischu ogsaa i Dag uden Ophør førte sig op i Kahytten som end sand Vindbeutel og pralede af sine Indsigter, vidste jeg ikke, hvor jeg med Sikkerhed skulde opholde mig, thi der var Vind paa Dækket og Vind i Kahyt[ten], og i Rummet maa Fanden opholde sig. Om Aftenen i en stærk Storm og Reyn-Byge lettede vi Anker og krydsede os hen til den Ankerplads, hvor vi laae første Gang eller lidt høiere op; der saae vi et Kors ved

en Kilde, som er det Sted paa Klinten, hvorfra Christian V besaa Bataillen ved Kiøge-Bugt. Efterat vi havde kastet Anker, maatte vi igien lette for at undgaae Følgerne af een Paalands-Vind. Skibet arbeidede stærkt, og uagtet vi fik fat paa een Whist, var vi dog ikke gandske frie for Angest. Vi ravede til alle Sider, og Kahytten løb rundt med os, ønskede intet hellere end at ligge for Anker, skjøndt det ei er Maaden, hvorpaa man naar Kiel.

d. 25de Augusti

var for os som Dagen efter een Sviir, saa tumlede vi, dels ved Skibets virkelige Bevægelse, dels [ved] den Fornemmelse, Jndbildningen af den Gaars Dags Bevægelse skaffede os; nok om det: af dette onde flød dog, som af alt ondt, noget got, eller dette morsomme, at vi lærte at kiænde een Original af een Sprogkyndig: vores Skipper, Capitain Müller — hand talte slet Tydsk med saadan Færdighed og Dristighed, at dersom han havde haft liige Kyndighed, vilde ingen Gellert, Hagedorn eller Campe overgaae ham. For exempel: das Skif slingert so stærk, man kan knap gaaen; wenn einer den anden forbi gaar, siehet so aus, als man machte zu viel Complimenten — ja, ja, wir finden woll eine Stelle hie, wo wir kann in Ruhe liegen. Rum haben wir genok — Die Skur-

ken essen es nok, wenn das Sult driven dem datil m. v. Vi havde en Ulykke med at bare os for at lee, ikke over Ufuldkommenheden i Sproget, thi den havde vi hørt Magen til før, men over den Dristighed, hvormed Manden ligesom betegnede sine Tilhørere, at var det ei brugelig Tydsk, var det dog det beste Tydsk. For at glimre desmeere talte hand endog Tydsk med den, som aldrig talte uden Dansk. Een Kokkedreng naunlig Mads talte ogsaa Tydsk, men meget bedre, dog fattedes ham Dristighed og Øvelse, saaat af disse 2de Personer Herren og Drengen, naar deres Kundskaber bleve sammensveiede, kunde dog været udbragt een taalelig sprogkyndig. Denne Kokkedreng var tillige eet got ungt Menneske, villig, munter, vittig og klog i hvad der vedkom ham, fandtes snart til Veirs, snart under Gryden, og det alt uden at røbe een suur Mine. Endnu ligge vi her ved Krit-Bierget, efterat have forandret 8te Gange Ankerplads uden at see vores Forfatning forbedret, og Qvarteer-Skiftet i Maanen, hvortil vi satte vores Tillid, har endnu ingen Forandring givet. Een Engelskmand fra Newcastle med Steenkul lagde sig for Anker ved Siden af os, hvorfor vi sendte Fulton som Ambassadeur ombord til ham, i Haab om at denne Landsmand vilde tiene hos[!] med Brød, men til Græmmelse for hans Ambition og vores fælles

Nød, mødte ham større Grovhed, end hand skiøttede om at meddele os — han affærdigede ham med de Ord: I wont i. e. jeg vil ikke, men saaledes ere næsten alle Newcastleer, thi de fødes, opdrages og døe paa Skibene, og have altsaa ei nogen Leilighed at lære at kiende Selskabeligheds søde Love. Jinod Aftenen gav Skipperen efter mit Raad de forkomne og knurrende Handværksfolk Lov at fare i Land efter Proviant — de kom tilbage med lidt Brød, der nylig var kommen af Bagerovnen og til Suul søbede de en elendig Suppe af Saltvand, hvori Kallunet og endnu fælere Ingredientzer af Lammet vare kogte, hvilket Indfald vil koinne dem dyrt at staa, ifald Reysen vaerer længe og det ferske Vand slipper. Sildig ud paa Aftenen havde vi det herligste Veir, og een taalelig Vind, saa vi besluttede i Nat at lette Anker. Strax efter Midnat

den 26. Aug:

begyndte Storm, og med den vores sædvanlige Modvind, saa vi maatte gjøre ubehagelige Vendinger, og jeg fik ingen Søvn; [saa] da jeg Kl. 6¹/₂ hørte, at vi havde naat Grønnesund imellem Falster paa venstre og Møen paa høire Haand, stod jeg op og besaa denne herlige Egn — Fander [sic!] Sogns Kirke paa Møen paa den eene og Clasens herlige Skov paa Falster paa den anden

Side. Her var smuelt Vand men en farlig Indseyling for ubekjendte, og endskiøndt vi satte tiilig Flag til, kom dog ei Lodsens til os, førend vi vare ude af Fare, og fulgte os et Canonskud, indtil vi kom uden for hans Huus, som tillige er Færgestedet til Møen. Sluttlig havde hand kuns een Baad, og eet Skib, som seilede foran, skulde tillige have Lods, saa hand vilde hellere iagttage sin Magelighed end vores Sikkerhed. Denne Plaisir indrentede ham 1 Rdl. Naar Møen slipper, kommer Øen Baagø frem, med en Mølle paa. Midt i Fiorden maatte vi vende for ei at staae paa Grund, hvorved vi kom jævnsides med forbem.te Skipper, som var Jacob Eilers fra Flensborg. Langt borte i Udløbet saa vi Vordingborg og den bekjendte Peter Johansens Skou — 2de Skandser lige over for hverandre een paa Baagø og een paa Falster. Endnu paa høire Haand, hvor Baagø slipper, saa vi Tærøe og bag ved den Vordingborg Skou; paa dette Sted er Falster-Landet begroet med herlig voxne Træer og Lyng. Fra Tærøe kommer man forbi Siælland; Vordingborg og Færgegaarden paa høire Haand og Falster paa venstre Haand. Vi kastede Anker Sonden for Maslehavn, som nu ligger mellem Skibet og Vordingborg; her havde vi Øen Kallen lige for os. Vore Ambassadeurer bleve sendte i Land med Ordre først at randsage Øen og siden Vording-

borg for at forsyne os med Proviant og det tilstrækkeligt, siden vi fra denne Ankerplads ikke kunde vente at komme i Land til nogen Nytte for Madkurven, og den bedrøvelige Erfaring kunde dog spaae os endnu een lang Reyse. Efterat have ledsaget disse til Afsked med de beste Ønsker, gik jeg ned i Kahytten og forefandt Biskoppen med Pennen i Haanden at meditere og arbeide i det Theologiske Fag og Veischu paa sin sædvanlige impertinente Maneer at prale høit med sin dramatiske Sludder, ligesom denne skulde være Noter til Biskoppens Text. For da paa een høflig Maade at bede Veischu holde Munden, sagde jeg, at jeg faldt i Forundring over at Hans Hoch Ehrwürden kunde arbeide under saadanne Adspredelser — men Bispens Svar: det forstyrrer mig aldrig, jeg er vant til Tummel midt under Arbeide, gav Veischu endnu meere Moed, thi han replicerede: saaledes er det netop beskaffen med mig, naar jeg arbeider eller studerer. Jeg gratulerte da Hans Hoch Ehrwürden med at have fundet sin Ligemand. For Enden af Falster saae vi Kiærnelmelks Havnen og Øen Dyrefoeden, ligesom Knuds Hoved ligger for Enden af Siælland. Endligen kom Ambassadeurerne, som paa Maslehavn intet havde fundet men fra Forvalter Thaning i Vordingborg medbragte ikke alleene Proviant, hvoriblant en deilig giennemsigtig Griis,

men endog een sød Erindring af een Skjønhed i Jfr. Thaning, hvis Liige Engelskmanden ei havde seet i lang Tiid. Mangor bragte fra Postføreren den Tidende om Revolutionen i Paris sidstl. 10. Augst. Alt dette gav os Anledning nok til Samtale og en morsom Aften paa Dækket i et herligt stille Veir.

Den 27de Augst.

om Morgenen Kl. 4 lettet Anker i got Veir med S.O. Vind. Passeret Fæmøe paa venstre og Knuds Hoved paa høire Haand. Skibe for og bag. Strax derpaa begyndte det sædvanlige Veir af vestlig Vind og Storm, og Capitainen spaaede, at havde vi aldrig haft Blæst før, saa vilde vi faae den tilgavns i Dag, satte alle Seil til for at naae Værøe lige ud for os til Ankerplads. Fæmøe Beboere skal være formuende, som de fleeste smaae Øeboere, der leve af Snig-Handel med Lybekkere og kiende ej til noget Herskab, der tager Fløden. Efter Fæmøe kommer Lolland, hvor Roggesundet er. Paa hiin Side Knuds Hoved ligger Nestved. Nu begyndte Stormen alt heftigere, og vi længtes efter den sydlige Del af Øen, hvor man kand ankre; dette naaede vi nu endlig efter mange Slag. Paa dette Farvand findes mange vanskelige steile Grunde, som meenes at være siunkne Øer; her laae Fayøe, og paa høire

Haand langt borte Omøe. Vi saae her et besynderlig Slags Dyr svømmende ved Skibet ligesom Sliim, durchsigtige, klare, rundagtige, der saae ud som fladt slagne Barbeer Bækkencer, flade paa den eene Side og knuddrede paa den anden; de havde ligesom Øyne og Øren og kaldtes Sæ-Nelder. Med en Baadshage lode de sig ei let fange, men vi sank een Spand ned i Vandet, hvori vi ophidsede Tingesten tilligemed Vandet, som derpaa døde strax. Her vare atter vore Ambassadeurer i Land og hiembragte eet Lam og noget Kildevand, hvilket Biskoppen med en Slags Fortrydelse betalte sin Andel af.

Den 28de Augst.

maatte Dæks-Passagererne drage i Land efter 1 Tønde Vand, hvorefter de Stakler inderlig sukede, thi af Mangel paa Penge skulde Vand tiene dem baade til Mættelse og Lædskelse. Neppe vare disse dragne fra Borde, førend Vinden blev bedre, og Kl. 8 begyndte vi at lette, satte Flag til efter de bortreiste, og disse tilligemed Vandet kom ikke tilbage, førend vi havde Ankeret af Grunden. Den korte Tiid i Morges, vi laae for Anker, hendrev vi med en moersom Passiar med Capt. Müller, som lovede at skaffe en nydlig sikker Baad for 40rd, og i Anledning af, at vi saae een Strandmaage opslugte Excrementerne af vores

slagtede Griis, fortaalte os om et Slags Fugl kaldet Struntejægere, som igien seypiener Maa-gen saalænge, indtil den giver Skarnet fra sig, men Livet beholder den — et Slags Skildpade er her, kaldet Tossen, fordi den lader sig fange ved at udbrede Vingerne istæden for at flyve bort. Langeland saae vi paa hiin Side Værøe, og vi begyndte da vor Seilads med at krydse imellem Siælland neml: Holsteinborg Skove og Værøe; derefter Omøe paa høire samt Værøe og Lolland paa venstre Haand, siden gik vi mellem Ventzholmen og Langeland ved Nordvestlig Vind, altsaa meget langsomt. Klokken 4 havde vi Stille, kom forbi Knuthenborg paa Ventzholmen, hvor Færgestædet til Langeland er, saae længere borte een Ankerplads Albu, hvor Indløbet er til Nachschou. Kl. 6¹/₂ reiste sig en herlig Norden-Vind, da vi passerede Rudkiøbing og Gulsta, Pynten af Langeland. Kort førend vi gik i Seng, fik vi en strygende Vind, som igiennem Capitainens Mund lovede os at være i Kiel i Morgen tiilig; herpaa ordineerte vi koft Vand hos Mads og vi fløi ned i Kahytten og raabte Ponsch, Ponsch, som jeg havde lovet mine Kamerater, naar vi hørte denne Tidende, og hvortil jeg havde sparet det fornødne sammen.

Den 29. Aug:

om Morgenen Kl. 4¹/₂ kom vi til Bylten, saa kaldes den Del af Holsteen, hvor Jndseylingen til Kiel begynder — een deiligere Jndseyling gives vist ingensteds, thi foruden det stille og rolige Vand, er her smukke Prospecter paa begge Sider og forud, alt i Form af en halv Maane. Først paa en høi Bank[e] med deilig Udsigt ved [sic!] findes Dänische Neuhof, som tilhører Revenfeld, Bylkenhof, Ekhof, nylig kiøbt af Hofjunker Neergaard fra Grev Holck — paa venstre Haand er den for sin gode Rug saa berømte Egn kaldet Provstien. Længere hen paa høire Haand er Christianspriis, paa venstre skønne Banke[r], begroede med Skou — atter seer man paa høire Jndløbet i Canalen ved Holtenu. Da Kieler Slot viste sig her nydlig, gav vi ogsaa til dens Ære 3 nydlige Skud; atter saa vi et smukt Lysthuus med Skou, hvor Hirschfeldt boede. Liige ud for os paa hiin Siide Byen er en giennemskaaren Skou med Byen Fiborg. Endligen seilede vi forbi den bekiendte deilige Allée, og endskiøndt vi nu ikkun var 100 Faune fra Skibbroen med en strygende Vind, der inden faa Øyeblikke vilde bringe os til at stige af, mødte dog her 2de næringsgyge Matroser i en Baad, som ventede, at vi vilde unde dem 1 Skill: ved at sættes i Land, hvorfor vi værdigede dem ikke Svar: den der med Taal-

modighed kunde passere 11 Dage til Vands paa 38 Miil, ringeagter nogle faa Minuter. Klokken var næsten 8, da vi svinglende gik fra Skibet og vore Modgangs Staldbrødre op ad Gaden til Assessor Rachlev, og ubekymrede om at modtage eller giøre Complimenter lode vi os i Selskab med Hasché og Fulton giøre tilgode med Frokost, Barbeer, Haarskiærer og Middagsmad. Kl. 2¹/₂ reiste vore Venner til Oldeslohe og vi andre til Bramsted, hvor vi kom Kl. 11 paa en jammerlig Vei — spiiste og sov kummerlig[?].

Den 30te Augusti.

Fra Bramsted reyste vi Kl. 5¹/₂ og efterat have passeret det sædvanlige Olseburg, hvor vi fik harsk Smør og slet Brød, for dog ei at reyse bort uden at fortære [noget], kom vi i god Behold til Hamborg Kl. 1 et qvidem til Kramer-Amthause, hvor vi forefandt et got Maaltid Mad og Breve fra mine søde Dreng. Om Eftermiddagen besaae vi under Leieticner Grünwalds Anførsel vores kiære Baum-Haus, hvor jeg i Dag lige saalidt som nogen anden Begyndelses Dag forsømmer at nyde min første Coffée. Sandlig, for enhver, der elsker Fliid og Virksomhed, er dette Sted riigt paa overraskende og herlige Gienstande og Udsigter. Elben proppet fuld af Skibe, Pramme fra og til Lands med udlossede eller indladede Vahre

— Hamren, Banken i alle Kanter og Tømmermænd, Smedde, Bødkere — smaae Baade, ligesom Grønlands Canoer, lange og smale, som bestyres af een lille Dreng, uagtet de seer ud, som den mindste Vind kunde omvelte dem — Farten og Magten af Strømmen, som i Ebbe bringer Fartoyerne ud uden Vind eller Aarer, og paa samme Maade ind, naar Floden kommer. Midt i Elben seer man smaae Øer, bebyggede og beplantede som Hauger og paa hiin Side det Lyneborgsk[e], Hannoversk[e], Egne i de vier-Länder med videre Mangfoldighed der glæder Øyet og adspredter Sindet. Baumhuset selv er et Vertshus af 4 a 5 Etager, bygget just ved den Broe, hvor man stiger i Land, og altsaa mangler ei Næring. I underste Etage ligger uhyre store Viinfade, som jeg dog troer nu ere tomme, med stærk Beslag og lærde Inscriptioner — [her] findes opslagne mangfoldige Placater, dels Byens Administration, dels dens Glæder og Giæstebudde betreffende — endelig findes der og een Giæstestue for Skibsfolk og simple Giæster, samt Vertens egne Stuer og Udskiænknings Rum. I de øverste Etager ere store Sahle, Forsamlings Stuer og Galerier for Folk af høiere Stand, hvori opvartes med Coffee, Ponsch, Øll, Mad af alle Slags. Her finder man og ikke sielden unge Mennesker, som studerer, og gamle Mænd, som læser Aviser.

Eet Portrait i Livs Stør[r]else af Gilli, som jeg levende har seet i Kiøbenhafn, findes der og, tillegemed een Grønlænder i sin Baad, hængende under Loftet med videre. Paa Hiemveien listede vi ind til nogle Kiøbmænd eller deres Vahrer, og om Aftenen gik min Datter og jeg i Vauxhall, som er een af een privat Mand illumineret Hauge med Musique og Refraichissements, hvorfor betales 24 B for Entréen.

D. 31. Augusti.

I Formiddags fuldførte vi vores Handelskab, og om Eftermiddagen saae vi paa Comoediehuset 1. Die verehlichte Vergeltung i een Act, som var det sande Fyldekalk, og [2.] et Stykke i 5 Acter, omarbeidet af Schröder, kaldet: Das Blat[t] hat sich gewendet, hvori Schröder og hans Kones Roller glimrede, dog Schröders især i den Act, hvori han brugte sine mandige og myndige og ei Kiærlingagtige Gebærder. — Hoved-Udtydningen af Stykkets Titel er denne, at Konen i Førstningen herskede over Manden og gjorde ham til en Kiællinge-Præst, saa at hand ikke engang uden hendes Tilladelse maatte skille sig ved Slaaprok og Nathue. Da han derimod siden efter hendes eegen Ordre maatte hævne en hende tilføiet Fornærmelse ved en naragtig Fægtning, hvori hand ved Contrapartens foragtede Over-

bærelse vandt Seier imod den, som af Medynk over denne formentlige feige og kiællingagtige Pusling ikke vilde falde ind paa ham, vendte Bladet sig saaledes, at hand sluttede med stor Rimelighed, at den, som kunde coujonere en ung rask Mand, maatte endnu lettere kunde coujonere een Kone. Fra denne Time gik alting efter hans Tykke: hun kyste ham paa Haanden og lystrede hans Vink, og til Slutning tilraadte han de unge forlovede Mænd at indprente deres Koner Lydig-
hed, doch ohne Degen gehts nicht.

Den 1ste Septbr.

Foreløbig vil jeg under denne Dato paa eet Sted anføre, hvad jeg ellers mange andre Gange maatte indskierpe, nemlig, at naar jeg skriver Bagateller, sker det, fordi jeg har foresat mig ingen Dag at lade forbigaae, uden at noget derom i min Dagbog anføres; møder end herved kun Kiedsomlighed for Læseren, at anvende en kort Opmærksomhed paa intet betydende Ting, har hand (eller rettere jeg) deraf den Fordel, at ingen Hændelse af Vigtighed er forbigaaet, thi den Reysende, som vrager blandt de Anmærkninger, hand finder værdige at nedskrives, er paa rette Vei til Dovenskab og Uefterrettelighed. Nu har jeg vel Lov til at fortælle, at jeg i Dag for første Gang min Livs Tiid spiiste Risengrød til tredie

Rett foran Steegen. Een Markskriger fremviiste over Bordet noget sammenlappet af Skikkelse som en Fahne og viiste derpaa skionne Rariteten, schöne Spillewerken: om Kongen af Preussen, Mahometh etc. Om Aftenen hørte vi paa Comoediehuset en Concert af Demoiselle Kirchgerner paa Harmonica. Hun var blind men spillede ypperligen, og oprettede ved Hørelse og Hukommelse det, som Synet nægtede hende.

D. 2. Septbr.

spiiste vi alle til Boués paa Lystgaarden i Altona, beliggende oven over Snaafenhaam ved Elben. Der var min Kone da for første Gang og ventede, dels at forstaa sig med dem, for den lille Uhøflighed, som i Aaret 1790 laae skiult i hendes Undskyldninger for ei at nyde got af de giorte Indbydelser, dels for om muligt ved eegen Erfaring at blive skilt ved den slette Idee om den der herskende Stivhed og Stolthed, men Gud bedre! i begge Henseender forfeilede hun sin Hensigt. Boués blev som sædvanlig kolde imod os og behandlede os som et andet Vexelbrev fra Peschiers Huus, som de ere forbundne til for Creditens, ei for Kiærlighedens Skyld til Documentet, at honorere, og min Kone og Datter forlod Huset med større Fornøielse end de gik derind og var dristige nok til at paastaa, at denne var den

kiædsommeligste Dag, de havde passeret. Jeg taler hverken ont eller got om Huset, thi rigtig nok fortjener deres Væsen ikke min Fortrolighed, men i Penge Sager til mine Prisers Fastsættelse have de dog stedse vist sig beredvillige, og en Reysende har saadant eet Huus nødig, altsaa driver baade min Interesse og Erkendtligheden mig til at viese i det mindste en tempereret Varme i Omgang med dem. Ellers var der til Gæster en Hoben snorrige Originaler — een storsnudet Polak med mange Bukler i Haaret, 2 unge Mennesker fra Frankrig, een Doctor Petersen fra Altona, berømt for sine Studeringer, men som ei anbefalede sig ved smagfuld Klædedragt for een gammelagtig Mand, thi hand bar nedkiæmmet Haar, rød Nankins Kiøle med hviid Under-Mundering. Forresten var der Boués Datter Mad. Tepper fra Varschou med sit nyefødte af alle tilbedte Barn og hendes Amme, hvorom intet siges uden det, at hun talte intet Sprog uden Polsk og drak 12 pottes Porter Øll om Dagen, een styg og tyk Amme, saaledes som Holberg i sin Barselstue maae have forestilt sig en Amme. Af Familien savnede vi begge de unge Bouéer, som nylig med deres unge Koner, een Chapeaurouge og Perissch vare reyst udenlands. Den sædvanlige Præstekone nemlig Husets Svigersøns anden Kone mønstrede min Datter med adskil-

lige Spørsmaal om hendes Kiendskab og Lyst til arcadiske Øvelser, og da hun spurgte min Datter: si elle des propres mains ne cultivoit pas un jardin? svarte min Datter ligefrem ney. Dette opvakte hendes Forundring, og hun udbrød med een Ponti[fex]-Mine il me semble pourtant: c'est un tres joli amusement pour une jeune Dame. I Botanicqven recommendeerte min Datter sig ei heller, thi da hun havde foræret min Datter een receda, og denne efterhaanden for at dræbe Tiden under promenaden rev precen[ten] i Stykker, som desuden var løbet i Frøe, saae Præstekonen dette an som en Bespottelse. Kort sagt: alting gik skiævt —. Nogle faae Løier vankede der dog: min Frederic havde faaet fat paa den Svenske Ministers Dreng, som hand, uden Respect for det Diplomatiske corps, tugtede brav. Boués lastede dette, men den eene Franskmand tog min Søns Partie. Man fortaalte mig, at Blanchard, som har udsat sin Ballon til Skue uden for Hamborg, har faaet Afslag, saavel der som i Vandsbek og Hamborg at flyve op, og har derfor, af Fortvivlelse, besluttet at forlade *Europa* og søge *Kiøbenhavn* — qvanta ignorantia. Om Aftenen besaa vi nogle Voxdukker i Livs Størrelse: Kongen af Frankrig med Kone og 2de Børn, Mirabeau, Fayette med heele National-Forsamlingen, den af Mennes[ke]kiærlighed druk-

nede og død optagne Hertug af Brunsvig, den nøgne Venus i fuld Størrelse med fleere, een [ved] Heeden og Trængselen formindsket Fornøjelse.

Den 3die Septbr.

J Formiddags begik jeg en Narrestreeg ved at købe 2de Lotterie-Sedler af een Jøde — Priesen var just ikke stoer neml. 3 \times 4 B, men da jeg næsten har forlovet at handle med denne Nation af hvem jeg stedse er bedraget, fortiente jeg denne gang ogsaa at bedrages. Sedlerne vare just ikke falske, men Lotteriet var alt Dagen tilforn trukken, og intet udkommen paa Sedlerne, hvorom Jøden intet meldte. Altonaer-Port var tilstoppet af saadanne omskiaarne Kiøbmænd, de fleeste med en Lotteri-Seddel i Haanden — denne Handel gik for sig paa Veien ud til Blanchards Ballon. Den er i Form af et Æg, som staar paa Enden, af Olie-Taft paa adskillige Maader farvet, saa høi i Diameter som et 2de Etagers-Huus. For neden er een Glas Rude, hvori ved Hielp af en Blik Rende Luften indpompes, ligesom i en Sækkepibe — allernederst er ligesom en prægtig Kane-fadning med Fløiels Hynder og Guld-Galoner, hvori Luft-Passagererne sidde. Ballonen stod opreist i et Fiellehuus, i hvis Krog laae Stumperne af en forslidt Luft-Vogn og nogle sammenhæftede Strimler, som i Luften kand udbreedes for at

synke til Jorden og tilkiendegive Jordbeboerne, naar der er Fare paa Færde; uden for denne Kostbarheds Futteral vaiede en Fane med Indskrift: Sic itur ad astra. Jeg spurgte Blanchards Søn, som var nærværende hos Cassereren af Indladelses Indkomsterne, og havde [gjort?] Touren med til disse Stierne: cui usui? men hand havde mange Aarsager til at holde inde med Svaret. Om Aftenen saae vi Syngespillet: das rothe Käppschen, et Stykke, som lovede meget men tilfredsstillede mig lidet, skjøndt Stykket er i stort Udraab. Allersidst i Stykket kommer den røde Hue frem, som efter Sælgerens, en forklædt Jødes Foregivende har den Egenskab, at den gjør sin Bærer smuk, hvorudover hans Jalousie hører op, siden Konen caresserer ham, saalænge han har den paa. Eule med sin Action og klare Tone brillerer her.

Den 4de Septb.

Nyelig har Kongen af Preussen oprettet en nye Orden, kaldet den røde Ørn. Som nu de fleeste af hans Foranstaltninger i denne Tiid dadles, saa er herover gjort denne Satyre: Es ist kein neuer Orden, ist's aber nur der schwartze Orden, der aus Schaam ist roth geworden. Om Middagen spüste vi efter Indbydelse hos Kiøbmand Haché (Broder til vores Reise-Compagnon), hvis Kone

er en nydlig, veldannet, sund og munter Tornqvist, Cousine til Bentzons saa udraabte Skiønhed, — i Compagnie med disse 2de Hachés, er Hr. Banks, gift med Hachés Søster, der ligner Dyd og Fromhed som en Moder men Skiønhed kuns som en Moster; desuden var i Selskabet en yngre Broder, Doctor juris aus Göttingen, samt Fulton og nogle flere. Verten var høflig, hans Compagnons tienstagtige, og de øvrige Giæster muntre og selskabelige. Bangs lovede mig Adresser til Lissabon, ifald vi fik Lyst til at bruge dem. — Den unge Schimmelman skal i Göttingen have givet en vis med-studerende Prinds et Ørefigen, fordi han insulterte ham paa Ridehuset, og alle de andre studerende, som vidste at andre Folks Kiæver ikke just var til saadant Brug, gav ham Biefald. Ritz er nylig bleven pryglct af Kongen af Pr[eußen], fordi denne hændelsesviis blev vækket af ham, og efter Völners og Bischofsverders Instigation troede, det skeede for at ombringe ham ved Gift. Denne Hændelse og denne Jrring tilveiebragte Ritz den røde Ørn, der altsaa giældte istæden for Afbigt. I Østerrige ere Bønderne frie for Stavnsbaandet og Livegenskabet, men ei for ubestemt Arbeide til Kronen og Proprietairen; i Pohlen derimod ere de stavnsbundne, men have deres Hoverie og publicque Arbeide bestemt til et vist Antal Dage om Ugen;

hvorudover mange Østerrigske Bønder flytter ind paa Polsk Grund, og foretrække Stavnsbaandet med bestemt Arbeide for Frihed med ubestemt Arbeide. Saaledes talte Selskabet adskillige Løier, og Tiden gik got i smaae Værelser, fordi Huset er indrettet til een Kiøbmands, ei til en Hofmands Brug; den første bruger Rummet til Casser og Baller, men den sidste til Caprioler og Complimenter — begge Slags udfordrer Plads, kuns med den Forskiæl, at Casser kand staae oven paa hverandre i en mørk Forstue, men Complimenter maa giøres i en lys Sahl, hvor Folk kand beundre og roese dem. Maaltidet var ret ypperligt og paa Dansk — Eftermiddagen blev hendreven i en Caravane til Vandsbek, og Aftenen . . . ja den endtes paa hamborgsk: hver gik hiem til sit Kl. 8, naar i Dannemark den beste Spøg begynder. Aarsagen var nok for denne særdeles, at Madamen lavede fremmelig til Barsel.

D. 5. Sept.

I Dag forlod Mangor os og reyste med den agende Post til Kiøbenhafn. J Gaar Aftes i mit stille Sind begyndte jeg at vakle i min Beslutning at reyse til Jtalien i Betragtning af de mange skræksom[me] Billeder af franske Uroligheder paa Grændserne, som just var vores Tour, fremstillede for os — disse nemlig gjorde efter ald hidsendt

Oplysning Veiene usikre, ufremkomlige, Herberger og Skydshestene optagne, saaat jeg for mine Damer saa intet uden Skræk og Urolighed istæden for Fornøielse og Beqvemmelighed, og ifald dette end var en ugrundet Frygt, vilde vi dog meget standses og opholdes paa vores Tour, og neppe naa til Mont Cenis førend sildig paa Aaret, da det er farligt at reyse derover — altsaa i alt forfeile vor Maal og tilsætte Penge uden Nytte for Helbreden, eller Glæde for Sindet. J Dag biebragte jeg min Kone disse Grunde, og tilliige i Betragtning af det nye Venskab med den Engelske Fulton beslattede vi at forandre heele Reise-Touren og gaae med ham til London. Hand gjorde da alt sit til at skaffe os Plads i Skibet Hercules, eet treemastet Skib under Capit. Rheeder, og skrev til sin Broder i London om Værelser til os. Jeg aftalte tilliige det fornødne med Boués, og om Eftermiddagen toge vi samtlige ud til Baumhuset og derfra med Fulton og den anden Haché ud til Skibet, accorderede Plads for 20 Guineer og fik derimod mange Løfter om høflig Behandling. I Førstningen var Lise ei dermed tilfreds, men Frederic var derover endevild [sic!] og gal. Aarsagen var, at den eene forestilte sig formeget, den anden for lidet.

d. 6. Sept.

J Dag saae vi Comoedien: Fürsten-Grösse af Ziegler, hvori baade Schröder og hans Kone spillede: et herligt Stykke; Klædedragter og Decorationer langt over det, man kunde vente sig fra en privat Entrepreneur; til Slutning: List und Unschuld, en moersom Farce. Den unge Peschier, som jeg lærte at kiende hos min Ven, Kiøbmand Peschier i Kiøbenhafn, traf jeg der; hand fortaalte mig, at hand af samme Aarsager som vore havde opgivet sit Forsæt at reyse til Geneve.

d. 7. Sept.

I Dag saa vi ved table d'hôte een nylig ankommen Landsmand, Hr. Schultz fra Kiel med sin Datter og en Jomfrue Seierøe fra Kiøbenhafn. Disse Fruentimmer vare komne hertil for ret at nyde Byen og Egnens Lystigheder efter en i Forveien vel overlagt Plan. Jfr. Seierøe var tilgavns pyntet for at bilde Folk ind at være behagelig — det lykkedes hende ogsaa hos somme, skjønt hun talte ei et Tydsk Ord, og der ikke var Uskyldighed eller Jævnhed at kiende i hendes Sæder eller Ungdom paa hendes Hud. Manden selv var meget snaksom og underholdende, hand lovede, naar jeg igien kom til Kiel, at viise mig paa Tryk: Land-Marschalk Hahns Jndretninger med at friegive sine Bønder for Hoverie saavel som en vis

Antagonist naunl. Niemand's Jndvendinger imod Bondestandens Frighed. End videre fandt jeg ved Bordet een besynderlig Franskmand fra Domingo, som gjorde store Ord, lod sig opvarte af sin Neger og klagede paa alt, hvad der ei var Fransk, iblandt andet, at han skulde have Ulejlighed med at bestille sin Vogn, da han holdt for, den burde flyve ham lige i Næsen. Paa Comoedie saae vi Das Kind der Liebe, hvori Jøden Hertzfeldt som den naturlige Søn og alle de andre spillede saa ypperligen, at vi alle græd, undtagen Frederic.

den 8. Septb.

J Dag overtalte Banks paa Børsen mig til at modtage Recommendations Breve fra ham til Lissabon, siden jeg i saa Fald var Mester til at bestemme min Reise derhen og tabte intet ved at giemme dem, naar jeg ikke kom dertil. Børsen er opfyldt med mange Mennesker, men man treffer lettere sin Mand her end paa andre Børser, hvor der spadseres i fuld Trav frem og tilbage, da derimod her enhver berømt Kiøbmand og Compag. har sin bestemte Plads at staa paa som Skildvagt. Een moersom Tildragelse mødte mig liig den Overraskelse jeg modtog i Pyrmonter Apothecqve ved Campes Nærværelse; jeg havde laant 1. Tome af Achenholtzes Engelland u. Italien af min Vert Ekkard, og da jeg spurgte

ham ved Jndgangen i Spisestuen, om min Leietjener rigtig havde tilbageleveret ham Akkenholtz? troede hand jeg spurgte om Autors Person, og viiste mig da Manden selv, med hvem jeg da gjorde Bekiendtskab. Om Eftermiddagen seilede vi ud til den Raben, hvor vi drak Coffée og mødte Langerhans og hds. Kone. Paa Hiem-Reisen i vores Gondole passerte vi Schröders nydelige Landhuus næsten bygget i Alsteren med Altan over og Svalegang underst, hvor hand boer Vinter og Sommer; det ligger strax ved Comoediehuset, og ved Hielp af en Vindelbroe, som hidses op og ned efter hans Befaling, boer hand som i en Fæstning, og seer til Comoediehuset som til en Skandse, der og rigelig forsvarer ham, der er en Mand paa 60.000 rd., der arbeider for sin Fornøielse og vælger sine egne og sin Kones Roller efter Lyst og Behag, ligesom hand ingen Rolle tager i nye Stykker af Complimenter for sin Hukommelse. Om Aftenen i Dreiers Cofféehuus traf jeg en lang Person nemlig Bogholder Collin, Broder til Præsten i Boerup; hand fortaalte mig, at denne Broder nu var Præst et andet Sted, hvor han befandt sig bedre, fordi hand ei havde med Frue Neergaard at gjøre etc. etc. kort sagt: han levnedede hende ei Ære for 2 ß.

d. 9. Septbr.

J Morges gik jeg en Tour paa Volden, begyndte med St. Petri-Kirke hvorfra der er en ypperlig Udsigt til det Lyneborgske og de vier Länder — længere hen kom jeg over Alsterbroen, oven over Dam-Thor, og gik ned ved Altonaer-Thor — Kors! hvilken Breede! der kjøres, rides og spadseres og hver med den fornødne Sikkerhed. Paa Hiem-Veien mødte jeg 2de stærk tilpakkede Franske Karether, fulde af Parisiske Familier, som i skyndeste Hast vare flygtede og komne her til Skibs. Siden det var Søndag, spiieste man, som sædvanlig i alle Vertshusene, tarveligt og tiilig Kl. 12^{1/2}, for at give Pigerne Kirke- eller Visite-Tiid, og begave vi alle os ud fra Baumhuset i en Baad til Snaafenhahn. Efter Cofféen vilde vi besøgt Ritmester Flint, men hand var ei hiemme. Vi sleed da Tiden med at spadserer i Pall-Mailen, see Altonaer Comoedic-Huus uden paa, som har til Udskrift *der Muse, unser Mitbürger*, beseer Mad. Klopstoks Begravelse paa Ottense[e] Kirkgaard, og atter at gaa ind til Flints lille Pattebarn for at skiule os for Boués, som [var] i deres Hauge, inden for en Staaltraad-Port. Da vi roede hiem, bleve vi oversprøitede af de sædvanlige ufor-skammede Hamborger Dreng, der finde Fornøielse i at ansee alle pyntede Fruentimmer paa dette Farvand for Huhren og titulere dem derfor.

Disse uddelte altsaa een vaad og fik igien af vores Færgemand en banket Trøie. Kuns Skade, at den unge Herre, som stod ved Roeret i deres Baad og lettligen kunde have forbudden det passerede, eller undvige, gik Ram forbi.

d. 10. Septbr.

I Dag mødte jeg til Hachés og modtog de belovede Recommendations Breve til Lissabon, hvorved er at iagttage at de fleeste Huses Mandfolk tale Tydsk og Fransk, men Fruentimmerne ikkun Engelsk. Førend man reiser fra Falmouth, skrives der til Dohm et Compagn: for at bestille Logis i buones aires — og Cintra maa endelig besøges. Min Vogn er allerede i mange Stykker opbaaren paa Hachés Loft, saaat Land-Reisen nu er vanskelig at foretage. Endnu nogle Dage vil Modvind holde os fængslede her; jeg foretog mig derfor hiemme at conferere Kortet over Engelland med en Reise-Beskrivelse, og fik en Visite af Professor Seidlitz fra Odense.

d. 11. Septbr.

I Eftermiddag Kl. 2 gik vores Kufferter og Bagage ombord, men den Vestlige Vind seer ikke ud til at holde saa hastig op. Nogle Matroser ved Baumhuset, hvor jeg gik hen for at spionere Veir og Vind, lovede mig ikke Østen-Vind førend i

næste Uge. Bedre var det at bruge Pengene i Engelland end i Hamborg, men man maa taale, hvad man ei kand ændre. Hvad skal jeg nu foretage mig uden mine Kufferter? Staae i Vinduet og observere, at Brændehuggerne i Hamborg holder ikke Brændet i Haanden som hos os, men støtter den venstre Fod imod Stykket, imedens hand hugger med Hænderne, og meener jeg, at Skoen er stærk beslaaet i Næsen.

d. 12. Sept.

Nu er det reent galt. Storm, Regn og Vestlig Vind regerer. J Morges saa jeg et Slags smaae Vogne med lave Hiul til een Hest, som kunde anvendes paa Aastrup til at kiøre Tøy ud paa til Bleegdammen, fordi de ere lettere at af- og paa-læsse end andre Vogne og rummer meere end een Kierre. Alle Fragtvogne ere forsynede med Voxdugs Overtræk mod Regnen, som var værd at efterabe. Paa min bedrøvelige Tour til Baumhuset efter Vinden, fandt jeg en Harborger Fähre ved Broen, som biede paa Passagerere og Pacqver. Den blev ved at indlade, saalænge noget Rum endog det mindste var tilovers. Der samledes da alle Slags og bleve pakkede paa hverandre, just som Sild i en Tønde. Hver Person med Kuffert giver 24 B for Passagen til Harborg og en hel Extra-Fähre koster 16 Å . Det begyndte ved deres

Afseyling stærk at regne, saaat inden de naae Harborg, vil de komme til at svømme imellem hverandre, som vil lette Udlosningen. Frederic moerer os om Aftenen, da baade Mangel paa Klæder og Lyst til at spare Penge holder os hiemme; hand var i Færd med at bevise, hvad Hoer var, og at det var forbudden, som hand nøiagtig forklarede os af den Lille Catechismus.

d. 13. Septbr.

Der flyder dog noget got af det onde. Uden den vedholdende Vestenvind havde jeg ikke haft den Fornøielse at overraskes ved en kiær Visite af Obr.Lt Drexler. Hand var kommen fra Bayreuth, hvor han havde bort-accorderet sit i Fælledskab eiende Gods til hands Compagnon, som maaske tilforn uden Vederlag havde taget Broderparten. Paa hands Hiem-Reyse igiennem Brunsvig havde hand spiist hos Rigs-Greve Lütlichau, som var ikke lidet tyk af at have faaet Hertugindens Portrait til present. For hans Selskabs Skyld spiiste jeg i Aften ved table d'hôte. Da endnu ingen giver Haab til Afreise førend i næste Uge, har jeg afskediget min Leietiener som et unødvendigt og kostbart Meuble. Jeg hørte over Bord[et] af Ackenholtz een interessant og tilliige lidt uforstaaelig Discours; han havde nemlig tient i syv Aars Krigen, hvoraf hans egen existenz

dependerede, men den havde aldrig ærgret ham eller været ham saa vigtig som denne infame Franske Krig — han tvivler paa, at Hertugen af Brunsvig vil komme helskindet frem af Mangel paa Proviant i det fremmede Land (herudi maa nu enhver være eenig med ham; thi da der til at undertvinge den opbragte, talriige og enthousiastiske Nation, udfordres et stort Antal fiendtlige, skal disse have megen Proviant, og disse mange Proviantførere behøve igjen megen Føde til dem [selv] og [deres] Heste. Dette stiger i en uendelig Progression, og hvor faas det fra? med [det] gode faas intet i et fremmed Land, og naar Befolkningen engang der er udpresset ved Magt, regner der intet ned af Himmelen). Hand anseer Kongen af Preussens og Hertugen af Brunsvigs Opførsel i denne Sag for lige saa dum en Streeg som Carl den XIItes ved Pultava. — For 10 Uger siden forlod hand Frankrig, fordi det falske Rygte løb, at hand holdt hemmelig Brevvexling med Kongen af Preussen, mødte ingen Vanskelighed paa hele Reysen, førend paa Grændsen ved St. Fargeau, hvor hand maatte liste sig uden om og opfre en Deel Penge for at undgaae Visitation i en opfyldt Kuffert af Papierer, som hand paa ingen Maade vilde miste.

d. 14. Sept.

I Nat havde min stakkels Kone en rasende Tandpine. Paa Veien til Stadt Copenhagen, for at giøre Drexler en Contra-Visite, greb Stiftamtmand Buchvaldt mig under Armen og fortaalte mig, han havde gjort en interessant Reyse i Holland og seet Operationer i Moesers Udgravning, som kunde gavne mange Tønder Guld.

d. 15. Sept.

I Dag spiist til Middag hos Drexler paa Emsbüttel, et Vertshuus $\frac{1}{2}$ Miil uden for Altonaer-Port paa Veien til Pinneberg, hvor der især om Søndagen er Spiisning for enhver fremmed og et talrigt Selskab fra Hamborg. Stedet er nydligt med 2 Etager, store rummelige Sahle under neden, og Giæstekamre oven paa — god Mad og god Opvartning. Verten hedder Eis, et ungt Menneske, gift med en vis, som har været Favorite hos een af jævnlige Giæster, som har sat dette Egtepar i Stand. Hand lod til at være [et] Faar, men hun at have Vittighed og Levemaade. Jeg saae der første gang i Verden Conferentz Raad Grill, som indbød os til i Morgen, men Skipperens foregaaende Advarseler at holde os reiseferdige, og Boués Jnvitation, som vi af denne Aarsag engang havde forkastet, forbød os at komme. Man fortaalte os paa Emsbüttel det besynderlige, at

Fru Marie Elisabeth Bartholin Eichel, født Lassen, med sin
ældste Son. Maleri, af ukendt Maler, i Privateje.

Nattergalen i disse Dage havde ladet sig høre. Paa Dreiers Coffée-Huus saa jeg Procurator Tode, een Broder til vores Professor, af samme Caliber.

d. 16. Sept.

Maaskee — tænkte jeg i Dag — kand vores Afreise des hastigere gaae for sig, naar jeg betalte min Regning i Vertshuset; det skeede, men endnu kom ingen Bud efter os. J dets Sted gik vi om Eftermiddagen til Baumhuset, hvor somme saae sig om, andre sov og endnu andre læste — Catalogi over Bøger. Det sidste foretog min Datter [sig], siden vi i vores uvise Stilling hverken vilde laane eller leie Bøger, men hun fandt denne Lecture ligesaa kiædsomlig, som een Kaagebog er forskrækkelig, naar man er sulten. Da vi kom hjem om Aftenen fandt vi Franskmanden i Døren, som nu havde sluttet Accord med Reeder at følge med os de pur ennui. Den paafølgende Nat var skræksom for mig, jeg vaagnede op ved en græselig Allarm paa Gaden — man skrallede, skiød, Folket stimlede sammen og løb frem og tilbage; kort forhen havde jeg hørt, at der i Vinter havde været Opløb af Pøbel, som man maatte standse ved at skyde blandt dem — denne Fortælling lagde jeg sammen med, hvad der nu foregik, og sluttede: her var et nyt Opløb, og at jeg havde handlet som en Daare ved at forlade mit rolige

Fædreneland for at see Hamborger Bank, Børs og Raadstue behandlet som Bastillen i Paris. Der blev ringet stærk paa vor Dør; i Vertshuset, hvor vi logerer, kaldt Kramer-Amthaus, have Kræmmerne deres Forsamling i fuld Mundering som Raadsherrer, og da dette har noget regeringsmæssigt ved sig, forøgede det min Frygt — jeg lukkede min Dør i Laas, gemte mine Contanter under Sengen; min Kone spurgte mig, hvad der var paa Færde, jeg svarede intet, men drak koldt Vand, saae ud af Vinduet, lidt efter lidt formindskedes min Skræk, da mig syntes, den sammenløbne Pøbel loe og vare glade og fredelige; endelig tog jeg Mod til mig, gik ned af Trappen, og fik at viide, der var Ildebrand, hvorved det Slags Allarm er almindelig især om Søndagen, der er Dagdrivernes Fest.

den 17de Sept.

J Morges Kl. 6 forkyndte man os Befrielse af Arresten med et Bud, nu vil Capitainen seile. Vi bestilte strax en Vogn, af lutter Glæde gav os knap Tiid at frokoste; men til Lykke kom Vognen saa sildig, at Captainen fik Tiid nok til at møde os i Døren og meldte — det hand burde gjort før — at vi ikke skulde kiøre til Baumhuset men til hands Huus ved Altonaer-Port, hvorfra vi selv, efter at være samlede med alle Passagererne,

skulde kiøre 2 Miile bort imod Blankenes, hvor Skibet var seilet ned og laae for Anker. Vi kiørte da, og imidlertid gik Reeder med Franskmanden hen til 2de andre Herrer for at bringe dem paa Farten. Denne uformodentlige Bekostning var nu ikke betinget, men Capitainen kom strax efter og saavel som hans forskrækkelig tykke Kone, knibske nygifte Datter og Svigersøn, Stadens velmeriterede R[e]utendiener, stræbte at giøre det got ved en vel tillavet Frokost. Desuagtet gik Kiædsommeligheden her for Alvor for sig — der gik Bud paa Bud efter vore 3de Brødre, men de kom ikke. Christian, Krølop og 2de andre Reyssende, som man ikke tiltroede Formue at kiøre ud til Skibet, lode sig roe ud til Skibet.

Endlig kom de 3de Herrer, som vi ventede, og jeg nu vil nævne: Currichemet, een Franskmand fra St. Domingo, Deack fra Triest og Wachtler fra Presburg; med disse kiørte Reeder og med os Fulton, glade og lystige, endskiøndt vores Følgeskabs Vogn gik ofte itu og standsede vores Fart. Endlig kom vi Kl. 9 $\frac{1}{2}$ ud til Teufelsbrücke, der var kuns et Bold-Kast fra Skibet. Vi forefandt der een Lods af et herligt Physiognomie, lettede strax Anker og satte os til at spüise en herlig kold Oxesteeg. Allerede da røbede Capitainen sit onde, hidsige og fremfusende Gemyt, thi da een af os begiærede Salt, fik den stakkels Kahyt-Dreng, et

Barn paa 13 à 14 Aar, som aldrig forhen havde gjort nogen Rejse, saamange Hug, fordi han havde glemt at sette det paa Bordet. Naar man for et Øyeblik glemte Grumheden, var det latterligt at see paa Captainens Fremgangs Maade, thi hand blev ved at raabe Salt, Salt ved hvert et Slag han gav Drengen og derved forsinkede ham i at hente det, og os hans magtpaaliggende Giæster fra at bruge det. Vi passeerte Neuenstedt, Bhast, Lutzou tilhørende, og derpaa Blankenese. Der blev vi opkaprede af en Præst, som fik Til ladelse at æntre og følge med; ved Mellemling af en Bekiendter fra Hamborg, der havde fulgt denne fremmede Mand ud i Haab om at naae Reeder, inden hand forlod Elben. Jch muss, ich soll nach London, saa raabte hand høit, og Aarsagen hviskede hand til Reeder: at hand var Præst ved Naun Albanus fra Dresden, kaldet til at være Luthersk Præst i Savoyé i London, og ikke Hesteprenger, som hand saa ud efter, fik vi siden at viide.

Hand fortaalte os med megen Fynd og Ziirlighed, at hand i Morges var kommen til Hamborg for at reise til London, og da hand paa Børsen fik Reeders Afreise at viide og Muligheden at naa ham, var hans Ordre om Befordring, Fortæring og Betaling i Vertshuset, Paapakning og Afsked samt Kiørsel herud ikkun et Øyeblikks Sag. Under

denne Fortælling var hand ikke farligen med sine Hænder, thi med dem vrikkede og dreiede hand paa sin forstoppede Tobaks-Pibe. Da Ebben kom, maatte vi ligge os for Anker ved Tveen-Fleet lige over for Stade, hvor Lodsens hørte hiemme og bragte sin Baad hen. Om Natten forandrede Vinden sig og blev vestlig.

den 18de Septbr.

Formedelst contrair Vind maatte vi krydse igiennem Elben, men Tiiden gik dog got i Selskab af saa mange Personer, forskiellige af Fædreland, Sprog og Sæder. Franskmanden, som jeg fra nu af vil kalde Americaneren, var en Vellystling, ikke destomindre fattedes hand til sine Tiider hverken Forstand eller Vittighed, talte ypperligen vel for sig, hand moerede dels i sin Omgang med de andre Passagerere men især med Skipperen; da hand fornåm hans Gierrighed, gjorde hand sig Umage for at nedsluge Viinen i hvor udrikelig den var, og da hand just var placeret ved Bordet for det Skab, hvor Viin-Flaskerne og Æblerne laae forvarede, behandlede hand disse, saa Capitainens Øine gnistrede af Arrigskab. Som den der havde reyst meget, endog forhen i Engelland, vidste hand mange Løier. Hand lod sig endog i den mindste punct opvarte af en Neger, som Capitainen svor paa var et Fruentimmer for

at gjøre Herren desto afskyeligere for os. Deack og Vachtler vare Reise-Kamerater, begge meget unge Mennesker, men forskiellige af Tænkmaade og Opdragelse, den første havde god Levemaade men megen Hypochondrie og Hidsigheden i hans Øyne og Opførsel viiste tydlig, at han var een Italiener; den anden var sorgesløs uden Opdragelse, tænkte ikkun paa at gjøre sit Legeme tilgode, men af got hierte. Eet stille eenfoldigt Menneske naunlig Henry Webb fandtes og blandt os, Engelskmand af Fødsel men efter at have touret om i Tydskland havde hand forandret Religion og bleven Munk. Dette Skrit og hands ved mindste Vindstød udviiste Frygt gjorde ham til Latter og Foragt især for Fulton og Skipperen. Den sidstes Had gik saavidt, at naar Glas og Tallerkener glead fra Bordet ned paa Gulvet i Storm-Veir, var det ikke foraarsaget af Skibets Slingring men Catholikens slette Paapassenhed; hvert et Bid var ham misundt af Capitainen især for at insinuere sig hos Fulton, som giennemhegledede den arme Munk paa Religionens Vegne. Endnu fandtes i Kahytten 2de unge Juvelerere fra Hessen, som idligen spyede og til min Ulykke laae i underste Etage i samme Køie som jeg.

Kl. 10, da vi seilede imellem Freiburg i det Hannoverske og Brodorp i Holsteen, fik vi fra det første Sted en Visite af en Land-Rath van

Decken og Familie, som foregav at være bleven satte i Forundring over dette forbiseilende store Skib, hvis Liige de ei havde seet før og maatte derfor besee een saadan Bygnings Indretning. Vores Albanus agerede her Ober Ceremoniemester og blev tilstrækkelig roest som een braver excellenter Herr. Han var besvogret med Hr. Groth, som jeg kiendte i Pyrmont. Da de vare afseilede, fik jeg deres Skudsmaal fra Kahytten, som ikke faldt ud til deres Fordel, thi der havde Chefen Hr. van Decken ført sig op som en ubehøvlet Monsieur ved at klappe Fruentimmerne paa Skulderen, rive dem Bogen af Haanden etc.

Om Aftenen havde vi adskillige ikke just opbyggelige Religions Disputer, hvorved Deack udlod sig lidt vel fritænkende, saa Americaneren med sin vivacité spurgte ham: *pourquoi avés Vous quitté le père éternel?* som Deack besvarede med et contra Spørsmaal: *pourquoi avés Vous quitté la France?* NB: hand blev anseet for en Emigrant, der havde forladt sit Fædreneland, da det vilde giøre sig til en Republicque og drog sine Penge ud af Landet. Albanus, da hand hørte, at Capitainen troede [paa] Metemphycoris og havde nogle hesynderlige Jdeer om Guddommen og Evigheden, søgte at insinuere sig hos ham med at antage disse Meeninger og tilligge, som en afgjort Sag, at Christus var ikke kommen til Ver-

den som en Forsoner men for at vise Mennesker, hvorledes de skulde handle og leve; Franskmanden sagde da til ham: vous etes parmi ces prêtres, qui dirent: M[es] F[réres]! faites ce que je dis, mais non pas ce que je fais.

d. 19e Septbr.

I Morges befandt vi os noget Østen for Cuxhaven, men formedelst Storm naaede vi ei derhen. Andre Skibe derimod prøvede paa at gaae ud men maatte smukt vende tilbage — ja for 2 Dage siden er her forgaaet et Skib. Om Aftenen spillede vi Whist; om Eftermiddagen Kl. 2 lettede vi Anker og kom til Cuxhaven 14 Miile fra Hamborg efter 3 Dages Reise — og hertil passeerte vi Olenbrook, som er Hannoversk, ligesom Cuxhaven, hvor der ligger Skibs Kraner, er Hamborgsk, og Øen Neuenverck længere hen er Hannoversk. Her laae vi i Selskab med næsten en Snees Skibe, som biede paa Vind. Om Aftenen havde vi Punsch, som vi maatte true os til, og Spøg i Overflødighed dels med den gierrige Capitain, som ikke var at bevæge til at smile og kaldte Françosen en Nar, fordi hand var lystig, der gik saavidt, at Præsten, som blev pærefuld, gav sig til at dandse med den anden og indbyde ham til Dresden paa Bordellerne.

den 20. Septbr.

J Morges Kl. 5¹/₂, da jeg tryg ved Stormen, som jeg tænkte hindrede os fra at seile, laae i min søde Søvn, kom Lodsens ned i Kahytten til Capitainens Brændeviins Skab, hvor de begge, med 2 lange og 2 korte Been, tiltrak hverandre et kiærligt valet. Hvad er paa Færde, raabte jeg? Her er jo Storm og Modvind. Jeg fik intet Svar, men Capitainen saae surt; Lodsens, lidt bekymret om vores efterkommende Skiæbne, forlod Kahytten, og Kahyt-Drengen, min Trøst i Nød, fortalte mig, at nu gik man til Søes, og Lodsens forlader os om et Øyeblik. Kort og got: Lodsens længselsfuld efter sin Betaling og kiæd af vort Selskab havde nødt Skipperen til at lette Anker ved en stiv Kuling af Syd S. Vest, og nu gælder det at holde Tungen lige i Munden og beholde sine Jndvolde i Livet, thi nu kastes man fra een Side til en anden. Man merker Knagen og Bragen i alle Hjørner, og føler een hidtil ukiendt voldsom Bevægelse, som aleene har Sted i Nordssøen, og især paa dette Sted, hvor adskillige Strømme sammenstøder ved Udløbet fra Landene. Fra Lods-Fartøyet, som krydser ved Helgoland, kom en Jolle og hentede Lodsens. Paa disse Slags Fartøyer er undertiden formedelst Modvind og Storm, der hindrer Seilere fra at løbe ind i Elben, saa

proppet fulde af Lodser, at den ene er færdig at æde den anden af Mangel paa Proviant.

Vi havde desværre alle Kiendetegn paa haardt Veir, Strandmaagerne, der fløi lavt mod Vandets Overflade, Qvæget brølede — og Aftenen forud en stierneklar Himmel. Da vi kom i rum Søe, bleve alle syge, endogsaa Fulton blev lidt varm om Hiertet. De fleeste bleve liggende i deres Køier og lode sig der opvarte af Skipper og Styrmand uden at tænke paa Spøg med hverandre. Albanus laa slængt paa Gulvet som et andet Fæe og ansaa ethvert Høfligheds Tilbud om bedre Leie eller større Beqvemmelighed som een Forstyrrelse af sin Roe. Sydvest Stormen vedvarede til Kl. 2, siden efter blev det lidt bedre indtil Kl. 7, saa Storm igien og om Natten Kl. 1 stærk Regn og Vindstille.

d. 21. Septbr.

Denne Dags Begivenhed lader sig kortelig indfatte i disse Ord: Vi havde atter Storm af V. til Norden, skjønt alle spaaede got Veir. Dermed fulgte Tordenbyger som vedvarede heele Tiden og holdt mig og de fleeste i Sengen, indtil om Aftenen, da jeg prøvede, om mit Hoved vilde taale mine Been paa Gulvet, men da dette ei kunde gaa an, gav jeg mig Gud og min Pude i Vold.

d. 22. Septbr.

J Morges krøb jeg op, da Veyret bedrede sig, og Vinden blev lidt føieligere, saa vi vandt i vor Cours. Om Dagen vare vi paa Dækket og prøvede at fiske men uden Nytte. Om Aftenen var den Glæde forbi, saa fik vi Storm af Nordvest; maaske var det en Straf, fordi nogle af Passagererne og især Jtalienerne om Middagen, da Skibet skulde gaae over Stag, kom i Ordkrig med Capitainen, som nær havde bleven alvorlig. Deack kommer op paa Dækket, just som Capitainen var beskæftiget med Commandoen til at gaae over Stag, hvorved, som ofte hændt, enten Skibsfolkene eller Redskabet eller begge Deele havde viist sig ulydige og sat ham i ont Humeur. Kl. var over 1, og Deack sulten, som bevægede ham til med een Slags Haardhed og Myndighed at spørge: om man ingen Middagsmad skulde have? Capitainen svarte intet men spadserede med stærke Skrit op og ned med sure Miner. — Skal vi ingen Mad have? — Capitainen svarte vredladen: at han kunde vel see, enhver havde Hænderne fulde. Deack: men vore Maver ere tomme! Wollen Sie, sagde Capit., ein Nar[r] seyn, wie der Franzose? Currichemet, som af Erfarenhed vidste, at Capitainens Myndighed strakte sig til at arrestere enhver, der fornærmede ham paa Skibet, og dog ikke vilde lade sig insultere, trak sig ud af denne

Sammenligning ved at lade, som hand ei forstod det. Qu'est ce qu'il dit? qu'est ce qu'il dit? men Deacks Øyne gnistrede af Vreede og sagde, han ønskede i dette Øyeblik kuns 2 ladte Pistoler — l'un coup seroit pour moi, et l'autre pour Vous, Monsieur Capit: sans delai. Nu blev Capitainen taus, gik ned i Kahytten, forligte sig med Deack og lod dække Bordet, thi vel kiendte hand Steen Smerte, men ei Kugle Smerte. Og skulde der være mindste Levning af Fortrydelse tilbage, blev dette jævnet ved en vingt-un.

d. 23. Septbr.

Da jeg vaagnede i Morges, hørte jeg Franskmanden og Deack at opkaage den Gaardags Al-larm med Capitainen, hvorover disse 2 nær vare komne i et alvorligt Klammerie. Je me rappelle encore (sagde Franskmanden) comment Vous vous comportiés en vrai poltron. Dette var ufordøieligt for Jtalieneren, og [han] skiød igien med de sædvanlige Vaaben, at den anden af Feighed nu havde forladt sit Fædreneland. Denne Ord-krig morede mig meget, i hvor inderlig jeg trængte til Søvn; denne Trang kom i Særdeleshed af een usædvanlig manoeuvre, man foretog sig i Nat ved at dreie Skibet paa engang rundt for at lodde, som dels forskrækkede dels gjorde mig opmærksom. Vinden blev op af Dagen alt meere og meere

contrair af N.V., som paa den Bov, hvori vi nu seilede, let kunde have ført os til Texelen, da dette Sted nu er ligesaa farlig at komme nær som Anholt, vendte vi, førend man havde foresat sig. Om Aftenen havde vi Vindstille.

d. 24. Septbr.

I Nat havde vi en herlig magelig Vind, som imod Dagen blev hæftigere. Jmidlertid trængte vores Kahytt til at luftes ud af de mange forskiællige Nationers Dunster, hvorudover vi drak Théé paa Dækket. Om Eftermiddagen havde vi en stærk Storm og om Aftenen en rasende Storm, men jo meere man vænnes til Storm, jo mindre skrækkes man derover og der er intet Tilfælde, hvoraf dog letligen Fare kand opkomme, man snarere bliver ligegyldig ved, end ved Uveir paa Søen i et nogenlunde stort Skib. Jo meere Skibet blev kastet paa Siden, jo meere loe og spøgede vi, thi ingen var Herre over sine Been, ikke engang Hunden kunde blive staaende, men blev kastet ned i Læe tilligemed Mennesker og Boeskab. Naar Sulten drev een til Madskabet for at skiære Smørrebrød, skete det alt siddende paa Gulvet. Capitainen glemte Skib og Passagerer for at spille vingt-un, men Franskmanden glemte ikke ham for hans uforsvarlige Opførsel med at forsømme at give hands Neger Mad — han aab-

nede med eet Kahyt-Døren og raabte: Capitaine! donnés à manger à mon domesticqve d'abord, autrement je n'oublierai pas des plaintes contre Vous après mon arrivée à Londres. Capitainen lod som hand ei forstod det, og vi oversatte det imod hans Villic. Min Christian levede i en bestandig Lethargie, og hans Sæsyge gjorde, at ham intet fattedes uden Døden. Jeg kunde altsaa ikke komme efter, om det var een virkelig Trang eller Lækkerhed, der drev Negeren til at klage, og jeg var vanartig nok til at troe det sidste.

d. 25. Septbr.

I Dag havde vi een Nordlig Vind, som var os føielig paa vores Cours og den beste, vi endnu have prøvet, men hæftig var Stormen; umuligt var det at sidde til bords, da hver Mand holdt sin Ske og Tallerken i Skiødet, dog gik ikke et Glas itu; om Aftenen havde vi den beste Norden-Vind, vi kunde ønske os, og Skibet løb over 2 Müil i een Time. Det lod nu til at den glade Sol vilde staa op, vi begyndte at spøge, som da vi laa i Elben, og Religions Disputer om Jødernes Usalighed, den Dumbhed at lade sig gjøre til Catholique, Siælenes Forfløttelse, som vi alt forlod ved Cuxhaven, kom nu paa Bane igien. Den stakkels Catholicqv, vi havde i Kahytten, hand var urolig og angst i Modvind, og antastet af

sine Kahyts Kamerater i Medvind, var ilde daran.

d. 26. Septbr.

I Morges fortaalte Captainen os dette skønne Optog, at hand havde forregnet sig i siin Cours, saa vi vare komne for sydlig og seylede lige til Jndløbet i Canalen i Steden for Themsen. Denne Oplysning var han nødt til at give os, fordi hand havde lovet os at see Land Kl. 8 og holdt ei sit Løfte. Vi seilede denne Cours med een flyvende Storm af Norden, og det uden Lods, da vi brugte for den Reederske Oeconomies Skyld en gammel Fyr, vi bragte med os fra Hamborg, som er god nok, naar hand er ædrue. Vi vare i Følge med 2 Skibe fra Norge, som kappedes med os men tabte Slaget. Jmod Middag blev Vinden skral, og vi maatte prange alle Seil for at naae det rette Land, hvor vi havde Ærinde, som da endlig blev seet Kl. 1. Klokken 3 blev Ankret kastet uden for Byen Offard eller Offards-Nefs, som er 20 Danske Miile fra London, et deiligt Sted med et Fyrtaarn og nydlige Alléer. Forud for os ligger Harvick, omtrent 3 Miile borte. Denne sidste Seilads fra vi fik Landet i Sigte var foreenet med mange behagelige Udsigter: skønne Bygninger, et nydlig grønt, og Strandbreeden bestaaende af et jævnt Affald uden Klipper eller nøgent Land.

Om Aftenen blev jeg af eegen Skade overbeviist om at have gjort Negeren Uret, thi min Christian, som nu var levet op igien, førte samme Klage som den anden, at hand havde staat Fare for at sulte ihjel, hvis ikke min Søn undertiiden havde bragt ham Smørrebrød. Nu kaagte Blodet i mig, Captainen blev ei skaanet, og jeg tilbragte en søvnløs Nat med at tænke paa Reeders Behandling, og denne vaagede over mig uden at gaa i Seng, dels af Ærgrelse, dels ved Eftertanke af vore eenstemmige Trudseler.

d. 27. Septbr.

J Morges, da jeg kom op paa Dækket, saae og hørte jeg dette sørgelige, som opholdt vores saa længe ønskede Ankomst til London, at een tyk Taage paa eet Sted, hvor Captainen forhen havde lidt Skibbrud, hindrede os fra at seile videre; det deilige Syn af Roer, Lucerne, Korn- og Høestakke, som viiste sig paa de afhøstede Agre, kunde ei formindske vor Længsel. Fulton syntes, at det var skamligt, om Afstand af et Canonskud skulde hindre fra at komme til det Land, hvor hand havde hiemme, Familie og Forretninger; men alleene den Høflighed, hand skyldte vort Selskab, bandt ham paa Skibet. Franskmanden foreslog at gaae i Land ved Offard med Skipperens Baad, og derfra spadsere til Harvick, men

dette fandt ingen Biefald, saa, hvormeget vi alle ønskede at slippe fra Reeder, saae vi dog ingen Udvei. Vi lod da Projectet fare, de fleeste gik ned i Kahytten, undtagen jeg, hvorpaa Reeder, som vandt ved at saune 8 a 10 stk. Passagerer ved sit Bord, sagde mig, om det var os meget derom at gjøre, vilde hand sette Flag til efter en Fiskebaad, som maaske for 3 a 4 Guineer bragte os i Aften til Harvick, det sikreste og beqvemmeste Middel at komme snart til London, siden Modvind og Taage maaske kunde forsinke hans Skibs Indseyling i 8te Dage. Det skeede, — jeg gik ned i Kahytten og med mit Forslag udbredte Glæde over alle mine, Fulton, Franskmanden, Italieneren, Ungaren, og 2 Jøder, som alle vilde participere i Udlægget, de andre fandt sig bedre i Reeder[s] knapt udmaalte og dertil misundte Skibskost. Eet Fartøy ankom af det Slags, som bruges til at opfiske frakappede Ankere, og med dennes Captain, en ung og rask Mand accorderede vi for 3 Guineer [om] at bringes til Harvick i Aften.

Vi forlod da Skibet i 2de Transporter Kl. 12 i Fartøiets mindre Baad og traf i Stæden for den uvertsskabelige Reeder een høflig engelsk Captain (saaledes kaldes alle Engelske Skippere), der gav os hans nyelig fangede Østers til Priis, saa friske, at de næsten skreeg, naar man blesserede dem med Tænderne, Æbler, gandske grønne, end-

skjøndt de vare modne, og lod tillave Turnips, gule Rødder, salt Kød og Pudding og gav det alt paa saa god Maneer, at hand rigtig contrasterede imod Reeder. Vi krydsede bestandig men saa nær Landet, at vi intet merkede af Søens Voldsomheder men havde alle Glæde af Landets Behageligheder, og havde den Sikkerhed for Øyne, at hvis Uveir var paakommet, kunde Skipperen have styret os og Baaden frie for ald Fare op paa det jævne og deilige Land. Physiognomiet paa ham, hans Kamerat og Dreng var deiligt, deres Adfærd reenlig og ordentlig. Hand styrede Roeret imellem Beenene ligesom de fleste Engelskmænd, hvorfor de og til Lands beholde den Vane at rokke stedse frem og tilbage. Naar de loddede, sang de, ligesom Vægterne: and a half three (Fadom). At opregne alt, hvad siddende jeg saae paa denne Fart, var umueligt: deilige Lysthuse, Korn-Stakke i Form af Huuse paa frie Mark — Oetle Kirke — Goddins, Gouverneurens Lyststed i Harwick med meere. Ved den ævige Krydsen hørte jeg et Beviis paa høilig Begegnelse af den eene Engelskmand imod den anden, som igien er Virkning af Friehed for slavisk Afhængighed. Captainen siger ikke med Haardhed: Klar til at vende, men: Shall we wend a boat? hvorpaa hans Undermand svarer: when you will. Til Harvick kom vi i Tusmørke Kl. 6¹/₂. Entreen er deilig og

svarer til den i Kiel med 2de Fyrtaarne lige for, nødvendig formedelst de mange Grunde. Jkke eengang med dette lave Fartøy kunde vi naa op til Broen men bleve satte i Land i smaae smalle Baade som Everne i Hamborg. Fra Baadene gik vi op af en Trappe i Land og søgte under Veivisning af Captainen ind i White Hart hos Georg White; underveis saa vi ingen Vogne eller Mandfolk men passeerte smalle Gader, høie Huse og pyntede Lokke-Duer i Overflødighed. J Verts- huset fandt vi alting paa det ordentligste og meest tilfredsstillende, som blev frembaaren paa første Vink af milde og muntre Opvartere: Camin-Varme, Thee, Østers og derpaa et got Aftensmaaltid, hvorved Franskmanden, i Henseende til nogle Cotteletter, havde haft at bestille med Fulton som Tolk ved Siden af sig. Lidt efter [at] vi vare traadte ind i Stuen, bragte man ethvert Mandfolk een Støvleknægt og et Par Tøfler — een Barbeer fremstillede sig, som tillige med at afskiære somme Haar pyntede Hovedhaarene og det alt for 12 B. Ved at bestille Befordring til i Morgen, fik vi en trykt Adresse, ligesom fra en Kiøbmand, der indeholdt saavel Post-Stationernes Naune som deres Afstand i Engelske Miile fra hverandre og de beste Herberger, hvor Afvexling af Heste skulde skee. Veiens Længde herfra til London er i alt 74 Miile.

d. 28de Septbr.

Den Engelske Sove-Maade stemmer kuns halv overeens med min Smag, thi paa herlige Matraser maa man ligge saa lavt med Hovedet, at jeg vaagnede med en slem Hovedpine. Kl. 5¹/₂ steeg Selskabet i 3 Vogne, forsynet med en velmeent Afsked af vor snilde Captain. Det var endnu Tusmørke, og den gesvindte Kiøremaade her i Landet saavel som Søvn og Hovedpine hindrede mig fra at gjøre de Jagttagelser, jeg gierne havde ønsket. Een herlig Vei begyndte og, som man siger, vil følge os i heele Landet — imellem 2de Havbugter, hvoraf den eene gik til Jpswick, ligesom den første til Harwick. Vi saa Furrer og Poppler i Overflødighed, en deilig Bye i en Dal med en Moese i Midten — Korn og Byg saaet i Rader og Jorden bestrøet med Gips — Stakke i Form af Huse — Faar med sorte Hoveder; efter 2de Miles Forløb en ypperlig Prospect paa hiin Side Havbugten, af Soelen forgyldte Agre, grønne Træer og Roer iblandt hverandre — Præstens Huus med 4 Skorsteene uden paa Muuren og fladt Tag — uhyre store Kiøre-Veie som i Holsteen i Henseende til Jndhegningen. Søen bestod paa vor høire Haand — forbi en nydlig Kirke, hvorpaa Architectur som paa Amalienborg var anbragt. Paa venstre Haand et ligesaa smukt Landhuus. Til Manningtree, i Vertshuset Packet,

12 Miil, kom vi Kl. 7 og herfra, efter at have spiiist sammenlagte Smørrebrød med Kiød og Sennep paa, strax expederet i Post-Chaiser med 2 Heste for hver, hvoraf Haand-Hesten trækker i Træe- og Sadel-Hesten i Reeb-Skagler; men den nærmer havde nær bleven løbsk, da Diligencen vilde jage os forbi, og Bug-Giorden gik op. Dette forhindrede ikke den raske, velklædte Postillon fra at vedblive sin Kiørsel uagtet ald vor Skrigen, men hand blev ved under sin Galop at spænde sammen, hvad der var løbet op. Disse Postiloner ere et eeget Slags Kudske, thi de fordrer ingen Drikkepenge og takker ikke, naar man giver dem eller see suurt, naar de ingen faae, og dog ere de høflige og forekommende ved Af- og Paalæsning; formodentligen trænge de ei, da de lønnes stærk, og vil hellere vise Høflighed som een Lige-
mand end fornede sig til at giengielde Drikkepenge med Tak og Huen i Haanden som visse vore Siællandske Stads-Kuske; dog maa jeg erindre, at hvad jeg kalder Drikkepenge, er det, der er over deres Rettighed, nemlig paa hver Station 9 pence for hver Hest. Jeg troer vi gav dem, hver Karl $2\frac{1}{2}$ β altsaa 12 pence meere end vi vare forbundne til alt efter fælles Overlæg, førend vi forlod Harwick, men jeg er uvis paa, om de ansaae dette Tillæg for en Virkning af Ædelmodighed eller Eenfoldighed. Vi kom forbi

eendel Kirktaarne, som alle vare uden Spiir og saa ud næsten som dem, man klipper af Kort.

Paa denne Station kiørte begge Post-Chaiserne et langt Stykke jævnsides og dette i fuld Galop, saa at vi Passagerer og Postillonerne kunde tale sammen og byde hverandre Tobak — jeg iagttog, at Ævrets Stubben var meget lang, som beviser, at her ikke fores meget med Halm. Vi kiørte som Coureerer og kom til Vertshuset White Hart i Colchester (10 Mile) Kl. 8¹/₂, een By i en herlig Dal med Røg i Overflødighed. Her rides meget paa Esler, og disse bære Roerne i Kurve paa Ryggen. Byen er fuld af Tørrehuse. Begyndelsen er styg, men høiere op i Byen er der magnificqve Bouticqver, og i Vertshuset fandt vi Spisekamre, overflødigt forsynede med alle Slags raae Spisevahre, samt stegte og kogte, hvoraf den Reysende paa Engelsk Maneer udvælger, hvad hand vil, som strax frembringes, som man vil have det til-lavet. Derfra kiørte vi med 2de rødt iklædte Postillons; saae Hækkerne fulde af Brombær — et Slags Træer, kaldte drooping willows (dryppende Piile) — noget opstablet Halm ligesom røgtet Boghvede, men enten var det et Slags fremmede Erter eller Hestebønner — een Ploug med 2 Heste for og Hiul under, som ellers her er usædvanligt — længere hen rød Jord, ligesom paa Tveden — forbi et deiligt Lyststed og et Institut

for young gentlemen (saa lygte Overskriften). Til Vitham i Vertshuset Blue Posts (14 Miile) kom vi Kl. 10¹/₂, havde altsaa reyst 9 danske Miile i 5 Timer. Vi kiørte derfra ned af en Bakke som i en Hauge med Vand, Skou, Lysthuus, paradisiske Udsigter. Vi mødte en Stage coach med 3 Mennesker, som betale halv Fragt imod de indvortes Mennesker, dog seer man iblandt de himmelske: velklædte Folk, ja endog Fruentimmer med Sallopper. Kom derfra forbi en deilig Herregaard med Vand uden for ligesom Vandsbek og mange andre, den eene smukkere end den anden. Ved eet af disse Steder saae vi en Hest med afskaarne Øren; hvad det skulde betyde, erindrer jeg ikke. Igiennem een stor Bye, kaldet Tiensfoold, hvor vi mødte store Fragtvogne med Læs over 6 Alen høie, eet af dem nummereret No 45000. I Byen er en herlig hvælvet Broc med Fængsel ved Siiden. J Jngadestone i Vertshuset Spread Eagle (14 Miile) spiieste vi et herligt Middagsmaaltid, saalænge Postillonerne, der idlig raabte os til: coach is ready! vilde give os Tiid. Derfra og til Romford (12 Miile) saae jeg intet formedelst bestandig Reyn og megen Søvn. Ved Jndkiørselen til Byen var der een Bom, hvor Betientene snød min gode Fulton, hvilket satte den stolte Engelskmand, der var Selskabets Casserer, ud af sit gode Lune, saameget meer, som hverken Verten i Cock &

Bell, hvor vi skiftede Heste, eller Postillonerne vilde hielpe ham til Rette, saa hand maatte løbe Byen rundt for at opsøge Øvrigheden og truede med at indgive Klage.

Nu saae vi den berømmelige Themsen for første Gang paa vor venstre Haand over til et deiligt Sted kaldet Souphill — paa høire et stort Slot — her var Veien mindre angenem, og Jorden paa begge Siider bruges som en Fællod for fattige Folks Kiør. Vi mødte alle Slags Vogne: Post-chaiser som vor — Stage-Coach, hvorpaa hele Verden sidder, — Mail-Coach, som bringer Breve — og Diligence[r], der indeholder kuns 1 Sæde. Vi kunde nu tydlig see Themsen og de der sammenproppede Skibe, som virkelig lignede en Skou. Til Slutningen passeerte vi Byen Stratford, derfra kiørte vi som i een vedholdende Gade lige til London uden at kiende noget Skillerum eller Grændseskiæl. Saa Stepwiths Kirke, bygget af Dronning Anna, derpaa til White-Chapel, hvor det eegentlige London begynder, og her følte jeg en sand Glæde ved at viide mig blandt de stolte Britter, hvis Rygte maa giøre enhver længselsfuld efter at kiende dem personlig. Jeg nød en Lykke, som jeg mindst drømte om, da jeg forlod Kiøbenhafn, og fortrød ikke i mindste Maade paa, at de franske Uroligheder havde forstyrret min første Reyse-Plan, men min Glæde blev tempe-

reret, naar jeg tænkte paa min Ukyndighed i Sproget, som man spaaede mig vilde være een stor Anstøds-Steen for mig ihenseende til den Oplysning, Kundskab og Bekiendtskab, jeg søgte. De mærkværdige Huse, vi kiørte forbi, vare Det ostindiske Huus, Børsen, Banken, Lord-Majors eller saa kaldt Mansion-house, hvor hand skal residere, saa længe hand er Lord-Major.

Vi traadte af i Fulton og hans hiemmeværende ældre Broders Huus paa een Tiid, da denne nyelig havde sat sig til Bords med een gammel adstadig Bogholder, der saae ud til at være indsat af Faderen tillige som Hovmester. Jngen Logis var endnu udsøgt eller bestilt for os, hvorfor vi blev i Nat liggende i deres i Watling-Street, hvor vi herligen bleve opvartet og sov og spiiste med Appetit. Men denne Gade, som var smal og blev nægtet ald Lysning af de høie Huse, og den liden Passage, som forefaldt, gav os kuns ringe Jdée om Byen. Denne sidste Station fra Romford var 12 Miile, og vi kom til Byen Kl. 5. J Cheapside skilte vi os ved det øvrige Selskab, som indqvarteredes paa Londons Coffée-huus i Ludgate-Street.

den 29. Septbr.

J Morges fik jeg ved Fultons Mellemlhandling leiet Værelser i Kingstreet, Cheap Side No 14 hos Master Cannot, Perucqvemager. Værelser og Mad

blev betinget saaledes: eet Værelse til Gaden, Sovekammer og Tiener-Kammer for 2 R Stl. ugentlig; Middagsmad for 2 B . p. person og 1 B . Tienenen. Derpaa antog jeg en Leietiener, naunlig Christian Haertel for 1 Guinée ugentlig, kiøbte Skoe og Strømper paa Hiem-Veien til Fulton, hvor vi spüste til Middag, og tog derfra Kl. 7 i vor nette Logis med disse smaae Engelske Sielendeheder: man vender ei Thee-Koppen, naar man har drukket nok, men ligger Skeen i Overkoppen; man spiser herligt men drikker for meget — ald Maden fremførtes paa eengang og det staaar eenhver Giæst frit for at begynde paa, hvad Rett hand vil. Verten sidder i een Lehnestol for Bord Enden, og hans Kone eller nærmeste Ven i en anden lige over for — ingen Servietter bruges — tilsidst fremsættes Osten med 2 a 3 Tankards Porter. Derpaa tages Dugen af Bordet, og nu begynder det arme Levnet med at drikke til Desertten, hvorved Flaskerne skydes fra een til anden — det der drikkes til Maden, er ubetydligt; imidlertid er [det] dog Skik, at byde et selvudvalgt Fruentimmer, om hun vil drikke et Glas, da det er uhøfligt at afslaae det. Derimod er Fruentimmeret frie for at nødes tiere eller af flere. Tienenne staae bag ved Stolen og tager Glasset bort, naar man har drukket enten lidt eller alt. Eet Qvarteers Tiid efter at Desertten er

fremsat, forføie Fruentimmerne sig til Coffée-Bordet, og da drikker det andet Kiøn Skaal paa Skaal, hvoraf den første er til et Fruentimmer, som hand skal nævne og maa ei være hans Kone eller af hans Slægt. Klapperne paa Døren tilbindes, naar Husets Folk ere syge. Caminen er Engelskmandens Vellyst, hand maa idlig see Luen og varme sin podex, som skeer ved at stikke Hænderne bag fra imellem Kiolen og Laaret for ei at tabe i Kiolen, hvad R vinder i Varmen.

d. 30. Septbr.

levede vi kiønt, jævnt og stille i vores Logis. Jeg blev hiemme for at skrive Breve til mine Børn. Værelserne ere alle paneelede til Loftet med Dørre af Mahogni-Couleur, og Caminen er af en eegen Indretning; istæden for at vi i Almindelighed ikkun kiende een Jern-Buk til at ligge Brænde paa, saa findes inde i Aabningen opsat en Jern-Stillads med een Hvælving i Midten, hvor Steenkullene ligges oven paa, og ved Siderne har Machinen een Platteform til at sette Thee-Kiedel eller andet paa, som skal holdes varmt ongefær af denne Figur . Ellers ere de af forskiellig Jndretning, somme med een Spield til at forekomme Røg og forøge Træk. Engelskmanden paastaar, at man maa være hans Lands-

mand, eller længe bekiendt i Landet, inden man forgriber sig ved at røre op i Jlden, som hand alleene forstaar. De fleeste Vogne ere meest med een Bom, men Kuske ere saa øvede i at rykke, at det endog i den smalleste Gade sker ligesaa beqvemmeligen, som om hand paa andre Landes Maneer vendte Vognen ved at lade fremhiul[ene] gaae ind under Karethens 2de Bomme. Lige over for os boer en Familie, som raabte over til os og inviterede Frederich, men de bleve snart kiæde af ham, fordi de eene maatte bruge Pantomine, og den, som bragte ham tilbage og spurgte, hvad Nation hand hørte til, vidste knap, om Danois var et Dyr eller et Boeskab.

d. 1ste Octobr:

I Dag var det bedre med mig selv og med Veiret end i Nat, derfor gik jeg ud og besaae Garderne og besøgte mine Selskabs Brødre paa Londoner Cofféhuus i Ludgate Street for Enden af St. Pouls Kirke. Huset er forøget med Bygningen af en stor gammel Kirke, saa stort som en lille Bye, fuldt af mange Gange og Kamre, som et Labyrinth, saaat man uden Veiviser umuelig kand finde ud, hvor man kom ind, men ethvert Kammer [er] meubleret og malet i den nyeste Smag. I Coffée Stuen er alle Slags at faae til Vederqvægelse, endog Aviser og Penge, thi indlukket

i en Skiænk staar et Fruentimmer, som modtager Penge for Vahre og tilbage, som en anden Banqvier, leverer den logerende Guineer, som tilligemed det øvrige skrives paa Regning. J denne store Coffée Sahl hersker den dybeste Taushed, thi adskillige Selskaber sidde ved særskildte Borde, som underholde sig enten med Læsning eller Hvidsken. Derfra gik jeg hen til Mansion house, siden der nylig var valgt en nye Lord-Major; hand kiørte derfra til Guildhall 3: Raadhuset i en prægtig forgyldt Triumph-Vogn med 4 Heste og 6 snørede Tienere foran. Siden efter kom Compagnie-Fahnerne og Cherifferne med prægtig Eqvipage, og endskiøndt dette er et Optog, som forefalder hvert Aar, standsede dog alt Handelskab i en Bouticqve, hvor jeg var inde, for at flyve til Døren og være Tilskuere. Om Middagen kom Fulton og lod os viide, at Hercules med Christian var ankommen.

I Aftes kiørte vi ud til et Sommer-Theater ved Westminster Bridge, forestaaet af Cabanellerne, hvor der fra Kl. 6 til Kl. 11 $\frac{1}{2}$ blev opført 8 a 10 forskellige Slags Farcer og Harleqvinader, og imellem hver Act blev [vist] forunderlige Riide-Øvelser, Voltigeren og Konster til Hest alt i Galop og ofte Musicqv fra Andante til prestissimo. Snart stod Hr. Cabanell paa 2de, snart paa een Fod, kastede sig fra een Side til een anden i alle

muelige Vendinger, svungede Fahnen, kastede sig baglænds med 2de Par Thee-Kopper i Haanden, med videre, som af trykte Tabeller bliver lovet. Nogle unge Mennesker og deriblandt et Barn paa 10 Aar, som alle henhørte til denne Skole, gjorde næsten det samme, dog med mindre Færdighed af samme Slags, som jeg saa hos Saltzmann blandt de gymnastiske Øvelser, dog med den Forskjæl, at Hesten her var af Træe og ei underkastet saamegen Frihed. Hesten var [en] Sved-Fux, gammel og vel afrettet, thi naar den een Gang blev sat i Galop, blev den deri uden Ophør. Hovedmanden var smuk og skiftede smukke vel passende Klæder ved hver nye Forestilling. Dette alt passerede i een Romersk Arena, midt i Parterret, som forud saas opfyldt af Citron-Tøser, som med megen Færdighed kastede Frugt op til Logerne, og ligesaa øvet modtog Betalingen ligesom et Boldspil. Førend det hele begyndte, var der een Huien og Støien fra Galeriet, saa ukyndige maatte tage det an for eet Oprør, men indlændiske trøstede os med, at denne Støi var intet imod Sædvane og forkyndte kuns Glæde, saaat intet Rom var tomt, men alt var Comoedie. Iblandt de adskillige Farcer og Harleqvinader viistes Tippo Saibs sluttede Fred med Lord Cornwallis — en *Art* Pantomine, hvor der dog blev siunget een nydelig Favourite-Sang for at gjøre

Nar af Tippo. Naar noget rigtigt forefaldt, blev det ankyndiget ved at stikke en stor Fane frem, hvorpaa Pantominen blev gjort forstaa[e]lig, saasom: Cornwallis accepts the preliminairs of peace etc., een Blanding altsaa af stumt og talende Spil. Der var en ubeskrivelig Trængsel; Logerne gik op ad Bakke, ligesom i de Romerske Theater[e], saaat de bageste saa ligesaa got som de forreste. Midt i Parterret og Arena hang en stor Lampe, ligesom i Kiøbenhavn, der blev hidset op og ned efter Fornødenhed.

den 2den Octobr.

J Dag, efterat have skrevet til Aastrup, gik jeg hen til Fultons Broder for at ønske ham en lykkelig Reyse til Skotland, hvor hand hos sin Fader, Fabricqveuren, skal gjøre Regnskab for sin og Broders Husholdning og Udsalg af de fabricqverede Vahre — derfra gik jeg paa Londons Cofféhuus for at drikke Chocolate men især for at moere mig over Sieldenheder iblandt den støiende Mængde. Om Eftermiddagen spadseerte jeg Byen rundt med mine Fruentimmer — alting bekiendtgjøres med een Klokke, saasom een Karl kommer bærende med vaadt Dey paa sit Hoved til Bageren, det betyder, at enhver, som vil have noget bagt, kommer da tilløbende. Een Penning-Post henter Breve fra Folk og brin-

ger til Posthuset, men hurtig maa man være for at levere det, da hand flyver. Eet Ugeblad, som nyelig er kommen, kaldt the Sun [.]. Endnu mødte vi 2de Liig-Processioner. Foran gik 2 sortklædte Mareschaller med Stav i Haanden, derpaa en Mand, bærende 1 Pyramide af sortklædte Topper, der saae ud som Dukker, idet de flagrede hid og did af Vinden; saa kom Liig-Vognen med 4 Heste forspændt og ziiret med Topper af samme Slags, og Liig-Kisten var pyntet paa samme Maade. Bag efter kom Følgen. Da vi nu kom hiem, omfaunede vi Christian og »Krølop«, som nyelig vare komne i Land.

den 3die Octobr.

I Dag bleve vi ordentlig indrettede med Værelser, saaat vi selv fik 2 Kamre til 1 Guinea 7 β. ugentlig, Tienerne 5 skilling og Varme 7 β., ialt: 1 Guinea 19 β. foruden Mad og Drikke. Dette indrettede vi til Trods for Leie-Tienerens vise Anmærkning: at Verten ei saa det gierne, saaledes at vi holde os selv med Frokost og Aftensmad, undtagen Smør, Brød, Vand og Melk, og betalte ikkun Middagsmaden 1 β. p. tête. Viin kiøbte vi selv. Fra Vinduet iagttog jeg, at der ingen firhiulede Fragtvogne gives men lutter Carioler, hvorved den bageste Hest gaar inde under Læsset. Om Morgen gik vi om Bord paa

Hercules for at hente vores smaae Sager i en lille bitte Baad langs Themsen, hvor Floden gaar med en yderlig Hastighed. Derfra seilede vi forbi Tover hen til Custom-house 3: Toldboden for at faa vores Kufferter efter behørig Visitation udliveredede, men Gud! hvilken Støi og Allarm! og hvilken Mængde Betientere. Mine Kufferter befandtes skudfrie, men Fulton maatte betale Told af alle hans indbundne Bøger, og da de fandt noget Netteldug, som hand af hands egen Fabricqve i Skotland havde ført med sig til Hamborg for at gjøre bedre Marked men nu, som usolgt, bragte tilbage, maatte hand besværge, at dette Netteldug var bragt ud af Engelland, hvilket gik til paa den Maade, at medens een forelæste ham Eeden, maatte hand holde Haanden paa Biblen og kysse den. Da hand nu selv som Fabricqveur vilde slet finde sin Regning ved at indføre fremmede Vahrer i Landet, meente jeg, hand kunde forandre Eeden derhen, at hand ved Eed bekræftede, at hand ei var gal. Hiem gik vi forbi een Frøehandler Goddon, som derved har erhvervet sig en Rigdom af 100.000 £ sterl.

J Følge af min Leietiener besaa jeg det meeste af den Del af Byen, som kaldes Westminster. Den er endnu ypperligere og skønnere end City 3: London, thi foruden at Gaderne ere bredere og de fleeste Huse som Palladser, saa findes der

adskillige smaa Stræder og ligesom Gaards-Rummer, omringede af Bygninger, der ere belagte med Fliiser, hvor der ei kiøres, og hvor man med ligesaamegen Sikkerhed og Fornøielse kand betragte de med alle Slags Vahre glimrende Bouticqver som paa Børsen i Kiøbenhafn. Vi kom forbi Stædet, hvor det nye Theater i Stæden for det 2de Gange efter hinanden afbrændte Opera-huus skal bygges, et voveligt Arbeide, siden Jldbranden er en Virkning af Publici Misfornøielse over Foranstaltningen, siden det vil, at det Kongl. Herskab skal søge Coventgarden, og saalænge den samme Aarsag vedvarer, kand man og idelig befrygte de sam[me] Virkninger. Paa Covent-Gardens Plads, hvor nu holdes Marked, har forhen staat et Catholsk Closter; rundt om Pladsen findes lukte Arcader bebyggede med Bagnioes og Taverner til ald Slags Kiøds-Lyst; end videre kom jeg over Leichester-Field, ziiret med Kong Georg 2des Statue, C[aroline] Mathildes Fader. Til Middag spiiste jeg i Londoner-Coffée-Huus hos mine Reyse-Kamrater i Selskab med et ungt Menneske af Tellusons Huus, som har de fleeste Franske Affairer under Hænder.

Den 4de October.

J Dag var jeg ordentlig syg, saaat de Visiter der ikke kand forrettes i Stoelen, maa opsettes.

Dog gik jeg ud i Middags med Frederic for at aabne min Pung for ham, ligesom han sit Hierte for mig. Derfra gik jeg paa Børsen, som er en stor fiirkantet Plads med Carl 2des Statue i Marmor i Midten. Denne opreyste Londons Borgere ham, fordi de erkjendte i Overiilelse at have nægtet ham nogle uretmæssige Paalæg — de indgik desuden [paa] alt hvad han forlangte, ja tillod ham at sælge Duncqverqven, saa stor var Føielighed og Ærbødigheden i de Tiider imod en udsvævende Regent, og det endda i et Frihedens Land. Rundt omkring Palladsen er en Svalegang, besat paa Væggene med Afficher, og hvert udenlandsk Folkeslag har sit anviste Sted. Oven over denne Svalegang og uden om det hele ere Bouticqver. Een Vrimmel af Folk sees her især i Børs-Tiden imellem 3 og 4. Den, som ikke har andet at bestille, lænde[r] sig med Ryggen imod Væggen og læser Aviser; endog Last-Dragere sætte Byrden ved Siiden af sig og læser for 1 pence.

den 5te October

I Dag ere alle Aviser opfyldte med den Tidende, at Dumouriers og Kellermanns Armeer vare omringede af Preusserne, og disse paatrænge en hastig Udlevering af den Kongelige Familie, med mindre hele Armeen vil døe for Bajonetten, men

faa den Skam, der troer et Ord deraf. Meere Troværdighed tilligges den Tidende, at Savoyen er indtaget af de Franske, og at en fransk Flode ligger ved Toulon for at indtage Nizza. Jeg var hiemme den heele Dag og hos Leietierenen Hearthel gjorde mig bekiendt med Reisen til Falmouth: 284 engelske Miil fra London, som reyses saaledes: 3 Dage til Exeter, en Dag Rastdag og 2 Dage den øvrige Vei, altsaa maa der reises i det mindste 8 Dage, før Pacqvets-Baaden gaar og Christian og Kufferter i Forveien.

den 6te October.

Da min Kone i Dag blev bekymret over at slaae sit Daase-Glas i Stykker, befalede jeg Hearthel strax at skaffe et nyt indsat. Sir! hvor skal jeg faae det fra, spurgte han? Kiære Ven, i den rigeste Bye og blandt de fleeste Fabricanter. Ney, svarede hand: Vanskeligheden bestaar just deri, at for at afsette desmeere nyt Arbeide, reparerer man ikke gierne.

Paa min Vei for at gjøre Visiter mødte jeg mange med Briller paa, det er just ikke Beviis paa, at her er mange sterblinde, men dels er det Mode, dels ansees det for en Skam at gaa sagte, hvorudover man ved Hielp af Glas maa see langt ud for sig for at kunde gjøre sit Bestik og ei i fuld Fart løbe eller løbes over Ende. Liige over

for Børsen gik jeg forbi et Huus, hvor der holdes en saa kaldt Specher-Klub, i hvilket i Følge den paa Døren fæstede Affiche paa Mandag skal debatteres det Spørsmaal, om det er politisk rigtigt at gjøre Collect til de franske Emigranter, saa længe der er fattige nok i England selv. Jeg besøgte Cotin, min Bancqvier og Le bon, en recom-menderet Ven, som jeg ikke traf hiemme; den sidste boer i sit eeget Huus, men den første har sit Contoir hos en anden Handelsmand, logerer selv et andet Sted i Byen, og hans Fuldmægtiger ere hver sine Veie, saaat det staar haardt at finde nogen hiemme paa Contoiret, men de fleeste Comissioner expederes ved et tilfældigt Møde paa Gaden [eller] i anden Mands Forstue. Endlig traf jeg vor Danske Consul Wulf hiemme. Han høi-[ti]dlig holdt i Dag eet Brøllup og et Barsel i Familien og havde paa een Gang faat en Svigerdatter og en Datter-Datter. Saavel Sønnen som Sviger-Sønnen Mr Dorwall ere hans Handels-Compagnons, tilligemed en Broder. Denne sidste taler saavel som hand selv rav-Norsk efter deres Fædrene-Land. Hand selv har for faa Aar siden anden Gang giftet sig med en smuk Enke Mrs Chisment, der indbragte ham 120.000 Rdr og dog slet intet, thi Sønner af første Egteskab fik 90.000 r i Arv. Det øvrige tilligemed andre 1500r aarl. af Comptoirets Casse beholdt hun i Knappe-

naals-Penge. Svigersønnen har hand faat paa denne besynderlige Maade, at hand, en Hollænder af Fødsel, reyste udenlands med sin Hofmester for at see Verden, men da hand saa Miss Wulff, var hun ham Verden nok, saa hand afskedigede Hofmesteren og nedsatte sig i London. Consullen var i Dag i største Galla i blaa Mundering med Guld-Galoner og porte d'epée. Blandt ald denne Stads kunde jeg, Støvle-Karl i Dag, ikke spiise til Middag, saa jeg maatte undskylde mig for at blive efter Jndbydelse, der altsaa blev prorogeret indtil paa Tiirsdag, da heele Bryllups-Slængen er efter den Engelske Skik paa Landet og skal forblive der i fulde 6 Uger for ret i Rolighed at sværme i Amors Fængsel. Derfra gik jeg hen at bese Raadhuset eller Guildhall, som just ligger i Enden af Kingstreet, hvor vi logerer. J een stor For-Sahl findes alle Kongerne i Livs-Størrelse; i den eene Ende er en Forhøining og i den anden Skranke og Borde; der seer man i Veiret opslaaet eet Billede af William Bekford, twice Lord Major med disse Ord paa en Taule: his speech to his Majesty on the 23 May 1770, som da udførligere er anført. Det er et dcilligt Stykke. Skraas for Jndgangsdøren paa høire Haand er et Marmor-Monument til Ære for William Pitt, Earl of Chat[h]am, Fader til denne Minister men af ulige Tænkemaade. Om Efter-

middagen duede Veiret ikke til andet end Regnskab med min Vertinde.

den 7de Octobr.

J Morges vare vi i Dansk Kirke kiørende for Nr 12 B saaat Guds Ord blev dyrere end vi havde ventet. Kirken var næsten tom, thi de faa Mennesker havde puttet sig ind i Sacristiet, een stor For-Sahl med Kakkelovn i, men vi som uerfarne og forsynede med een lidt for lunken Leietierer maatte tage til Takke med een aaben Stoel paa Gulvet. Kirken er ellers nydlig, det meget Snedker-Arbeide af Mahogni-Træe, og indvendig vare Stoelene beklædte med grønt Klæde og forsynede med Hynde og Fodteppe. Præsten, som kaldes Grossier, tilbød mig sin Veiledning i London, men jeg maa skynde mig lidt, thi hand reyser heeden som de fleste Danske Præster gjøre, da Kaldet er ringe. Hans Tale handlede om Kierlighed til Gud, der var ligesaa fornøden som billig. Foredraget var pedantisk men tydlig nok. J Sacristiet forefandt vi Madame Collett, een Enke, som jeg har kiendt som gift Kone i Norge. Vi hastede hiem for at beværte vores indbudne Giæst, Hr. Deack, men han blev ude. Om Aftenen fortaalte Hearthel mig, at Executions-Pladsen for dem, som skal hænges, er nu ei længere i Tyburn men inden for Fængselet Newgate, saaat

de dømte i en vis dertil indrettet Casse kjøres liige fra Fængselet ind under Galgen, og naar Strikken er fæstet om Halsen, falder det øverste Bret, hvorpaa Fødderne hviilte, og efter 4 a 5 Minuter er Fyrene sat ud af Stand til at fornærme oftere. Een Time derefter trilles Liigene ind, hvor de kom ud, afhentes af deres Venner, og da er det, som ingen Ting var hændet. De tilbageblevne Strikker tage Vennerne til sig til een Afmindelse. Eschafautet, som koster 10 Guineer, tages ned, og Cheriferne ere nærværende for at forrette Executionen, ifald den rette vedkommende ikke skulde gjøre sin Pligt. De derimod, som hænges for Mord eller Straten-Røverie, udleveres enten til anatomisk Operation eller til at anbindes i Jern ved Landeveien.

den 8de Octobr.

Imedens jeg i Morges var ude med min Kone, var Consul Wulf i mit Logis for at præsentere [mig?] tilligemed den Danske Peter Erichsen for Ministeren Grev Vedel paa hans Lyst-Sted paa Landet, og vel var det, jeg var ude, thi nu var jeg frie for at angive Aarsagen til min Undskyldning, som ligger i min Utilbøielighed og Ubeqvemhed til at gjøre Opvarnting hos de store, hvilket ikke stemmer overeens med Hensigten af en syg Mands Reise. Vores Spadsere-Tour gik

igiennem St. Pouls Kirke; den er høitidelig, stor, fuld af een herlig anbragt Architecture, bestaar egentlig af 2 Afdelinger, men i den mitterste Rotunda prædikes ei, og [den] er formodentlig alleene opført for at viise, hvorvidt unyttig Pragt og Ødselhed kand flytte St. Peders Kirke i Rom til Engelland. Det var just Bedetimen, da jeg gik igiennem Kirken; denne Andagts-Øvelse saavel som Prædikenen forrettes i den øverste Del af Kirken; hver Morgen og Eftermiddag er Beede-Andagt. Chordrengene ere klædte i hvide Messe-Skiorter. Uden for Kirken findes Dronning Annas Statue, og i Hjørnerne ere anbragte Billed-Støtter, forestillende Frankrig, Engelland, Irland og America. Derfra gik vi igiennem Tempel-Gaarden, een Plads, der er opfyldt med mange Bygninger til Ophold for Juristerne, som her have deres Forsamlinger i Parlaments og Termins Tider. Her er og en nydlig Hauge med en stor grøn Plads og Bænke ud til Themsen, nydlige Spadsere-gange, naar det ei blæser som i Dag — derfra igiennem Coventgarden til Leichester Field, ziiret med Kong Georg 2des Statue eqvestre, forgyldt. Til Middag spiste vi efter Indbydelse hos Fulton, hvor vi foruden adskillige ubekiendte men artige Folk (og dog vare de Engelskmænd, som maatte tage til Takke med at høre os tale Fransk) forefandt en Capitaine Demmer fra Hamborg, Svoger

til Capitaine von Thun i Glückstad, gift med et nydligt amerikansk Fruentimmer. Her blev spiist og drukken fra Kl. 5 til 8, spillet Whist til Kl. 11 og atter spiist og drukket til Kl. 1¹/₂. Iblandt andre Skaaler, som ødslede Tiden her, var den i Engelland brugelige at enhver i Selskabet maa drikke til Ære af et Fruentimmer, som paa Cavaliers Parol maa være uden for Familien, og denne maa nævnes.

den 9de Octobr.

Efter en søvrig Formiddag spiiste vi efter Indbydelse til Middag hos Consul Wulf i et herligt Selskab et got Maaltid. Det første bestod af Peter Erichsen fra Kiøbenhafn, som reyser hiem igien-nem Frankrig og Berlin — en Doctor Müller fra Kiøbenhafn som paa sin Reyse har erhvervet sig saa stor Praxis i London og saa god en Kone, at hand vakler ved at modtage eet Embede i Christiania med et aarligt Sammenskud af visse 2000 r, dog troer jeg, at hans eegen Fædrelands-Kierlighed vinder Seier over Boens Værge, og Boens Myndtling kommer til at lystre — een Madame, gift med een af Comptoir-Betienterne — een Broder, Svigersønnen Mr Dorwall og en Skipper fra Kragerøe naunlig Capt. Biørn, som tilbod mig at føre mig til Lissabon og tage mig med i Dower, ifald jeg frygtede for Canal Fahr vandet,

som der har fuldendt sin Vanskelighed; hand for-
taalte mig, at have talt med Kammerjunker Las-
son i Kragerøe paa dennes Nedreyse i meget
haardt Veir.

Maaltidet var ligesaa prægtigt og meere behage-
ligt, thi Sprog-Ukyndighed var her aldeles ei i
Veien — her var Fasaner, herlig Frugt, gammel
Rhinsk Viin; imellem Maden og Deserten kom
Glas-Skaaler ind med varmt Vand, dels at rense
Mund og Fingre — min gode Kone maatte da
paa Engelsk Maneer reyse sig paa et Vink af
Vertinden og følge ned med hende og Madamen
til Coffée-Bordet tilligemed Lise, hvor den stil-
tiende Messe blev afsiunget, siden hvert Par-
tie ingen Fællesskab havde med den andens Sprog.
Forresten var her reent og pillet i hver een Krog;
endog den Krog, som paa Tydsk kaldes Abtritt
var udarbeidet, zieret og forsynet med Mahogni
Træe, Porcelains Skaaler, som ved Vand-Machi-
ner stedse holdes reene, rindende Vand og Lygter,
som gjorde Stedet til Skidenheds Elysium. Da
jeg paa Dansk Maneer ventede, at Jndbydelsen
havde gieldet for heele Dagen, bestilte jeg ei min
Vogn førend til Kl. 11, men til min Forundring
saae jeg, at Giæsterne efter Théé-Tiden gik bort,
een efter en anden, og at Vulfs talte om at reyse
paa Landet, hvorudover vi maatte leie os en
Vogn og forføie os hiem. Vertinden er aldeles

tækkelig og udfyldte med milde Miner, hvad hun ei kunde udtrykke i os bekiendte Ord.

den 10de Octobr.

J Dag holdt Regn og Forkølelse os alle hiemme, saaat intet vigtigt passerede uden at betale den accorderede Fragt af 20 Guinéer til Capt. Reeder, som for at opvække Medlidenhed og maaske formilde vores billige Vreede for hans Opførsel imod os fortaalte, at hans Skib var bleven ved Ankomsten arresteret formedelst en Paasegling, dette havde gjort paa et andet Skib for nogle Aar siden.

den 11te Octobr.

Jeg vilde i Dag besøge Le bon og erkyndige mig om, hvorfor hand ei besøgte mig til Svar paa mit Brev, men hans Undskyldning var, at dette blev leveret den urette Le bon og nu først var kommen den vedkommende i Hænde. Manden var ei hiemme. At Cottin ei har spurgt til mig eller paa nogen Maade taget sig af mig, kommer af den forbandede Vane hos de franske Kiøbmænd, at disse aldrig bryder sig om en adresseret Ven, i hvormeget Brevet end er opfyldt med Recommendationer, uden naar man begiærer Penge. Vulf recommenderte mig i 2de medgivne Breve til Captain Kaas, Legations-

Secretær hos v. John i Portugal og Consulen Hr. Stephens.

Ved Forbigaaende og ifølge Heartels underholdende Fortælling købte jeg den bekiendte Lomme-Tyv Barringtons Beskrivelse over hans Streeger. Noget som ei har været under Presse er dette: Han lod sig engang gjøre eet behændigt Redskab hos en Smed, og da Smeden med Grund mistænkte samme for et ulovligt Hielpe-Middel til at forøge sit Gods, fordrede hand derfor en uhyre Betaling af 5 Guineer, som Barrington ogsaa uden mindste Indsigelse betalte, men inden Smeden forsaa sig, havde hiin prøvet Jernets Godhed ved at tiltrække sig de indbetalte 5 Guineer og endnu 5 andre af hans Lomme. En Adelsmand mistede engang sit Uhr paa Comoedien, endskiøndt hand stedse havde holdt Haanden paa Uhr-Lommen. Den derover opvakte Forundring foranledigede ham til i næste Avis at udsette 5 Guineer [i] Præmie til den, som kunde oplyse, hvorledes saadant Tyverie uagtet hans anvendte Forsigtighed kunde iværksettes, ja om den reclamerende end var Tyven selv, skulde han nyde got deraf og forlades sagesløs. Barrington kom, meldte sig som Gierningsmanden og underrettede ham om, at just den Forsigtighed stedse at holde paa Uhret skilte ham derved, thi da B. . . . nu ei tvivlede længere om Stedet, hvor

Uhret laae skiult, killede han ham bag Øret med en Pen, og det lille Øyeblik, Eieren anvendte paa at kløe sig, var Tiid nok for B til at hente Uhret paa det anviiste Sted. Præmien afslog hand, han holdt sig til Avisen i Henseende til Friefindelsen.

Om Aftenen vare vi paa Comoedie paa Haymarkets-Theatre, som underholdes af Drury-lane Selskabet, saalænge et andet Comoediehuus i Stæden for det afbrændte ei er opført. Der spilles Love makes a man, næsten en Farce, thi her vare utallige Repræsentationer, fortryllede Slotte, Forvandlinger, som i Jeppe paa Bierget — en Mand stukken ihjel og staaet op igien etc., kort sagt: Kierlighed heeler alt og hielper alting til rette. Derefter et Syngestykke: Trophonii Himmel, hvor Miss Storace, en Italienerinde, sang som en Engel, og erfarede vi siden, at man soer ved hendes Naun som ved en anden æret Helgen. Comoediehuset er nydligt og herligt illumineret. Salonen gaaer op ad som et Arena, saaat den bageste seer ligesaa got som den forreste. En Souffleur bruges ved hver Siide af Coulisserne.

d. 12. Octobr.

Om Formiddagen vare vi ude i Westminster, Cranborn Street, Leichester Square N° 24 hos Mr. Clarke for at prøve nogle Ampletter af Flor,

Petille etc., da Manden allerede med sit milde Physiognomie og gode Kiøb havde indtaget os til sin Fordeel. Medens vi var ude, havde vi Visiter af Le bons og Deack. Om Eftermiddagen præsenterede Vulf Doctor Müller for os, som gav just ikke den fordelagtigste Idée om Opholdet i Lissabon, hvor Luften for Bryst-Svaghed ikke skal være nær saa sund som i London, og gav derpaa adskillige Beviser af Folk, som maatte vende hjem igien strax efter deres Ankomst for ei at nedbryde Helbredet. Ikke desmindre, da vi ansaa Søe-Reysen dertil som vores Hoved-Medicin, fastsatte vi vores Reyse herfra [til] den 20de og fra Falmouth den 27. October. J Dag var her et Slags høitidelig Optog paa Gaden: Cherifferne skulde op til Kongen for at give Relation om den Ostindiske Krigs Udfald m. v., hvorfore man saae lukte prægtige Eqvipager og Livrées, og Gadehjørnerne vare besatte af Politie-Betientere. Uden paa Vinduet af et Huus, vi gik forbi, var Kongens Portrait, meget livagtig at see for intet, for at lokke Folk til at gaae ind i Huset og der see meere for Penge. Vi kom forbi adskillige Vogn-Fabricqver, hvor man finder i alle Etagerne fabricqverede Vogne meere eller mindre færdige; een af disse sidste skulde koste 53 Guinéer, fordi der var Sølv-Beslag i alle Kanterne.

den 13. October.

I Dag besøgte vi i Selskab med den yngre Wulf og under hans Anførsel det naunkundige Musæum Leverianum. Det besiddes nu af en Advocat naunl. Patkerson, i hvis Hænder det er falden som en Lotterie-Gevinst, da Samleren Asthley Lever formedelst trængende Omstændigheder maatte spille Bancqverot og ved Lotterie gjorde Samlingen som hans beste Eiendom i Penge. Patkerson viiste ham den Godhed at lade Musæum staae 1 Aars Tiid for Levers Regning, saaat Jndgangspengene kom i hans Casse, og hialp ham lidt paa Fode. Det findes nu i et stort Huus paa hiin Side Blackfriars Bridge 3: Sorte Brødræs Kloster, kaldt saa af et fordums Kloster. Førend vi kom dertil eller skraas over for ligger een Mølle, der afbrændte for faae Aar siden af 8 Tønder Gulds-Værdie, som med stor Mechanisme var indrettet til at formale 600 Td. Hveede daglig og gav (saa siger man) misundelige Møllere Anledning til at sette Jld paa. Nu var den ødelagt, og mange Mennesker, som med Sikkerhed troede at laane Penge paa denne Eiendom, tilliige. Wulf har for sin Part tabt een Capital af 5000 £ men hand haaber, at Kongen vil indrette Magaziner inden for de brænte Muure og derved hielpe Credito[r]erne til noget af deres Erstatning.

Huset, hvori Musæum bevares, er indrettet saaledes, at Lyset i den midterste Salon falder ind fra oven, og ingen af Siiderne ere spildte til Vinduer eller nogen Objekt faaer falsk Lys. Saa-vel denne Salon som derved værende Cabinetter og Gange ere opfyldte med Sieldenheder tet pak-kede paa hverandre. Jndgangen koster nu kuns $\frac{1}{2}$ Crone v. $2\frac{1}{2}$ B., forhen $\frac{1}{3}$ Guinée, og for denne Priis har man oven i Kiøbet Aviser, Sopha, Camin-Varme og een Forsamlingsstue med frie Varme, ligesom paa en Børs. Den største Del af Rariteterne bestod i sieldne Fugle-Arter, hvor-med Galeriet i Salonen aldeles var opfyldt, og vare disse udstoppede med saamegen Konst og assorterede saa regelmæssig, at man troede, de vare levende — Klædedragter og Vaabner fra Syd-Havet især Otaheiti; meget faae firfødde Dyr, saasom: Løver, Tigre, en Mængde Ab[e]-katter i adskillige Efterabelses Stillinger, Zebra og Pung-Rotter, et Dyr, hvis Hun har een aaben Mave eller een Hule i Maven, hvori hun putter sine Unger i Skiul for Rovdyr eller anden over-hængende Fare. En Flaske, hvori strandede Folk putte Brev til deres Venner og overlader til en lykkelig Hændelse at være Postbud. Denne Flaske var besat med Moos og andre Græs-Arter, der klæbede ved den og holdt den svømmende og synlig oven paa Vandet. Et petrificeret Stykke

Kiød, som havde reyst med Lord Anson — et Stykke Træc, der saa ud som en aaben Mave med Indvolde — et Elk[?]-Dyr som en Elephant med Horn fra Sverrig — Jndianske Afguder — Asthley Levers Esq: i store Bogstaver utydlig med ald dets Ziirlighed, thi hvert Bogstav var et pyntlig malet Billede — et Angora-Dyr — alle Slags Insecter, især en stor Samling af Sommerfugle — 2 Strudsfugle — 1 Colybri — en stor Paafugl, som indtog næsten heele Pladsen i et Værelse. Eet Ben af et Dyr, som var indgroet i et stort Eegetræ — Beenet af et Fruentimmer, som var brændt af hende, medens hun sov m. m.

Vulfs Fortælling om hans Broders og hele Families Levemaade og Opførsel gjorde mig dette kiære Selskab agtværdig og uforglemmelig. Deres Formue bliver sikkert velsignet, thi den er erhvervet og behandles paa en christelig og dydig Maade. Konen var Enke efter en Capitain, der foer paa Grønland, som først ved Misheld blev bankerott, siden ved Credit og flere Reyser kom til stor Velstand og som en anden Peschier betalte enhver sit.

Den 14de Octobr.

Efter en søvnløs Nat foraarsaget af megen Hoste, som igien havde sin Oprindelse af alt for stærk Kamin Varme, spiieste vi til Middag hos

Wulf i et lille morsomt Selskab og tarveligt Maaltid, Klokken 12, paa det Guds Tienesten ei skulde forsømmes. Lieutenant Høier fra Dmark, Hr. Seidelins Svoger i Odense spiiste med. Hand reyser i Engelland for at dyrke Constructioner og Mechanismen men har haft den Ulykke ved Jldbrand at miste eendel Klæder og Manuscripter. Kl. 4 reyste mine Fruentimmer hiem, og jeg fulgte Wulfs til Methodist-Kirke, hvor fra de reyste til deres Lyststed paa Landet. Kirke-Skikken, som nærmer sig meere til Lutheranernes end Calvinisternes var denne, at Tienesten begyndte med Præstens Bestigelse paa Prædikestolen, som stod midt i Kirken. Præsten anmeldte da den Psalme, som skulde synges, forelæste deraf 2de Vers lydlig og langsom (en god Øvelse for de Sprog-elskende!), og Meenigheden sang derefter; atter læstes 2de [Vers] og Meenigheden sang dem siiden. Een Sopran Stemme sang penultima alleene, og hele Menigheden stemmede den sidste Linie i med — alle staaende. Præsten, der var en halvgammel Mand med et got Physiognomie, prædikede $1\frac{1}{2}$ Time om Guds Send[e]bud og nævnte ofte Jesus Christus og Troen paa ham. Lidet forstod jeg ellers af Talen, som ikke var Talerens Foredrags Skyld, men jeg havde for lidt inde af Sproget og formeget af Hosten. Ingen Velsignelse blev læst, men Tienesten endte med en Psalme

paa samme Maade som den første afsiunget. Lysekroner bleve tændte med en ubegribelig Hurtighed: Kirken, kaldet Wesselys Chapel, var simple med lukte Stole, men megen Andagt og Taushed herskede. Vi kiørte derfra i Bæl-Mørke tilligemed Wulfs Pattebarn, som tilligemed Moderen, dets Amme, var i Kirke, saaat de smaae af Nødvendighed begynde tiilfj at søge Guds Huus.

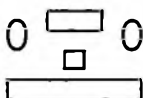
den 15de Octobr.

I Dag kiørte vi ud med Wulf junior for at see Mærkværdigheder. Først saa vi Westminster-Kirken 3: Abbedie. Jdeen af denne er ongefehr som St. Pouls: at den forreste Del er en vidtløftig, stor og umaadelig høi gammel Gothisk Forgaard, men inderst forrettes Guds Tienesten i en aparte indrettet Capell. Det kommer overens med hvad Fabritius og de nyere Reyse-Beskrivere melde, og til nøiere Oplysning kiøbte jeg paa Stedet een lille Bog, der indeholder alle Kirkens Merkværdigheder, Buster og Monumenter af berømmelige Mænd og alle Kongernes Begravelser, alt af Marmor. I Henrich den 7des Capel, under hvilket Kongerne ligge begravnede, der installeres Lorderne fra Bath oven paa; hver Lord har der sit aparte Sæde, og hans Fahne hænger oven over; en særskildt Stol er der indrettet for Printzen af Walles som Storherre. Iblandt adskillige Vox-Billeder i

fuld Størrelse er Carl den 2den, Hertugen og Hertuginde af Bukingham House, Hertuginde af Richmond med sin Papegøje, 33 Aar gammel — ellers maa jeg erindre om disse Voxbilleder, at de høre til den gemene Smag, som mindst passer sig blandt saamegen god Smag, Pragt og Alderdommens Sieldenhed. Bedre hen findes et Capell, hvor Kongen og Dronningen krones; de tage da Sæde i 2de dertil bestemte Træestole, og under Kongens ligger der een Steen fra Skotland. Samstedts findes Billedet i Livs Størrelse af Henric den 5te uden Hoved, thi det var af Sølv og blev derfor stiaalet. Skade var det, at alle disse Mindesmerke[r] ere skidne, da dog enhver Familie letlig kunde vedligeholde, hvad den tilhørte. Der er Gallerier af Messing, Loft af Filigran-Arbeide og mange kostligen indbrændte Ruder. Omkring Kirken er en Stade, og tet ved en St. Margrethe-Kirke, som besøges i Parlaments-Tiiden af Herrene.

Herfra gik vi hen at bese det merkværdigste i Vestminster haall, først den Sahl, hvori nu Hastings Process og alle Stats-Sager føres, og kaldes nu Hastings sale o: trial. Det er eet med megen Fiællværk til den Ende oprettet eller indrettet Theatre, der kand rumme henved 5000 Mennesker paa Gulvet og Galeriet. I Baggrunden er Kongens Trone, næst derved er Dronningens, paa den

anden Side Prindsernes. For ved Tronen er 3 lange med rødt Klæde overtrokne Uldsække for Kantzleren og de 12 Lords, som ligge i denne Figur:

Længere hen er en Stol, hvorpaa Cantzleren derefter setter sig ved Bordet. Allerforrest i Sahlen er en helt snever Gang med et pulpct, hvorved den anklagede knæler, naar hand kommer ind. Ved den eene Side er Plads for Fox, Burke m. fl. talende Anklagere, og paa den anden Side en Lehnstoel for den indklagte. Ved Siden deraf sid[d]e *ecrivainen* ∴ *Greffier* ∴ *short-hand writer*, som ved *Abbréviatier* fører alting til *Avis*. Et herligt Syn er det at beskue Tronen fra det rette Sted i Galeriet.

Derfra gik vi forbi Cantzlerens house, hvor almindelig Ret holdes, hen til *Underhuset*, der seer ud som en Sahl med mange Bænke. *Speecheren* har som en Munkestol for sig selv: det er ham, som holder Orden i hele Huset, læser op, taler, besvarer, deciderer, hvem der maa tale først, ringer til Lyd etc.; naar een har noget at fremføre, stiller han sig ved et Bord liige for *Speecheren*. Dette hedder *common house*; herimod settes *Lord-house* eller *Oberhuset*; her saavel som i det første var alle Bænkene beklædt med rødt. Vi saa den eene af disse, hvorfra det var, at Lord Chatham faldt besvimet ned, maatte bæres

bort og strax derefter døde. Dette Huus er mindre men næsten indrettet som Harstings sale — med den Forskiæl, at i Stæden for Dronningen sidder her Prindsen af Vallis paa høire og de andre Prindser paa den venstre Side af Tronen: Lorderne nærmest og rundt omkring Tronen, derefter Pairs ved den eene Side og Biskopperne ved den anden. Liige for er Plads for Advocater og der uden for Skranke[n], for hvilke Underhusets Lemmer stilles, naar de indkaldes, og den af dem, som taler, er paa et ophøiet Sted; i en lille indlukt Stol; paa høire Haand sidder en Justitz-Betient i en mørkerød Kiøle for at giøre Arrest, naar behøves. Min Kone og Frederic havde Forsmag paa det jor-diske Him[me]rig, thi de prøvede Kongens Plads.

Derfra passerede vi Admiralitetet, Hovedvagten, hvor der daglig holder 2 Skildvagter til Hest, hver i sin Niche, siden Yorks house, hvorfra Indgangen er [til] James Sqvare; dette Huus beboes dog ei af Prindsen, thi hds. unge Kone finder det ei smukt nok. Om Eftermiddagen besøgte jeg Le bons, som tog imod mig med Briller paa, og Cottin complimenterede jeg, som sædvanligt, paa Gaden i en Bouticqve. Paa Hiem-Veien kiøbte jeg nogle Kager, hvorpaa var trykt: happy union, 29. Sept. 1791, maaske Hertug[en af] Yorks Brøllups-Dag, skiøndt de kaldes Prindsens af Vallis Kager.

Om Aftenen fra Kl. 8 til 10 var jeg i en (Spontiny) Dispute-Club liige over for Børsen, hvortil Jndgangen baade for dem, der vilde tie og tale, kostede sixpence. (saa den maa ei være very bad one). Nu blev den qvæstion debatteret, om den franske National-Assemblées nye Lov, at Egteskaber kand ophæves ved fælles Samtykke, var politice nyttig eller skadlig. Kuns een var for den første Meening, 6 andre stærkt derimod, tvende især, som talte tvende Gange, vare meget hidsige; alle talte med meget tydlig og got Foredrag og i Declamation og Ordenen vedligeholdte stedse Talekonstens Regler, hvilket Konst ligger i Nationens Natur og arves. Naar noget moersomt eller almindlig biefaldt indtraf i Salen, blev der klappet. Her [er] en Præsident, ligesom i Landhusholdnings Selskabet, der fremsætter Qvæstionen, inviterer og imponerer Silentium og til Slutning samler Stemmer; hand sad paa et forhøiet Sted, og da hand ved sin Ankomst i den smaa Hvidsken følte een Bebreydelse over at være kommen for sildig, greb hand til den med Lykke ofte forhen prøvede Udflugt at see paa sit Uhr og ryste med Hovedet, som tilveiebragte ham Haandklap. Det gik ellers her som i fleere Selskaber: hver blev ved sin Meening. Naar Hænderne paa den første Meenings Forfægttere bleve fremkaldte, raabte de samtykkende: all, all, all,

og de andre raabte no, no, no — og ligeledes vice versa. Jeg kom lykkelig derfra igiennem Trængselen og hiem uden at møde foot-path 3: Røvere, som mine Fruentimmer gruede for.

den 16. Octob.

I Formiddags kiørte jeg Tour med min Familie for 2r, passerede de fornemmeste Sqvarer, samt besøgte den Danske Kobberstikker Clemens i hans Logis i Blandford-Street N° 16. Hand blev ikke lidt forundret over, at jeg saaledes havde kundet leede ham op, og da jeg for 2 Aar siden ligeledes overrumplede ham i Berlin, troede hand, at jeg uden at have været hiemme stadig fortsatte min udenlands Reyse — ney! tænkte jeg, det var ikke saa got. Hand var nu, fortaalte hand, bleven færdig med Cuninghams Preussiske Revue, havde mistet sin Kone og havde god Fortieneste i London. — Paa Barkley Sqvare findes Georg 3dies, den nu regierende Konges Statue — i Leichester Field en Kong Georg 2dens Statue eqvestre og paa Sohosqvare er den senere til Fods — i Grosvenor Sqvare Georg 1ste, som [er] den smukkeste af alle — paa Cavendish Sqvare Hertugen af Cumberland. Ligeledes passerte vi Portlands Sqvare og Manchester Sqvare, hvilken sidste for faa Aar siden var et Morads. Da jeg kom hiem, giennembladede jeg med megen Graadighed

Avisen, der kaldes news-paper, fordi man spaaede os Sieldenheder fra Frankrig; dette slog feil, derimod fandt jeg til Opmuntring [mod?] at anlægge de saa bekvemmelige Canaler paa det faste Land denne Beregning, at een Hest behøver ligesaamegen Jord til sin Føde som en Mand med Kone og 3 Børn. Om Aftenen Kl. 7 blev jeg afhentet af den søde Wulf for at følge ud med ham til hans Lyststed Bedlem. Min Kone og Datter vare og indbudne, men en vis Tilbageholdenhed og især Ukyndighed i det Engelske indgav min Kone at digte een Sygdom til Undskyldning, men Frederich var med. Vi kørte i Bæl Mørke derud, 6 Engelske Miil men saa ikke mindste Tegn til High-way-men; derimod kom vi forbi een Vægter og en Lygte hver 100 Alen, saa snart Byen og Forstaden slap, som betog mig ald Frygt. Underveis faldt det Wulf ind at foreslaae mig at tage hans sygelige Datter med til Lissabon, som jeg da ufortøvet ved en expresse meldte min Kone, paa det hun kunde styrke ham i Forsættet; hand selv foreslog det for Datteren, men hun var ubevægelig, dels fordi hun var bange for Sæ-Reyse, men formodentlig meest fordi hun ei kiendte sit Selskab. Da vi kom, forefandt jeg Wulfs Kone beskæftiget med at læse Fransk — af Boiers Dictionaire. Jeg fordrev Tiden ret got, skjøndt iidelig syg — i et jævnt Selskab. Blandt andet

fortaalte Wulf, at Doctor Wellis, for at curere Kongen, maatte tage ham paa en temlig skarp Foed og bortvise de mange Hofmænd ud af Stuen for at raade eene for ham.

den 17. October

Consulen selv bragte mig i Morges paa Sengen en Cur for Bryst-Syge, som bestod i nyemalket Melk med een Theeskefuld Rum og Sukker i, og derefter listede hand sig ud af Kammeret — til Hest — for at invitere min Kone og Datter som ogsaa havde en ypperlig Virkning. Jeg brugte hans Fraværelse til at see mig om overalt. Huset bestaar af mange sammensatte smaa Bygninger, hvoraf hver staar for sig. Vaaningshuset er lille af 2 Etager men nyttigt. Der er 2 ægte engelske Hauger, hvoraf den eene til Lyst, fuld af megen gravier og derfor feies istæden for at skuffes, som er umueligt, bestaar af mange krumme Gange i een Skov bestaaende af alle Slags Træer og Blomster strød' imellem. Den anden er til Kiøkken-Sager, ligeledes med Gruus i Gangene; Asparges Beedene ere forsynede med Mis[t]bænke-Møg, fordi dette Clima gjør større Heede ufornöden. I Lysthuset boer Gartneren, som efter Feiningen bruger et Slags Jern-Trumler for at jævne Gangene. Uden for Haugerne er en Eng, som indeholder 3 acres [og] en Lykke, [som] synes at

indeholde 6 tdr Land beste Jord à 14000 □ Alen. I Hiørnet af den eene er et Huus til Skiul for Kiør i Reynveir. Dette Aars Høe bliver ei brugt før om 2de Aar; det bliver alt sat i Stak i Form af en Huus-Længde og til Brug bliver Stumper skaarne oven fra. Paa Marken bliver det ei høstet som hos os men hver Dag rystet og revet sammen om Aftenen i smaa Hobe, som om Morgenen igien udspreedes, saaat i godt Veir kand det føres ind den 4de Dag, efterat det er slaat, og vedligeholder derved sin Lugt og grønne Farve. Hakkelse bruges ei til andre end Arbeidsheste. Gartneren, som var Dansk, viiste mig overalt omkring og medgav mig Frøe til Cross Sallat, som er skiørere og bedre en det sædvanlige Salat.

Under hans Anførsel besøgte jeg een liige overboende Bonde; hand modtog mig i en lang Kofte, liig den Lidsenbrødrene bære, men overlod mig til min eegen Grandskning. Jeg saa der intet besynderligt eller værd at efterabe. Hans Sæd stod paa Engelsk i Stak, og ikke meere var ført i Huus deraf, end hvad i en kort Tiid kunde udtærskes. Ploven var uendelig sværere end vores, forspændt med 4 Heste, een efter en anden, som ei behager mig, da Jorden i Furen af de mange efter hinanden gaaende Heste trampes saa haardt som et Loe-Gulv, og løs Jord til at modtage Vinter-Sædens Rod er dog en ypperlig Sag. Skiæret var

spidst og skarpt og sad næsten som Krog-Jernet; Lang-Jernet som og var meget skarp, skar efter Længden men var stillet for høit, saa den var ei beqvem til at aabne Furen for Skiæret. Denne Pløining brugtes til at saa Hveede i nedpløiet Klever-Stub. Denne Mand, som de fleeste, saar sildigst Hveede og Rug tiiligst, da den opkomne grønne Rug bruges til at afbides af Faar, og derefter i Maj Maaned ompløies Jord[en] 3die Gang og derefter besaaes med Roer.

Derefter spadserede jeg paa min eegen Haand i et deiligt Veir paa *Brighten* Veien, som fører til Prindsens af Wallis Lyst-Slot, til en Bye kaldet Tootin[g], og glædede mig endelig ved den megen Fær[d]sel paa Veien og Virksomhed ved Siden. Gangen var og meget magelig, thi i hvor skiden selve Veien var, befandtes dog een ophøiet Gang ved Siden for Fodgiængere, der var tør og beplantet med Træer. Her gik Kiøresvendene i lange Kofter, og med en overmaade lang Pidsk og et Hestene bekiendt Sprog styrer de dem gandske efter deres Villie.

Da jeg kom hiem, fandt jeg Madame Wulf, der stod og biede paa mig ved Hauge-Laagen for at bede mig overvære hendes kiære Søns Information i Latin og Grædsk, hvoraf det sidste især laa hende paa Hierte. Jeg forefandt da i Stuen en vis Martens fra Kiel, en gammelagtig, simple

Mand, som var lidet skikket til at holde den vittige og muntre unge Herre i Ave. Det lod ogsaa til, at den unge gjorde Nar af den gamle. Denne blev rigtig nok vel betalt, men maatte gaae derhen hver Dag 1 Dansk Miil og blev beværtet blandt Domesticqverne. Denne Maade var ei Dansk, i det mindste ei Aastrupsk. For at opmuntre mig til Stadighed i min Jnspection, bød hun mig kogte Eg og lod dem bringe ind til mig under Jnformationen. Til Middag kom mine Fruentimmer, og Aftenen gik hen som den forrige med jævn Snak, thi Kortspil veed Methodisterne ei af. Dog læste vi en Fransk Comoedie for Mad. Wulf, som gav hende megen Latter men jagede Manden hen i Krogen. Nu fortæller man at Müller har modtaget den tilbudne Doctor-Post i Xstiania.

d. 18de Octobr.

I Morges forlod vi dette smukke Sted, og disse kiære Folk fulgte med os til Byen. Først reed Wulf selv bort Kl. 6. Kl. 9¹/₂ kiørte vi andre med Ms^{tres} Vulf og hendes Pattebarn, som hund omhyggeligen i vores Paasyn forsynede med Føde og Reenlighed. Ved Afskeeden græd den unge Chisment, som nu blev skilt ved den fornøielige Pantomine, hand havde haft med Frederic. Det første merkværdige vi passerede var et Academie

for unge Fruentimmer, derefter Klapham-Fællid og Prindsen af Wallis' Hauge, hvor hans Gartner bor. Nær ved London er bygget et stort Tugthus, som har denne Oprindelse: Een Mand havde bestemt sin Brøllups Dag og dertil gjort alle Tilberedelser, men da Vægterne uden for Brøllups-huset havde feiet et længere Stykke end befalet var, indstillede hand af Forbittrelse over denne Ulydighed hele Planen og i dets Sted gjorde denne Stiftelse, som kostede 100.000 livr. Sterl.

Da jeg kom hjem, modtog jeg af Cottin L. sterl. 47—15 B. 2 penc. og Creditiv paa Arnold Metzner et Son i Lissabon paa 560 Ø. Til min store Skam maa jeg tilstaa, at den største Del af den øvrige Dag sov jeg bort for at indhente noget af det jeg havde tabt paa det besynderlige lave Engelske Leie. Siden læste jeg Avisen og fandt denne herlige Epigram af Kæstner: I Fordums Dage var Gud villig at spare en Bye, naar deri kunde findes en eeneste retfærdig Mand — nu ønsker en vis Tydsk Fyrste at ødelægge heele Frankerig af Kierlighed til een Kongelig Idiot, som findes dér. Jeg hørte fortælle, at Grev Ahlefeldt Laurvigen, som nylig er passeret Engelland paa Hiem-Veien fra Frankrig, skal have været Lygte-Pælen meget nær, idet hand, som en stærk Aristokrat vilde trække Kaarden imod Vægterne, som forbød ham Giennemkiørsel i en tilspærret

Gade, men en forgibaaende Bekiendt trak ham ind i Naboens Huus og derved viiste et sandt Venskabs Stykke.

den 19de Octobr.

I Morges fik jeg et lille Anfald af min sædvanlige Blodspytning, som voldte, at jeg begav det Forsæt at reyse til Lissabon for ei at gjøre forgiæves Tilberedelser, ifald dette Anfald enten skulde spaae mig et svagt Helbred eller en hastig Død, som i en Afstand af 400 Miile fra mit Hiem vilde være min Familie dobbelt ubehagelig; i dette Sted besluttede jeg at reise strax til Hamborg og der at forblive, saalænge det morede mig.

Consul Wulf, som jeg strax biebragte min Tilstand og Beslutning viiste mig i Følge sin sædvanlige Hengivenhed det Venskab at sende mig 4 Flasker gammel Rhinsk Viin, som Engellænderne kalde Hock, af Hochheim, hvor den beste Viin avles, og derpaa at give mig Adresse til Skibs-Leilighed med Skibet The Hope, ført af Repmerhusen, hvilket Naun af Jndbygerne forkortes til Captainhusen. Til Middag spiiste jeg et venskabeligt Maaltid hos Fulton men nød alting med Angest, og om Natten sov jeg ikke.

den 20. Octobr.

Tilbageleverte jeg Cottin sine Penge. Hand var vreed og jeg stolt, thi Wulf tilbød mig saamange

Penge, jeg behøvede uden at have nødig at betale 1 pCt Commission. Derfra gik jeg hen for at købe adskilligt — siden op paa Lloyds Cofféhuus oven over Børsen; eegentlig svarer dette Sted ei synderlig til sit Naun, thi det er Samlingsplads for Mæglere og Børsfolk, hvor de fleeste Contracter og Assecurationer sluttes, hvor fore Mæglerne her have forskiellig Plads og i Chatouiller hver sit Rum, hvor der inde i en stor Sahl staar et Uhr og et Compas, som viser Vinden ligeledes i Form af et Uhr. Ligeledes en Taule paa Væggen med Indberetninger om Sæskade og Skibes Ankomst paa Themsen; det er rigtig nok saa offentligt som ethvert andet Sted, men det istandholdes ved Subscription af visse. Ingen Støi spores her, alting gaar stiltiende og skriftligt tilverks, og Gulv-Tepper hindrer all Allarm af de mange frem- og tilbagegaaende.

Derefter saae jeg Bancqven og først det Sted, hvor der indrettes stocks, d. e. a. sig: mand indsetter en vis Capital, som man efter Behag igien kand udtrække og imidlertid nyder 3 til 5 pCt. Rente, ligesom Capitalen er stor til. Derpaa saae jeg det Sted, hvor Udbetalinger skeer — alting er rummeligt og stort; Kakk[e]lovn i Midten af hver Stue, hvor Røgen gaar inden fra bort, og Lysningen falder fra oven, ligesom Vinduet i Reeders Cahytt. Der vrimlede af Officiantere;

Guineerne veies og samles sammen med Skuffer ligesom Skarn. I denne Stue stod en Konge Wilhelm i Livs Størrelse, og i en anden Stue den første Bancqve-Directeur. Selve Huset, hvor disse Jndretninger haves, er tilbygget af en Kirke.

Førend vi spiste, gjorde vi med Wulf een Visite til hans Datter Mrs. Dorwall, som var nydlig[!] kommen op af Barselseng og manglede alt det jævne og giæstfrie Væsen, som udmærker hendes Fader og Mand. Om Eftermiddagen besøgte vor Pung atter Mr. Clarke.

den 21. Oct.

Vred var jeg i Dag i mit Hoved, fordi min hele Reise-Tour var gaat overstyer og det over en maaske ugrundet Frygt for Sygdom, siden jeg nu befandt mig meget bedre. Og disse Jdeer var mit Hoved bleven fuldt af ved det, at jeg skriftlig [havde] meldt mine Drenges Beslutningen, som altsaa ei stod til at omgiøre. Nu søgte jeg da at forslaa Tanken ved at besøge en Kirke tilhørende een Sect, (hvoraf der gives mange), kaldet St. Ammoniens, formodentlig efter dens Stifter. Kirken, hvortil Indgangen var fra et fælt snevert Stræde, saa ud som et simpelt Capell med Stole paa Gulvet og i Galeriet. Liige for Galeriet, hvor vi profane tilhørere sadde, var een lang Prædikestol, hvori fandtes ikke een men tre Prædikan-

tere, alle Borgere i farvede Klæder. De udlagde enhver et Stykke af Bibelen, og derefter blev sjunget en Psalme med majestætiske harmoniske Stemmer. Derpaa forføjede sig alle af Stolene ned paa Gulvet, som vilde communicere, de andre gik enten ud eller bleve siddende paa Galeriet som jeg og mine Liige. Communionen gik til paa følgende Maade: de 3 Prædikantere og en Cantor satte sig i en Stol neden under Prækestolen; for ved denne var et aflangt Bord. Derpaa holdt den eene Præst en Bøn, den høire Haand løftet i Veiret, som heele Meenigheden besluttede med et Amen; saa dækkede den midterste Præst et Bord med en Dug paa, lod sig give 3 giennemskaarne Stykker Loafs, i. e. Hveed[e]brød uden Skorpe, som han atter brød i mindre Stykker under Velsignelsen; siden afbrød hand et Stykke og gav sine Nabopræster enhver eet; endlig blev det præsenteret ved Kirk[e]betienterne til Mand for Mand blandt den communicerende Meenighed paa Sølv-Tallerkner. Paa samme Maade blev Kalken serveret, saaat Naboe præsenterede til Naboe, ligesom det var anden verdslig Drikke. Derpaa blev læst Fader vor og en Bøn, alt med den høire Haand i Veiret. Slutningen skeede med at afsiunge en Psalme, som fandtes i Manuscript i den trykte Psalme-Bog, fordi den ikke smager Regieringen — den gaar derud paa, at Gud har

giort alle troende til Konger og Præster her paa Jorden, et Jndfald, som maa smage vel i Munden paa alle Franske Democrater, thi naar Meenigheden kand selv vexle af imellem sig at være Præst, behøver den ingen at lønne.

Den øvrige Tiid af Dagen gik saa got som det var mueligt een Søndag i London, da alting er stille og der ikke engang tør musiceres i sit Logis, dog sang Frederic God save the King etc., som jeg her vil nedskrive for ei at glemme:

God save Great George our King
 Long live our noble King
 God save the King
 Send him victorious
 Happy & Glorious
 Long to reign over us
 God save the King.

Our God our Lord arise
 Schatter his enemies
 And make them fall.
 Confound their Politiks
 Frustrate their knavish tricks
 On him our hope we fix
 God save the King.

Thy choisest gifts in store
 On George be pleased to poor
 Long may he reign.
 May he defend our laws
 And ever give us cause
 With heart & voice to sing
 God save the King.

O grant him long to see
 Friendship & unity
 Always increase.
 Long may his scepter sway
 All loyall souls obey
 Join heart & voice: huzza!
 God save the King!

den 22. Octobr.

I Morges ved Barbeer-Toilettet trinede Captain Repmerhusen med en Mægler ind i Stuen til mig, og i dette juridiske Selskab gjorde accord om min Passage for 20 Guineer og endnu 4, om jeg tog een gammel Vogn med mig. Da jeg kom hjem i Formiddags fra mine Excursioner, fandt jeg en Dansk Opticus ved Naun Bistrup, som for 5 Aar siden reyste hertil paa Mathematicqvens og Optikens Regning, men har nu besluttet, i Mangel af Employ i Dannemark, hvorom hand forgiæves har anmodet Rosenkrantz og fleere, at blive i

London. Efter Maaltid gik og kiørte jeg (NB: man kiører circa 2 Engelske Fierding Vei for 1 β) i Selskab med Consul Wulf til en Handelsmand boende i Oxford Road og kiøbte mig der en Post-Chaise for 30 Ø Sterling. Hiem gik vi heele Touren, endskiøndt det var næsten en dansk Miil. Vi passeerte Pantheon, som nyelig var afbrændt; underveis sagde Wulf mig, at hand havde Speculation at anbringe hans Søn efter hans Død til Consulatet og spurgte mig til Raads, om hand i den Henseende torde sende Grove en Present, men jeg fraraadte ham det aldeles, da jeg kiendte Grove for en saadan Mand, hvis Venskab man ved saadant Tilbud maatte frygte for at tabe. Hans Broder skal paa Hiemveien fra Gravesand, hvorhen hand havde geleidet Doctor Müller, have spiist til Middag i Dratford med Madame du Barry, som i Tienestepige-Dragt var deserteret fra Paris.

den 23de Octobr.

I Morges blev min nye Vogn ved Consul Wulfs Omsorg, indpakket i Maatter, bragt ombord. Jeg gik ud med min Familie til Tower, ikke for at see Arsenal eller kostbare Sager, thi det have vi [i] Dannemark, men vilde Dyr, som jeg ikke har seet siden Menageriet paa Friderichsberg formedelst Løvens Uforskammenhed blev ødelagt.

Veien derhen førte over en stor men ubroelagt Plads, næsten som Slotspladsen i Københafn af Størrelse og Figur. Paa hiin Side denne ere Grave, som indesluttede den ældgamle Fæstning; dens Plads kaldes Tower-hill. For 9 pence pro persona besaae vi heele Klatten: Een Løve og en Løvinde med 2 Unger, 2 Hyæner, 2 Tigre, en sort og en coloreret Leopard, 1 Biørn og 2 Ræve — een Slags Ræv, kaldet jack-all, som opsøger Provision for Løven og trækker Hundene til sig, paa det Løverne i Caravanerne frie for disse kand anlegge Ødeleggelse, 1 Ulv, en hel Samling Abekatter, hvoribland især anmærkedes een Bavian med Skiødskind for, obscoenit: evid. gratia. Hand greeb, hvad man kastede til ham, og blev han vreed, smeed hand Saugspaaner i Øynene paa een. Jeg kastede en Kobber-Pence til ham, hand tog og vilde knække den som en Nød, men jeg blev angst for, at hand skulde sluge den, og jeg derved blive Kongens Abekatts Drabsmand; en lille Abekat, som knækkede Nødder med en Steen, pillede Nødden meget ordentligen og i øvrigt saae og opførte sig aldeles menneskelig. En anden greeb et Stykke Æble og af Frygt for, hans Naboe skulde tage det fra ham, holdt sig fast med den anden Haand i een Jern-Lænke for at have desmeere Kraft til at modstaae; een Desmerkat, som mindst kunde leege Skiul, een egen Slags Rotter,

een Ørn, som flyver imod Solen. Jmod Opvarterne vare alle disse Dyr meget artige; de graadigste vare Hyæner[ne], Tigrene meget naadige og Løven saae stolt ned til Tilskuerne uden at tilkiendegive Vreede.

Derfra gik vi hiem over Markeds-Pladsen, hvor alle Slags Føde-Vahre under Telte eller Skiul findes tilfals. Om Eftermiddagen viiste den oft-nævnte Mr Clarke den besynderlige Ædelmodighed at ombytte et Stykke Bomuldstøy for min Kone imod eet, der stod hende bedre an, endskiøndt det første ei var kiøbt hos ham men hos een Skurk ved St. Pouls Kirke i City, der ikke vilde ombytte det, endskiøndt hand solgte det paa saadan Accord. Dersom jeg nogensinde faar Portraitet af den eene, skal jeg vist have den anden til Pendant.

den 24. Octobr.

I Morges viiste Wulf mig om paa Korn-Markedet; vi passeerte Lord-Major Sandersons Familie-Bolig igiennem adskillige Streets i. e. Gader, Lanes i. e. Tvergader og Allées i. e. brolagte Stræder til Fodgiængere, hvor ingen Vogn kand komme igiennem. Paa Markedet sees ingen egentlige Sælgere eller Korn in extenso men alleene Mæglere, enhver ved sit Bord med Prøver af Korn; jeg tog adskillige Prøver Hveede for at opelske deraf i mit Land. Capitainen mødte mig

og gav mig hans Adresse til Gravesand i de Three Dowes, hvor vi skal mødes, da det er nødvendigt, at vi som alle andre Passageere kiøre ned til Gravesand, og hand kommer bag efter, glidende ned af Themsen, saa got som hand kand for Floden, Strøm og Vind.

Om Aftenen tog vi i Fultons Selskab til Covent Gardens Theatre og saae et skikkeligt smukt Stykke kaldet *The tender husband or the accomplished fools*. Ideen er ongefehr som i Feiltagelserne: 2de Fædre have besluttet deres Børns Giftermaal for at foreene Rigdommene, men de unge Mennesker ere aldeles utilbøielige til hverandre: Pigen, fordi hun har sat sig romanesqve Griller i Hovedet og taler [om] intet uden Maaneskin, og hand, der er grov og just det modsatte af hende, fordi hand ei vil gifte sig med Forfængelighed og behøver ei hendes Penge. Disse unge Mennesker arbeide da ved foreenede Kræfter for at blive frie for Forældrenes Aftaler, men Knuden bestaar i at finde een Frier til den naragtige Pige for at gaae i hands Sted. Endlig indfinder sig en fattig Captain som setter sig oven for denne Fortrædelighed for at vinde hendes Penge. Hand spiller da sin Rolle saa got, medens hand frier til hende, at hun troer, det er just en Mand for hende, men da hand har faat hende ved fælles Intriguer, spillede hendes Moder,

tager hand Mascqven af og viiser sig et fornuftigt Creatur. Det var een Fornøielse at see og høre deres Spil, iblandt andet at høre dem hulke, tude og græde enhver i sin Side af Theatret, fordi hendes Forældre havde været saa gemeene at give hende Naun af Bridget i. e. Birthe og paa den anden Side hendes Glæde over at træffe en Frier, der kaldtes Clerimont.

Theatret var meget mindre end Hay-Markets, rødt malet med Guld-Galoner og Festons men af megen god Smag. Jndretningen er ellers saaledes beskaffen, at alle kand see, een Rotunda, der gaar op ad i Baggrunden, som forvolder 2 Rader Loger i een Etage og saaledes er der 4 Etager. Kongens Loge optager den halve Part af den venstre Side med røde Silke-Gardiner. Vi saae den Kongl. Familie, som egentlig var det, vi løb efter. Avisen havde lovet os Kongen, Dronningen og 3 Princesser, og vi fandt endnu 3de, i alt 6 Princesser, foruden Hoffet. De bleve modtagne med Musicqven paa God save the King, men Parterret lod sig ei nøie dermed, de raabte: Song, Song, hvorpaa alle Acteurerne maatte fremstille sig og synge de 2 Vers, som efter Parterrets da capo maatte igientages. Herskabet tog meget koldsindig imod denne Æres eller Kierligheds Beviisning; der kand man see, hvad Vanen gjør. Kongen moerede sig under Sangen med at lorgnere

alle Logerne, og Dronningen med at tilstoppe sin Næse med Spansk Tobak. Deres Klædedragt og Mine var alt borgerligt. Af Prinsesserne fandt vi kun een smuk, de andre vare blege og tynde. Bag i deres Loge stod Opvartere af begge Kiøn og iblandt dem bag ved Kongen en Person, blaa klædt med en høi tynd hvid Kiæp i Haanden, kaldet Lord in waiting, i. e. den opvartende Kammerherre. Derfra kørte vi til Fulton for at spise Risengrød.

den 25de Octob:

Denne Nat var ret ubehagelig for mig, da jeg maatte giennemarbeide Fultons Østers og Butterdeigs-Kager. I Dag er her Høitid i Byen. Kongens Tronbestigelse erindres med Cour til Hove og Canoners Løsning. J Morgen hans Proclamation, alt for 32 Aar siden. For os blev denne Dag anvendt til at pakke ind, besøge Wulf, tage Afsked med Deack, købe en Hoben Snorrepiberier og om Aftenen ved at modtage Visite af Wulferne og Kammerjunker Sames, som nu i 10 Aar har været Legations-Secreterer i Madrid. Hand omfavnede mig som sin gamle gode Ven, hans Bartholin (trop d'honneur) og da hand som Kammerjunker var nødt til at sige nogle Ord til Fruentimmerne, sagde han iblandt andet: Fruen har jeg ei haft den Lykke at kiende, og den lille søde

Frøken var formodentlig ei født, da jeg forlod Kiøbenhafn (vid. supra), hvilket min Datter besvarede med en Skogger-Latter.

den 26. Octobr.

I Morges Kl. 11 gik Christian og Krølop i forveien bort, men for at prelles som sædvanligt, blev Vinden østlig, efterat den i lang Tiid har været vestlig. Derefter gik vi en lang Tour paa Gaderne for at tage Afsked med det skønne London, og endelig benyttede os for sidste Gang af Wulfs Godhed med at spise der til Middag, hvor jeg tillige gjorde Afregning for Exportationen af vores Bagage paa Custom-houset. Tolden og Omkostningerne, endskiøndt deriblandt intet Contrebande befandtes, beløb til 2 Guinéer, lidt til Hielp til Underholdning af 2000 Officianter.

den 27. October.

Efterat jeg alleene havde taget Afskeed med Wulf og optaget 35 £ Sterl. (som jeg hentede hos hans Banqvier), forlod jeg London i een Post-Chaise med 2 Heste bESPændt Kl. 10¹/₂ over London-bridge, hvor vi mødte en Fragt-Vogn med 8 Hiul. Ikke langt fra London saae vi een Fælledmark, som laa til Græsning og gjorde Vindskibligheden liden Ære. Længere borte var Fliid og Virksomhed i Agerdyrkingen kiendligere. Eseler

brugtes overalt. Poppeler og Elle plantede ved Siderne — Turnips, ja endog Græsset viste sig saa nydlig grønt som midt om Sommeren. Jeg saa Løv blive brændt. Mergel- og Kalk-Brud. Bakkerne vare meget steile, men selv denne Omstændighed foranledigede herligt Syn til Themsen — undertiden kiørte vi mellem flettede Giærder, inden for hvilke saas høi Hveede, Roer og venteligt Jord af beste Sort. Forspands-Heste, som overalt var stumprumpede — Halen er ei alleene afskaaren men paa den Stump, der er tilbage, findes Haarene afskaaret inden fra, formodentlig for Reenligheds Skyld. For at forekomme, at Postillonerne ei skal støde Beenene paa Vogn-Stangen, som staar høit i Veiret, er enten Stangen eller hans høire Been forsynet med et Stykke Læder. J Dratford, som er Skiftested, fortærte vi intet og bleve dog hilsede med megen Høflighed i en smuk varm Stue af Verten, og hans Karl bragte ald vores Bagage i en utrolig Hurtighed i Lave, for Sixpence. Fra Dratford kiørte vi ned ad en steil Bakke, fra hvis Top vi havde Prospect af dyrkede Kobler, Kalkbrud, Skou, Themsen og paa hiin Side denne Skove og atter Marker; tilsidst kiørte vi langs Themsen i dens mangfoldige Krumninger ned til Gravesand. Veiret var stille og skjønt som om Foraaret. Vi traadte af i Falken-Jnn, fordi man havde sagt os, at de Three

Dowes var ikkun for Matroser, men endnu var ingen Captain eller The hope [kommet], saa vi med Haab maa trøste os uden Haab og fornøie os med den herlige Themsen og de mange forbi-seilende, Udsigt, Ebbe og Flod uden for vore Vinduer. Vi saae Skibene paa tør Land, og fra hver Huus var en Trappe, hvorfra man efter Omstændighederne kunde gaa i et Skib eller paa tør Land.

Da vi traadte af i Vertshuset og begiærte Mad, viiste man os til Fadeburet for at vælge, hvad Slags der behagede os, som da i et Øyeblik blev tilberedet, men raadt og seyt var det. Jeg besaae Byen, som ikke just betyder meget, da Jndvaarnerne leve af Søfarende, ligesom Göttingen af Studenter; dog findes mangfoldige Bouticqver, hvor Vahrene vel var Engelske men ei Londonske, der ikke alleene over heele Verden men i Engelland selv ere saa forskiellige fra dem, der falbydes og fabricqveres andensteds, at jeg for Ex: i London kunde faae een der fabricqveret Ragekniv ombyttet, saalænge der er en Stump deraf, men een andensteds i Engelland fabricqveret skiøtte Londonerne ei om, endskiøndt jeg vilde forære dem samme. Vi sov i et lille bitte Hul.

den 28de Octobr:

I Morges dræbte jeg Tiden med at læse Jnscriptionerne paa Væggen, hvoraf der fandtes mange, iblandt andre en Engelsk, som jeg for den danske Bluefærdigheds Skyld vilde ønske lidt anstændiger for at kunde oversætte.

Til min Glæde fandt jeg den Danske [Sang?] af Stærkodder: O Grav! du er Maalet, til hvilken den sigter, og gav dette mig Anledning til at nedskrive, som jeg befandt mig i Wulfs Huus:

Da jeg blandt danske Britter sad
 Uskyldig Fryd kuns kiendte
 Jeg tænkte paa den Tiid saa glad
 der her tilbagevendte.

Americas Square d. 26. Oct. 1792.

Bartholin Eichel.

Endnu i Dag er det herligt Veir, og Udsigten uden for Vinduerne uforbederlig. Skibe kom[mer] og gaae og ingen Støien eller Ufred men idel Virksomhed og Glæde. Jeg gik en Tour uden for Byen og fandt nye Kaalplanter satte i nye gravet Jord og i en Hauge saa jeg Glas Casser som en overskaaren Lygte over nogle andre Planter. Endnu om Aftenen kom ingen Captain, endskiøndt Vinden var føielig, men liden; derimod kom og gik 2 Stage-Coacher og mange Reysende ankom, der

sadde paa Karetherne inden i og uden paa, ligesom Fluor. Liige over for Gravesand er en Fæstning med Mure omkring kaldt Tipley.

den 29. Octobr.

Klokken 8 om Morgenen begyndte Floden, og da den var stegen paa sit høieste, kunde vi stige ud af Vinduet i Baade, vedvarende til Kl. 2 om Eftermiddagen, da Ebbe paafulgte, og naar den var paa sit høieste, gik man paa tør Land mange Alen ud fra Vinduet, og saaledes afvexlede Ebbe og Flod hver 6 Timer i et Døgn. Endnu var Veiret for stille og skøndt til at vente nogen Captain eller Skib, hvoraf den første ved en Matros lod sig melde hos os, at [han vilde] komme til Lands. Vi spadserede da om Formiddagen alle uden for Byen opad en høi Bakke til en Mølle, hvorfra vi havde den herligste Udsigt, lutter indhegnede, frugtbare Lykker paa den eene Side og Themsen paa den anden, der gleed igiennem Landet i Bugter, ligesom en Aae i en Hauge, opfyldte med Skibe, der alle gik i Gaase-Gang i den fredeligste Fart. Herfra og fra Vertshuset kikkede vi idlig ud efter vores hope og ansaae af Længsel ethvert treemastet Skib, som kastede Anker, for det rette. Endlig meldte mand os Kl. 6, at Skibet var kommen. Vi hastede da om bord i Mørke Kl. 8 i een fremmed Baad uden at oppebie Cap-

tainen selv eller hans Bud, som jeg bag efter ansaa for et desperat Arbeide, siden det Skib, vi gik ombord paa, ligesaa gierne kunde have været en Zeelen-Verkoper. Captainen kom til os Kl. 10. Modtagelsen lovede ei stort, thi Styrmanden modtog os med harsk Smør, men vi vare glade ved at forlade det fugtige Huus i Grave-sand og [ved] den føielige Vind.

den 30. Octob.

Captainen, for ei at give os Skræk i Blodet til den forestaaende Søvn, holdt sit Forsæt taus og indbildte os, at vi bleve liggende for Anker indtil Formiddagen, men hand kiendte mig ikke, saa let søvnig som jeg er; kort sagt: Kl. 1 om Natten skeede Allarm over Hovedet paa mig, vi lettede Anker ved en herlig Vest-Syd-Vest-Vind og forlod Revieret i føieligt Mags Veir. Foruden os vare ingen Passageere uden en Sukker-Syder, som paa Professionen var reyst fra Bremen til London, men havde hverken bragt Kundskaber eller Penge tilbage; dog hiembragte han noget, som var Hoste og Usundhed, saaat man opdagede baade Draaber og Smørelse i hans Køie.

Vi seilede bort i et nydligt Følgeskab af mange Skibe. Strax uden for Revieret lagde vi bij for ved vores Baad at indhente en Hamborger Lods, som den indgaaende Skipper ei kunde blive skildt

ved. Ved Offersnæs skilte vi os ved den Engelske Lods; han var klædt som en Cavallier med Fracqv[e] over Kiste-Klæder, istæden for at den modtagne Hamborger saae ud som en ægte gammel Matros. Dersom Vind og Strøm havde nødt Captainen til at medtage den Engelske Lods til Hamborg, havde det kostet 80r. Nu blev Vinden haard, alle brækkede sig og søgte Sengen, og om Natten blev den endnu haardere, saaat vi seilede 8 Timer og meere i Vagten og Lyset i Kahytten slukkedes ved den stærke Agter-Vind.

den 31. Octobr.

Jndtil hen imod Aftenen blev jeg endnu i Sengen saa velsom min hele Familie undtagen Ulken Sr Frederic, som altid er rask og frisk, og gjorde os tilgode med nogle hierteqvægende Finker efter den velmenende Captains gode Raad. Naar man undtager den arme Sukker-Kaager, som soer paa, at denne skulde blive hans sidste Sæe-Reyse, vare vi alle muntre og glade over den føielige Vind og vores Captain og hans Folk, som ere et gandske andet Slags Karle end Reeder og hans opsetsige og eenfoldige Fyre, uagtet Reeder i Henseende til sin udvortes Bygning og stolte Anstand har en Hoben forud for den lille pukkelryggede, lavmælende Repmerhusen. Denne Mand vidste hele Allarmen, der havde været mellem

os og Reeder, og tilstod med os, at der ikke gives urimeligere Menneske under Solen, og indbragte os med en Jronisk Smiil en Hilsen fra Reeder. Eet nydligt Møde af 120 Skibe fra Vestindien havde hans Styrmand haft paa Nedreisen til Gravesand. Om Aftenen blev det næsten stille, dog altid Medvind og Vestlig Vind, saa vi i det mindste seilede 3 Miil i Vagten.

den 1ste Novbr:

Vi havde en herlig Nat, men om Morgenen begyndte det at blæse hæftigere, og Vinden blev meere sydlig. Kl. 8¹/₂ saae vi Helgoland forud — Kl. 2 inden for Cuxhaven og fra den første Lods-Galiot kom 3de Lods-Baade flyvende imod os og roede om Kaps, men eens Tinding kuns kronedes; det var en Hamborger Lods med Skilt paa Brystet, som til en vis Punct skulde følge os og der afløses. Hand tog strax Commandoen fra den, vi hændelsviis havde inden Borde, hiemmehørende i Teufels-Brücke, som vel har Ret til at udlodse men ei at indlodse efter et nyt Rescript, som havde gjort ham til en halv Lods, skiøndt hand i 30 Aar havde været heel. Dette Rescript vilde han usigeligt gierne, som begribligt er, have forandret, men hand henvendte sig til mig som det urette Sted. Med en indseylende Baad sendte Repmerhusen en expresse til Hamborg, som

skulde bekjendtgjøre hans Ankomst i Elben; dette skeede paa den Maade, at hand skrev en Seddl, puttede den ind i Flekken paa et Stykke Brænde, som blev kastet ud i Vandet. Inden for Margrethes Kirke byttede vi Lods og fik een med en Skindpels paa, som med lige saamegen Myndighed og Embeds Anstand tog Commandoen fra den forrige, som denne fra vores første gode gamle Halv-Lods. Han bragte os den Dag til Freiburg, hvor vi kastede Anker. Nær havde jeg glemt en morsom Omstændighed. Den forrige Lods fik ved sin Afsked sin Madpose fyldt, som er ligesaa nødvendigt som almindligt, thi undertiden er Lods-Galieten saa fuld af Lodser, der formedelst Modvind eller Storm ikke kand komme i Land, at den eene af Mangel paa Proviant er færdig at æde den anden, og man har Exempel paa, at de have nødt Skipperen ved en stærk Paalands Vind at sette til for at undgaa at døe af Sult.

Om Aftenen havde vi en morsom og rørende Scene. Captainens Svoger, Capt. Petersen Svat traf vi ved Siden af os for Anker paa Reysen fra Hamborg til Bourdeaux og derfra til America. Den gode Repmerhusen, som var god imod alle, blev naturligvis glad og kiærlig-sindet imod sin Svoger, indbød ham inden Borde og tømte adskillige Glas til Venskab og en lykkelig Reyse med ham og fyldte hans Baad med Engelsk Øll og

mange skønne Sager. Vi havde een Stedsøn som Matros om Borde; denne vilde Stedfaderen, dog med Repmerhusens som Oncles gode Raad og Tilladelse, have med som Styermænd paa denne lange Reyse for at gjøre hans Lykke men ogsaa udvide hans Kundskaber; disse to Skippere bleve enige, men den kloge Repmerhusen tilføiede, at det maatte ei besluttes uden med Drengens gode Villie. Denne blev da fremkaldt, og Jdeen ham forelagt med Tilladelse vel at betænke sig, førend hand sagde ja. Jmidlertid, da Stedfaderen forsikrede ham, at hans Moder samtykkede deri, sprang Drengen afsted for at pakke ind, kom hierteglad tilbage i Kahytten og modtog af sin Uncle Maaler, Penge og Styrmands-Bøger samt de beste Ønsker, hvorpaa hand som Styermænd paa sin Stedfaders Skib forlod os om Natten tilligemed sin nye Captain.

den 2den Novbr:

J Nat havde vi en flyvende Storm, og da Vinden om Morgenen Kl. 10 forandrede sig til en V.N.Vest, kom Lodsens ind og meldte, at nu vilde hand lette. Den erfarne gamle Lods og Captainen smilede til hinanden, og det forekom mig, hand svarede: Wenn wir können. Lidt derefter kom Christian, gandske ud af Conntenance, ind i Kahytten og sagde: nu drukne vi. Her paakom os

da alle en Angest; min Kone, som laae i Sengen og ventede, dette var Forbudd[e]t for at strande, fik begge Benene i Veiret for at befordre dem til Gulvet; min Datter holdt sig til det sædvanlige: Gud bevare os! vi forgaa vist, min søde Far! men efter faa Øyeblikke kom Beenene ned i Sengen igien, og min Datter gav sig til at læse, da vi fik at høre, at Anker-Touget var kappet, fordi Ankret ei kunde opvindes, og det var ei raadligt at blive liggende og modtage, at Vinden vendte sig til N. Øst. 3de andre Skibe i vores Flodemaal maatte ligeledes kappe, men 2de andre, som ei kunde række Cuxhaven, forgik aldeles paa de Flamske Banke, og den eene af disse, en Engelsk Brik, havde jeg Dagen forud beseet med min Kikkert igiennem Kahyt-Vinduet — de stakkels Folk vidste da ei, hvor hastig Undergang forestod dem. Det, som meest skrækkede mig i Begyndelsen af Scenen, var det Øyeblik, da Capitainen skiælvende trak sine Støvler paa; jeg tænkte da: vi kommer vist til at gaa i Vand, ligesom Chilian da hand raabte til Støvler i den Tanke at komme til at gaae i Troyansk Blod op til Knæerne; men ved lidt meere Eftertanke erfoer jeg, at Capitainen trak Støvler paa, fordi han frøs, og rystede, fordi Støvlerne vare trange, altsaa ei af Skræk. Hand trøstede sig ved sit Toilette med disse Ord: 800 Mk. verlohren für die

Assurandeurs. Gid Fanden, tænkte jeg, være Assurandeur, naar een Skipper Caprice, eller Lyst til at komme i Havn nogle Timer tiiligere, kand skille mig ved 800 Mk., og om jeg end tager feil i at beskylde Skipperen for at giøre Uret, bør jeg endda lade det være for ei at indlade mig i den Handel, jeg ingen Begreeb har om. Vi og vores Skib vandt rigtig nok ved dette Kneb saameget, at vi velbcholden med en durchstaaende Vind kom til Ank[e]rs lidt fra Baumhuset om Eftermiddagen Kl. 4. Den Tour, vi gjorde, var ubeskrivelig deilig; formedelst Grundene midt i Fahr-vandet holder man sig tæt ved Holsteen, saa nær, at man kand spille Bold og magelig tale med enhver af de mange ved Strandbreeden staaende Folk, som glædes ved at see sin Slægt og Venner kom[me] hiem. De forskiellige Gienstande af Huse, Mark, Skov, Skibe, Fiske-Redskaber etc. giøre denne Tour saa nydlig som merkværdig. Vi roede da med vores skikkelige og nu ret pyn-tede Captain til Baumhuset, drak der Coffée og søgte til Kramer-Amthuis som mit sædvanlige Logis men blev afviist under Paaskud af Mangel paa Plads, men den rette Aarsag er nok den, at vi fortære for lidt til at blive der længe. Der- imod viiste man os hen til Becker-Strasse i König von Engelland. Verten boer selv til Leie, og om 8te Dage skal hand flytte, da det vil ankomme

paa Priis og Beqvemmeligheden for nærmere at bestemme os.

den 3die Novbr.

Jngen undres over, at mine Breve nu blive meget magre, da jeg opholder mig paa et Sted, hvor jeg har været saa ofte. Jmidlertid maa jeg fortælle, at min sædvanlige Sæ-Diarrhée holdt mig i Nat gandsk[e] vaagen, og saa syg som jeg var, maatte jeg dog til Boués om Penge for at holde min ærlige Wulf mit ærlige Ord om Tilbagebetaling til Lavætz af Laanet i London. Derfra gik jeg til Børsen, opledte paa sædvanlige Pladser Hasché og Banks, som troede at see et legemligt Gespenst for deres Øyne. Vores table d'hôte er saa la, la, hvad Selskabet angaar, men Viinen er reent Sk . . . , som passer slet til een ruineret Mave. Selskabet og fleere af mine gode Venner, jeg mødte, vare nu paa eengang bleven Democrater, formodentlig fordi Franskmanden synes at udgiøre den stærkeste Side.

den 4. Novbr:

Efterat jeg om Formiddagen havde været beskæftiget med at skrive Breve til mine kiære fraværende Venner, gik jeg af een Hændelse ind i Catholsk Kirke for at see mig om men blev nødt til at tage videre Del i Tienesten, da een Kiælling

præsenterede mig det halve Syn i een Psalmebog, og maatte synge Psalmen ud. Over Borde[t] gjorde jeg Bekiendtskab med en artig ung Franskmand, naunl: Pinech, som under een forventet Oncles Tilsyn og med hans Understøttelse vilde nedsette sig i Hamborg ved Viin-Handel. Han var en ivrig Democrat, og da hand [i] mig [fandt] en Elsker af Sandheden, gav hand mig til Belønning Anslag paa bedre Viin. Om Eftermiddagen spadserede jeg fra Baumhuset langs Kranerne til Altonaer-Port, og derfra paa Hiem-Veien — en lang Tour — kiøbte jeg en Coffée-Brænder for deri at steege Castanier, een Operation som er ukiendt i Hamborg, hvor de mangfoldige Castanier kaages.

den 5te Novbr.

I Dag blev fortaalt, at der fra Berlin er kommen Bud fra [sic!] Hamborg om 2 Tønder Guld til Krigsomkostninger — at de Franske Emigranter ere befalede inden 24 Timer at forlade det Hannoverske Gebet — at Custine i sit Manifest til Landgreven af Hessen kalder denne en Tijger, som sælger sine Undersaatters Blod. Paa min Spadsere-Tour besøgte jeg Dellevies Boutique af prægtige Galanterie-Sager i Staal-, Guld- og Juveler-Arbeide, men Priisen er ligesaa Tyrkisk som Sælgeren er Jødisk; dog fristes jeg

ikke til at blive opslugt af Jøder og Tyrker, da Visiten var kuns en Virkning af Drexlers yttrede Forundring [over], at jeg var den eeneste i saa Henseende fremmed[e] i Israel — det bekiendte Marked i Jungfern-Stieg, som holdes i 8te Dage og indholder en Samling af gemeene og fornemme Vahrer, ligesom i Roeskilde, dog har Hamborg-Marked fleere af de sidste — det Danske Posthuus, hvor jeg meldte min Ankomst for Grill i den politiske Hensigt at finde et Huus til Moerskab. Over Bordet talte man i Dag om de 2 Skibe, som i vores Flodemaal vare forgaaede i Cuxhaven med Mand og Muus undtagen 5 Mennesker, hvoriblandt Kokken, hvoraf jeg slutter hand har behandlet Matroserne got, siden de have hiulpet ham til Redning. Vi bleve paa nye erindret om at takke Gud, som sparede os til at gjøre det, som er got. Om Aftenen hørte vi en Operette, kaldet: Die Bäume der Diane, hvori Mad. Langerhans og Eule brillerte ved deres gode Spil og Mad. Bishaut, Diane, var første Sangerinde, men var ligesaadan Contrast imod hendes Original, som en Mad. Potiphar i Dresdens Gallerie, og hvem der er saa lykkelig at være grim som een af disse, staar ei Fare for at blive ført til Ukydskhed.

d. 6. Novbr.

J Morges viiste jeg min Kone og Børn Dellevis Bouticqve, men det blev ved Synet undtagen een Filtreer-Kaffe-Kande, som blev kiøbt for at vederlegge de Herrer Jøders Umage med at forevise den heele kostbare Kram-Kiste. Een vis Hr. Clasen, en Holsteener, som lever i Hamborg af Spil og fordriver sin Tiid ved Moerskabs Sysseler og lader til at være meget indgaat med Datteren i Huset, foreslog mig som fremmed i den harmoniske Club, hvor jeg forefandt Spille-Partier og alle Slags periodiske Ugeblade og Journaler over en lav Skoe — jeg fandt deriblandt en Revolutions Almanak, fuld af Carricaturer imod de Franske, som just var indrettet til at finde Kiøbere iblandt de Sandhed-hadende Aristocrater. Jeg endte Aftenen ved at spille Whist paa Dreiers Cofféhuus med en Broder af Professor Tode, Doctor juris.

den 7de Novbr.

I Morges vækkede man mig med den Tidende, at de Franske have indtaget Mons og ere paa Marschen til Roux men det hører til de Tidender, som maa ligge paa Hylden. Om Formiddagen var jeg paa Underretten, som holdes paa Raadhuset under Præsidium af en Licentiat, 2de Raads-herrer, nogle Kiøbmænd, Doctore[r] og gradue-

rede Personer. Først foretages civile Sager, op-
 raabes af Actuario og derefter plaideres af Procuratorer, som sidde eller staa adsplittet hist og her
 iblandt Tilskuerne, uden at reyse sig op, for at
 fremkomme med det fornødne til Protocollen.
 Iblandt andre foretoges en Injurie-Sag af Lüt-
 chou imod Professor Eberlich i Halberstadt. Der-
 efter blev fremstillet Jødinden Deborah Trant af
 en anseelig Familie fra Berlin, som efterat have
 giftet sig med en velhavende Jøde i Hamborg
 har forgivet sin Svigerinde og Svigermoder med
 Rottekrud i Øllebrød, alt efter hendes eegen Be-
 kiendelse. Een Defension for hende paa 30 Ark
 blev oplæst (NB. ikke af Autor men af en anden
 Procurator; den første var endog fraværende),
 hvori Gierningen undskyldes med bevist Van-
 vittighed, som hand konstigen søgte at bevise
 dermed, at hun havde gjort eegen Bekiendelse
 — dernæst ved den fortroelige og skikkelige Om-
 gang hun stedse havde ført med dem, hun be-
 skyldes for at have ombragt med videre. I dette
 Forsvars Skrift angribes Notarius paa det haarde-
 ste, hans Protocoll beskyldes for falsk, og at
 hand i en sammentrækket uforstaalig Kiæde har
 samlet hendes Beskrivelse i tredie Person istæden
 for, at hand Ord til andet burde have nedskrevet
 Bekiendelsen i 1ste Person, ligesom den af Delin-
 qventinden var udsagt. Desaaarsag udbad De-

fensor, at et nyt Forhør paa hendes eegen Faders Bekostning maatte optages og Sagen derefter udsettes. Førend Sessionen blev sluttet fremtraade Delinquentinden for Retten og bad, at hendes Arrest maatte forkortes, og Sagen jo før jo heller tilendebringes, som lidet stemde overeens med, hvad Defensor havde begiæret.

Aftenen hendrev jeg i Harmonien, hvor jeg af Boghandler Herault fik Anslag paa et Bogtrykkerie til mine Børn.

d. 8. Novbr.

J Morges besaa jeg Prøver paa det mig af Herault anviste Haand-Bogtrykkerie, som jeg imod 20rd imodtager om 14 Dage. Derfra besøgte jeg Grill, vores Hamborgske Wulf. Over Bordet kom man frem med den Fabel, at den unge Hr. Konge i Sverrig var forgiven af hans Oncle. Partierne om de Franske Sager ere yde[r]-ligere delte, Kongens Partisaner undskyldte hans Adfærd med hans foregivne Dumhed, og det modsatte Partie for at forøge hans Ondskab paastaar, hand er meget klog. Jeg meener, man kand gierne være temlig klog og endda finde Regning ved at lade sig regiere af andre. Paa Comoedie saa vi Die Hagestoltze 3: Pebersvendene, hvoraf den eene cureerte sin morositét ved at gifte sig med en smuk Bondepige til Græmmelse for en stolt og

naragtig Søster, af hvis Herredom hand nu rev sig løs. Den øvrige Aften gik hen ved en Soupée i Harmonien blandt 50 Mennesker, der kostede mig Søvnløshed med videre.

den 9. Novbr.

I Dag kunde jeg ikke foretage mig noget behageligt, thi Boués sendte mig 755r 13 Lbsk i bare 8 Skillingsstykker, som jeg maatte eftertælle og bringe i Tutter, i Sandhed et kiædsommeligt Arbeide, især da det ikke bliver mine egne Penge længere end Lavætz behager at give Credit paa Wulfs Tratte. Det var ellers at ønske, at Danske Banco-Sedler nød saamegen honeur udenlandsk, som de ere magelige at føre og blev saa den beste Mynt-Sort.

d. 10. Novbr.

Vel var det, jeg taalte Pengene i Gaar, thi i Morges maatte jeg til Frokost modtage Lavätzes Bud om Pengene, men hans Regning var 29 $\frac{1}{2}$ 2 β større end min, som kom deraf, at Laanet skulde betales a vista og ikke efter 3 Maaneder, hvilken Aarsag ikke kunde komme i mit siirkantede Hoved, men maatte dog rente i hans runde Pose. Om Aftenen gik jeg til Friedemans Coffée-Huus og derfra i Harmonien, hvor jeg fik Anviisning paa eendel gode Bøger og en billig

Boghandler Bachman auf der Neuenburg. Jblandt andet fik jeg der Smag paa Nieder-Sachsische-Mercur, fordi jeg læste Custines Opfordring fra Hoved-Quarteeret [i] Franckfurt til Landgreven af Hessen, fuld af bittre Sandheder, og et nydligt Brev til Paven af en ubekjendt som giver mange alvorlige og sunde Advarseler.

d. 11. Novbr.

En franksindig Aand, som ansaa mig for en stærk Democrat, og derfor propter communia studia tog sig af mig, lovede mig en Afskrift af et Manuscript, som circulerede i Berlin, saaledes lydende:

Brave Bürger! Jhr schläft, und die Träumerey schwebt über Euren Köpfen. Eure Schätze sind zerstreut, Eure Herrn streiten wieder die Freiheit um Euch in die Sklavereij desto gewisser zu werfen. Nach einem schimpflichen Kriege, wann er schon einen glücklichen Ausgang nehmen sollte, würdet Jhr genöthiget seyn druckende Auflagen zu ertragen, euren Schweiz zu verschwenden, um zu den Ausgaben der wollüstigen Frauczimmern Euers Beherschers beizutragen. Der Augenblick ist vorhanden, benützet selbigen aber ohne Ausschweifungen, ohne Lasten. Euer Wille muss sich nicht durch Gewalt offenbaren, durch

Nachdruck aber mit einer Gelassenheit, die nur Gerechtigkeit und Muth geben kann. Befehlet, das dieser ungerechter und grausamer Krieg ein Ende nehme, das die Ordnung in Euren Finantzen wieder hergestellt werde, das der Unterschied der Stände aufhöre, welcher uns herabwürdigt, und das der Mensch in freier ursprünglicher Würde zurückkehre, welche nur durch die Schwachheit des Volkes und durch die Frechheit der Tirannen zu seyn aufgehört hat; das diejenige, welche das Vaterland, die Ehre und die Menschheit lieben, sich mit einander auf den 31. Octobr. erheben. Ehre sey die Freiheit, die Gleichheit, die Ewigkeit und der Tugend!

J Dag reyste vi ud i Grills Vogn og under hans Jndbydelse til Emsbüttel og spiiste i et smukt Selskab à table d'hôte, hvor Vertinden gav god Mad og god Snak, var takkelig, endskiøndt ei ung længere, men Manden sad, som et Klokkefaar, eller en H.

d. 12. Novbr.

J Dag, jeg fyldte mit 44de Aar, var det en uroelig Dag, thi vi flyttede ind i den nye Konge af Engelland, og i denne Tiid veed man, at Kongerne ere uroelige. Her var Tummel og Trækvind i en Fandens Tiid. Søvnens, som Flytningen havde lindret om Natten, kom til os om Formid-

dagen, for at forsone sig. Kl. 2 hentede Grills Vogn os til Middagsmaaltid i Selskab med Generalinde Kaas fra Itzehoe, som nu for sin Helbreds Skyld boer i Altona. Denne Frue er en Veninde af Brincken. Fru Grill laa syg oven paa af Nerve-Syge. Vi besøgte hende efter Maaltidet og fandt hende svag — baade i Sind og Skind. Om Aftenen fulgtes vi ad paa et heroisk Syngestykke kaldt Tarar af Metastasio, der endte som en Tragoedie med Kongens Død. Musicqven var ypperlig, men Kulden i Huset utaalelig.

d. 13. Novbr.

J Morges sendte jeg min Tiener til Haschés for at samle min Chaise og om mueligt sælge den i Hamborg. Den kom, meget forfalden, falbudden i Aviserne og sat i den store Forstue, eller Dielen. Jeg var elendig plaget den heele Dag af Diarrhée, men Franskmanden Hr. Pin[ech] curerede mig med sin Théé. Hos ham blev jeg om Eftermiddagen skuppet op oven paa Kakk[e]lovnen med en Neveu af den berømte Priestly fra Birmingham, og da jeg havde drukken 2 Paar Kopper Théé og nægtede meere, blev Pin meget forundret og nødte mig saaledes: Cela ne s'appelle pas prendre le Théé, 5 ou 6 tasses, voila ce que c'est. Begge disse Staldbrødre, ivrige Democrater, fortaalte, at Mons var indtaget af Franskmanden,

Maintz beleiret af Contrepartiet, og Dumouriez jaget paa Flugten. Om Aftenen fik jeg en Whist i Harmonien, god, ærlig nøiagtig og morsom med Doctore[r] og Licentiater.

d. 14. Novbr.

Var jeg hiemme den heele Dag, syg og mat, og mit [. . .] allevegn[e] ei ret tilpas. Det blev fortaalt mig, at Brussel var indtaget! og den dirigerende Del flykt [sic!] til Rotterdam. Om Aftenen ikke læste men kikkede jeg i et nyt udkommen Skrift i 2 Bind, magnificqve indbunden og svøbt i Futteraler, som var tilbuddet men forkastet af den Hamborgske Magistrat, tituleret saaledes: Philosophie der Justitz-Pflege bey dem Aufhebungs Systeme der Leib-Eigenschaft und dem hieraus enstandenen Höchst-wigtigen Processe zwischen dem Königl. Dänischen Etats Rath Hr. Christian Colbiørnsen u. dem Hern Reichsgrafen Chr. Frid. Tonne von Luttichou, Herzogl. Braunsweigschen würchlichen Geheime-Etatz-Rath, aus dem Englischen übersetzt. Neu-Fahr-Wasser 1792; det sædvanlige Vaas, som gaar ud paa, at Lüttichous Skrift var ingen Klage men [en] Ansøgning, hvorfor hand ei burde belanges. Jblandt andet forandrer Autor Ordene i Colbiørnsens Betragtninger derhen:

der aufgeklärten Menschheit — Bosheit
 der bürgerlichen Freiheit — Frechheit
 u. dem Dänischen Volche — der dänischen
 Wolcke.

d. 15. Novbr.

I Formiddags var jeg ude i stærk Reynveir og besøgte et Par Cofféhuuse, samt Hr. Pin, som jeg antog til vores Fløde-Leverandeur, thi Filtrere-Kanden vil vi sette i Gang i Dag, men uden Fløde gehts nicht. Derfra gik jeg hen til Comoedie-Cas[s]ereren for at bestille Loge til i Morgen, og fandt der een pukkelrygget Mand og een Bolig til ham liig et Bondehuus, men det passer ret got til Comoediehuset, thi det seer udvortes liigere ud et Rasphuus end Musernes Tempel. Discoursen over Bordet gik ud paa, at National-Forsamlingen har forsonet sig med Aristocraterne ved at befale Custine at tilbagebetale de 150/m. Floriner Brandskatt, som hand havde affordret Frankfurt og med den Anordning, at ingen Rigsstad herefter maa brandskattes — at Brussel skal være indtaget — og at den Franske Minister skal have afæsket Hamborgs Raad en Erklæring, om det vilde erkende Frankrig for en Republicqv eller ei; Raadet eller dets Advocater have [søgt?] Tilflugt til den qvæstio præjudicialis: om de uden Keise-

rens Minde kunde afgive Svar — Tid vundet, meget vundet.

J Aften var jeg i Harmonien paa dens Stiftelses Dag i Concert og hørte som noget besynderligt: Jfr. Grundt, 11 Aar gammel og hendes Broder, 6 Aar, at accompagnere hverandre, og uden for Musicqven at være barnagtige, som det sig bør. Førend Concerten var til Ende, bestilte jeg mig en Whist iblandt andre med D'Herrer Behmüller, Søster-Sønner af Kratzensteins Kone. Jeg traf iblandt Selskabet, bestaaende af circa 100 Personer, en vis Bartholin, som dog neppe hører til mine.

d. 16. Novbr.

Iaften var jeg paa Comoedie og saa et herligt Stykke kaldt Der Schmuck af Sprickmann og Stamtræet (en Continuation af De 2 Sedler); i [det] første brillerte Schröder og i det sidste Eule. Her var jeg i Loge med den Danske Minister, Grev Schimmelmann og Niecen, Comtesse Baudissin. Hand var hiertelig forlegen for at viide, hvem jeg var, og gik ud for hos Controlleuren at faa sin Nysgierrighed styret. Da hand nu blev oplyst, søgte hand at bilde mig adskillige Ting paa Ærmet — forunderlig Opførsel af en Minister, som ikke engang bør sige alt det, som er sandt, endnu mindre Digt, uden der, hvor paa Poli-

ticqvens Reyning Sandheden bør vige, hvor hans Nations ligemeget hvorved reserverede Fordel [.] blandt andet: at der (ifølge Estafetter til ham — hvor blev Manden ikke nu vigtig!) har været et Slags Oprør i Kiøbenhafn, saa at Kongens Vogn skulde været anholdt ved Comoedien, ifald L . . . A . . . ei havde tæmmet Publicum med sine søde og kraftige Overtalelser, og at endelig Støien vedvarede paa Comoedien, Dækket blev af Publico befalet nedhisset m. v., alt for at tvinge Regieringen til at sende Prins Carl bort; endlig tillagde hand, at nogle af de skønneste Preussiske Regimenter vare nedsablede og adsplittede af Dumouriez. Der er ellers en løierlig Skik — som tillige er nyttig — ved Bortgangen fra Hamborg-Comoedie-Huus, som gjør, at ingen i Logerne, som vil kiøre bort, kand være incognito, thi Herskaberne, hvis Vogne holde for, blive af Controlleuren fremkaldte ved Naun, men man hører og nogle forkeerte Naune, som man ei kiender sig ved. —

den 17. Novbr.

Da min Vert i Morges overleverede mig min Regning til Datum, gav hand mig, ligesom Spillemanden giver et Stykke oven i Kiøbet, denne Anecdote, at for faa Dage siden havde Duc de Gaulois logeret hos ham, den samme som vilde

have ombragt Dronningen i Frankrig. Over Bordet fortalte man, at det hele Østerigske Nederland havde overgivet sig til de Franske. Ligesom Schimmelman i Gaar, saa mumlede Kiøbmændene paa Børsen i Dag stærk om Uroligheder i Kiøbenhafn, men Mangors Brev, som jeg tilligemed Peschiers og mine Børns og Sties Brev, Gud skee Lov, i Dag modtog, lod til at indskrænke hele Klatten til en enthousiastisk Glæde over Augustas Ankomst i Comoedie-Huset og hvad deraf fulgte. Hverken mit Brev af 21de Oct. fra London, ikke heller mine Venners af 3die Novbr. til London vare endnu den 11te i Kiøbenhafn eller den 17de i Hamborg — det sidste er underligt, men hvordan det er tilgaaet, at mit franske Brev fra Hamborg er indløbet, og det af 21. Oct. endnu ikke, er underligt. Jeg blev hiemme det øvrige af Dagen for om mueligt at curere mig til den til 26de Novbr. bestemte Afreyse.

den 18de Novbr.

I Dag var jeg atter syg, men dog maatte jeg hen til Farbers for at udtage et Stykke Tyrkblaa Drap ud til Gr., og deraf lade sye een Kiortel. Derfra op paa Børsen og om Aftenen spillede jeg en herlig Whist i Harmonien.

den 19. Novbr.

I Dag satte jeg mig for fra Resten af at blive frisk ved at holde mig hiemme. Min Franskmand Hr. Pin var glad over at have faat sin Oncle hiem. Her løb 2de besynderlige Rygter, det eene, at Kongen af Frankrig var undvigt og National-Forsamlingen adskilt; det andet, at der var virkelig Tumult i Kiøbenhavn, saaat Pøblen paa Comoediehuset havde forbudt Trompeterne at blæse ved Kongens Ankomst under Paaskud, at alle vare liige, men jeg haaber, det retteste er, at Factum, ifald det er sandt, er sket dels, fordi det i saa mange Aar ei har været brugt, dels fordi det døde Lyden af de Haandklap, hvormed Augusta skulde imodtages. Derimod skal det være vist, at Kongen af Frankrig[s] Process er begyndt af N. . . F. . . , og at Dronningen bliver dømt som en simpel Undersaat. J Løverdags paa Raus Concert i Comoediehuset var Musicqven til Ça ira fremlagt paa Pulpctet, men Schröder efter Øvrighedens Forbud hindrede det.

den 20. Novbr.

Saasom vi i Dag bleve indbudne til en Souper hos Banks paa Søndag, maatte vi udsette vores Reyse til paa Tiirsdag, saameget hellere, som vi i Nat havde Frost og Snee, der betog os endel af Reyse-Lysten.

den 21. Novbr.

Fik jeg i et Brev fra den søde Stie Underretning om, at vore Pelse ere underveis, men de naa os neppe her. Om Aftnen gik jeg i Harmonien i stærk Regnveir for at tabe 4 Partier i Whist, efterat jeg havde ladet min Engelske Vogn hiembringe i mit Logis og der eftersee.

den 22. Novbr.

Giorde min Kone og Datter adskillige Baand-Ampletter og kiøbte adskillige andre Ting for at skaffe os Venner ved vore Hiemkomst ved den uretfærdige Mammon. Om Aftenen i Klubben forværrede jeg min Diarrhée og Hoste i Klubben blant den overvættes Tobaks-Røg.

den 23. Novbr.

Blev min Chaise atter beseet men ei kiøbt. Om Formiddagen var jeg hos Boghandlersken Mad. Müller og afhentede mit bestilte Bogtrykkerie, hvorved er at merke: 1. Den Træ-Bakke er til at sette under Pressen, ifald den ei er høi nok. 2. Om Børsten til at rense Bogstaverne med er for fin, maa anskaffes en grovere. 3. Naar Poserne skal besmøres, tages noget af Sværten paa en Pennesiæder og sam[me] vel indgnies paa begge Poserne. 4. Bladene af Skriv-Papiir maa ligge 24 Timer under Vægt for at giennemtrækkes af

Vand, saaat det første bliver vædet, det andet tørt henlagt oven paa, det tredie vaadt ved at trækkes igiennem en Skaal Vand og saa fremdeles.

5. J Pressen ligger Bladet nærmest Bogstaverne, dernæst graat Papiir og endlig Flonellet, men alle Stykkerne efter Længden paa de forefundne Jern-Pigger og beholder sin Længde, men efter Bredden afskiæres Bladet, saa det passer. 6. Hakken i Mellemrums-Stykker vendes altid foran.

Jeg blev hiemme fra det morsomme Harmonie, paa det denne ei skulde faae Skyld for Ueenigheden i min Mave. Ved Bordet lærte jeg at kiende Doctor Priestleys Søn.

den 24. Novbr.

levede jeg som en fuldkommen Patient ved Hauresuppe og foretog mig intet uden at betale Reyninger.

den 25. Novbr.

Havde vi stærk Frost om Natten, som gandske tørrede Gaderne. Til vores Logis ankom een Tilvæxt til mit Bekiendtskab, nemlig de unge Ackermanner, som kom med deres Hovmester fra Lausanne, hvor de havde opholdt sig siden Maj, hvilken Reyse har kostet dem over 1500r, fordi alting siden Krigen er bleven dobbelt dyrt. De ere Søstersønner af Conferentz Raad Ryberg og

Otto. Efterfølgende Notification fra den Berner Regierung jog dem derfra:

Publication.

Nous l'advoyer, petit et grand conseils de la ville et Republicque de Berne, assurons par les presentes tous nos chers et féaux de not[r]e gracieuse bienveillance, et leur faisons sçavoir: Que le premier et le plus cher de nos devoirs est le maintien de votre bien être, dont la conservation fait tout not[r]e sollicitude, que nous sommes appellés dans ce moment, en vertu des faites jurés par nos Péres non seulement à secourir à main armée un allié, dont la sureté est intimement liée à la notre, mais aussi à éloigner de nos frontières un danger pressant, qui les menace. Une armée françoise se trouve près de Genève, et le souvenir de ce qu'ont éprouvé nos frères, qui étoient en service de France, nous prescrit la nécessité d'être attentifs et d'être préparés à tout événement.

Votre fidélité, votre zèle, votre attachement pour un Souverain, qui vous aime et vous gouverne en Père, nous assurent d'avance, qu'à l'exemple de vos ayeux vous opposerez un courage digne du nom Suisse à toute attaque injuste, dirigée contre votre propriété et contre celle de nos alliés. Quelque prochain, que soit le danger,

il peut devenir plus pressant encore, mais Nous avons la plus entière confiance, que vous l'envisagerés avec intrepidité, et que la mesure du péril sera celle de la valeur, avec laquelle vous défendrez pour vous et pour vos enfants la propriété, le repos et la prospérité, que nos pères nous ont transmis, sur quoi le Dieu tout-puissant a versé depuis si longtemps ses plus précieuses bénédictions.

Le bonheur est là où regne la paix et la tranquillité, et nous nous sommes efforcés jusqu'ici de vous la conserver par tous les moyens conciliatoires, mais Nous sommes résolus de la défendre de toutes nos forces, si les voies amiables sont insuffisantes pour nous les maintenir. Rien n'égale la douleur, qu'a causé à nos chers confédérés, assemblés dernièrement à Aran, le tableau affligeant des outrages réitérés faits à la nation Helvétique en France, aussi ont-ils donné les assurances les plus faites de repousser toute attaque hostile avec la plus grande énergie et de sacrifier leur sang conjointement avec nous pour conserver à notre commune patrie les biens, dont elle a joui si longtemps. Le Dieu de vos pères étoit leur bouclier, quand ils l'invoquoient dans le danger, il ne nous refusera pas son secours, si nous le lui demandons avec confiance : sa divine providence, qui nous a conservé jusqu'ici bénira

nos armes, si nous les emploions pour le maintien de notre sainte religion, des bonnes moeurs et du salut de notre patrie.

Donné en notre grand-conseil souverain, le 6. Octobr. 1792.

Chancellerie de Berne.

Om Aftenen vare vi til Banks. Jeg spille Kort med een Tosse-Beest af en Frau von, een artig ung Doctor og een Frau Eschen af den fiineste Levemaade, Søster til Mad. Ployart i Flensborg. Der fortaaltes, at Franskmanden var udjaget af Maintz. Somme troede, andre nægtede det, alt efter deres forskiellige Ønsker.

den 26. Novbr.

Vel overlagt opsatte vi vores Reyse til den agende Post var kommen med vores Reyse-Klæder, thi Frosten og det maadelige Helbred af Forkiølelse vedvarer. I Eftermiddag modtog jeg de sidste af de hos Boué optagne 1400r og tabte paa hver 100r 11r 24 β. Om Aftenen spille jeg een elendig Whist med 2 unge Engellændere, som vare komne til Hamborg med Prøver af Staal-Arbeide og Netteldug. Jeg vandt og dog kiædedes.

den 27. Novbr.

Gik jeg omkring og tog Afskeed med gode Venner og Harmonien.

den 28. Nov.

I Dag afsendte jeg mine 2de Kufferter med den agende Post og tilpakkede Reyse-Chaisen, hvorefter jeg havde et sandt Morskab med at giennemlæse 3 Breve fra Dannemark. Man har nu aldeles modsigende Efterretninger:

1. at Custine er slagen og Maintz tilbagevunden af Østerrigerne.
2. at den Østerrigske Armée har revolteret, Hertugen af Sachsen Teschen hugget i Stykker og Hertugen af Würtemberg overgivet sig til Franskmanden.

Pinneberg den 29. Novbr.

Efterat vi med megen Omhyggelighed havde pakket ind og disputeret pro et contra, om vi ikke havde gjort ilde i at indpakke vor Nattøij, kom den agende Post Kl. 12 og vi bestilte Heste Kl. 1. Nogle Dage i forveien havde vi beseet Engelskmandens Quincaillerie og, for at gjøre got Marked, burde have kiøbt adskilligt, men den gang var Cassen ei eftertaalt. Nu vilde vi udsøge noget, men Sælgeren var ude, og der blev intet af. Efter den bevægeligste Afskeed med vores Vert og hans Familie, reyste vi afsted Kl. 3 $\frac{1}{2}$ med 3 Heste, som herligt befordrede os til Pinneberg Kl. 6 $\frac{1}{2}$, skjøndt det til Slutningen var mørkt og Veien over Heeden temlig vildsom, men Kar-

len, som forstod sit Handverk bedre end den beste Sæ-Capitain, forekom, at hverken Vognen brækkedes eller veltede. Vi nød et got Aftens Maaltid hos Postmesteren og sov i en varmet Seng.

Remmels den 30. Novbr.

I Morges, da jeg i fuld Tilliid til mit Forspand fra Hamborg ventede ligeledes at slippe med 3 Heste herfra og saaledes heele Veien igiennem, forelagde Postmesteren mig meget undseelig den Danske Post-Anordning, efter hvilken een Post-Chaise i Engelland kaldes en Kareth i Danmark og derfor skal bespændes med 4 Heste. Een smuk Trøst! vi kiørte da med denne dyre Befordring — til Elmshorn, hvor Frokosten aldeles ikke svarede til Priisen — til Itzehoe, hvor vi forefandt en Grev Rantzau, der viste os megen Agtelse og Høflighed, som vi formodentlig havde Karethen at takke for, og en Feldtskiær af en underlig Opførsel, som troede sig langt oven over Vindslef og Callisen og fortaalte iblandt andet, at hand i een opskaaren Qvinde-Mave paa Friderichs-Hospital havde fundet 2 Nøgler Hør-Garn saa store som knyttede Næver, een Advarsel imod at væde sin Hør med Spyt, naar man spinder. Til Remmels ankom vi om Aftenen med tændte Lygter, men i Hohenvested maatte vi takke Gud,

at vore Forspandsheste vare udmattede, thi ellers havde det Tilfælde, at Halskobbel-Jernet gik itu, let kunde blevet et halsbrækkende Tilfælde.

Slesvig den 1ste Decbr.

I Rendsborg spüiste vi et herligt Middagsmaaltid og kom til Slesvig i Tasmørke. Vi kiørte feiende ind til Postmesteren Hr. Schæfer som sædvanligt; baade hand og Svigermoderen af Agtelse for den Engelske Kareth og anseende os for den Engelske Minister, der til een af Dagene havde ladet sig melde, modtog os med alle Armene [aabne], men da vi vel vare stegne af og havde bestilt et let Aftensmaaltid, fik de at vide, Tingen forholdt sig anderledes og viste os af. Vi skiændte for den naragtige Opførsel at lade os stige af, som er det sikreste Tegn til, at [de] kunde modtage os. Den gamle Kiælling blev grov især paa Klokkefaaret, hendes Svigersøn, den velbekiendte H. . . . , og denne løb fra ald denne Ureede, ligesom Abe-katten, der havde vundet sit Spil i Skak og frygtede for Magen til det Ørefigen, hand i lige Tilfælde havde smagt. Vi maatte da tage til Takke hos Bruuns, et andet Sted, Fanden i Vold oppe i Byen, men vi havde den glædende Svier at høre, at der var ingen Engelsk Minister kommen til Posthuset i Nat.

Flensborg den 2. Decbr.

Vi kom hertil Kl. 1 og forefandt et nydligt Middagsmaaltid, som var forud bestilt, ligesom og Kammerherre Lüttichow, som paa en Kurer-Vogn reyste med sin Slægtning Frøken Linstou til Stade for der at sette hende i Pension. Om Eftermiddagen ankom Kammerherre Hein, som agtede at reise omkring i Tydskland for at adsprede sin Sorg over hans Kones Død. Om Aftenen vare vi i Rolighed hiemme.

Hadersleben den 3. Decbr.

Kl. 1 kom vi til Apenrade, og steeg af hos Gydesens i Hadersleb Kl. 5, som modtog os baade med Venskab og Forundring over saa uventet et Syn af nogle Venner, de troede vare paa hiin Side Alperne. Det var Mandag, og som sædvanligt i et gammeldags Kiøbmands Huus, der paa den Dag har at bestille med mange Bønder, havde de ingen Middags-Mad faaet; dette kom os ret tilpas, vi hialp dem til tomme Fade, men ingen Ting forekom den nysgierrige unge Gydesen enten saa smukt eller saa got Kiøb som hands eeget.

Assens den 4. Decbr.

Kl. 10 i Morges reyste vi efter at have giort mange forskiællige Anmærkninger over de Fran-

Aastrup og Omegn i ældre Tid, set fra Sydvest. Maleri, af ukendt Maler, paa Aastrup.

skes Forhold efter det med Princessen af Lange-Balle, til Aarøesund, men paa Veien gjorde vi en Fransk Visite til Hr. Ingversens, hvis Søn, Præsten i Døllefielde, nylig har giftet sig med Forstmester Smiths Datter paa Nyegaard. Imedens Smakken blev tillavet, fortaalte Bæg, at hand nyelig havde været i Kiøbenhafn i Anledning af een ham fornærmelig Forandring, at Posten nu gaaer over Colding, men udviste ved sin Snakkeras over Regieringen og den unge Princesses Naun, at hans Klage intet havde frugtet. Fra Færgebroen gik vi Kl. 12¹/₂ og kom i 1¹/₂ Time med en herlig Vind til Assens, men neppe var Foden sat paa Land, førend een flyvende opreyst Storm gav os nye Anledning at takke Gud; Frue Læssøe, som netop havde fuldendt Suppen ved Fru Klingenbergers Giæstebud, kom strax hiem og gav os et herligt Aftensmaaltid og en god Seng.

Assens den 5te Decbr.

Vi maatte i mod vor Villie afbestille Forspands-Hestene til Odense, da et rasende Veir nødte os til at blive i tørre Huse. Dette Veir havde Dreier, som i Gaar indbød os til Aftens-, og Fru Læssøe, der tiltænkte os et got Middagsmaaltid, hexet os paa, ligesom Eichel lovede Læssøe Guldsoten. Dreier var vores Medgiæst om Middagen og vores Vert om Aftenen; han er nu i et Aar gift med

Fru Læssøes Datterdatter, eier et nyebygget grundmuret velindrettet Huus, nok eet, som hand med Inventarium har tilkiøbt sig af Amtsforvalter Willemoese for 1300 r, og een nye Søn. Baade denne og forrige Aften maatte jeg spille en ret ægte gammeldags Obscurité-Quadrille med Frue Læssøe; der var ellers en gammeldags Kappe-Kyse-Kiælling, Dreiers første Svigermorder, een Mad. Samsøe i Spillet eller Raadet med, som morede mangfoldig, dels med hendes Advarseler om Jndretningen af Spillet for den unge Mad. Dreier, dels i hendes kierlige Vidnesbyrd om den unge Kone til Mad. Læssøe for at sige hende en Douceur, og tillige udrydde den muelige Mistanke, at Dreier holdt meere af sin første Kone end [af] den anden, dels ved hendes gammeldags Mad-Complimenter om det øverste Sæde til Mad. Holm, min stakkels Cousine, der nu nylig har giftet sig med een Kramboesvend hos Dreier — en vederstyggelig, abgesmakt udstaferet, ildelugtende Kiælling, og hendes med megen Pertentlighed vederlagte Reverencer, saasom: vær saa god at sidde oppe hos Etatz-Raaden — ney, jeg gjør saa for Gud ikke, det tilkommer hende — ja, hvor skal hun saa sidde, Madame Samsøe? etc. Dreier selv førte sig op som en ægte Høker i de smaa Kiøbsteder, thi imellem hver Mundfuld Mad maatte hand, endskiøndt ingen kaldte ham

ud, forlade Bordet for at nyde lidt Entretien med Bønderne i Boden.

Odense den 6te Decbr.

Efterat have giennemgaaet adskillige Debatter med de trevne Assens-Fuhrmænd i Anledning af, at de ikke kom til at kiøre i Gaar, hvilken Strid jeg forligte med 24 B, bleve vi dog under deres trevne Geleit befordrede til Odense Kl. 4¹/₂, hvor vi af Ivar med megen Glæde og Ømhed bleve herbergerede. Hand ofrede sin Skyldighed i Frimurer Logen, og jeg imedens blandt mine Odenseiske Venner.

Odense den 7de Decbr.

Spüiste vi hiemme om Middagen, og om Aftenen hos den gamle Fru Schøller. Uagtet jeg havde taget Loge til Comoedien, foredrog min Kone og jeg at spille Whist hos Schøllers og at lade min Datter alleene give Recension om Comoedien Die Bauern und Juristen og Balletten Horia og Gloska. Hun roste lidt, men gjorde Nar af det meste efter Actricerne. Paa Tirsdag gives Mascquerade.

Odense den 8. Decbr.

besøgte jeg Drexler og fandt der Grev Reventlow og Bernstorph ved Husarerne, som meldte mig

den sørgelige Tidende, at den gode Christian Schøller ligger syg igien af den sædvanlige Arm-Skade. Middag og Aften spiiste og spillede vi med Lassons til Schøllers, og min Datter hendrev sin Aften fornøylelig med eendel Ungdom hos Bendzes.

Odense d. 9. Decbr.

Spiiste vi til Middag og Aften hos Eichels, hvis heele Familie lod til at have faat Forandring til det bedre siden i Fior — meere nedladende til smaa Folk og mindre Præentioner hos visse; jeg maatte nolens volens spille l'hombre, som viser, at vi ikke ere kommen til Verden alleene for vor Skyld. J Selskabet mødte Kammerherre Juel fra Billeshaug, en giennemdreven Landmand, som saae ligesaa mildt til een Samtale om Agerdyrkingen, som petit-maitren til Forslag om nye Moder.

Nyborg d. 10. Decbr.

Reyste vi med Lassons Heste til Nyborg. Karlen kiørte saa forsigtig, at vi ikke kom til Bruuns forud bestilte Middagsmaaltid førend Kl. 4 om Eftermiddagen. Giæsterne: Capt. Ebel og Commandanten, Oberst Grüner saa lidt surt dertil; disse og især en Tresette om Aftenen hialp til at forslaa Tiden.

Krebshuset d. 11. Decbr.

I Nat havde vi et Veir som en Orcan, der skilte [det] halve Nyborg ved sine Tagsteen. Dette haarde Veir vedvarede endnu i Morges, saa vi, skiøndt i Medbør, ikke troede, at nogen Skipper vovede sig ud med Børs-Smakken. Ikke desmindre kom Jens Rue Kl. 10 og beredte os til Afreise med Smakken, da hand holdt Veiret for handeligt. Her vare gode Raad dyre: Frygt for Søn og Længsel efter mine Børn; kunde vi see vore Børn, endskiøndt vi druknede, havde ingen Betænkning haft Sted; imidlertid satte den herlige Medvind Mod i os, og af Frygt for Modvind i Morgen, samlet med ligesaa hæftig Storm, gik vi i Skibet, men paa denne Rendesteen og især ved Corsøer, da vi maatte legge bi for at stryge Seilene til Beste for Reederiet, om Skib og Redskab ellers skulde være sikre i Haunen, udstod vi større Angest end paa vores vidtløftige Søe-Reyser, thi Skibet havde nær kantret af Mangel paa Lydighed hos Mandskab og Redskab. Kl. 3 kom vi til Corsøer, hørte dér, at den udgaaende Post-Smakke havde staaet paa Grund sidste Nat og havde nær forliist, da de havde hverken Anker, Baad, Lys eller Mandskab, som maatte forlade Skibet for at tilbagebringe Post-Sækken. Skipperen lagde sig til Søvn og anbefalede Passagererne Gud i Vold. Vi reyste strax fra Broen til Krebshuset, hvor vi

ankom i Mørke Kl. 8 og havde et af mine sødeste Øyeblikke i mit Liv, da jeg modtog og omfaunede alle mine søde Dreng og Lasson. Glæde, udtrykt snart ved Latter, snart ved Graad efter enhvers forskiellige Caractéer, opfyldte alleene Tiden.

Aastrup d. 12. Decbr.

Om Morgenen tiilig reyste vi herfra, tog Veien over Jystrup hiem for at undgaae Sorterups-Huller. J Schioldenesholms Skou mødte Grønbek os, og Kl. 2 sad jeg til Bords med min eegen Mad, paa min eegen Gaard og blandt alle mine eegne Venner.

Gud være æret for et got Udfald af denne Reyse.

.

OPLYSNINGER

FORKORTELSER

- Adrian** **Neuestes Gemälde von London u. seinen Umgebungen.** Herausgegeben von Adrian. Frankfurt a. Main 1829.
- Alt. A. C.** **Altonaer Adress-Comtoir-Nachrichten 1792.**
- Bricka** **C. F. Bricka: Dansk biografisk Lexikon, 1—19, 1887—1906.**
- DbL** **Dansk biografisk Leksikon, I—XXVII, 1933—41.**
- DdO** **Ordbog over det danske Sprog, 1—22, 1919—44.**
- D & N** **Harald Faber: Danske og Norske i London og deres Kirke, 1915.**
- E. d. S. H.** **En dansk Statsmands Hjem o. Aar 1806 ved Chr. B. Reventlow, I—II, 1902.**
- Eitner** **Rob. Eitner: Biographisch-bibliograph. Quellen-Lexikon der Musiker u. Musikgelehrten, I—IV, Leipzig 1900—04.**
- Fabr.** **Joh. Christ. Fabricii Briefe aus London vermischten Inhalts. Dessau u. Leipzig 1784.**
- Gallois** **Dr. J. G. Gallois: Geschichte der Stadt Hamburg. I—II, Hamburg 1853.**
- Hamb.** **Hamburger Geschlechterbuch, 3. B., 1912 (= Genealogisches Handbuch bürgerl. Familien, B. 21) ved Dr. juris Bernhard Koerner.**
- Hess** **I. L. von Hess: Top.-polit.-hist. Beschreibung der Stadt Hamburg, I—III, 1796.**
- Labyrinth** **Jens Baggesen: Labyrinth. Komment. Udg. 1909 v. Louis Bobe.**
- Lond. G.** **The London Guide, London [1782].**
- Luxd.** **Luxdorpha Dagbøger v. Eiler Nystrøm, I—II, 1915—30.**
- Meyer** **[F. J. L. Meyer] Skizzen zu einem Gemälde von Hamburg, I—III, 1801.**

- Minder [J. A. Minder] Briefe über Hamburg, Leipzig 1794.
- O. a. n. L. Old and new London. A Narrative of its history, its people and its places. Illustrated. I—III u. A. [o. 1880].
- Preisler Joach. Dan. Preisler: Journal over en Reise igien-nem Frankrige og Tyskland i Aaret 1788, I—II, 1789.
- Rvtl. Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familie-kreds i Tidsrummene 1770—1827 ved L. Bobe, I—X, 1895—1932.
- TJ. & M. T. A. Topsøe-Jensen og E. Marquard: Officerer i den dansk norske Sæetat 1660—1814 etc., I—II, 1935.
- Wohlwill Adolph Wohlwill: Neuere Geschichte der Freien u. Hansestadt Hamburg 1789—1815. Gotha 1914.
- R. A. Rigsarkivet i København.
- L. A. Landsarkivet for Sjælland m. v., Kbhvn.
-

NOTER

Rejsedagbogen er en i Hellæderbind indbundet lille Kvart paa 15 upaginerede Ark, hvoraf 119 Sider er tæt beskrevne med en regelmæssig Haand; det næstførste Blad bærer Titlen: *Reise fra Kiøbenhavn over Kiel og Hamborg til London A^o1792.* De enkelte Ark har for neden Paaskriften: 1ste Ark, 2det Ark o. s. v. Haandskriften er, sit regelmæssige Udseende tiltrods, ikke let læselig. Streg over e og Prik over i mangler som Regel; Slutnings-e mangler ofte; Forf. skriver sandlig, endlig, nydlig, lettigen o. s. v. og er ikke konsekvent i sin Skrivemaade: Aftnen og Aftenen, Afsked og Afskeed o. lign.; de samme Ord skrives snart med store, snart med smaa Begyndelsesbogstaver; næsten overalt J for I, ij og y i slæng, ofte \bar{m} for mm. Det sidste er overalt opløst i Gengivelsen, men ellers er det søgt saa nøje som muligt at bevare Skrive- og Stavemaaden; Tegnsætningen er derimod i nogen Grad normaliseret.

Forf.s ofte urigtige og uens Skrivemaade for Person- og Stednavne er bibeholdt men, hvor det skønnes nødvendigt, rettet og forklaret i Noterne.

Ingen Del af Manuskriptet har tidligere været trykt.

Dette har senest tilhørt Frøken Gerda Harhoff, hvem det er tilgaaet som Arv efter hendes Fæster, Grevinde Cecilie Christine Sigismunda Schulin-Zeuthen, død 1932, Enke efter Greve William Schulin-Zeuthen til Baroniet Zeuthen, Tølløse (1852—1919). Til Tølløse er Dagbogen formentlig bragt af Forf.s næst- yngste Datter, Bolette Marie Dorothea (1786—1873), der i 1809 ægtede Højesteretsassessor Wilhelm Peter Zeuthen (1785—1827) til Tølløse, Sonnerup og Søgaard. Efter den sidste Ejer- indes Ønske er Manuskriptet nu afgivet til Det kgl. Bibliotek.

Paa Grund af Forholdene har det ikke været muligt at fremskaffe alle ønskelige Oplysninger om slesvigske, holstenske

og Hamburger-Personalia. Nogle historiske og topografiske Noter er hentet fra kendte Opslagsværker, som ikke er citerede.

Johan Bartholin Eichel er født 12.11.1748 i Kbhvn. og døbt 14. s. M. i St. Nikolaj Kirke som 5. Barn af Konferensraad, kst. Højesteretsjustitiarius Caspar Christopher Bartholin Eichel til Aastrup (1700—65, se om ham DbL II, 1933, S. 200 f.) og hans 2. Hustru Elisabeth Hedevig Eichel (1729—55). Han blev 1. Gang gift 17.6.1774 i Kbhvn. (Vor Frue) m. Bolette Marie Graah (1746—78), D. af Konferensraad, Kancelliforvalter Andreas Jacobsen Graah (1701—80) og Petronelle Helene Hersleb (1724—78) og ægtede, et halvt Aar efter hendes tidlige Død, d. 23.7.1779 paa Aastrup, Marie Elisabeth Lassen, f. 24.6.1757 og døbt 9.11.s.A. i Uggerslev, Skam Herred i Fyn †6.10.1832 paa Frederiksdal, begr. paa Soderup Kirkegaard, Datter af Major i Fynske nat. Inf. Regmt. Jens Lassen [Lassen] (1713—59) og Ursula Dorothea de Seue (o. 1730—89) — se om Slægten Lassen [Lassen] Pers. hist. Tidsskr. 8. R. IV B. 1925, S. 175—79.

I sine to Ægteskaber havde Johan Bartholin Eichel følg. Børn (Danmarks Adels Aarbog 1932, S. 129 f.):

Af 1. Ægteskab:

1. Elisabeth Petronella (Mea), f. 18.9.1775 p. Aastrup, †19.3.1831 i Kbhvn. (Holm.); g. 9.3.1801 i Soderup K. m. kar. Major i Kongens Livjægerkorps, Dir. f. Kbhvn.s Fattigvæsen Chr. Siegfried Mangor (1771—1840), Søn af Løgen Chr. Elovius Mangor, DbL XV, 279 f., og Marie Elisabeth Klagenberg.
2. Peter, f. og † 1777.

Af 2. Ægteskab:

3. Johan Bartholin Eichel til Aastrup, Edelgave, Svanholm, Overberg og Pagterold (1780—1819); g. m. Charlotte Grodt-schilling (1778—1846), D. af Kontreadmiral Frederik Grodt-schilling (1731—92) og Frederikke Louise Lütken. Nulevende Efterslægt, se Adelsaarbogen.
4. Caspar Jens Christopher Bartholin (1782—1805), Landeværnsofficer, cand. juris, Prøveprokurator. Ugift.
5. Thomas Christian Bartholin (1783—1832), Sekint. i Kongens Livjægerkorps 1810—12, Gods- og Avisforvalter paa Overberg; g. m. Sophie Frederikke Fahne (1787—1816). Nulevende Efterslægt.
6. Frederik Wilhelm f. 12.7.1784 p. Aastrup †7.10.1829 i

- Kbhvn. (Garn.), kar. Kapt., Bogholder u. Kjøbenhavns Brandforsikring, se hans Biografi i Brandforsikringens Historie 1731—1911, 1913, S. 595 f. og de dér citerede Kildesteder samt J. C. Drewsen: Strandmøllen (Memoirer og Breve) 1916, S. 94 f., 2. Udg. 1922, S. 73; g. 19.4.1815 i Kbhvn. (Garn.) m. Elise Margrethe Cold (1794—1866), D. af Geheimsekfr.raad, Dr. juris Chr. Magdalous Thestrup Cold (1754—1826, l. c. S. 557 f. og DbL V, S. 374) og Anne Marie Elisabeth Fabricius. Nulevende Efterslægt.
7. Bolette Marie Dorothea (1786—1873), g. 1809 m. Højesteretsassessor Wilhelm Peter Zeuthen (1785—1827) til Tølløse, Sonnerup og Søgaard. Om deres Efterslægt se DbL XXVI, 1944, S. 446.
8. Anne Marie (1788—91).

Ad Indledningen S. 7—19.

en kjær Kones og Moders Helbred. En Sang d. 4. April 1793 i Anl. af Fru Bartholins Hjemkomst til Aastrup og et Digt i samme Anl., begge p. Univ. bibl. i Kbhvn., nævner at dette skete øfter en Sundhedsrejse til Englande; Bibl. Danica III, 1896, Sp. 48 har urigtige Navne (Elisabeth Hedwig f. Eichel).

en kort Biografi. H. Ehrencron-Müller, Forfatterleksikon . . . indtil 1814, II, 1925, S. 421 (under Eichel!).

Læge Johan Eichel, se om ham: Kristian Carso: Den danske Lægestand. Doctorer og Licenciater 1479—1788, 1909, S. 34, og Suppl. V, 1922, S. 33, samt Dr. O. Nielsen: Kjøbenhavn under Kong Frederik IV, 1892, S. 427 og Registret. — Om Aastrup i Slægten Eichels Eje, se: F. Richardt og T. A. Becker: Prospecter af danske Herregaarde, 1. Bind, 1844, 5. Spalte i Art. om Aastrup.

en Datter Else, se Danmarks Adels Aarbog 1932, S. 129. Yngre end hende og Sønnen Johan Eichel var Datteren Mariane Magdalene f. 12.5.1752, †17.8.1800, der 22.1.1779 ægtede Etatsraad, Landsdommer Hans Brinch-Seidelin til Stamhuset Eriksholm og Holbæk Ladegaard (1750—1831).

under Kurator. Kurator for Johan B. E. var Kancelliforvalter, Justits- (senere Konferens-)Raad Peter Aagaard (1718—90; DbL I, S. 10 f.), der fratraadte Kuratelet 1769.

Bolle Willum Luxdorff (1716—88; DbL XIV, S. 607 f.); hans Moder, Susanne Magdaleno Worm var Søster til Sjællands Biskop, Dr. Chr. Willumsen W., hvis Datter Else (1703—

40) havde været Konferensraad Caspar Christopher Bartholine første Hustru. For deres svaghovede Søn Christoffer (1736—80) til Trudsholm var Luxdorff Værge. Ogsaa Luxdorffs Hustru, Anne Bolette de Junge (1719—81) var paa sin Vis knyttet til Bartholinerne, idet hendes Far, Deputeret, Konferensraad Severin de Junge (1680—1757) i sit 2. Ægteskab 1727 var blevet gift med Else Bartholin (1701—57), Datter af Professor Hans Bartholin (1665—1738), der var Konferensraad Caspar Christopher B.s Farbroder. Mellem Luxdorff og Caspar Bartholin har der været et Venskab fra Ungdommen; L. var hyppigt B.s Gæst paa Aastrup og har viet ham et af sine latinske Epigrammer, trykt S. 107 i 2. Udgave af Luxdorffs Carmina 1784.

Thomas Eichel Bartholin (1755—1829, se om ham Bricka I, 1887, S. 576). var som sin ældre Broder opr. ansat i Danske Kancelli men blev 1781 Byfoged, Postmester, Vejer og Maaler i Nykøbing Sj. og Birkedommer for Dragsholm samt Vicelandsdommer, senere Borgmester og Byskriver i Kalundborg; 1783 Justitsraad og 1805—06 1. Assessor v. Overretten i Viborg.

det stygge Uheld. . . i en Højesteretssag. Se herom Høyeste Rets [Voterings-] Prot. for 1787 Litr. A. No. 1. Sag No. 86, Fol. 281. Dom S. 286, b. og Luxdorffs Dagbøger, i Uddrag v. Eiler Nystrom, II, 1930, S. 389, Notatet for 24. Maj 1737.

et ret rask Avancement. Oplysningerne om Udnævnelserne er hentede fra N. Møllers alfab. Reg. over alle Rangs-personer 1730—c.1780 samt Seddelkataloget over Udnævnelser og Afskedigelser under Kancelliet, begge i R.A. og fremgaar nu af R.A.s Publikation: Appelinstanternes Embedssetat 1660—1919, 1928, S. 46.

Mathias Saxtorffs Attester ligger ved B. E.s Indtegning i Enkekassen No. 698.

Poul Rasmussens Omtale, se: Spredte Optegnelser af Komponisten Poul Rasmussen ved Nic. Bøgh i Pers. hist. Tidsskr. 3. R. 5. B. S. 54. Det hedder her:

»Etatsraad Bartholin . . . var slittig i sin Ungdom men forliebte sig iblant andre i Frøken Kall [Anne Marie Kall (1742—1801), D. af Prof., Konf. R. Joh. Chr. K.] nu Etatsraadinde Aaskow [g. m. Livmedikus, Etats. R. Urban Bruun Aaskow] men især i en Jomfru With, hvis Fader var Præst paa Amager [vist R. F. A. With i Taarnby], og de var afgjorte

Kiærestes; men uformodenlig sender han hende et Brev med hendes Cousin, Sekretær Clavert og slaar op med hende; og frier til en deilig og lærd Frøken Graae [Bolette Marie Graah, se ovfr.]; hun tog i Betænkning at ægte ham, da hans forrige Historie var bekiendt; men to af hendes Slægt, Biskop Harboe [Ludvig H.] og Conferr. Aagaard [B. E.s Kurator, se ovfr.; Harboes Svoger] overveiede Sagen og fandt, hun kunde gjerne være tient med en Stamherre, og hun blev da hans Kone; men hendes Scrupler forlod hende ikke, de levede ukærligt sammen, og da hun tillige fik Smaakopper og blev yderst grim, saa forfaldt hun i stærk Hypokondrie og døde. Siden forliebte han sig i en Frøken Lasson [se ovfr.], men hendes Moder, en sand . . . , protesterede mod Ægteskabet, med mindre han vilde tage hende selv i Huset. Dette skeete, og Frøken Lasson blev hans nuværende Kone. Hun var mindre lærd men mere ferm og har vidst at holde ham i Ørene og tugte ham for sine begangne Synder. Derefter følger Udtalelsen om B. E.s Afsked.

Han fik . . . sin Afsked. Akterne herom findes i Sjæll. Miss. 129/1782; Forest. 6.2.1782, kgl. Resol. 15. s. M. Ansøgningen om Afsked er skrevet paa Aastrup 15.1.1782. Han beder her som en Prøve paa Deres Maiestæts dyrebare Naades om, at hans Broder, der nu har haft Lejlighed til at gøre sig skikket til vigtigere Embeder, maatte allern. forsikres om Bønhering, naar han torde søge at blive udnævnt til Assessor i H. R. udi een af de første ledig blivende Pladser. En saadan Forsikring vilde hos mig gielde ligesaameget som en Pension, da den var et Beviis paa D. kgl. M.s Naade for mig og forvissede en kiær Broder om hans Lykke. Men dette kunde Højesteretsjustitiarius (fra 1782—88) Peder Rosenørn (til Katholm, 1711—90; senere Overskænk, G. konfer. raad) ikke anbefale, før det efter nogle Aars Forløb af hans Embedes Forretning best. skiønnes, hvorvidt han til den ansøgte Forfremmelse har gjort sig meriterede — han var da ogsaa først for 9—10 Maaneder siden blevet (Vice-)Landsdommer og Byfoged. Til B. E.s Efterfølger udnævntes derefter Overrets-assessor Fr. Gottlieb Sporon — man synes ogsaa heri tydeligt at mærke den Guldbergske Indflydelse.

den store Landbokommission. Om dens Sættelse se Edvard Holm: Kampen om Landboreformerne i Danmark, 1888, S. 114 f. og 241 (ad. S. 128). — et Lykønskningsbrev [fra] K. L. Rahbek, se dennes Erindringer af mit Liv.

3. Del, 1825, S. 116. — fire . . . Bidrag til [Kommissionens] Forhandlinger, se Landbovæsens-Commissionens Forhandlinger I, S. 139—53 [Erkl. af 28.10.1786] og S. 236—42 [do. af 18.11. s. A.], II, S. 401—12 [do. af 18.1.1787], S. 535—41 [do. af 9.4. s. A.] og S. 594—97 [do. af 4.11. s. A.]. —

han . . . erstattede Hoveriet, se herom: Beskrivelse over Hovedgaardene i Sjælland, samlet og udgivet af Gr. Begtrup, 1801, 1. Hefte S. 113.

en Mindesten for Stavnsbaandets Løsning. I. P. Trap: Danmark, 4. Udg. II. Bind, 1920, S. 355. Stenen staar paa Roskilde-Holbæk Landevejens nordre Side, kort før 46 km-Stenen, indenfor »Frihedsgaardens» Havehegn; den blev ved Vejens Omlægning o. 1925 som Følge af den nu atter nedlagte midtsjællandske Jernbanes Bygning flyttet o. 30 m nord for sin oprindelige Plads, der kan ses, hvor Vejen tidligere løb; en Stenbænk, der har hørt til Monumentet, staar nu paa Vejens sydlige Side, ligeoverfor Mindestenen. Denne, der er stygt overstrøget med Cementfarve og lidt skadet for neden, er meget enkel, o. 1,40 m høj, og bærer foroven under en Tilspidsning et simpelt Relief af en bred, opkrattet Hat, Frihedens Symbol, med en Sløjfe eller Kokarde paa Siden, det hele omgivet af en Gren med Blade. Underskriften lyder: MINDE / OPREIST AF / AASTRUPS EIER / 1794 / VED TANKEN / OM DEN / 20 JUNII 1788.

Det kgl. Landhusholdnings Selskab. Det er Lægen, Landfysikus i Fyn og Langeland Johan Eichel den yngre (1729—1817; Kr. Carøe: Doktorer og Licenciater 1379—1788, 1909, S. 34) og ikke Etatsraad Johan Bartholin Eichel, der i Landhusholdn. Selsk.s Skrifter IV. D. S. 236—38 og i Almanakken for 1791 har skrevet om Humlens Behandling ved og efter Tørring, ligesom det er den førstnævnte, der 11.8.1779 har skrevet det Brev om Humlepressen til Chr. Martfeldt, som findes i Ny kgl. Saml. 1346 2°.

Med K. L. Rahbek, som han i 1786 tilbød Plads og Otium i sit Hus. Se herom: Rahbek: Erindringer af Mit Liv. Tredie Del, 1825, S. 100. Rahbeks Henvendelse til B. E. om dette Ophold, hvorunder R. da vilde læse til theologisk Attestats, var, som denne selv ærligt tilstaar, ikke uden Forbindelse med, at der til Stamhuset Aastrup hørte Kaldet til to Præste-Embeder: Kirke Saaby/Kisserup og Soderup/Eskildstrup. Af disse var det første i en yngre Mands Hænder; i det andet var Successionen allerede halvvejs lovet bort, saa Barth.

Eich. kunde ikke stille Rahbek noget Kald i Udsigt. Rahbek, der l. c. omtaler Barth. Eich. som »den eigodes og »den ædles, mens denne erklærer at »vores Bekjendtskabs første Dag vilde af mig blive anseet for en Høitidsdag, thi en god, klog og vittig Mand idelig at kunne omgaaes her paa Landet har stedse været et af mine første Ønsker og saa at sige det eneste, jeg mangler, fremhæver i sin Omtale af B. E. deres gensidige Venskabs tjenester; B. E. har »med sin forekommende Tjenstvillighed til et af R. paatænkt Skrift om Digteren P. Chr. Stenersen (1723—76), som 1764 kaldtes til Sognepræst for Tølløse, nær Aastrup, sendt R. »adskillige Stenersenianaer, mens R. paa sin Side havde Lejlighed til at vise et Privatteater, »der var hans [B. E.s] Øiesteens, »nogle smaa Villigheder.

Barth. Eich.s Teaterinteresse har sikkert været en af Drivfjødrene til, at han i 1788 lod bygge et prægtigt udstyret »Gæste- og Komediehus paa Smedelundsgade (senere No. 19) i Holbæk til Brug for Egnens Herremænd, naar de tog til Købstaden, og hvor der synes flere Gange om Aaret at være blevet spillet tysk Komædie af en omrejsende Trup. Den smukke Gaard med Aarstallet 1788 paa Façadegavlen og dens senere Skæbne omtales af Carl Koefoed i »Minder fra det gamle Holbæk, 1914, S. 34 og 43—46 og er afbildet i en Samling Tegninger af E. S. Olsen »Det gamle Holbæk [1916] samt i Hugo Matthiessens, i »Architektens XVIII, 1915—16 (S. 64) gentagne Artikel om gamle Gader og Gaarde i Holbæk i »Fra Holbæk Amt 1915, S. 109—36, hvor der S. 125 er et Billede af den endnu staaende men slemmt medtagne Gaard.

Dyveke-Fejden. Om Bartholin Eichels Deltagelse i denne, se Rahbek l. c. Fjerde Deel, 1827, S. 433. Den bestod i et anonymt Indlæg i »Adresseavisens, No. 28 for Februar 1796 om, at det maatte blive paalagt Mad. Preisler at spille »Moer Sigbrits Rolle i Samsses Sørgespil »Dyveke. Se om selve Fejden: Th. Overskou: Den danske Skueplads, 3. Del, 1860, S. 646 f.

British Museum omhandles i Fabr., S. 75 f. (5. Brev af 9.7.1782).

De storpolitiske Forhold Syd for Danmark i Efteraaret 1792. D. 25.7.1792 havde Hertugen af Brunsvig, ved Opbrudet fra Koblenz, publiceret sit Manifest i den tyske Kejsers og Kongen af Preussens Navn mod Usurpatorerne af den lovlige Magt i Frankrig; den 10. Septbr. brød Pøblens Storm paa Tuilerierne løs og Louis XVI søgte Ly hos National-

forsamlingen; den 19. Septbr. var de tyske Invasionshære gaaet over Mosel, men hen mod Maanedens Slutning var de drevet tilbage over Rhinen, Custine havde erobret Trier, Speyer og Mainz, og Revolutionen i Frankrig syntes reddet — i 1. Omgang. Den 20. Septbr. havde Konventet konstitueret sig; Navne som Robespierre og Marat dukkede frem; den franske Konge sad nu i Fængsel i Temple og hans Mord var kun et Spørgsmaal om faa Maaneder.

Baggesens . . . Labyrinth, I og II udkom i 1792—93 — 1. Del først i Oktober 1792 — men er skrevet paa Indtryk fra en Udenlandsrejse, som endte med hans Tilbagekomst til de danske Stater 31.8.1790. Lawrence Sterne's Sentimental Journey by Mr. Yorick, som B. E. næppe har læst eller kunnet læse paa Originalsproget, saa Lyset i 1768, og blev hurtig oversat paa fransk og tysk; i dansk Oversættelse, ved Hans Jørgen Birch, udkom den i 1775.

Ad Dagbogen.

16. August

min ældste Datter: Elisabeth Petronella (Mea); i 1792 17 Aar; min yngste Søn: Frederik Wilhelm, i 1792 8 Aar; se om dem ovfr. S. 188-89. — Min Svoger Lasson. Stie Tønsberg Lassen (Lasson), f. 9.11.1756 i Uggerslev Sogn, Skam Herred, Fyn. Kar. Kapt. 1790, Stabskapt. 1793. Major 1809. Kammerherre 1810, kar. Oberst 1816. †13.4.1825. — Vi fik Logis til Peschiers. Den i Genève fødte, til Danmark af Frédéric de Coninck indkaldte Handelsmand Pierre Peschier (1739—1812, DbL XVIII, S. 156 f.) boede 1792 iflg. Kbhvn.s Vejviser ved Holmens Revier 400e o: Holmens Kanal 12 (den nuværende Landmandsbanks-Bygning). Han havde 1784 ægtet Marie Susanne Grodtschilling (1762—1816), D. af Kapt.-ltnt., senere Kontreadmiral Frederik G.; hendes yngre Søster Charlotte blev gift m. Etatsraad B. E.s ældste Søn, se ovfr.

17. og 18. August

Om Paketbaaden, Galeasen »Bergske Mariæ, Kapt. Møller har intet kunnet oplyses. Fartøjet synes ikke at have været hjemmehørende i Kbhvn.

19. August

Agier og Mangor. Den sidste er utvivlsomt B. E.s senere Svigersøn, 1801 g. m. Elisabeth Petronella, se ovfr. S. 188;

ogsaa han var meget teaterinteresseret og Medlem af »Borups Selskabs; han synes paa dette Tidspunkt at have været Handelsbetjent hos Peschier. Agier, der vel har haft en lign. Stilling, er fmlt. identisk med Genferen, den senere i Peschiers Firma optagne Grosserer Antoine Jean Jacques Agier (1764—1818). — Mannette, Kælenavn for Fru Peschier (*Marie Susanne*). — den unge Hansen kan ikke nærmere bestemmes, maaske ogsaa en af Peschiers Handelsbetjente. — Den første betydelige Sæe-Reyse. B. E., der oftere havde været i det sydlige Udland og i 1790 med sin Hustru i Hamburg, se ovenfor S. 48, maa altsaa tidligere altid være rejst over Land. — Krølop, B. E.s Hund, som gjorde Rejsen med. Løsgaaende Hunde uden Tegn blev paa den Tid i Hundedagene optaget, naar de fandtes paa Kbhvn.s Gader, og aflivede af »Hunderækkerent. — Fra Toldboden hen til Vagthuset. Om Toldbodens Lokalteter i 1792 findes Oplysninger i Herm. Andersen: Københavns Toldbod fra de ældste Tider til vore Dage, 1915, S. 56 og 83. Paketbaaden, hvormed Rejsen foretoges, maa, efter at have faaet B. E.s Vogn ombord, være lagt ud paa Yderreden, udenfor Toldboden. — Ludvigsens Karl. Om disse Personer, kan intet oplyses. — den [sø]syge Christian. B. E.s medbragte Tjener. Mulig er det den samme, som paa Folketællingslisten 1.7.1787 for Aastrup er opført som: Christian Weis, 26 Aar, Tiener.

20. August

Om Biskop Callisen og de øvrige Medrejsende se under 22. August.

21. August

min Menage-Lampe. I et Avertissement i Adresseavisen No. 195 for 15. Aug. 1792 læses: Menage eller Natlamper bekommes som forhen paa Hjørnet af Adel- og Dronningens Tvergade No. 236, 2. Sal, Indgangen af Porten i Tvergaden. Æsker m. 100 Stk. 1 Mk., 50 Stk. 10 Ø, Tang og Kryds 2 Ø mere. En saadan Natlampe bestod af et Glas med Olie, paa hvis Overflade svømmede et »Kryds« af Træ el. Metal, hvori var stukket en kort Væge.

22. August

Superintendent Callisen. Efter at have været Præst i Pløn Neustadt 1765—69, i Zarpn til 1784 og derefter i Oldesloe blev Johan Leonhard Callisen (1738—1806) i 1792 udnævnt

til Generalsuperintendent over Holsten, da Dr. theol. Adam Struensee (1708—91; DbL XXIII, S. 421; de to Statsmænds Fader) var død, og det Embede, han siden 1759 havde haft, nu blev delt, hvorved Orientalisten, Præst v. Frederiks tyske Kirke paa Chr.havn og Prof. v. Kbhvn.s Universitet J. G. Chr. Adler (1756—1834, DbL I, S. 129) blev Superintendent for Slesvig. Det var sikkert i Anl. af sin nye Udnævnelse og for at takke A. P. Bernstorff for denne, som var kommet ham helt overraskende og som han først havde søgt at afværge, at Callisen fra 3. Aug. havde været i Kbhvn. Om hans vita henvises til A. Halling: *Beiträge zur Familiengeschichte des Geschlechtes Callisen, Glückstadt 1898, S. 39—65.* — Bart. Eich. nævner mærkelig nok ikke, at han, som det fremgaar af Luxd., Notat for 13.7.1767, sammen med Luxdorph, Kanc.-sekr. Hans Borch (†1778) og Callisens Svoger, Dr. Th. G. Hensler fra Hamburg paa Vejen derfra til Plön efter et Besøg i Aschebergs prægtige Have havde besøgt og drukket Kaffe hos den daværende Pastor C. i Plön. — Superintendenten havde i 1767 ægtet Ida Margaretha Hensler (1740—1814), en Datter af Klosterpræst T. Hensler i Preetz og Søster til Prof. med. og Archiater i Kiel Philipp Gabriel Hensler (1733—1805); de to af deres 5 Børn, som ledsagede dem paa Rejsen til Kbhvn. 1792 var Sønnen Johan Fr. Leonh. (1775—1864), død som Provst og Garnisonspræst i Rendsborg, og Datteren Georgine Johanne Christiane Sophie (1781—1849), 1805 g. m. Borgmester i Aabenraa, Justitsraad Bendix Franz Ludv. Schow (1788—1839). — Mad. Bernstorffs ... Sorg. Statsminister A. P. Bernstorffs (1735—97) eneste Barn af hans 2. Ægteskab m. Komtesse Augusta Louise Stolberg (1753—1835), Sønnen Carl Andreas, f. 15.5.1788, var død 21.6.1792 (Rvtl., II, S. 216 og E.d.S.H., I, S. 175 f.).

den berømte Professor Callisen. Hinrich C. (1740—1824, DbL IV, S. 485 f.). Han var i 1. Ægteskab gift (1773) m. Cathrine Birgitte Braun (1752—77), Søster til Søofficeren Ferdinand Albrecht B. (1756—1813, DbL IV S. 32 f.), der 9 Aar senere udmærkede sig i Slaget paa Reden og dér mistede sin højre Haand; i 1792 var han Kaptajnlojtnant. — Mo[r]-seller, flade 4-kantede Kager af smeltet Sukker m. forsk. Tilsætning (af lat. morsus, en Bid). — Sal volatile, lat., et flygtigt Salt; hos Holberg spøgende om stærke Drikke. — Netteldugshandler. Netteldug, et Bomuldstøj, der kaldtes saaledes, fordi det lignede det af Nelder fremstillede Tøj, kom

opr. alene fra Ostindien men i 1772 begyndte man i Glasgow med Held at efterligne den ostindiske Vare. — Handlingen o: Forhandlingen, Salget. — Om Engelskmanden Fulton kan nærmere Oplysninger næppe skaffes; om den hamburgske Købmandsløgt Hasche (ikke Hasché!), se Hamb. S. 239 f. Det var Joachim Hasche (1760—1841), som var med paa Rejsen fra Kbhvn. til Kiel i 1792. Han var da Kbmd. i Hamburg, senere Landejendomsbesidder, derefter atter Kbmd., til sidst Børsenalter; først gift 1797 (l. c. S. 244). — Toscani ... havde opført en Concert i Kiøbenhavn. Kbhvn.s Adresse Comptoir Efterretninger, No. 101 for 10.8.1792, indeholder følgende Avertissement: Concert. Sangeren Toscani og Violoncellisten Pitscher, som have havt den Naade at lade sig høre for hans Majestæt, agter med allernaadigst Tilladelse at opføre en stor Concert paa Comédichuset Løverdagen den 4. August, hvor Hr. Toscani synger 2 Arier og Hr. Pitscher spiller 2 Violoncelconcerter. Jfr. Toscani, 10 Aar gl., synger en Rondo. Priserne ere ligesom ved Skuespillene. Concerten begynder Kl. 7 præcise. Biletterne faaes hos Hr. Toscani lige for Holmens Kirkes. Aviserne indeholder kun det ene Avertissement, og Koncerten ses ikke omtalt i noget samtidigt kbhvn.sk Blad. Barth. Eichel nævner flere Steder Sangeren Toscanis Ledsager som Veischer (Weischor) eller snarere Veischu; om det er Adresseavisens eller hans Navn paa Kunstneren, der er fejlkrevet, kan ikke oplyses; Sandsynligheden taler for det sidste, da Toscani vel maa formodes at have redigeret eller dog godkendt Avertissementet. Jfr. Toscani, der har sunget ved Koncerten, er vel den nedennævnte, ældste Datter af Sangeren. Barth. Eichels Omtale af Veischu (Pitscher) synes iøvrigt kun at tyde paa, at denne har været Skuespiller. —

Manheimer-Theater. Det kurfyrstelig-pfalziske Nationalteater i Mannheim havde med Theaterintendant Friherre W. H. v. Dalberg og med J. C. Fr. Schiller som Theaterdigter (i Jan. 1782 bragtes »Røvernes paa Scenen) vundet Ry som Tysklands førende Skuespilhus; senere knyttedes Aug. Wilh. Iffland (1759—1814) dertil som Skuespiller, Theaterdirektor og Skuespilforfatter. — Prindsen af Oranien. Wilhelm V (1748—1806), Arvestatholder i Nederlandene.

Caroline Beck; Skuespilleren Heinrich Becks (1760—1803) 1. Hustru, f. Ziegler (1766—85), hvem han ægtede i 1784, var da kun 17 Aar og døde efter et ulykkeligt Fald Aaret

efter. Det er da næppe hende, der har kunnet øve nogen Indflydelse paa Kunstnerparret Toscanis Løbebane ved Teatret. Snarere foreligger der en Forveksling med Becks 2. Hustru Josepha Scheffer, hvem han ægtede i 1788, Mannheimer-Teatrets første Kraft, især som Sangerinde, der maaske nok i denne Egenskab har kunnet fortrænge Mad. Toscani (Hans Knudsen: Heinrich Beck, i *Theatergeschichtliche Forschungen*, Nr. 24, Leipzig og Hamburg 1912, se navnl. S. 15 f. og S. 28 f.). Om Familien Toscani, der sikkert som Kunstnere har været af ringeste Rang, saalidt som om deres pralende Partner Veischu el. Pitscher ses der at foreligge noget i trykte Kilder.

Ariadne og Eulalia, Hovedroller hhv. i Melodramaet *Ariadne auf Naxos*, 1774, af J. C. Brandes med Musik af Georg Benda og i Kotzebues Komædie *Menschenhass und Reue*, 1787. I Kbhvn. opførtes disse Skuespil 1. Gang hhv. i 1778 og 1791.

Churfyrstinden. Kurfyrst Carl Theodor af Huset Pfalz Sulzbach (1724—99), som 29.12.1777 ogsaa var blevet Kurfyrste af Bayern, havde 1742 ægtet Maria Elisabeth Augusta af Huset Sulzbach (1721—1794).

23. August

Herredsfoged Jydtmann. Ejeren af Aalebæksgaard i Borre Sogn paa Møn (†1802, 77 Aar gl.) var ikke Herredsfoged men havde i 1790 været Fuldmægtig hos den daværende Amtmand over Møn (om hans Køb af Aalebæksgaard, se J. Paludan: *Møen*, II, 1828, S. 194). — en Søehund, en Sælhund.

24. August

Om tre Kors paa Møns Klint ud mod Havet, se l. c. S. 67—69; her er fml. Tale om det, der omtales S. 69, i Nærheden af et lidet Vandfald. — hvorfra Christian V. besaa Bataillen ved Kiøge Bugt. Under Slaget 1. Juni 1676 opholdt Kongen, der fulgte sin Hær i Skaane, sig ikke paa Møn; han var med sit Følge redet ud paa Stranden ved Skanør og fulgte herfra Søslaget Gang (A. Fabricius: *Ill. Danmarks Historie*, 4. Udg. 1915, revideret og forøget ved Knud Fabricius, I, S. 417).

25. August

een Sprogkyndig, vores Skipper, Capitain Müller. Af Prøverne paa hans Sprog synes at fremgaa, at det har

været en plat tysk eller vel snarere plat dansk Dialekt, han har talt. Mulig har baade han og hans Fartøj været hjemme-
hørende i en sønderjysk Havn. — Gellert, Hagedorn eller
Campe, de to første er de kendte og yndede Digtere Chr.
Fürchtegott Gellert (1715—69) og Friedrich v. Hagedorn
(1708—54), Joachim Heinrich Campe (1746—1818) er den be-
rømte Forf. af Robinson den yngre, der første Gang udkom i
1779, og som Barth. Eich. havde truffet i Pyrmont, se nedenfor
under 8. Septb.

26. August

Fander Sogns Kirke ∴ Fanebjerg Kirke. — Clasens
herlige Skov paa Falster. Johan Fr. Classen (1725—92,
DbL V, 263 f.) havde 1768 af Prins Carl af Hessen købt God-
serne Korselitze og Carlsfeldt paa Falster, der endnu udgør
en Del af Det Classenske Fideikommis; hertil hørte betydelige
Skovarealer, bl. a. den store Østerskov i Aastrup Sogn langs
Falsters Østkyst ud mod Grønsund. Her ligger, lidt nord for
Falsters østligste Punkt, Hestehoved, det i Dagbogen omtalte
Lodshus. — den bekiendte Peter Johansens Skou,
Skovene ved Petersværft. Ved Salget af Vordingborg Rytter-
distr. købtes Kallehave Gods 1774 af Peter Johansen, der
kaldte Gaarden Petersgaard og 1792 solgte den til Broderen
Rasmus J. — Maslehavn, vel Masnedø; Kallen, Masnedø
Kalv, Kalvø. — Kiernemælks Havnen, Navn paa en Havn
indenfor Grunden Vedby Hage ud for Falsters Nordspids
(Orenæs), omtrent paa samme Sted som den senere Orehoved
(Færge-)Havn (se Louis E. Grandjean: Søkortets Stednavne,
II, 1946, No. 827, S. 294 og 334). — Dyreføeden, ubeboet
Holm ud for Nordspidsen af Orenæs. — Forvalter Thaning
i Vordingborg. Rasmus Thaning (1741—1821), Forpagter
paa Iselingen, boede senere i Vordingborg som Opsynsmand
ved Befordringsvæsenet. Hans her omtalte Datter er fml.
den ældste, Mette Christine (1775—1818), der i 1792 var lidt
over 17 Aar. Hun ægtede 1799 Ejeren af Carlslundsgaard
Marcus Gjøe (1769—1852), se Stamtavle over Familien Tha-
ning, 1895. — en . . . igiennemsigtig Griis, vel en slagtet
og opskaaret Gris. — Revolutionen i Paris . . . 10. August,
Pøbelens Angreb paa Tuilerierne.

27. August

Vørøe, Vejersø. — Roggesundet, Raage Sund. —

Fayø, Fejø. — Et besynderlig Slags Dyr, Talen er utvivlsomt om en Gøple (»Vandmand«).

28. August

Struntejægere, Kjøve, en Art Rovmaage, Lestris. — et Slags Skildpade er her, kaldet Tossen. Barth. Eich. har vist her ladet sig binde en ægte Skipperløgn paa Ærmetl — siden gik vi mellem Ventzholmen og Langeland, dette maa skyldes en Misforstaaelse; den smalle, ubeboede Vensholm ligger knap 1 km nordvest for Lolland men langt fra Langelands Kyst. — Knuthenborg paa Ventzholmen, ogsaa en Misforstaaelse; under et Kryds syd for Askø, hvorfra der ikke er langt — 2,5 km — til Lollands Nordøstkyst, kan de rejsende have faaet Oplysning om Knuthenborgs Nærhed. — Færgestedet til Langeland. Talen maa være om Taars, 0,5 km Syd for Vensholm og 0,6 km Nordøst for Albuen. — Gulsta, Gulstav Klint, lidt Nordvest for Langelands Sydspids, Dovns Klint.

29. August

Bylten, Bülk, Slesvigs yderste Østpynt. — Dänische Neu-hof [Nienhof] tilhørte fra 1753 Kmjkr. Chr. Ditlev Revenfeld. — Bylkenhof. Godserne Alt Bülk og Neu Bülk har tilhørt forskellige holstenske Slægter; Bülkhuk afgav senere Plads til et Fyrtaarn. — Eckhof blev o. 1789 af Grev Wilh. Conrad Holck solgt til Kammerjunker J. P. Bruun de Neergaard (1764—1842). — Provstien, Landskabet ødie Probstei. — Christianspriis. Bestemmelsen med den af Frederik III ny anlagte Fæstning ved Indsejlingen til Kiel Fjord var, at den skulde skifte Navn efter de regerende Konger og enten hedde Christianspris eller Frederiksort. Iflg. Trap: Slesvig, 1864, S. 662, har Stedet øsiden Kong Frederik V dog stedses ført det sidstnævnte Navn, men det viser sig altsaa, at Barth. Eich. har husket det første eller maaske af Loyalitet mod Christian VII kaldt Stedet som anført i Dagbogen. — Hirschfeldt. Havebrugsforfatteren Chr. Cay Lorentz H. (1742—92) var 20.2.1792 død som Professor v. Universitetet i Kiel og Bestyrer af Frugttræplanteskolerne her og ved Plön. — Fiborg, Landsbyen Vienburg, Syd for Kiel. — den bekendte deilige Allée, Düsternbrook Allé langs Fjordens Vestside. — Assessor Rachlev. Commerzassessor C. H. Rabtlev i Kiel var foruden Speditør Indehaver af en af Byens fornemste Gæstgivergaarde, »Stadt Hamburg« i Holstenstrasse.

30. August

Bramstedt, dengang Poststation halvvejs mellem Kiel og Altona. — Olseburg. Ulz- eller Uhlzburg; Landsby, o. 10 km sydøst for Bramstedt ved Vejen til Altona. — Kramer Amthaus laa i Gr. St. Johannisstrasse, omtr. midt i Byens Centrum. Om dets Oprindelse se Hess II, S. 258. Værten hed i 1792 Ekkard, se under 8. Septbr.

Baum Haus, Gæstgiveri paa Baumwall ved Indløbet til den daværende Binnen Haven, indenfor Nieder-Baum, et af de Bomværker, hvorved den indre Havn holdes lukket. Om Baum-Haus se Minder S. 30. Om Elb-Øerne og Kysten ligeoverfor Hamburg, se Minder S. 29, 45, 54 og Hess, II, S. 76, 80 og 102 samt Labyrinten S. 78 f. og 333. — Eet Portræt ... af Gilli. I sin Dagbog for 15.11.1765 noterer Luxdorph under et Ophold paa en Tjensterejse, hvor bl. a. Barth. Eichel var hans Ledsager (se ovfr. Noten ad 22. Aug. om J. L. Callisen): »Været med Brok og Bartholin at besøge den høie Mand Gilli. Hand forsikrede, at hand ingen Smerte havde havt, mens han voksede.» En Fodnote (Luxd. I, S. 261) omtaler »denne usædvanlig lange Italieneres Besøg i København, hvor han en Aften tændte sin Pibe ved en Gadelygte. Se ogsaa Hess I, 411. — Vauxhall. Hamburgs Vauxhall laa opr. i den Eberbackske Have ved Alstøren, hvor senere F. U. L. Schröder havde sit Theater, og derefter i en Have i Neustrasse i Neustadt, Minder S. 106.

31. August

Paa Comoediehuset ... Schröder og hans Kone. Den berømte tyske Skuespiller, Theatervedlig og dramatiske Forfatter Friedrich Ulrich Ludwig S. (1744—1816) var 1786 vendt tilbage fra Wien til »Det tyske Nationalteater«, som han 1771 havde grundlagt i Hamburg og drevet dér i en Aarrække; fra 1777 ledede han det atter (i 12 Aar) og var i denne Tid Tysklands første Teaterleder. Han havde i 1773 ægtet Anna Christine Hart, som overlevede ham til 1829, og paa alle Felter var ham en god Medarbejder.

Af de to Skuespil, der opførtes denne Aften kaldes det 1. i Alt. A. C. for 31.8: Die eheliche Vergeltung; det andet var et 5-Akts Skuespil, omarbejdet af Schröder.

Schröders Teater og hans Privatbolig laa mellem Gånsemarkt og Binnen-Alstørs Vestbred, dengang omgivet af Haver, senere meget indklemmet mellem andre Bygninger. Baade Tea

tret, dets Leder og Personel er Genstand for indgaaende Omtale af Preisler, I, S. 36—65, se ogsaa Gallois II, S. 617 f., Hess I, S. 265 og 395—400 samt Meyer I, S. 177. — Fra en nærmere Omtale af de her og i det flg. nævnte Skuespil er set bort. Schröders dramatiske Arbejder, o. 300, er udgivet (I—IV) af L. Tieck, Berlin 1831. Om Schröders Liv og Virke i Hamburg se Labyrinth S. 68—72 og 331 f.

1. Septb.

Demoiselle Kirchgessner. Marianne Kirchgessner (1776—1809) betegnes af Samtiden som »den største kvindelige Virtuos paa Harmonikas.

2. Septb.

Boués paa Lystgaarden i Altona, beliggende oven over Snaafenhaam ved Elben. Selve Stedet, hvis Navn, som det staar her og nedenfor under 9. Septb., og vel af Barth. Eich. er nedskrevet som han har hørt det, og derfor næppe er paalidelig gengivet — mulig skal sidste Stavelse ikke være — haam eller — hahn men — sand — kan med det tilgængelige topografiske Materiale ikke helt sikkert bestemmes; men i Oplysningerne om et Bilag (II), til P. Piper: Altona und die Fremden, insbesondere die Emigranten vor 100 Jahren, Altona 1914, S. 103, nævnes, at det gengivne Kort (formentl. fra 1763) »viser Egnen fra Neumühlen til Boués Have og van der SmisSENS Allé ved Hoppen- eller Hopfenhöfer Sandøen i Elben. Et Kort (l. c. IV) fra 1802 viser, at van der SmisSENS Allé gik skraat fra Palmaille-Promenaden ned til Elben i Forlængelsen af Palmaille Strasse, hvor der aabenbart da har været en Landingsplads. Paa et 3. Kortbilag (l. c. III) fra 1782, der viser Lystgaards- og Haveanlæggene paa Skrænterne mellem Palmailen og Elb-Strasse fra selve Altonas vestlige Udkant hen mod Neumühlen er, lidt sydøst for Ottensee Kirke, angivet et anseligt Haveanlæg, der betegnes som »Boyen [eller: Bouen] Gartens, som grænser op til den store Fleischmanns Have, der atter mod øst støder op til Præsident Gählers Have, og som af en Allé skilles fra »van der Schmissen Gartens. Mulig er der her netop Tale om Boués Have; Kortet viser, at der nordligt i Haven laa et større Landsted. I en Afhandl. om Altona-Slægten van der Smissen i Bind II af Altonaer Zeitschr. f. Geschichte u. Heimatkunde, 1931, S. 79 f., nævnes, at v. d. Schmissen, som i 1740 ved off. Auktion havde

købt den vest for den gl. Ottensener Grenze (Ottensener Kirchenweg) liggende Slavshof (tidl. Hoppenhof der havde faaet Navn efter sin sidste Ejer, den engelske Gesandt i Hamburg, Eberh. Ludw. Schlaaf), i 1754 solgte Haven samt forpagtede det dertil hørende Værtshus for 12.000 cour. Mk. til Pierre Boué, Naboen mod Øst. Efter en Kortskitse l. c. S. 171 laa Boués Grund udfor Hoppenhöfer Sand, se ovfr. — Iflg. Hamb. S. 98 hørte Firmaet »Pierre Boués, senere »Peter Boué u. Söhne», især i det 18. Aarh. til de største Forretninger i Hamburg; det var Medstifter af det 5. Hamb. Assekuranz-Komp. af 1779 og drev ved Siden af Ind- og Udførsel af Varer ogsaa et Rederi. Slægten stammede fra Bergerac i Frankrig og havde fra gl. Tid Tilknytning til den fransk-reformerte Menighed, hvad bl. a. ogsaa Forb. med Peschier i Kbhvn. viser. I 1792 var Familiens Overhoved Købmand Pierre Boué (1738—1802), g. m. Henriette Pluméian (1736—1803), begge fødte i Hamb. Af deres 5 Børn omtales nedenfor uden Navns Nævnelser de to Sønner: Jean Pierre (1766—1831), gift 8.1.1792 m. Alice Parish (1766—1837), begge f. i Hamb. (5 Børn) og Jean Henri (1767—1848), g. m. Susanne de Chapeaurouge (1792—1815), ogsaa begge f. i Hamb. og skilte 1799; hun 2. Gang g. m. den franske Gesandtskabs-Sekretær Jean Tenlon; i 1. Ægteskab havde hun 3 Børn, samt Datteren Marie Henriette (1769—...), g. 1790 m. Godsejer Peter Johann Karl Tepper (adopt. Ferguson) i Warszawa. Den som »Husets Svigerdatter» af Bart. Eich. omtalte »sædvanlige Præstekone» var gift med Præsten ved den fransk-reform. Menighed i Hamb. Jean Saunier (1738—1812, f. i Berlin, Præst her fra 1765), der 1. Gang havde været g. m. en Søster til Pierre Boué Marie Jacobée (1740—80). I Hamb. S. 88 f. er gengivet Silhouetter af de ovennævnte Medl. af Familien Boué samt et malet Portræt af Pierre B. — en højst ubehagelig, gnaven og hovmodig udseende Person. — vidste at forstaa sig med, komme til Forstaaelse m. H. til, DdO, V, Sp. 385, 3.2). — Doctor Petersen fra Altona. Joh. Jac. Petersen (1736—1828), medicinsk Forfatter, nævnes i Statskalenderen for 1793 som 2. Raths-Chirurgus, Demonstrator vicarius ved det anatomiske Collegium i Altona (se om ham Berend Kordes: Lexikon der jetzleb. schlesw.-holst. u. eutin. Schriftsteller, 1797, S. 263 f., samt D. L. Lütken u. H. Schröder: Lexikon der schlew.-holst.-launenb. u. eutin. Schriftsteller 1796—1828, II, 1830, S. 434).

Den svenske Ministers Dreng. Svensk Ministerresident i den nedersachsiske Kreds med Sæde i Hamburg var fra 18.5.1792 Claes Peyron. Iflg. Elgenstierna: Den introducerede svenska Adels Åttertavlor II, 1926, S. 259, havde han i dette Aar kun een Søn Gustaf Abraham P. (1781—1852), f. i St. Petersburg, senere svensk Generallejtant og Statsraad. — Blanchard. Nicolas François Bl., der omkom 1809 paa sin 66. Luftfart, var en af Luftsejladens Pionerer. Han steg 1. Gang op med en Ballon i 1784, senere naaede han fra Dover til Calais og brugte her 1. Gang paa en Luftrejse Montgolfiers Faldskærm. Til Danmark ses han ikke at være kommet. Hos Minden, S. 19, omtales en Opatigning af Bl. i Sommeren 1786, der havde samlet en Mængde Tilskuere, som var meget misfornøjede med, at Luftskipperen ikke viste sig imødekomende overfor deres Ønske om at gaa noget mere tilvejs. Meyer, I, S. 14, nævner ham som øder unwissende Luftfugler Bl., der, hvor han kom hen og sløj nedværdigede sin Kunst og gjorde den til et smudsigt Haandværk. — Kongen af Frankrig etc. Kong Louis XVI. — Mirabeau. Honoré Gabriel de M. (1749—91) var 1790 Præsident i Jakobinerklubben i Paris og Febr. 1791 i Nationalfors., † s. A. — Fayette. Joseph Marquis de la Fayette (1757—1834), fransk Officer og Politiker; blev efter Bastillens Fald Chef for Nationalgarden men fratraadte 1791. 1792 fik han Kommandoen over et Hærkorps men forlod Frankrig, fængsledes af Østerrig som revolutionær og sad i Fængsel til 1797. — den druknede og død optagne Hertug af Brunsvig. Prins Maximilian Julius Leopold (f. 1752), yngste Broder (af 6) til Hertug Carl Wilhelm Ferdinand af Braunschweig (1735—1806) druknede, 27.4.1785, da han under en Oversvømmelse af Oderen ved Frankfurt a. d. O. vovede sig ud i en Baad for i den rivende Strøm at redde nogle Folk, som var i Fare.

3. Septb.

da jeg næsten har forlovet, næsten har forsvoret. — Sic itur ad astra, lat., saaledes gaar man mod Stjernerne (Virg. Æneide IX, Vers. 641). — cui usui, lat., til hvad el. hvis Nytte? — Eule, Gottfried E. (1754—o. 1823), tysk Komiker, senere Teaterdirektør. »En god Buffo (Bassanger) og ganske fortræffelig Komiker, en af Hamburger-Publikumets Yndlinge.

4. Septb.

Den røde Ørns Orden blev stiftet af Friedrich Wilhelm II (1744—97) 12.1.1792; den sorte Ørns Orden var stiftet 18.1.1701 i Königsberg af Friedrich I (1657—1713) samtidig med at han som den første af Huset Hohenzollern gjorde sig til Konge af Preussen. — Kiøbmand Hasché. Hamburger-Købmandsslægten Hasche (ikke Hasché!) stammer fra Stapelholm og kom o. 1750 til Hamb. Om Joachim H., se under 22. Septb. Broderen Johan Georg (Hamb. S. 47) f. 1766, Kbmd. i Hamb., blev i Jan. 1814 ved Russernes Storm paa den af Franskmændene besatte Landsby Eppendorf, hvortil H. med sin Familie var flygtet under Hamburgs Belejring, skudt af en russisk Soldat. Sin horomtalte 1. Hustru Caroline Tornquist (1770—1806) havde han ægtet 15.11.1791; hun var Datter af Peter Ernst T. og Hustru født Rosenschön — om hendes Slægtskab med Bentzons saa udraabte Skønhede kan intet oplyses, da det bl. a. ikke vides, hvem B. er. Af Joachim H. og Hustru er Ungdomsportrætter gengivet l. c. S. 248—49; det er smukke unge Mennesker, navnlig han. Den 3. Broder, Theodor Hasche (1769—1854), Dr. juris, var Sagsfører i Altona og Auditor ved Hamb. Borgervæbning; baade han og Joachim Georg H. havde en talrig Efterslægt. Deres Søster Catharina Elisabeth (1768—1832) var 1785 blevet gift m. Hamburger-Købmd. Wilhelm Banks (1749—1823); af Ægteskabet var 10 Børn. Naar det i Slutningen af Notatet for 4. Sept. med en Holbergsk Vending (Ep. I, 325) siges, at Madamen [Caroline H. f. Tornqvist] lavede fremmelig til Barsel, bekræftes dette ved, at hendes 1. Barn, Sønnen George Hasche blev født 7. Oktb. s. A. Han kæmpede 1812 mod Franskmændene, maatte 1813 flygte til Kiel, blev senere Kbmd. paa Funchal og levede fra 1858 til sin Død 1875 som Rentier i Hamburg (Efterslægt). — Den unge Schimmelmann, fmtl. Chr. Carl S. (1767—1842) til Wandsbeck (Rvtil. IV, 1900, Tavle S. 265). — Ritz. Johann Friederich Rietz, Kong Friederich Wilh. II.s Geheimkammerer, samlevede en kort Tid — efter Kongens Ønske! — med dennes Elskerinde Wilhelmine Euck (1753—1820), til hvem Rietz ikke blev ægteviet men som bar hans Navn, til hun i 1796 af Kongen, med hvem hun havde flere Børn (hvoraf to blev adlede som Grev og Grevinde von der Mark — med Ritz havde hun to Børn) i 1796 blev gjort til Grevinde von Lichtenau (Deutsche Allgem. Biographie XVIII, S. 534).

Efter Völners og Bischofverders Instigation, efter Tilskyndelse af sine Yndlinge V. og B. Johan Christoph Wöllner (1732—1800), Præst, senere preuss. Statsminister; berygtet for Ediktet af 1788 om borgerlig Straf for Afvigelser fra Statskirkens Dogmer. Bischofswerder, Job. Rudolph v. (1737—1803), preuss. General og Minister; Hovedophavsmand til Krigen mellem Preussen og Frankrig 1792. Mystiker og Aandebesværger.

I Østerrige ere Bänderne frie for Stavnsbaandet og Livegenskabet; det hævedes af Joseph II ved en Forordn. af 15.1.1782 men maatte atter p. Gr. af Adelen Modstand genindføres, se herom Edv. Holm: Kampen for Landboreformerne i Danmark, 1888, S. 16 f. — en Caravane til Vandsbek. Flekken Wandsbeck paa holstensk Grund, en Miles Vej nordost for Hamburgs Centrum, og det lidt nærmere ved Byens Grænse liggende Herresæde (fra 1782 tilhør. Statsmin. Ernst H. Schimmelmann) med dets lille Skov og Park, var et yndet Udflugtsted for Hamburgs Middelstand. Bedst kendt er Stedet som Bolig fra 1770 for Digteren Mathias Claudius (»Der Wandsbecker Bote«).

5. Septbr.

Mangor, se ovfr. under 19. Aug. — Mont Cenis, Paa mellem Frankrig og Italien paa Vejen fra Savoyen til Torino. — Lise, Barth. E.s Datter Elisabeth, se Indl. — endevild. Ordet findes ikke i DdO; fmtl. = ellevild. — Om Capt. [I. C.] Rheeder (Rehder), Førereren af »Hercules«, kan ingen nærmere Oplysning skaffes.

6. Septbr.

Ziegler. Fridr. Wilh. Z. (1750—1827), tysk Skuespiller og dramatisk Digter. »Udviklede som Theaterdigter en næsten uhyggelig Frugtbarhed«. — Den unge Peschier. Om denne, som efter Navnet at dømme maa være en Slægtning af Groszerer Pierre Peschier, se ovfr. under 16. Aug., kan intet nærmere oplyses. Han har fmtl. kun været paa Besøg i Kbhvn.

7. Septbr.

Hr. Schultz fra Kiel med sin Datter og en Jomfrue Seierøe fra Kiøbenhavn. Hr. Schultz er mulig identisk med Borger og Stadtmajor i Kiel, Khmd. Johan Philipp S., g. m. Augusta Dorothea f. Schultz, hvis Søn Aug. Diederich,

blev dansk Søofficer (TJ & M, II, 474 f.). Ogsaa Jfr. Seierøe er ukendt; 1787 tog en Søren Seyerøe, født i Ballerup, Borger­skab som Skipper i Kbhvn.; han købte efter Arkitekten Caspar Harsdorffs Død 1799 dennes Hus No. 33 i Amaliegade (Hist. Medd. om Kbhvn. 2. R. II, 1925—26, S. 273). — Land-Marschall Hahns Jndretninger o. s. v. Om Friedrich von Hahn (1742—1805) se Dr. G. C. F. Lisch: Geschichte u. Urkunden des Geschlechtes Hahn, IV B., 1856, S. 255—311. Forf. opregner Fr. v. H.s litterære Produktion, der intet indeholder om Landboforhold; muligt drejer det sig om en Tidsskrifts-Artikel. — Niemann, Aug. Chr. Heinr. N. (f. 1761 i Altona) ses ikke særskilt eller før 1793 i de af ham udgivne Schleswig-Holsteinische Provinzialberichte at have skrevet om Landboforhold eller om de Hahnske Indretninger. — een besynderlig Franskmand fra Domingo. Han omtales nærmere under 17. Septbr. — das Kind der Liebe, hvori Jøden Hertzfeldt. Jacob H. (1763—1826) kom til Hamburg, hvor han virkede til sin Død, og debuterede 18.3.92 som Fritz i »Kind der Liebe» under meget Bifald. Han var Schröders Yndling og Ven. Das Kind der Liebe af A. F. F. Kotzebue (1761—1819), var 1. Gang spillet 1791 i Reval.

8. Septbr.

Banks paa Børsen, Kbmd. B., se under 4. Septbr. Om Børsen i Hamburg se Hess I, S. 383 f. og Labyrinth, S. 79 f. — Campes Nærværelse, imtl. Forfatteren Jaachim Heinrich C., se under 15. Aug. — Pyrmonter Apotecqve, Apoteket ved det meget søgte Badested Pyrmont i Westfalen. — Ackenholtzes Engelland u. Italien. Johan Wilhelm v. Archenholtz (1773—1812), historisk-politisk Skribent, især bekendt for sin 1789 i »Berliner historisches Taschenbuch» offentliggjorte populære Skildring af Syvaarskrigen, hvori han selv havde deltaget. Han havde fra Efteraaret 1791 til Juni 1792 levet i Frankrig og var opr. en Ven af Revolutionen, udgav i 1792 i Berlin, senere i Hamburg til 1812 Tidsskriftet »Minerva», blev i Tyskland regnet til de revolutionære Forfattere men bekæmpedes lejlighedsvis ogsaa fra fransk Side. Om hans Stilling i Hamburg, se Wohlwill, S. 91. I 1785 udgav han det her omtalte Skrift, hvori han lagde en for hans Forhold og hans Tid paafaldende fordomsfri Vurdering af engelske Tilstande og engelsk Forfatning for Dagen.

Til den Raben. Om Værtshusene Die alte og Die neue Rabe ved Alsteren udenfor Hamburg, se Hess II, S. 40 f., Minder S. 107 og Meyer II, 4.—6. Hefte S. 65.

Langerhans. Karl Daniel L. (1748—1810), Skuespiller i Hamburg 1786—1802.

Vores Gondole. Om de mange smaa og større Fartøjer, hvormed man færdedes paa Alsterbassinet, se Minder S. 105 f. — Schreders nydelige Landhuus, se under 30. Aug. — Dreiers Cofféhuus. Om Kaffeusene i Hamburg se Meyer I, S. 71 f.; Dreiers nævnes ikke særligt. — Bogholder Collin, Broder til Præsten i Boerup. De var Sønner af Vintapper Andreas C. og Hustru Birgitte Laurenze Schultz. Den sidstnævnte af dem, Jonas C., var fra 1783—91 Sognepræst for Borup og Kimmerslev, for Vøggerløse paa Falster til 1804 og derefter i Kalundborg, hvor han i 1813 uden Ansøgning fik Afsked; levede siden som Talloetterikollektor i Kbhvn. til sin Død 1822. Den Fru Neergaard, med hvem han som Præst i Borup laa i Strid, var Ejerinden af Svenstrup, Etatsraadinde Marie N. født Møller (1743—1802). »C. var saa ilde lidt af Fru N., at hun gav sin Kaldsret bort for at blive ham qvite (Wi-bergs Præstehistorie II, S. 54; 572²⁶). Om Bogholder Collin har intet nærmere kunnet oplyses, ej heller hans Fornavn; Vintapper And. C. havde ialt 5 Sønner, hvoraf Præsten var den næstældste, de andre hed Lorentz, f. 1755, Baltzar, f. 1759, Andreas, f. 1760, og Frederik, f. 1762.

9. Septbr.

en Tour paa Volden. En Voldtur i Hamburg 1802 er skildret af Minder, S. 26—30; se ogsaa Meyer, 4. Hefte, S. 14—23; Kapitlet: Der Wall; han anslaaer Turens Varighed til $1\frac{1}{2}$ Time. — St. Petri Kirke, Hamburgs ældste, ligger sydøst for Binnenalster, Hess I, S. 9 f. — det Lyneborgske og de vier Lände, Landet paa Elbens Sydside. — Alster Broen, den saakaldte Lombards-Brücke øst for Friedericus-Skansen; Damm-Thor, Byens Port mod Nord, Altonaer (Millerthor) mod Vest. Ved Havnevejen maa Talen være om Strækningen fra Voldens sydligste Affald til Baumhaus. — 2de... franske Karether, fulde af Parisiske Familier. Iflg. Piper Altona u. die Fremden, S. 6 f. begyndte de franske Emigranter først at komme dertil i December 1792, men de kan naturligvis have haft Forløbere i Hamburg. — Snaafenhabn, se ovfr. under 2. Septbr. — Ritmester Flindt. Da der i det ifg. er

Tale om »Ritmester F.s lille Pattedarne, drejer det sig vel om den senere Oberst og Kavalleriinspektør Henrik August F. (1756—1826), som i Ægteskab m. Baronessø Charlotte Amalie Knuth (1761—1824) havde et d. 28.5.1792 født Barn, den senere Generalmajor Carl Ludvig Henrik F. (†1856). — Altonaer Comoedi[e]-Hus laa ved den østlige Ende af Palmaille, p. Hj. af Rüper-Strasse og Die breite Strasse; det var i Privateje. — Mad. Klopstoks Begravelse. Digteren Fr. Gottlieb K.s 1. Hustru, Margaretha (Meta) (1728—58) var jordfæstet med et dødfødt Barn paa Ottense Kirkegaard. Gravstedet med dets Lind og Marmormonument var et yndet Valfartssted, se Praetorius: Beschreibung der Stadt Altona, 1792, S. 202 f. — de sædvanlige uforskammede Hamburger Dreng. Om disses traditionelle Opførsel paa Elben se Meyer, I, S. 21 f.

10. Septb.

Buones aires og Cintra. Buones aires, det Kvarter i Lissabon, som ligger vest for den gamle Bykerne (»Lisboa occidentale») og nær det kgl. Slot. Cintra, By o. 30 km nordvest for Lissabon. — Professor Seidlitz. Chr. Gotthold S. (1738—96), Professor v. Odense Gymnasium; han havde 1789 mistet sin Hustru, Anna Marg. Adtzlew, f. 1742, som han havde ægtet i 1771.

12. Septb.

een Harborger Fähre. Paa en Tid, hvor endnu ingen Bro var slaaet over Elben, maatte alle og alt bringes til den modsatte Bred, den lüneburgske, med Færge til Byen Harburg.

13. Septb.

Ober. Lt Drexler. Georg Willhelm Drechsel (1739—1799) var 1788 udnævnt til Oberstltnt. v. sjæll. Regmt. Rytteri og 1789 forsat til det fynske Drag. Regmt., 1795 Oberst af Kavalleriet. Hans Farfars Far havde været kurbrandenborgsk Hof- og Justitsraad i Bayreuth i Oberfranken, hvor Slægten altsaa endnu i 1792 havde Ejendomme (Rvtl. VIII, S. 81) — Rigs-Greve Lüttichau. Christian Tønne Frederik von L. (1744—1805, DbL XV, S. 63 f.) til Aakjær havde, efter at være bleven straffet for sin Optræden overfor Kronpr. Frederik og Chr. Colbjørnsen i 1790 og frataget sin Kammerherretitel, forladt

Danmark og bosat sig i Tyskland, hvor Hertugen af Braunschweig gjorde ham til Geheimeraad og den tyske Kejser til Rigs greve. — Hertugindeens Portrait. Hertug Karl Wilh. Ferd. af Braunschw. (1735—1806) havde 1764 ægtet Prinsesse Augusta (1737—1863), Søster til Kong Georg af England og Dronning Caroline Mathilde af Danmark. Den overdrevne Hæder man fra denne Side viste Lüttichau synes at have et Drilleri af den danske Kongefamilie til Baggrund. — Arkenholtz, se om ham ovfr. under 8. Septb. A. havde som Officer i preuss. Tjeneste deltaget i Syvaarskrigen. — Hertugen af Brunavig, se ovfr. havde som præussisk General Ledelsen af Felttoget i 1791 og flg. Aar. — Grændsøn ved St. Fargaud. Der findes to franske Byer af dette Navn — en lille By ved Seine, c. 30 km fra Paris mellem Corbeil og Melun og en lidt større i Dep. Yonne ved Floden Loing, o. 50 km sydøst for Mortargis men ingen af disse synes i 1792 at kunne betegnes som Grændsebyer. Mulig har Barth. Eich. opfattet Navnet forkert.

14. Septb.

Stadt Copenhagen Gæstgivergaard i Hamburg. Kort og Topografier over Hamburg fra 1790'erne undgaar omhyggeligt at nævne, i hvilke Gader Byens Hoteller ligger. Om Stadt Copenhagen, hvis Vært hed Parsow, se Labyrinten S. 83 og 333. — Stiftamtmand Buchwald. Friedrich Buchwald (1747—1814; DbL. IV, S. 319 f.) til Gudumlund var 1789 blevet Stiftamtmand over Fyns Stift og Amtmand over Odense Amt m. v.; Afsked 1798. Af Interesse for Landbrugets Opkomst foretog han Rejser til Holland og Ostfriesland, senere til England bl. a. for at studere Mosedrift og skaffe sig de nødvendige Redskaber dertil. Det lykkedes ham dog ikke at skaffe sig et tilstrækkeligt Udbytte af sine Tørvemoser.

15. Septb.

Emsbüttel. Det meget yndede Værtshus i Emsbüttel skildres af Preisler, II, S. 335; se ogsaa Minder, S. 53 og 106 samt Meyer S. 76 f. Verten hed ikke Eis men Heuss, se om ham Dagbogen for 11. Novbr. — Conferentz Raad Grill. Andreas Christian Grill (1726—1801) var dansk Postinspektør i Hamburg, Rvtl. IX, S. 388. — Prokuratar Todo. Om ham synes der intet at kunne oplyses.

16. Septb.

de pur ennui, af lutter Kedsomhed. — Opløb af Pøbelen. De til sidst blodige Uroligheder i Hamburg i Dagene 19.—24. August 1791 skyldtes nogle Haandværkssvendes Krav om Anerkendelse af længst glemte Privilegier, hvortil andre urolige Elementer sluttede sig. Lignende Uroligheder fandt samme Aar Sted i Bremen og var næppe uden Forbindelse med de revolutionære Forhold i Frankrig. Pøbelen var en Tid faktisk Herre i Hamburg, fordi Øvrigheden havde smælet med at tage Affære; den maatte tilsidst lade gøre Brug af Skydevaaben, lod Kanoner køre op i Gaderne og holdt Rytteriet rede til Indhug. Roen blev derved genoprettet, men Urolighederne efterfulgtes af en Række Strejker lige til 1795; Wohlwill S. 105. Barth. Eichels Ængstelse for alvorligere Opløb var saaledes ikke ugrundet, og Kramer Amthaus' Beliggenhed i Byens Centrum, nær Raadhuset (se ovfr. under 30. Aug.) gjorde Opholdet dér særlig risikabelt.

17. Septb.

Stadens velmeriterede R[e]utendiener. Iflg. Meyer I, S. 99 f. udgjorde de 16 Reitendiener et privilegeret Broderskab, som havde deres Indtægter fra en halv Snes Funktioner som Ligbærere, Bedemænd o. lign.; de optraadte i gammeldags Dragter og var opr. antagne til Hjælp for Senatet og Borgmestrene. I »Den politiske Kandestøber« stiller Herman v. Bremen da ogsaa sin Tjener Henrich i Udsigt, at han med Tiden kan blive Reutendiener (3. Akt. 4. Scene); Molbech og senere Kommentatorer af dette Sted har hentet deres Viden fra F. G. Bueck: Handbuch der Hamburger Verfassung & Verwaltung, 1828, S. 70—71. — Curricemet, en Franskmand fra St. Domingo, se ovfr. under 7. Septb.; om de andre Medrejsende kan Oplysninger ikke gives. — Teufelsbrücke, Skipperby midtvejs mellem Altona og Blankenese. — Neuenstedt, Nienstedten, etc., Lokalteter paa Elbens nordlige Bred. Ved Bhaast sigtes vist til Landstedet Auf der Bost; hvilken Lutzou (Lützu?) Stedet tilhørte, kan ikke oplyses. — Savoyé i London. Savoy Prison, mellem Strand og Themsen ved London, Fængsel for Desertører; nedrevet 1810. — Stade, hannoveransk By paa Elbens Sydside ved Floden Schwinge; nærmere Kysten ligger Kirkebyen Twielenfleth, hvorom der vist her er Tale.

18. Septb.

Freiburg, Kirkeby lidt fra Elbens Sydkyst; ligeoverfor paa den nordlige, holstenske Bred ligger Flekken Brockdorf, som B. E. kalder Brodtorp. — Om Landrath v. Decken og Hr. Groth kan ikke gives Oplysninger. — Pourquoy avez vous etc. Det franske Spørgsmaal og Kontraspørgsmaal betyder: Hvorfor har De forladt den evige Fader [o: Gud]? hvorfor har De forladt Frankrig? — Metemphycosis, Sjølevandring. — Vous êtes parmi etc. »De hører til de Præster som siger: Mine Brødre! gør hvad jeg siger, men ikke det som jeg [selv] gør.«

19. Septb.

Olenbrook, d. v. s. Altenbruck, Kirkeby lidt inden for Kysten, sydøst for Cuxhaven paa Elbens Sydkyst, umiddelbart øst for dennes Udløb i Havet. — Om Hamburgs Adkomst til Cuxhaven og det udenfor Elbens Munding liggende Neuenwerck — Neuwerk, opr. et inddiget Marskland — der i 1792 betegnedes som Amtet Ritzebüttel, se Fremstillingen hos Hess, II, S. 119—136.

20. Septb.

valet. Lev vel!

22. Septb.

gaae over Stag, vende ved Hjælp af For-(Stag-)Sejlene under en Krydsning. — Qu'est ce qu'il dit, hvad er det han siger? l'un coup etc. Det ene Skud vil være mit [o: ramme mig], det andet Deres, Hr. Kaptajn, uden Tøven. — en vingt-un, vingt et un, en og tyve, et Slags Spil.

23. Septb.

Je me rapelle etc. jeg husker nok, hvordan De oplærte Dem som en rigtig Kryster. — Texelen, Ø paa Vestsiden af Holland.

24. Septb.

Capitaine! donnés à manger etc. Kaptajn, giv færet min Tjener noget at spise, ellers skal jeg ikke glemme at klage over Dem, efter min Ankomst til London. — Lethargie, Døs.

25. Septb.

Sjælens Forflættelse, Sjølevandring.

26. Septb.

dette skjøne Optog, den nydelige Historie. — blev Vinden skral, stilnede Vinden af. — prange alle Seil, sætte alle Sejl til. — Byen Offard eller ved Offardness. Orfordness ved Nordseen, o. 30 km nordøst for Harwich, øst for Byen Orford ved Floden Alde i Suffolk. — Harvick, Harwich, Havneby paa Essex' Østkyst, 70 eng. Mil fra London, ved Stour-Flodens Udløb i Nordseen.

27. Septb.

3 à 4 Guineer, 1 Guinea à 21 shillings; eng. Guldmønt, hvis Værdi i 1792 var o. 6 Rdl. — and a half three (Fadom) og halv tredie Fav; fadom 3: fathom, en Fav (3 Alen). — Oetle Kirke, d. v. s. Butley: en højt beliggende, mindre Kirkeby, lidt vest for Orford. — Goddins, vel Navnet paa Gouvernørens Lyststed. — Entreen, Indsejlingen. — Everne i Hamborg, mindre, fladbundede Sejlbaade, egnet til Flodsejlad. Barth. Eichel tænker dog vist her snarere paa de hamburgske Joller, smaa og smalle Robaade, bestemt til Personfart, Minder S. 105. — gik vi op af en Trappe; de rejsende er altsaa kommet i Land ved Ebbetid. — 74 Miile, engelske Mile.

28. Septb.

imellem 2de Havbugter, hvoraf den eene gik til Ipswich. Stour- og Orwell-Floderne løber sammen i et fælles Udløb mod Havet ved Harwich efter at have dannet en trekantet Halvø øst for Byen Manningtree. Hver af de to Floder danner paa deres sidste Løb en Fjord — der her kaldes Havarme; inderst i den nordligste af disse ligger Byen Ipswich. — Furrer, Fyrretrær. — Gips-Stakke, Mergel-Dynger. — Seen bestandig paa vor højre Haand, nemlig langs »Havarmen fra Harwich til Manningtree.« — Architectur som paa Amalienborg; Meningen er vist: arkitektonisk Udsmykning i Barokstil. — Manningtree, se ovfr. — Sammenlagte Smørrebrød med Kiød og Sennep paa Sandwich'æs; aabenbart noget helt nyt for de danske rejsende. — Haand-Hesten... Sadel-Hesten. Postkusken havde ikke Sæde paa selve Køretøjet men red paa den ene Hest (Sadel-Hesten) og førte den anden ved Haanden. Ved den beskrevne vilde Kørsel maa man mindes, at just i 1792, 15. Juni, satte den unge danske rejsende, Professor Frederik

Sneedorff, Livet til ved under Kørslen at springe af en Postvogn, hvis ene Hest blev løbsk og ikke var til at styre; her drejede det sig dog om en Postkaret, hvis Kusk sad paa Bukken, se herom: Frederik Nygård: Frederik Sneedorff, et Minde-skrift, 1893, S. 259 f. Dette Ulykkestilfælde synes ikke at være kommet til Barth. Eichels Kundskab. — Jeg iagttog, at Ævrets Stubben var meget lang etc. ∅: man har ved Mejningen ikke været interesseret i at slaa Kornet af saa nær ved Jorden som muligt for at faa al Halmen med. Ved Ævret forstaas Græsning i Stubben paa de hestede Agre, efter at Sæden derpaa er hjemført. — røgtet Boghvede, aftærsket Boghvede, Boghvedehalm. — rød Jord ligesom paa Tveden. Ved Rødjord forstaas et af rødligge Mineraler (vel i Reglen af Jernindhold) præget, for det meste sandet og humusholdigt Jordlag. Da der ved Tveden formentl. her er Tale om en sjællandsk Lokalitet, der baade er velkendt af Forf. og af hans Læsere i Hjemmet (paa Aastrup), ligger det nær at tænke paa det ved Aastrup nærmeste Sted af dette Navn, Landsbyen Tveden (saaledes kaldet paa Videnskabernes Selskabs Kort over Nord-Vestsjælland 1771, nu Tvede) i Mørke (Mørkøv) Sogn, nær ved den Vej, der omtr. fra Elverdams Kro løber vestpaa mod Jyderup. — Stage coach, Postkaret, Diligence; de indvortes Mennesker, de rejsende inde i Vognen, de himmelske, de, som har Plads ovenpaa denne. — Salopper, løsthængende, ærmeleøse Overstykker. — Vandsbek, se ovfr. under 4. Septbr. — Stepwiths Kirke, d. e. Stepney Chapel, syd for White Chapel Road. — De mærkværdige Huse, vi kierte forbi. Fra en nærmere Omtale af disse og de i det flg. nævnte off. Bygninger ses bort; de beskrives udførligt i mange Rejsebøger, paa Barth. Eichels Tid bl. a. i de under »Forkortelser» nævnte Lond. G. og Fabr.; fra en noget senere Tid Adrian: Neuestes Gemälde von London u. seine Umgebung, Frankf. a. M. 1829. En Samling Billeder fra det 18. Aarh. findes i: London Past and Present, Special Winter Number of »The Studio» 1915—16.

29. Septb.

2 Ø. p. person. Barth. Eichel bruger her og i det flg. Tegn
 Ø = dansk Skilling for engelsk shilling à 12 pence. — Tank-
 ward, Kande, Krus. — Klapperne paa Døren, der tænkes
 vel paa Dørhamrene.

30. Septb.

een Bom, o: en Vognstang.

1. Oktb.

Cherifferne, Sherifferne, Fredsdommere. — **Hercules,** Skibet som de rejsende var sejlet med fra Hamburg. — **Cabanellerne,** fntl. et Artist-Selskab. Talen er om Astley's Ridehus, senere The Royal Amphitheatre, et Sommer-Teater for Pantomimer, Farcer, Linedansere og Ridekunstnere, indrettet 1780, brændt 1794 og 1805 men genopført o. 1820 (Adrian S. 346, Fabr. S. 180). — **Saltzmann, Chr. Gotthilf Salzmann (1744—1811),** tysk Pædagog, der 1784 oprettede en Opdragelsesanstalt, Filantropinum, i Schnepfenthal ved Gotha, hvor der blev iagt særlig Vægt paa Børnenes legemlige Udvikling ved gymnastiske Øvelser. Barth. Eich. har altsaa selv besøgt denne Anstalt, men sendte ingen af sine Sønner dertil. — **Sveed-Fux,** mørkerød Hest med lysere Manke og Hale, af Schweiza (tysk), Blod, rød Farve. — **Hovedmanden,** den ovennævnte Hr. Cabanell. — **Citron-Tæser,** Sælgersker af Citroner o. lign. — **Tippo Sahib** slutte[n]de Fred med Lord Cornvallis. Sultanen af Mycore i Indien (fra 1782) Tippo (Tipo) Sahib (1753—99) erobrede 1787—88 Malabarkysten men kom derved i Strid med Englænderne og mistede ved Freden 1792 o. Halvdelen af sine Besiddelser. Den engelske Feltmarskal Charles Cornwallis (1738—1805) var Generalguvernør i Indien og blev ved sin energiske Optræden og sit Held under Krigen med den indiske Fyrste, som begyndte 25.1. og allerede var endt 25.2., meget populær i sit Hjemland. (Leslie Stephens: Dictionary of National Biography, London 1887). — ligesom i Kiøbenhavn, d. v. s. i det kgl. Teater i Kbhvn.

2. Oktb.

Een Penning-Post, Penny-post, Fodpost i London.

3. Oktb.

1 B p. tæte, en shilling pro persona. — Som paa Børsen i Kiøbenhavn; her var paa denne Tid i Bygningens Vestende en Række Butikker paa 1. Sal (Joh. Werner: Børsen, 1915, S. 63). — det 2de Gange... afbrændte Operahus. Talen er fntl. om Operahuset paa Haymarket, der brændte i 1790. — et Catholsk Kloster, helliget St. Peter; deraf Navnet Covent (Convent). — Bagnoes og Taverner, Bordeller og

Kipper (bagnes, Bado). — Leicester Field. I Palæet Leicester House boede Kong Georg II (1683—1760) som Prins af Wales; hans Rytterstatue var i 1828 smukt forgyldt (Adrian S. 269 f.). — Tellusons Huus. Tellsons Bank ved Temple Bar omhandles indgaaende i Dickens: En Fortælling om to Byer, se navnlig 2. Bog, Kap. 1. Romanen, der bl. a. handler om Bankens franske Forbindelser, foregaar for dens sidste Halvdels Vedk. netop i 1792.

4. Oktb.

Carl 2des Statue er udført af John Spiller den yngre (1763—94), det eneste Arbejde, der har overlevet ham (Baed. S. 286); Statuen, der replacerede et ældre Arbejde af Qvelinius, stod paa et 8 Fod højt Fodstykke og var prydet med Reliefarbejder af Grinling Gibbons (†1721). — Dunkerqve blev solgt 1662 til Kong Louis XIV for 5 Mill. Frcs.

5. Oktb.

Dumouriers og Kellermanns Armeer. Om D.s Felttog i 1792 se: Histoire générale du IVe siècle à nos jours sous la direction de MM. Ernest Lavisse og Alfr. Rambaud, Tome VIII, La Revolution française 1789—1799, 1896; Chap. V, S. 232 ff. Det, som har givet Anledning til Avisrygterne d. 5. Oktb. er antagelig »Kanonaden ved Valmy« d. 20. Septb., hvor Hertugen af Brunsvig efter et svagt Fremstød afbrød Kampen og trak sig tilbage.

6. Oktb.

Spæcher-Klub, Diskussions-Klub. Om Barth. Eichs Besøg i en saadan Klub (Spoutiny Club, Fabr. S. 170 f.), se i det flg. under 15. Octb. — Om Cotin — Navnet skrives ogsaa Cottin — og Le bon [s?] kan ingen nærmere Oplysninger gives. — Vor danske Consul Wulf. Den norske fødte Tømmerhandler og Skibsmægler Georg Wolff (1736—1828), Chef for Handelshuset Wolff & Dorville, var i 1787 blevet dansk (-norsk) Konsul i London, hvor han boede — siden 1766 — i Huset No. 21 og — fra 1782 — tillige i Nabohuset No. 20 paa Wellclose Square. Af sit Firma, som han drev sammen med Broderen Ernst Frederik, udtraadte han 1804 og afskedigedes som Konsul 1814. Efter sin 1. Hustrus, Elisabeth Gorham's Død i 1770, havde han ægtet Sarah Cheesment (1763—95), med hvem han havde 5 Børn, hvoraf en Søn, George Francis, født i Juni 1792, †18.3.1793, 9 Mdr. gl. Af 1. Ægte-

skab havde Konsul Wolff to Døtre: Elisabeth, gift m. Mr. John Dorville til Ravenscourt Park i Hammersmille (det maa have været et af dette unge Ægtepars Børn, der blev døbt 6. Oktbr.; de havde i 1790 mistet tre smaa Børn) og Martha Ann, som i 1794 ægtede Edward Toore, samt den Søn, Jens Wolff, f. 1767 og død 1845 i London, hvis Bryllup m. Hester Marshall fejredes 6. Oktbr. 1792. Om Familien Wolff gives en udførlig med mange Billeder forsynet Række Oplysninger i D & N, S. 109 f. samt Stamtavlen S. 223, Bil. II; se ogsaa C. F. Bricka: *DbL*, XIX, 1905, S. 165—67. — jeg, Støvle-Karl; til Selskabsbrug og Gala hørte Silkestrømper og Sko. — prorogeret, fremskudt. — i Vejret opslaaet, anbragt højt oppe. — William Bekford. Den Tale, som Will. Beckford (1709—70) ved den nævnte Lejlighed (23.5.1770) som Lord Mayor holdt til Kong George III, fremkom ved Aflevering af en advarende Forestilling om den offentlige Nød med Bøn om at faa Ijernet de Personer, som da raadede i Administrationen. — William Pitt, Lord of Chatham (1708—1778), engelsk Statsmand; hans Søn William Pitt d. yngre (1759—1806), styrede, efter 1783, England i 17 Aar.

7. Oktb.

i Dansk Kirke. Den danske Kirke i London, som Barth. Eich. besøgte i 1793, var bygget paa en 1693 for 999 Aar lejet Grund paa Wellclose Square efter Plan af den danske Billedhugger C. G. Cibber; Grundstenen blev lagt 1694 og Kirken indviet 1696; 1868 blev den efter at have gennemløbet en sørgelig Nedgangsperiode solgt og nedrevet, se herom D & N, S. 42 ff., og dette Værke Forløber: *Den danske Kirke og Menighed i London etc.* v. Harald Faber, Særtryk af *London Budstikkens*, Kbhvn. 1911. — Præsten Grossier. Lauritz Gross eller Grooss valgt til Præst af Kirkens Forstandere og Valget stadfæstet af den danske Konge 1780; 1792 blev han kaldet til Præst i Tromsø og Øster Moelands Præstegjæld i Christianssand Stift (D & N, S. 116 og 124). — Madame Collett. Karen Elieson (1760—1823), havde 1783 ægtet Peter Collett, som var død i Xnia i Marts 1792, hvorefter hans Enke rejste til London for at besøge sin Svoger John Collett, g. m. hendes Søster Martine; saaledes gik det til, at Barth. Eich. traf hende i Oktb. 1792; 1793 rejste hun tilbage til Norge og ægtede Poul Peter Lindemann (1771—1876), se om disse Personer Alf. Collett: *En gammel Chri-*

stiania-Slægt, Xnia, 1883, S. 137 f. og 178—85. — Tyburn. Henrettelsespladsen ved London, der tog Navn efter en Biflod til Themsen, laa i Hjørnet mellem Edgware og Bayswater roads. Galgernes Plads skiftede noget, men synes særlig knyttet til den nuværende Connaught Square. Den sidste Eksekution fandt Sted her i 1783 (A. Marks: Tyburn Tree, its History and Annuals, London 1908). — Newgate Fængslet, »Old Baileys«, opført 1778/80, er skildret i talrige Skrifter; der skal her kun henvises til Dickens: Fortællingen om to Byer, der, som ovfr. nævnt, netop har Forholdene før og i 1792 til Baggrund (Adrian, S. 252 f.). — Afmindelse, Minde.

8. Oktb.

den Danske Peter Erichsen, Broder til og Kompagnon af den danske Storkøbmand Erich E. (DbL VI, S. 356 f.); Peter Erichsen (1754—1804), g. m. Nancy Appleby (o. 1767—1838), var som Broderen født i Odense (G. L. Wad: Fra Fyens Fortid, III, S. 390); hans Sønner, der efterfulgte ham i Broderens Firma, ødelagde helt den engang saa blomstrende Virksomhed. — Ministeren Grev Vedel. Frederik Anton Greve Wedel-Jarlsberg (1748—1811) var dansk Gesandt i London 1789—1806, da han blev Gesandt ved det østerrigske Hof (Dansk Adels Aarvog XXV, 1928, S. 505). — Dronning Annas Statue. Jacob II.s Datter Anna (1664—1714) var Dronning af Storbritannien og Irland 1702 til sin Død; gift med Frederik III.s Søn, Prins Jørgen (Georg) af Danmark (1655—1708). — Capitaine Demmer. Han maa have været en Søn af Oberstl. A. J. E. v. Diemer, hvis Datter Christine Charlotte Elisabeth Judith v. Diemer (1759—1795) i 1790 havde ægtet Kapt. af Flaaden Philip Gerhard v. Thun (1756—1828), der 1790 tiltraadte Tjeneste v. øden Glückstadtske Eqvipages (TJ. & M., II, S. 607 f.), men en Kapt. Diemer ses ikke at have været i dansk Hær eller Flaadetjeneste; han var muligt Officer i fremmed Tjeneste eller Koffardikaptajn.

9. Oktb.

Peter Erichsen, se under 8. Oktb. — en Docter Müller. Johannes Müller (1758—1825), Dr. med. 1782, havde 1785 i England ægtet Mary Young (1759—1813), D. af en engelsk Uldhandler. M. blev Stadsfysikus i Xnia 1792, tit. Prof. 1813. Efter Hustruens Død vendte han tilbage til England, praktiserede dér fra 1815 og døde i Brighton. (Carøe: Doktorer og Licenciater 1479—1788, 1909, S. 89). — Boens Væрге, og

Boens Myndtling; der tænkes vel paa Hustruens Slægt og tilsynshavende med hendes Ejendom. — Mr. Dorwall: Dorville, se ovfr. under 6. Oktb. — Om Skipper Biørn fra Kragerø kan ikke gives nærmere Oplysning. — Kammerjunker Lassen. I den danske Statskalender for 1792 nævnes ikke andre Kammerjunker af Navnet Lassen end Barth. Eich.s Svoger Stie Tønsberg von Lassen, Kapt. af Infant. og Prem.-lieut. v. Arveprins Frederiks Rgmt. (se om ham ovfr. u. 16. Aug.). — Lise, Barth. Eich.s Datter, se ovfr. S. 188. — Abtritt . . . med Vand-Machiner. Et saadant Water closet var i 1792 vistnok ukendt udenfor London.

10. Oktb.

Capt. Reeder, Føreren af »Herkules».

11. Oktb.

Le bon, se ovfr. under 6. Oktb. — Captain Kaas. Georg Conrad Kaas (1762—1808), 1790 Kaptlnt. i Flaaden, var fra 22.9.1786 Legationssekretær ved det danske Gesandtskab i Lissabon, 1795 atter i aktiv Tjeneste (TJ. & M., I, S. 708 f.). — v. John i Portugal. Christian v. Johnn (†1790) var i 1767 udnævnt til Resident i Portugal; Kmhr. 1773 (Pers. hist. Tidsskr., 5. R., 4. B., 1907, S. 85) og levede her til sin Død. — Consulen Hr. Stephens. Iflg. Hof- og Statskalenderen for 1792 hed den danske Konsul i Lissabon Morten Steenberg. — den bekiendte Lommetyv Barrington. George B., f. 1755, † i høj Alder, uvist naar. Som Straf for sine Tyverier blev han i 1790 dømt til Deportation til Kolonierne, men blev p. Gr. af god Opførsel allerede frigivet i 1792 og levede Resten af sit Liv som en hæderlig Mand. Der foreligger to Skrifter om ham fra 1790, som Barth. Eich. har kunnet købe i London: *The Genuine Life and Trial of George B.* og *Memoirs of G. B.* — Som ei har været under Presse, som er utrykt, ikke nævnes i det omtalte Skrift. — inden Smeden forsaa sig, inden han saa sig for. — Haymarkets-Theatre. Som ovfr. under 3. Oktb. nævnt brændte The Kings Theatre eller det italienske Opera-Hus paa Haymarket i 1790 men blev snart derpaa genopført i en prægtigere Skikkelse; i Mellemtiden optraadte dets Personale paa Drury Lane Teatret. — Trophonii Himmel. »The Cave of Trophonius», »a musical farces af Prince Hoar, havde Premiere p. Drury Lane Theatre 3.5.1791. — Miss Storace. Anna el. Ann Selina Storace (1766—1817), Søster til Violonisten og Komponisten Stephen

S. (1763—96), med hvem hun rejste om i Evropa og medvirkede ved Opførelsen af hans Operaer; hendes Optræden paa Drury Lane begyndte allerede i 1789.

12. Oktb.

Cranborn Street, paa de engelske Byplaner: Cranbourne Str. — Ampletter. Ordet, der maa stamme fra ample (fr.), vid, omfangsrig, betegner fmlt. et Overtræk, Halstørklæde e. l. — Petille, vist: Petinet set klart, af tvunden Silke, Bomuld eller Hørtraad vævet eller næsten rettere strikket Tøi, der efterligner Kniplingsgrund og i Udseende har Lighed med Bobbinet. . . . det forfærdiges især i England og Frankriges (O. J. Rawert: Alm. Varelexicon, II, 1834, S. 64). — Den ostindiske Krigs Udfald, se ovfr. under 1. Oktb. —

13. Oktb.

Musæum Leverianum. Om Sagerne i dette af Sir Ashton Lever stiftede Museum eller »Holophusicon«, der opr. var indrettet i Leicester-house paa Nordsiden af Leicester-square indeholder Lond. G. en vidtløftig og detaljeret Fremstilling (S. 182—88) mens Fabr. (S. 231, 236 f. og 239) fralægger baade selve Naturalie-Kabinettet og dets Stifter al videnskabelig Værdi og alene tillægger den Del af dets brogede Indhold, der omfatter de Sager, som stammer fra Kapt. Cooks Rejser i Sydhavet (Otaheiti-Sagerne), nogen Betydning og som i Virkeligheden var tiltænkt og burde have haft Plads i British Museum. Adrian omtaler ikke dette »Museum«, der vel altsaa allerede i 1820'erne er opløst. — Sorte Brødres Kloster, lapsus for Bro. — Lord Anson. Baron George Anson (1697—1762), engelsk Admiral og Jordomsejler. — Som en anden Peschier. P. (se ovfr. under 16. Aug.) havde allerede to Gange før 1799 maattet standse sine Betalinger men kom hurtigt paa Fode igen, vist med Støtte fra det off.s Side (DbL XVIII, s. 156 f.).

14. Oktb.

Lieutenant Høier. Christian H. (1758—1809), Prem.-løjtn. i Flaaden 1789, paa Studierejser i Udlandet (1790—94; T.J. & M., I, S. 645 f.). Hans Søster Hedevig Sabine var gift m. Sognepræst til Vor Frue Kirke i Odense Chr. Davidsen Seidelin (Wibergs Præstehist. 863¹³). — Jeg fulgte Wulfs til Methodist Kirken. Heraf fremgaar som hævdet af Bricka, XIX, 1905, S. 166, men bestridt i D. & N., S. 112,

at Familien Wolff hørte til Methodisterne, se ogsaa under 17. Oktbr. — penultima, næstsidste Verelinie. — Wesselys Chapel. Methodisternes Sekt var stiftet 1729 af J. Wesley. — Wulfs Pattebarn, det i Juni 1792 fødte Barn, se ovfr. under 6. Oktbr.

15. Oktb.

hvad Fabritius og de nyere Reyse Beskrivere melde. Westminster Abbey omtales ikke i »Briefe aus London, 1784. — Lorderne fra Bath. Før Bath-Ordenen omdannedes og udvidedes i 1815, talte den kun 36 Medlemmer, alle i een Klasse. Der ses isøvrigt her bort fra en nærmere Kontrol med Barth. Eich.s Oplysninger om de off. Bygninger, han besøger i London. — Bedre hen, længere borte. — Omkring Kirken er en Stade, d. v. s. en aaben Plads, et Torv. — Hastings Process. Guvernør i Indien Warren Hastings (1732—1818) en af Grundlæggerne af det engelske Styre dér, blev ved sin Hjemkomst i 1785 anklaget for Udpressing og Undertrykkelse men frikendtes 1795 efter en Proces, som sagdes at have kostet ham o. 70.000 £.; senere var han Genstand for megen Hyldest. Anklagen mod ham rejstes især af det fremtrædende Medlem af Whig-Partiet Edmund Burke (1729—97), berømt som Taler og Filosof, og af Charles J. Fox (1749—1806), fleraarig Udenrigsminister, der ogsaa tilhørte Whiggerne; han og Burke kom senere i indbyrdes Strid og Fox' Forsvar for den franske Revolution førte i 1791 til Whig-Partiets Sprængning. — *ecrivainen* ∴ Greffier ∴ Short-hand writer, Stenografen (*écrivain, fr.,* Skriver; *greffier, fr.,* Retskriver, Registrator). — fører til Avis, fører til Protocols (egl. til Efterretning). — Lord Chatham. Statsmanden William Pitt, født 1708, der i 1766 var udnævnt til Viscount Pitt og Earl of Chatham, døde 11. Maj 1778 som Følge af Overanstrengelse under den voldsomme Veltalenhed, han i Overhuset havde udviklet i sin Modstand mod de amerikanske Koloniers Selvtændighed (Biographical Peerage of the Empire of Great Britain, London 1808, I, S. 292). — Hastings Sale, Salen hvori Hastings-Processen førtes. — Hovedvagten . . . 2 Skildvagter til Hest. De to Ryttere, som til Stadighed har holdt Vagt i deres Niche ved Indgangsportalen til St. James Park, blev inddraget under den sidste Verdenskrig, men den gamle Skik skal nu atter være taget op. Se om denne Ryttervagt Lond. G. S. 67. — Yorks house — Hertugen af

York. Frederic, Hertug af York, Fyrstbiskop af Osnabrück (1763—1827), Søn af Kong Georg III, havde 29.9.1791 ægtet Friederiche, Datter af Kong Vilhelm II af Preussen, født 1767. — Prindsens af Vallis. George Frederic August, Prins af Wales, f. 1762, den senere Kong Georg IV, blev først gift 1795 m. Prinsesse Caroline Amalie Elisabeth af Braunschweig-Wolfenbüttel, f. 1768. — en (:Spoutiny:) Dispute-Club, se ovfr. under 6. Oktb. — den franske national-assemblée's nye Lov. Den lovgivende Forsamling havde paa den Dag, hvor den ophørte, 20.9.1792, vedtaget en Lov, der indførte Skilsmisse mellem Ægtefolk og tilstræbte at gøre denne saa let som mulig, bl. a. ved gensidig Overenskomst mellem Ægtefællerne (Lovens Pkt. 2 for Ophævelser) (Histoire générale par Lavissee & Rambaud, Tome VIII, 1896, S. 187). — ligesom i Landhusholdning Selskabet, det kgl. danske, i 1769 stiftede Selskab, hvoraf Bart. Eich. formentlig maa have været Medlem. — inviterer, opfordrer til at tale. — imponerer silentium, paalægger Taushed. — foot-path Røvere, Fortovs- el. Gade-Røvere, i Modsætning til Lande-vejsrøvere (high-way-men).

16. Oktb.

den Danske Kobberstikker Clemens. Johan Fridrich C. (1748—1831, DbL V, S. 327) var i 1787 flyttet til Berlin for at udføre et Stik efter E. F. Cunninghams Maleri af Frederik den Store, der vender hjem fra en Revy v. Potsdam; Stikket var fuldført 1791. Fra 1792—95 boede C. i London; hans første Hustru var død 20.3.1791 i Berlin, hvor Barth. Eich. altsaa har været i 1790. — een Hest behøver. Meningen er vel, at det bliver for dyrt at anlægge Kanalerne, fordi Hestene, som skal bruges til Trækkekraft for Kanalbaadene, koster for meget at opfodre. — hans Lyststed Bedlem hed Balham Cottage. — hans sygelige Datter, fntl. den ugifte Martha Ann, se ovfr. under 6. Oktb. — Boiers Dictionnaire. Abel Boyer: Dictionnaire royal françois et anglois, La Haye 1702; talrige senere Udgaver, ogsaa engelske, i 18. Aarh. — Doctor Wellis, muligt William Charles Wells (1757—1821, se Biogr. Lexic. hervorreg. Aerzte, Bind 5, S. 891).

17. Oktb.

Gravier, fr., Grus. — og Blomster stræed' imellem, synes at være et Citat af et el. andet Vers. — en Lykke,

d. v. a. Løkke, et indhegnet Stykke Jord, Indelukke. — Cross Salat, to cross, engl., at krydse; der er da mulig Tale om en ved Krydsning fremstillet særlig Salat-Art. — Lidsenbrødrene. Litsenbrødre er ned til vore Dage Navnet paa Dragere o. l. Tjenestemænd ved Havne, Posthuse o. a. — Brigten Veien; den i sydvestlig Retning fra London gaaende Vej til Havnebyen Brighton ved den engelske Kanal. — Tooting, Landsby 8 miles fra London. — Prindsen af Wallis Lyst-Slot. Der maa vist være Tale om den »Pavillon«, bygget af Nash for o. 250.000 £, som stod færdig i 1787 i det dengang ubetydelige Fiskerleje Brighton, hvor den senere Kong Georg IV fra 1782 som Prins af Wales yndede at bo i flere af Aarets Maaneder. P. Gr. af det tiltagende Byggeri omkring Lystslottet i Brighton, tabte hans Efterfølgere Interessen for Stedet. — Hendes kiære Søn. Han omtales under 18. Oktb. som søden unge Chisment (Cheesment) og er da fml. en Søn af Mrs. Wolff i hendes 1. Ægteskab. — en vis Martens fra Kiel. Om ham kan ingen Oplysning gives. — Methodisterne, se ovfr. under 14. Oktb. — Müller, se ovfr. under 9. Oktbr.

18. Oktb.

den unge Chisment, Mrs. Wolffs Søn af 1. Ægteskab, se under 17. Oktb. — et Akademi for unge Fruentimmer. Det fandtes endnu et halvt Aarhundrede senere paa samme Sted (»Clapham rises«); O. a. n. L. VI, S. 327. — Klap-ham Følleed. Clapham (Surrey) omtales 1828 som en By med smukke Huse, 3 miles syd for London, omgivet af en Slags Park (Adrian S. 377). — Prinsen af Vallis Hauge; muligt er Talen om Kennington. Fra Vauxhall Station fører Harleyford Road mod Syd til Kennington, hvor der engang laa et kgl. Pallads, der stadig har Prinsen af Wales som »lord af the manor« (Karl Baedeker: London and its environs, 19. Udg. 1930, S. 420). De ældre, her brugte Rejsebøger o. a. omtaler ikke nogen kgl. Have i Kennington, tilh. Prinsen af Wales. — eet stort Tugthus, O. a. n. L., S. 309 omtaler et stort Tugthus bygget her i 1820 og kender altsaa intet til det af Barth. Eicd. nævnte, der dog fml. maa have givet Anl. til, at man senere genvalgte Stedet her til et saadant. — Kæstner. Abraham Gotthelf Kästner (1719—1800), fra 1756 til sin Død Profes. i Mathematik v. Univ. i Göttingen, kendt for sine skarpe og hensynsløse Epigrammer. Det her omtalte

tager Sigte paa Kongen af Preussens Iver for at frelse Kong Ludvig XVI af Frankrig og paa Hertugen af Braunschweigs uheldige Manifest af 25.7.1791 med Trudscl om at afbrænde Paris, hvis man ikke udleverede Kong Louis XVI. — Grev Ahlefeldt Laurvigen. Ferdinand Anton Chr., Greve A. (1747—1815) blev efter i 15 Aar at have opholdt sig v. det markgrevelige Hof i Ansbach i 1792 Hofmarskal hos Kronprins Frederik og fik Tilsyn m. det kgl. Theater og Kapel; Afsk. fra disse Stillinger 1794 og udnævnt til Minister i Berlin men kunde p. Gr. af sin Gæld ikke tiltræde denne Post. 1798—1801 Gesandt i Dresden. Han skildres som en udpræget Aristokrat og uden Evne til at omgaaes Mennesker under sin Stand (Rob. Neiiendam i DbL I, S. 172).

19. Oktb.

Skibet the Hope, ført af Repmerhusen. Skipperens Forbogstaver er P. A., Alt. A. C., No. 89 for 6.11.92. Ellers kan intet oplyses om ham udover, hvad der fremgaar af Barth. Eich.s følgende Omtale.

20. Oktb.

Assecurationer, Assurancer. — en Konge Wilhelm i Livs Størrelse. En Marmorstatue, udført af Sir Henry Choere (1708—81) af Kong William III (1688—1702) har Plads i the Drawing Office (the Pay Hall). — den første Banque-Directeur var William Paterson (1658—1719); Banken oprettedes 1694. — tilbygget af en Kirke. Bankbygningen i sin ældste Skikkelse (den er helt ombygget efter 1788) stødte til den østlige Ende af St. Christophers Kirke, der laa nær den vestlige Udkant af Threadneedle-Street (Lond. G. S. 109). — Mrs. Dorwall . . . nydlig kommen op af Barselseng. Hendes Barn blev døbt 6. Oktbr., se Noten om Fam. Wolff og Dorville under denne Dag. — Mr. Clarke, se ovfr. under 12. Oktbr.

21. Oktb.

En Sect . . . kaldet St. Ammoniens, formodentlig efter dens Stifter. Tilhængerne af den hollandske Teolog, Professor ved Leydens Universitet Jacob Harmensen (Arminius) (1560—1609) brød efter hans Død med visse af den Calvinske Retnings Dogmer (Guds absolutte Forudbestemmelse). 1610 remonstrerede Arminianerne mod den herskende Kirke men blev 1619 brutalt slaæet ned, og o. 200 arm. Præster

blev jaget i Landflygtighed, hvoraf en Del gik til England og nogle til Sønderjylland, hvor de grundede en endnu bestaaende Menighed i Frederiksstad. I England delte 1741 den af J. Wesley i 1729 stiftede Sekt, Metodisterne, sig i de armianiske Wesleyanere og de calvinistiske Whitefieldianere; det er en af de førstes Kirker Barth. Eich. har gæstet; hvor den laa, kan ikke fastslaaes. — i farvede Klæder, altsaa ikke i en særlig (sort) Præstedragt. — Gud har gjort alle troende til Konger og Præster her paa Jorden; der sigtes til Peters 1. Brev, 2, 9 jfr. 2. Mos. 19, 6. — God save the King er digtet og komponeret 1743 af Henry Carey; off. gjort Maj 1744 i Samleværket *Thesaurus musicus*, men først sunget i London 1745.

22. Oktb.

Captain Røpmerhusen, se ovfr. under 19. Oktb. og i det flg. under 29. Oktb. og flg. Dage. — en Dansk Opticus ved Naun Bistrup. Om denne kan intet nærmere oplyses. — Rosenkrantz. Der synes næppe at kunne være Tale om andre af dette Navn end den senere danske Udenrigsminister Niels R. (1757—1824, DbL XX, S. 109), som fra 1790 var Gesandt i Rusland, derefter en Tid i Berlin. Som Ejer af Ryegaard m. fl. Godser i Nærheden af Aastrup har han vel været Barth. Eich. personlig kendt. — Pantheon, i Oxford Street, et fornemt Bal- og Comediehus. Iflg. Lond. G. (S. 222) var det oprettet i 1771, men Fabr., S. 274 f., omtaler det i Forb. m. Christian VII.s Ophold i London 1768. — Consulatet. Wolfs Søn Jens blev 1793 adjungeret sin Fader. Om hans Virksomhed i dette Embede se D. & N., S. 120 ff.; 1814 blev baade Fader og Søn afskedigede fra Konsulatet, l. c. S. 129. Om hans senere Skæbne se videre S. 139. — Grove. Emanuel Rasmus G. (1756—1847, DbL, VIII, S. 332) var fra 1788 Kommitteret i Kommercekoll. og Leder af Konsulatskontoret. — Hans Broder. Konsul Georg Wolfs Broder Ernst Frederik W., D. & N., S. 111 f. — Doctor Müller, se under 9. og 17. Oktb. — Gravesend, Havneby v. Themsens Sydbred; 24 miles fra London; Dartford, ikke Dratford, By ved Vejen fra London til Gravesend. — Madame du Barry. Louis XV.s Elskerinde, Jeanne du Barry (1743—1793) foretog i Oktbr. 1792 den 4. af de Rejser til Landon, om hvis Øjemed (Opklaring af et Tyveri af hendes Juveller) og Resultat der henvises til Fremstillingen i Ch. Vatel: *Histoire de Mme Du Barry*, Versailles 1883, Vol. III, S. 182 f.

23. Oktb.

Tower, den ældgamle, tildels fra Romertiden stammende Fæstning ved Themsens venstre Bred, hvor der bl. a. i lange Tider fandtes et kgl. Menageri, umiddelbart inden for den første Fæstningsport, i og ved Løvetaarnet. — Menageriet paa Frederiksberg. Menageriet, der skal have ligget bag det Sted, hvor senere Jostys Conditori fik Plads (Eberlin: Frederiksberg 1888, S. 54), omtales allerede 1703 (F. J. Meier: Frederiksberg Slot, 1896, S. 82 f.); iflg. Wilse: Rejseagttagelser i nogle af de nordiske Lande, 1790, 3. Del, indeholdt det Løver, Tigre, Bavianer, Ulve og ægyptiske Rotter, en Tid lang ogsaa Kameler og Strudse, men de taalte ikke Klimaet. Det hele udgjorde et 4-kantet Gaardsrum med Bure rundt om; der var ogsaa Bure med Fugle og et Bassin m. Vandfugle (Rich. Petersen: For hundrede Aar siden, 1888, S. 27 f.). Menageriet skal være nedlagt kort efter Frederik V.s Død (1766) og Anledningen var, at en Løve havde sønderrevet en af Vogterne (Eberlin, l. c. S. 72 f.). Rester af det maa dog altsaa have været til Stede efter den Tid. — obscoenit: evid: gratia, for at undgaa Uanstændighed. — Mr. Clarke, se ovfr. under 12. og 20. Oktb.

24. Oktb.

Korn-Markedet, Talen maa være om the Corn Exchange paa Mark-lane mellem Fenchurch Street og Tower Street; en 4-kantet Gaard omgivet af en Kolonade. — Capitainen, Føreren af »The Hope», se ovfr. under 22. Oktb. — Three Doves, Værtshus (sde tre Duere) i Gravesend. — Covent Gardens Theatre i Bow Street, oprettet o. 1730, o. 1780—90 brugt til Opførelse af »lavere Komediers, Farcer og Pantomimer (Lond. G., S. 2—3). — Feiltagelserne, Komedie i 5 Akter af Oliver Goldsmith, 1. Gang opført i Kbhvn. 6.10.1785 og spillet lige til 1875. — ialt 6 Prinsesser. Af Kong Georg III.s og Dronning Sophie Charlottes 15 Børn, var de 6 Prinsesser, der altsaa alle har været tilstede; den yngste, Amalie, var født 1783; den ældste, Charlotte Augusta Mathilde, den senere Dronning af Württemberg, 1766. »Prinsesserne synes velopdragne, de er kenne, alle meget blonde med blaa Øjne og hvidligt Haar; hedder det hos Fabr. S. 285 f.; Kongefamilien besøger skiftevis Drury Lane og Covent Garden Theatret for ikke at give det ene Forrang for det andet, l. c. S. 287.

25. Oktb.

Kongens Tronbestigelse. 25.10.1760 efterfulgte Kong Georg III, født 4.6.1738, sin Farfar, Georg II, og indgik 8.9.1761 Ægteskab med Prinsesse Sophie Charlotte af Mecklenburg-Strelitz, (1744—1810). — Kammerjunker Sames. Carl Erich v. S. (1754—1828), var 1792 Kapt. af Infanteriet; fra 1800—1809 Meddirektør for det Kgl. Theater og Kapel; 1809 Generalmajor og Kmhr. (DbL XX, S. 530 f.).

26. Okt.

prelles, her: snydes. — Custom-houset, Londons Toldbod, var med sin store Trafik en af Byens »Severdigheder» (Lond. G., S. 30 f.).

27. Oktb.

London-bridge. Vejen til Gravesend gik langs Themsens højre Bred. — Postillonerne red paa de nærmer Heste, Stanghestene. — dyrkede Kobler, en Kobbøl, indhegnet Jordstykke. — Falcken-Jnn, Værtshuset (inn, eng., en Kro) Falken.

28. Oktb.

for at kunne oversættes. Det meget platte Rimeri udelades her. — Stærkodder, Digt i 15 Sange af C. Pram, 1795. I 7. Sang, S. 143, staar den citerede, første Strofe af det kendte Digt med Omkvædet: O venlige Grav, i din Skygge boer Fred etc. (sfr. F. Chr. Sibbern: Uda! Gabrielis's Breve til og fra Hjemmet, 1850, S. 31 f.). — Americas Sqvare findes ikke paa de ved Noternes Udarbejdelse brugte Byplaner af London 1782, 1828 og 1869. — Stage-Coacher, se ovfr. under 28. Septb. — Tipley, d. v. s. Tilbury-Fort, bygget af Kong Henrik VIII.

29. Oktb.

frugtbare Lykker, Løkker, se ovfr. under 17. Oktb. — Zeelen-Verkoper, holl., Slavehandler.

30. Oktb.

let søvnic, letsovende. — Revieret, den sejlbare Del af en Flodmunding el. Fjord, det til et Sted hørende Færvandsomraade uden for den egl. Havn, DdO, XVII, Sp. 943. — Offeranæ, se ovfr. under 26. Septbr. — 8 Timer. Meningen er: 8 Mil i Vagten, se under 31. Oktbr.

31. Oktb.

end Reeder, Skipperen paa »Hercules«, der førte de rej-
sende til England, se under 5. Septb.

1. Novb.

men eens Tinding kun kronedes; det synes at være
et Citat. — Teufels-Brücke, Skipperby vest for Altona, se
under 17. Septb. — et nyt Rescript. Nærmere Oplysninger
om dette har ikke kunnet fremskaffes. — Margrethes
Kirke, St. Margareten, Kirkeby paa Elbens Nordkyst, midt-
vejs mellem Brunshüttel og Glückstadt. — en morsom Om-
stændighed. Er allerede omtalt ovfr. under 20. Septb. —
Freiburg, paa Elbens Sydbred, skraas overfor St. Margareten.
Det synes at have været en meget kort Dagsrejse! — Capt.
Petersen Svat. Om denne kan intet nærmere oplyses. —
Maaler, vel et Maaleinstrument, Sekstant el. lign.

2. Novb.

vores Flodemaal. DdO, IV, Sp. 1206 kender ikke denne
Brug af Ordet; Meningen maa vel være: sliggende i Floden
i Nærheden af os. — de Flamske Banke, vel en af Grun-
dene i Elben øst for Cuxhaven. I Alt. A. C. N., No. 91, for
13. Novb. siges at Strandingen skete sauf dem Vogelsangt og
saut Langes. — ligesom Chilian, Holbergs Ulysses v. Ithacia,
2. Akt, 5. Scene. — 800 Mk. verlobren etc. for Tab af Anker
og Tov. — durchstaaende, stadig. — Baumhuset og
Kramer-Amthaus, se ovfr. under 30. Aug.

3. Novb.

mine Breve nu blive meget magre; Stedet synes at
stadfæste at Dagbogen først er udarbejdet efter Barth. Eich.s
Hjemkomst p. Gr. af hans Breve til Hjemmet. — Lavætz.
Johan Daniel L. (1750—1826, DbL XIV, S. 175), fra 1778
Købmand og Lærredsfabrikant i Altona; til 1796 Direktør for
Girobanken i Altona.

4. Novb.

i Catholsk Kirke. Iflg. Hess I, S. 260, fandtes Kirken i
den kejserlige Gesandts Gaard paa »Der neue Wall«. — Pi-
neck. Navnet forkortes i det Ifg. til Pin. — en forventet
Onkles Tilsyn, d. v. s. Onklen var bortrejst og ventedes igen
til Hamburg. — langs Kranerne : langs Floden, Hess I,
S. 228 f. omtaler »beyn neuen Krans«.

5. Novb.

2 Tønder Guld til Krigs-Omkostninger. Som Rigsstad skulde Hamburg deltage i Udgifterne til Krigen mod Frankrig. Iflg. Wohlwill S. 118 blev der først under 19.11.1792 af den kejserlige Gesandt, Baron Binder v. Kriegelstein rettet en Opfordring til Senatet om ikke at afvente en formelig Krigserklæring mod Frankrig af Rigsdagen i Regensburg men p. Gr. af den truende franske Invasionsfare at yde det pligtige 3-dobbelte Kontingent til den tyske Krigsudrustning; l. c. S. 120 opgøres dettes samlede Beløb til 54.000 Gulden. — Custine i sit Manifest. Den franske General Adam Philip Custine rettede 28. Oktober fra Frankfurth a. M. et Opraab til den fortrykte Menneskehed i Tyskland, hvori han i voldsomme Udtryk bl. a. angreb Landgrev (senere Kurfyrst) Wilhelm IX (I) af Hessen-Cassel (1743—1821), g. m. Kong Fredrik V af Danmarks Datter Wihelmine Caroline (1747—1820). Custines Opraab er trykt i Alton. Merkurius for 2.11.1792, S. 2435 ff., og i Nieder Sachsischer Merkur, se nedenfor under 10. Novbr. Adam Philippe, Comte de Custine (1740—93), fr. General, befalede i Høsten 1792 ved den svre Rhin og blev efter Dumouriez' Flugt Øverstkom. i Belgien og reetablerede Disciplinen dér, men blev som al for afholdt af sine Tropper kaldt til Paris og guillotineret (Chuquet: Les guerres de la Révolution, Bd. 6, 8 og 10, 1892—94). — Dellevies Boutique. Om denne kan intet nærmere oplyses. — Drexler, se ovfr. under 13. Septb. — det bekiendte Marked i Jungfernstieg. Ingen af de hamburgske Topografer omtaler, at der holdtes Markeder paa Jungfernstieg. — det Danske Posthus laa i Grosser Bleiche v. Jungfernstieg (Hess I, S. 266). — Grill, dansk Postinspektør i Hamburg, se ovfr. under 15. Septb. og i det flg. under 11. Novb. — de to Skibe som . . . vare forgaaede, se ovfr. under 2. Novbr. — Die Bäume der Diane, Operette, med Musik af Martini, i 2 Akter, se Preisler II, S. 201 f. — Langerhans og Eule, se ovfr. hhv. under 8. og 3. Septb. — Mad. Bishaut. Denne Skuespillerinde eller Sangerinde ses ikke omtalt nogetsteds i de brugte trykte Kilder. — Mad. Potiphar i Dresdens Gallerie. Til hvilket Maleri i Galleriet af en efter Barth. Eich.s Skøn ikke smuk Mad. Potiphar der sigtes, kan næppe oplyses.

6. Novb.

En vis Hr. Clasen. P. Gr. af Navnets Almindelighed og

usikre Stavemaade lader der sig næppe oplyse noget nærmere om denne Person. — den harmoniske Club. Om Klubben Harmonien se Meyer II, S. 138 f.; om Klubbens Læseværelse, der dog først synes oprettet, i hvert Fald først fuldkommen indrettet efter 1792, l. c. S. 151 f. — en Revolutions Almanak. Det kgl. Bibliotek i Kbhvn. raader ikke over Revolutions-Almanakker ældre end fra 1793; en fransk, historisk Revolutions-Almanak for 1792 af J. P. Rabaut i Univ. Bibl.s Eje indeholder ikke Karrikaturer. — en Broder af Professor Tode, Doctor juris, se ovfr. under 15. Septb.

7. Novb.

de franske have indtaget Mons og ere paa Marschen til Roux. Mons, By i det sydlige Belgien; Roux øst for Mons, nær Charleroi. Talen er om Slaget ved Jemappes, 5 km vest for Mons, hvor Dumouriez 5. Novb. angreb Østrigerne under Hertug Albrecht af Sachsen-Teschen, slog dem i et to Dages Slag og derved aabnede sig Vejen til Belgien; Rygtet havde altsaa ikke løjet. — Underretten paa Raadhuset. Iflg. Hess I, S. 374 bestod Hamburgs Raadhus 1792 [1796] af tre Bygninger: det gamle Raadhus, det nye og *edas* *Untergerichte*. Det laa ved og var udbygget over det Bassin, hvor Elb- og Alstervandene mødes. Selve Retssalen var i den ene Del af Husets nederste Stokværk (Gallois, II, S. 616). — Under Presidium o. s. v. Om Underrettens Sammensætning se Gallois II, S. 480. — en Licentiat. I det hamburgske Senat var af 4 Borgmestre og 24 Raadherrer hhv. 3 og 11 graduerede Retslærde; alle 4 Syndici og 4 Sekretærer var ligeledes graduerede (Hess III, S. 296); man foretrak Licenciater for Doctores (l. c. II, S. 310). — Actuario; Retskriveren, som fører Retsprotokollen og samler Sagernes Aktstykker. — Lüttichou, se ovfr. under 13. Septb. — Professor Eberlich. Der kan intet oplyses om nogen Person af dette Navn som iøvrigt er utydelig skrevet. Da man ikke kan stole paa Barth. Eich.s Gengivelse af Navne, er Talen muligt om Professor i Hist. og Græsk ved den lærde Skole i Hamburg og Bibliotekar Christoph Daniel Ebeling (1741—1817), der levede i Hamburg og var kendt som Satiriker, iøvrigt frisindet og godmodig (E. Boas: Schiller u. Goethe im Xenienkampf, 1851, II, S. 26—35; Lex. der hamburg. Schriftsteller, II, S. 96, og Rvtl. II, S. 243 og VIII, S. 372). Dette vilde ogsaa stemme med, at der føres en Retssag mod ham i Hamburg. At han

nævnes som Professor i Halberstadt, kan være en lapsus. — Jødinden Deborah Trant. Retssagen mod hende omtales i et Avertissement i Alton. Merc. for 7. Novb., S. 2490 øverst, om et nylig udkommet Skrift: Ein ruhiges Wort an das Hamb. Publicum. Der unruhigen Stimme des Murrens im Sachen der peinlich angeklagten Jüdin entgegen gesetzt.

8. Novb.

Boghandler Herault. Han kendes ikke. Om Børnebogtrykkeriet se nedenfor under 23. Novb. — den unge Hr. Konge af Sverige. Gustav IV Adolf (1778—1837) havde succederet sin d. 29. Marts 1792 myrdede Fader, Gustav III (f. 1746). Hans Farbror, Hertug Carl af Södermanland (1748—1818) var Regent i Sverige 1792—96 under Brorsønnens Mindreaarighed og blev hans Efterflg., da Gustav IV i 1809 blev afsat og forlod Landet. — Die Hagostoltze[n], Komedie af Ifland; opførtes først i Kbhvn. 10.5.1798, omarbejdet af E. Falem. — Morositét (fr.), Gnavenhed.

9. Novb.

Ibsk., lybsk. Lybsk Skilleløst, der tidligere havde den dobbelte Værdi af dansk Mynt, var alm. gængs Betalingsmiddel i hele Holsten. — Lavøtz, se ovfr. under 3. Novb. og u. 11. s. M.

10. Novb.

a vista. Hvorfor Diskontoen blev større ved a vista-Betaling er heller ikke umiddelbart indlysende. — Triedemanns Coffée-Hus. Ukendt. — Boghandler Bachmann. Hos Hess I, S. 237 hedder det under Omtalen af Hamburgs Gader (i 1796): Vor der Reimerbrücke ist das Adresscomtoir, und am Ende der neuen Burg, ohnweit der Börse, Bachmann und Gundermanns Buchhandlung. — Nieder-Sächsische Mercur. Dette af F.W. v. Schütz udgivne sheftige og temperamentsfulde Tidsskrift, hvis opr. Navn var Hamburger Merkur men som p. Gr. af sit pro-revolutionære Indhold blev forbudt, efter at to Nr. var udkommet, skiftede i Nr. 3 Navn til: Niedersächsischer sonst Hamburger Merkur sehr vermischten Inhaltes og udkom efter Sigende i Altona men blev rimeligvis stadig trykt i Hamburg. Da Bladet ikke mindre anstødeligt gengav General Custines Manifest af 28. Oktb. (se ovfr. under 5. Novbr.), blev Bladet ogsaa henimod Udgangen

af 1792 forbudt fra dansk Side ved Ordre til Overpræsidenterne i Altona og Kiel og Borgmesteren i Flensborg. Det skiftede herefter Navn til: Neuer Proteus⁽¹⁾ men ikke Tone, og i dets 7. Nr. opfordrede Udgiveren sine Læsere til at opgive ham deres Navn og Adresse for at kunne holde dem skadesløse, vel ved Tilsendelse pr. Post, hvis han blev tvunget til at lade det trykke i Philadelphia! I det 12. Nr. meddelte han, at Salget af Tidsskriftet vilde blive indstillet og det blev herefter kun trykt som Manuskript for Venner og bragt Læsere underhaanden. Men Myndighederne havde stadig v. Schütz i Kikkerten, og 13.4.1793 forlod han Hamburg efter gentagne Udvisningsordrer (Wohllwill S. 92—95). — et nydligt Brev til Paven. Pave var, fra 1775, Pius VI (1717—1800).

11. Novb.

propter communia studia, p. Gr. af fælles Interesser. Der ses bort fra en Oversættelse af det tyske Manuskript. — E[i]msbüttel, se om Værtsfolkene her ovfr. under 15. Septb.

12. Novb.

den nye Konge af Engelland kom til at ligge i Reichenstrasse. — Generalinde Kaas fra Itzehoe. Maximiliane Dorothea Juliane f. v. Schaumburg (1746—95), Enke e. Generallieut. Johan Rantzau Kaas (Mur-K.) (1717—88). Hendes Forældre var som ældre flyttede til Itzehoe og døde dér (Rvlt. VI, S. 587 og D.A.A. XXXIV, S. 248). — Brincken. Muligt den i Rvlt. VII, S. 504, nævnte Generalmajor Conrad v. den Brincken (1726—93), g. m. Margrethe Henriette v. Grambow; han boede paa Sandagergaard paa Fyn, som da kaldtes Brinckenslyst. — Fru Grill. Postinspektør A. Chr. Grill havde 29.6.1777 ægtet Sophie Magdalene v. Gruttschreiber (1751—1795), se Rvlt. IX, S. 389 cfr. VIII, T. S. 88. — Tarar af Metastasio. Tarar, Opera i 5 Akter af Antonio Galieri. Pietro Antonio Dom. Metastasio (1698—1782); han hed egentlig Trapasse, øden berømteste og frugtbarste Librettodigters.

13. Novb.

den berømte Priestly fra Birmingham. Fysikeren Joseph Priestley (1733—1804); han var som ivrig Tilhænger af den franske Revolution forhadet i England, som han forlod 1795 og drog til Pennsylvanien. — Cela ne s'a pelle o. s. v.

Det kalder man ikke at drikke The, 5—6 Kopper, se det er Sagen! — Mons, se ovfr. under 7. Novb. — Maintz blev belejret, Mainz' Kommandant v. Gymnich havde kapituleret 21. Oktb. og det lykkedes ikke de tyske Tropper at befri Byen, hvor revolutionære Tilstande straks var indført — Dumouriez var ikke øjaget paa Flugte.

14. Novb.

Brussel var indtaget; hele Belgien blev besat efter Sejren v. Jemappes, se ovfr. under 6. Novb., og den tidl. østerr. Regering havde trukket sig tilbage til Holland. Alton. Mercurius, 1792, No. 185 for 19. Novb., S. 2558, meddeler, at efter hvad der d. 13. s. M. skrives fra Haag, har Generalguvern. for de østerrigske Nederlande og alle til Generalgouvernementet hørende Personer begivet sig fra Brüssel til Ruremonde. — Et nyt udkommet Skrift i 2 Bind. Barth. Eich. har nøjagtig afskrevet Titelbladet paa det første af de to Bind; Titlen paa det andet lyder som det førstes til: *Leib-eigenschaft og fortsætter: mit beygefügten Anmerkungen des Uebersetzers. 2tes Bändchen. Aus dem Englischen übersetzt. Neu-Fahr-Wasser. 1792; 1. Bind tæller 119, 2. 147 Sider; de er vistnok begge trykt i Hamburg og udgivet af C. Fr. T. Lüttichau. I 1. Bind er gengivet in extenso de to Skrivelser til hhv. Kronprins Frederik (paa dansk, overrakt af Kmhr. Beenfeldt) og til Prins Carl (paa tysk, overrakt af Lüttichau), der medførte saa kraftige Indgreb mod Overbringerne. S. 79 er alle Underskrivernes Navne gengivet. S. 6 læses: »Der Autor dieser Betrachtungen würde es überhoben gewesen seyn, seinen Namen unter diese Schrift [nemlig Chr. Colbjørnsens »Betragtninger, et i voldsomme Udtryk affattet Stridsskrift mod Lüttichau og Beenfeldt] zu setzen, wenn er anstatt [o. s. v. som af Barth. Eich. citeret] gesetzt hätte, man würde in dieser Bestimmung den Verfasser persöhnlich gesehen und erkannt haben. Om den hele voldsomme Polemik henvises til Fremstillingen hos Edvard Holm i: Kampen om Landbo-reformerne i Danmark, 1888, S. 204—225. — belanges, her: støvnes for Retten.*

15. Novb.

Comoediehuset. Om dettes Ydre hedder det hos Hess, I, S. 395, at det ikke netop er Thalia gunstige, og Huset gør Indtryk af at være seine herrschafliche Amtsscheunes d. v. s.

en Ladebygning; ved begge Forsidens Hjørner staar to Hytter (»Budens»), hvorfra Billetterne sælges. — at [den franske] Nationalforsamling o. s. v.; dette var naturligvis kun et falsk Rygte. — Brüssel, se ovfr. under 14. Novbr. — den Franske Minister. Om Hamburgs Senats vanskelige Stilling overfor den franske Regering og dens Udsending, Lehor, p. d. e. Side, mens den fra a. S. blev presset for at udvise den franske Gesandt (der iøvrigt i sin Tid var udnævnt af Kong Ludvig XVI, Wohlwill S. 99) og helst af alt vilde bevare sin Neutralitet, se Wohlwill S. 122 f. Et Krav som det omtalte fra fransk Side blev dog først bestemt stillet i Februar 1793. — *qvæstio præjudicialis*, et Spørgsmaal, der maa afgøres, før den egentlige Sag kan behandles. — Jfr. Grundt, Datter af en hamburgsk Musiker Georg Friedr. Gr.; hun optraadte som Klaverspillerke sammen med en 6-aarig Broder, Fritz, der senere blev Købmand (Eitner: IV, S. 394). — D'Herrer Behmüller, Søster Sønner af Kratzensteins Kone. Lægen Chr. G. Kratzenstein (1723—95) var i 2. Ægteskab gift m. Anne Marie Thuun (1753—1827), Datter af Kbmd. Andreas T. i Hamburg, som han dér ægtede i 1784 men ikke samlevede med i sine sidste Aar. Om D'Hrr. Behmüller kan intet oplyses. — en vis Bartholin, mulig en af de mange Sønner af Slotsforvalter, Generalkrigskommissær Vincents Otto B. (1699—1781), der nævnes i Danmarks Adels Aarvog for 1932, XLIX, 2. Afdlg. S. 140, og som ikke kan henføres til den adelige Slægt B.

16. Novb.

Der Schmuck af Sprickmann, 4 Akter; omtales af Preisler S. I, S. 44. — Stamtræet. Der Stammbaum, en Continuation af De to Sædler af Florian, »en lille nydelig comisk Idyl« (Overskou: Den danske Skueplads, III, 1860, S. 492; opf. 1. Gang i Kbhvn. 21.10.1791). — den danske Minister ved den nedersachsiske Kreds, Kmhr. Friedrich Joseph Greve Schimmelmann til Ahrensburg (1754—1800), 3. Søn af Skatmester Grev Henrik Carl S. (Rvfl. IV, Stamtavle S. 264 og 265 f.). Grev S., der l. c. skildres som »en lystig, letlevende Mand«, boede i Palæet i Mühlenstrasse i Hamburg. — Niecen, Comtesse Baudissin. Det kan næppe afgøres, hvem af Grev S.s 4 Søsterdøtre der her er Tale om — Døtre af Komtesse Caroline Adelaide Cornelia Schimmelmann (1760—1826) i Ægteskab (1776) m. Rigs greve Heinrich Friedrich

Baudissin (1753—1818) til Rixdorph, Knoop m. v. (Rvtl. V S. 310—11). — et Slags Oprør i Kiøbenhavn. Om denne Begivenhed, der kun var et højrsættet Udtryk for Københavnernes Glæde over efter nogen Tids Fravær at gense Prinsesse Louise Augusta, Caroline Mathildes og Struensees Datter, som var uhyre populær, se Brev af 10.11.1792 fra Grevinde Sophie F. L. C. Reventlow født v. Boulewitz i: En dansk Statsmands Hjem o. Aar 1800, I, 1892, S. 180: »Hun modtoges med højt, jublende, gentaget Bifald i Teatret og ledsagedes ved sin Ankomst af en Skare velklædte Mennesker lige til Slottet, hvor der blev raabt: »Velkommen, elskede Augusta!» — Comoedien. Fredagen, d. 9. Novb. opførtes paa det kgl. Teater i Kbhvn.: Figaros Giftermaal eller Den gale Dag. Komædie i 5. Aktor af Beaumarchais. — Prins Carl. Landgreve Carl af Hessen (1744—1836, DbL IV, S. 501 f.), Frederik VI.s Svigerfader; som andre af den Hessiske Familie udpræget reaktionær og derfor alm. forhadet, især i Revolutionsaarene.

17. Novb.

Duc de Gaulois. Nogen fransk Adelslægt af dette Navn findes ikke (gaulois, fr., gallisk, fransk). Navnet kan tænkes, hvis Historien ikke i det hele taget er apokryf og af Værten bundet Barth. Eich. paa Ærmet, at være Dæknavn for en Person, som maa have været velkendt under dette, men hvis Identitet nu ikke kan fastslaaes. — den samme som vilde have ombragt Dronningen i Frankrig. En Sigtelse mod en enkelt Person for at ville have myrdet Marie Antoinette ses ikke rejst i de nyere Skrifter om dette Emne. Et mod hende særlig fjendtligt Parti synes ganske vist repræsenteret af Louis XVI's yngre Broder, Greven af Artois (1757—1836), fra 1824—30 Konge under Navnet Charles X, se saaledes Maxime de la Rocheterie: Hist. de Marie-Antoinette, Paris 1890, II, S. 263, men nogen direkte Sigtelse mod ham for Mordplaner antydes dog ikke. Greven af Artois emigrerede og kan maaske have været incognito i Hamburg i Novbr. 1792. — Det hele Østerigske Nederland, d. v. s. det nuværende Belgien. — Uroligheder i Kiøbenhavn, se ovfr. under 16. Novb. — Mangor og Peschier, se ovfr. under 16. og 19. Aug. — Stie Tønsberg Lasson, se ovfr. under 16. Aug.

18. Novb.

Farbers, vel en hamburgsk Klædehandler. — Drap, et Slags Tøj, vævet af Kamgarn og tilberedt som Klæde (DdO III, Sp. 919). — Gr. . . ., fml. Informator paa Aastrup Chr. Grønbek el. Grønbech (1766—1826), senere Godsforvalter p. Aastrup, Medlem af Tiendekommissionen, Kancelliraad og Ejer af Grønnebjerggaard (opr. Arvefæste u. Aastrup), (se Bornholmske Samlinger IV, S. 184, Noten, og Aastrup Gods' Arkiv, Skiftedok. 1790—1829, L.A. Sj.).

19. Novb.

Isat sin Oncle hjem, se ovfr. under 4. Novb. — 2de besynderlige Rygter; de var begge lige urigtige. — Kongen af Frankrigs Process. Den franske National Forsamling (Convention Nationale), der havde konstitueret sig 10.9.1792, aabnede 13.11. Drøftelserne om at stille Kongen for Conventet som Domstol, hvilket skete 11.12., og 21.1.1793 blev han myrdet; Mordet paa Dronningen fandt først Sted 16.10. 1793. — ça ira, revolutionært Tilraab, der opgives at stamme fra en Udtalelse af Benjamin Franklin om den amerikanske Lærivelseskamp o. 1780. Ordene blev o. 1790 brugt i Omkvædet paa en fransk Oprørsang: ça ira [det skal nok gaa] ça ira, ça ira, les aristocrates à la lanterne [op med Aristokraterne i Lygtrebene]. Wohlwill S. 96 nævner ikke det af Barth. Eich. bragte Rygte men omtaler, at Skuespildirekter Fridr. Ludw. Schröder (se ovfr. under 31. Aug.) i Slutn. af 1792 afslog nogle Franskmands Opfordring til under en Koncert i Teatret at lade Marseillaisen synge; Senatet stillede ham derefter en Militærvagt til Raadighed for at forebygge Uroligheder. — Pulpctet, Dirigentpulten.

20. Novb.

Banks, se ovfr. under 4. Septb.

21. Novb.

den søde Stie, Barth. Eich.s Svoger, Stie Lassen (16. Aug.).

22. Novb.

Baand-Ampletter, smlgn. under 12. Okth.

23. Novb.

Boghandlersken Mad. Müller. Ovfr. under 8. Novb. er Talen om et af Boghandler Herault anvist Haand-Bogtryk-

keri; det er vel altsaa til Mad. M. at H. har henvist. En Prøve paa, hvad der kunde fremstilles dermed, er det lille Tryk, der er bevaret paa Universitetsbiblioteket i Kbhvn., af et anonymt Digt med trykt Overskrift: den 4. APRIL 1793 og tilføjjet med Blæk: Frue Bartholins Hjemkomst til Aastrup, efter en Sundhedsreise til Engelland. Trykket er i lille 8-Format, 2 sammenhængende Blade, ujævnt tilklippede paa den lange Led; uden Aar, Trykkested og Paginering, trykt paa hvidt Skrivepapir med Vandmærke. Teksten — 2 Strofer — turde, ligesom en sammested bevaret, anonym Sang til denne Lejlighed, der dog ikke kan være trykt med Haandtrykkeriet, være forfattet af en af Godsets Præster, og da maaske snarest af Pastor Thomas Severin Heiberg i Kirke Saaby (Wibergs Præstehist. 976¹²), der iflg. Erslews Forf. Lexicon I, S. 610, var Forfatter og Ud giver af Arier og Sange, og som siden 1774 havde levet i Familien Barth. Eich.s Nærhed. — Doctor Priestleys Søn, se ovfr. under 13. Novb.

25. Novb.

de unge Ackermanner . . . Søstersønner af Conferentz Raad Ryberg og Otto. Talen er muligt om Sønner af Etatsraad, Prof. med. i Kiel Johann Friedrich Ackermann (1726—1804), som var gift med Louise Christiane Otto (1753—86), hvis Broder Chr. Daniel Otto (ikke Otto!) (1757—1833) blev optaget som Associé 1789 i Svogerens, Niels Rybergs Handelshus, DbL XX, S. 334; Niels Ryberg (1725—1804) havde 1765 ægtet Margrethe Dorothea Otto (1749—67). Om Købmandsslægten Otto fra Eckernförde se Revtl. IX, S. 338 f. — Publication, Bekendtgørelse. Fra en Oversættelse og Kommentering af denne er set bort; dog bør nævnes at med «Nos frères qui étaient en service de France» [vore Brødre i fransk Tjeneste] er tænkt paa Schweizergarden, som heltemodig forsvarede Tuilerierne d. 10. Aug. og 2. og 3. Sept. 1792 og som er hædret ved Mindesmærket i Luzern med Thorvaldsens «Schweizer-Løves». — Frau Eschen . . . Søster til Mad. Ployart. Daværende Kapt.lnt. i Flaaden Nicolai Theodor v. Ployart (1741—1821), senere Amtmand over Haderslev østre, 1787 over Flensborg Amt, afg. 1808 som Geh.kfr. Raad, havde 1775 i Hamburg ægtet Anna Barbare Lastorp (1751—1821), Datter af Dr. juris Philip L. Fru Eschen — mulig skal Navnet læses Erchen — er altsaa ogsaa født Lastorp, men herudover vides intet om hende.

26. Novb.

De hos Boué optagne 1400 r. Rejsen har altsaa kostet Barth. Eich. en Sum af mindst 2000 Rd.

28. Novb.

aldeles modsigende Efterretninger og lige falske. — Cuastine (se ovfr. S. 229) havde 21,10.1792 indtaget Mainz, der først blev tilbageerobret i Juli 1793. — Hertugen af Sachsen-Teschsen. Karl Ludvig, Ærkehertug af Østrig og Hertug af Teschen (1771—1847), Statholder i Belgien og Generalfeltmarskal, kommanderede en Brigade i Slaget ved Jemappes (se ovfr. S. 230). — Hertugen af Würtemberg. Talen er fmtl. om Hertug Ferdinand Friedrich August af W. (1763—1834), der som Divisionsgeneral under Felttoget 1792 i Nederlandene havde udmærket sig ved flere Lejligheder (Deutsche Allg. Biogr. XLIV, S. 249).

29. Novb.

Engelskmandens, ovfr. under 26. Novb. er talt om to unge Englændere. — Quincaillerie, fr., Isenkram.

30. Novb.

Remmels, Poststation paa Vejen mellem Pinneberg og Elmsborn. — den Danske Post-Anordning. Forordning af 9.9.1763 ang. Reisendes Befordring fra Kbhvn. til Haderslev gennem Sjælland og Fyen. Her er dog vist snarere Tale om Forordn. af 28.5.1762 om Befordr. af de ord. agende og Extra-poster i Hertugdømmerne. — en Grev Rantzau. Muligt Grev Friderich R. (1729—1816) til det nær Itzehoe liggende Breitenburg eller en af dennes mange Sønner. — Vindslef og Callisen, Friderich Chr. Winsløw (1752—1811, DbL, XXVI, S. 102 f.) var 1781—95 Overkirurg v. Frederiks Hospital og fra 1785 Professor i Anatomi og Kirurgi ved det kgl. kirurgiske Akademi; Heinrich Callisen (1740—1824, l. c. III, S. 485 f.), der 1773 var blevet Prof. designatus v. Universitetet, ansattes 1791 som Professor v. Kirurg. Akademi og blev 1794 Generaldirektør for Kirurgien. — Hohenwestedt, Poststation midtvejs mellem Itzehoe og Rendsborg.

1. Decb.

Postmesteren hed i 1792 ikke Schæfer men Johan Jacob Sessler, i 1793: Wittwe Sessler, Postmeisterinn. H skal sikkert læses: Hanrej. — Bruuns, vel et Gæstgiversted i Slesvig By.

2. Decb.

Kammerherre Lüttichow med sin Slægtning Frøken Linstou. Der var iflg. Statskalenderen for 1792 to Kammerherrer af Navnet Lüttichau: Hans Helmuth L. til Tjele (1740—1801) og Owe Caspar L., kgl. Jægermester og Overførster (1745—1805). Hvem Frk. Linstou var eller om hendes Slægtskab med en af disse — sandsynligvis den sidstnævnte — kan Oplysning ikke gives. — Stade, se ovfr. under 17. Septb. — Kammerherre Hein. Kammerherre Albrecht Christoph v. Heinen (c. 1759—1814) til Hollufgaard havde 2.6.1791 mistet sin Hustru Bolette Christiane født Hoffmann († paa Hollufgaard).

3. Decb.

Gydesens i Haderslev, Martin Christian Gydesen († 1812, 85 Aar gl.) fik Borgerbrev som Købmand i Haderslev 1750, deputeret Borger 1756—69, Raadmand 1769—83. Den unge Gydesens er fmlt. hans Søn Andreas, f. 1756, som fik Borgerbrev 1794, dep. Borger 1798—1803 (meddelt af Landsarkivet i Aabenraa).

4. Decb.

efter det med Prinsessen af Lange-Balle. Den ulykkelige Prinsesse Elisabeth Philippine Marie Héléne, f. 1764, hvis Titel: de Lamballe her paa en plat Maade forvrænges, blev som Louis XVI.s yngste Søster sat i Temple Fængslet og myrdet i 1794. — Hr. Ingwersens. Sognepræst i Ørby i Sønderjylland fra 1763, 1811 Consistorialraad Jens Ingwersen (1726—1814) var g. m. Birgitte Christine Eichel, en D. af Præsten i Hostrup Georg Eichel (1697—1767), se Otto Fr. Ahrens: Geistligheden i Slesvig og Holsten, I, 1932, S. 381 og 218. Deres Søn Georg Eichel Ingwersen (1763—95) blev sidst i 1792 efter i 1789 at være bleven Sognepræst for Døllefjelde og Musse p. Lolland (Wibergs Præstehist. 202¹⁶), g. m. Kirsten Schmidt, f. 1777 paa Frederiksberg som Datter af Slotsforvalter Chr. Frantz Schmidt og Anne Catrine Christine Voigt (Enkekassen 3630). Forstmester Smiths Datter paa Nyegaard turde være en Mystifikation. — Bøeg, Opsynsmand ved Befordringsvæsenet, tit. Postmester i Aarsund Chr. Friedr. Bøeg. — Den unge Prinsesses Naun. Kronprins Frederiks (Frederik VI) d. 19.9.1792 fødte Datter Marie Louise, † 12.10.1793. — Fru Læssøe. Margarethe Læssøe født Aagaard (17.9.1795), Datter af Byfoged i Odense

Jens Petersen (Aagaard) og Christiane Schouboe, der i 2. Ægteskab var gift med Etatsraad, Landsdommer Just Valentin Eichel, hvis Datter Elisabeth Hedevig blev gift med Caspar Christopher Bartholin (se ovfr.); der var altsaa et Slægtskabs mellem Barth. Eich. og Fru Marg. Læssøe, som var Enke efter Herredsfoged i Baag og Vends Herreder fra 1738, Cancelliassessor Niels Læssøe (†1785, 83 Aar gl.). Herredsfogden og senere hans Enke ejede og boede paa Provstigaarden ved Assens, mellem Kaals Mølle og Strandmøllen, nord for Møllebækken og saaledes paa Byens Grund men ikke desto mindre under Herredets (Laur. Maaløe: Assens, 1936, S. 325 f.); kort før sin Død solgte Fru Læssøe Gaarden til den nedenfor nævnte Købmd. J. C. Dreyer for 7140 Rd. Det var her Fam. Barth. Eichel tog Logi ved dens Ankomst til Assens (Opl. om Fru Læssøe og andre Personer i Assens er for en Dels Vedk. meddelt af Hr. Arkivar, cand. juris H. Seestén, Odense). — Fru Klingenberg's Gæstebud. Enken efter Amtmand i Haderslev fra 1754, Gehejmekfr.raad, Kmhr. og hv. Ridder Friederich v. Klingenberg (1716—83) Wibecke Margarothe f. Komtesse v. Haxthausen (1724—1803) boede efter Mandens Død til o. 1795 i Assens, 1792 paa Østergade (Danmk.s Adels Aarvog 1923, S. 488).

5. Decb.

Dreier. Jørgen Christian Dreier (Dreyer) (1759—1823) ægtede 1° 1787 Agnes Hedevig Schmidt (1761—91), Datter af Købmand i Assens Niels Schmidt (†1773) og Wilhelmine Conradine N. N., som 1774 giftede sig med Købmand Daniel Bertelsen Samsøe (1745—85). Efter sin 1. Hustrus Død ægtede Dreier 20.7.1791 Margrethe Møller (1773—96), Datter af Forvalter ved Stamhuset Erholm og Søndergaarde, Landvæsenkommisær Danqvart Møller og Karen West Læssøe (†1794), som var Datter af den ovfr. nævnte Herredsfoged Niels Læssøe og Hustru Margrethe født Aagaard; i dette Ægteskab var fire Børn, hvoraf det ældste, Niels Danqvart Magnus D., var født 11.6.1792. Endelig giftede Jørgen Chr. D. sig 3. Gang i 1797 med sin 2. Hustrus Søster, Caroline Dorothea Møller (1781—1854), ved hvem han bl. a. blev Fader til Maleren Danqvart Chr. Magnus Dreyer (1816—52, DbL VI, S. 120 f.). Købmand Dreier boede 1801 paa Østergade, Brandkasse No. 10, i Assens, og hørte da til Byens største Forretningsfolk (K. M. Riedewaldt-Schött: Stamtavle vedr. Slægten Dreyer, 1930; Laur. Maaløe: Assens, 1936; Folketæll. 1787 og 1801; Lengnicks

Kirkebogsudrag for Gjelsted-Rørup Sogne; Assens Bys Extraskatte-Mandtal 1791 og 92 m. v.). — ligesom Eichel lovede Læssøe Guldso ten. Hvortil der herved sigtes, kan ikke oplyses; Eichel er fmtl. den nedenfor nævnte Provincial-Medicus, Dr. Johannes Eichel og Læssøe den ovennævnte Herredsfoged. — Amtsforvalter Willemoesse. Kammerraad, Amtsforvalt. i Assens og Hindsgavl Amter, senere i Odense Christen Christensen W. (1736—1818), Søofficeren Peter W.s Fader (DbL XXV, S. 619). — og en nye Søn, Niels Danqvart Magnus Dreyer, se ovfr. — en Obseurité-Qvadrille, et Slags Kortspil, der spillede som L'hombre (DdO, XI, Sp. 865). — Dreiers første Svigermoder, een Mad. Samsøe, se ovfr. — sige hende en Douceur, en Venlighed. — Mad. Holm, min stakkels Cousine. Fmtl. Christiane Margrete Aagaard, en yngre Søster til Fru Læssøe (deraf »Slægtskabets, se ovfr.); hun havde 1779 ægtet Købmand Johan Christopher Holm fra Næstved, død o. 30 Aar gl. i 1786, og 14.11.1792 Jens Jacobsen, der altsaa var Krambodsvend hos Dreier; han var født i Jylland og døde som privat Skoleholder i Assens, 64 Aar gl., i 1822; hans Enke Christiane Jacobsen døde 73 Aar gl., i 1826. Barth. Eich. har saabenbart ikke syntes om sin »Cousine!» — Entretien, Underholdning.

6. Decb.

Assens-Fuhrmænd, Vognmænd i Assens. — Ivar. Barth. Eich.s Svoger Ivar Chr. Lasson (1754—1823), blev 1789 som Second-Ritmester Chef f. 2. Eskadron i Fynske Rgmt. lette Dragoner og boede i Juli 1792 paa Korregaden, nordre Part, vestre Side; død som Generalmajor i Horsens (Pers. hist. Tidsskr. 8. R. 4. B., 1925, S. 175 f.).

7. Decb.

den gamle Frue Schøller. Ebba Ovidia f. Grüner (1720—1793), Dame de l'union parfaite, Enke e. Generalmajor Chr. Schøller til Margaard (1706—78) (Fam. Schøller, Pers. hist. Tidsskr. II, 5, S. 220 og 244); hun boede 1787 paa Nørregade, Brandk. No. 625 i Odense, men da Barth. Eich. derefter taler om at spille Whist hos Schøllers, har hun mulig i 1792 taget Ophold paa Nedergade, søndre Side, i Brandk. No. 694 hos sin Søn, Oberstløjtnant Gustav Grüner Schøller (1754—1810) til Margaard, der havde staaet ved det holstenske Rytterregiment men 1792 var forsat til Fynske Rgmt. lette Dragoner; begge Rgmt. garnisonerede i Odense. Han var gift med

Wibecke Elisabeth Trolle (1756—1821) og fik 1806 Afsked som Generalmajor (l. c. S. 245). — Comoedien. Iflg. Avertissement i Fabers Iyenske Avertissements-Tidende No. 97 for 3. Decbr. skulde der paa Raadhuset i Odense [hvor Teatret var indrettet] Fredagen d. 7. Decbr. opføres Juristen og Bonden (af Johann Rautenstrauch, 1746—1808) og Balletten Horia og Gloska. I No. 99 for 10. Decbr. findes paa sidste Side en Kritik (*9. Brev*) af A. over Forestillingen Juristen og Bonden, der meget roses; særlig fordelagtig omtales Hr. Butenop, Mad. Ehlenberg, Hr. Warnke; af de øvrige optrædende nævnes: Hr. Friebach (Selskabets Direktør), Hr. Ullmann, Hr. Rautenstrauch, Mad. Pettang og Hr. Ehlenboge. Balletten, som man saa her forrige Vinter, var denne Gang noget forbedret i Henseende til Dannelsens. Skuespillene, der gaves af et tysk Selskab, averteres ikke i Iversens Avis (se herom Karl Schmidt: Skuespil og Theaterforhold i Odense, Odense 1896, S. 7 f.) men kritiseredes desmere.

8. Decb.

Drexler, se ovfr. under 13. Septb. — Grev Reventlow og Bernstorff ved Husarerne. Henrich Greve Reventlow (1763—1848), Sec. Ritm. i Husarkorpset 1788, forsat til Livrgmt. Ryttere 1790, Eskadronschef 1791, Afsked som Gen. Major, eller Christian Greve R. (1759—1816), 1785 i Husarrgmt., Major af Kavalleriet 1789, Prem.major 1791, Afsk. s. General. Andreas Hartwig Barthold Friederich Bernstorff (1763—1837), Sec. Ritm. i Husarrgmt. 1788, Eskadronschef 1790; Afsk. m. Majors Kar. 1793. — den gode Christian Schøller. Fmtl. Second-Ritmester i 1. Husar Rgmt. 1790 Chr. S. (1760—1832), Broder til den ovennævnte Gustav Grüner S.; 1796 fik han simpel Afsked iflg. Krigsretsdøm og fik 1810 tillagt 300 Rdr. i Pension; han tog Ophold og døde i Pedersborg v. Sorø. (Fam. Schøller, l. c. s. 249). — Bendzø. Lauritz Martin Bendz (1751—1824), fra 1.6.1792 Borgmester i Odense (tillige Landsdommer i Fyn og Langeland). I sit 1. Ægteskab 1777 m. Elisabeth Hedwig Aagaard (1757—93), hvis Fader havde været Sognepræst for Kirke Saabye og Kilderup under Aastrup havde han i 1792 tre levende Børn (se F. E. Hundrup: Stamtavle over Fam. Bendz, 1854, S. 5 f.).

9. Decb.

Eichels. Dr. med. Johannes Eichel (1729—1817). Pro-

vincial-Medicus i Fyn og Langeland 1753—1804; f. i Hostrup v. Tønder som Søn af Pastor Georg E. (1697—1767); gift 1755 m. Anne Dorothea Goe (1731—1805) (Carøe: Doktorer og Licentiat 1479—1788, 1909, S. 34); Landfysikus Eichel boede 1787 i Odense i Vindegade, Brandk. No. 219, men 1793 paa Vestergades nordre Side, No. 275. — Kammerherre Juel fra Billeshaug. Niels Krabbe Juel (1740—93) var opr. Søofficer, se T.J. & M. I, S. 688 f.; han fik 1768 af sin Fader overdraget Billeshave, som han 1779 fik Bevilling til at oprette til Stamhus. Han var en af de fire fynske Godsejere, mod hvem Regeringen lod Generalfiskalsag anlægge, fordi de i 1788 havde udtalt sig paa en uforskammet Maade ovfr. Amtmændene om Fr. af 8.6.1787, der efter deres Mening havde lagt en temmelig god Grund til Jordegodsejernes Ruine, hvorfor de havde Aarsag til at frabede sig flere af slige Slags Indretninger. De slap kun ved paa den ydmygste Maade at bede om Tilgivelse (Edv. Holm: Kampen om Landboreformerne, 1888, S. 154).

10. Decb.

Brunns. Postmester i Nyborg 1786—1800 Andreas Palm Brun, f. o. 1743; han boede 1787 paa Rebslagerbanen Nr. 11. — Capt. Ebel. Ernst-Fried. Ebell; Afsk. fra fynske Inf. rgmt. 1790, kar. Major s. A., † i Nyborg 1818. — Oberst Grüner, Gerhard G. (1732—94), Oberst af Inf. 1789, Kommandant i Nyborg 1791. — en Tresette om Aftenen, fr. Tré-Sept, et Kortspil mellem tre Personer, som vindes af den, der faar 3 Syvere paa Haanden.

11. Decb.

Børs-Smakken. Børt eller Børt-Smakke, ogsaa blot Smakke, var Navnet paa de jagtriggede Færgefartsjer, hvormed Farten over Bæltet foregik (Børs er en Fejlskrift!), DdO III, Sp. 299—300, og XX, Sp. 788. — Jens Rue. Jens Christensen Rue el. Ruhe, f. o. 1746, omtales i Folketæll. 1787 som Færgeløbsmatros, 1801 som Skipper i Nyborg. — Den udgaaende Post-Smakke. I de Odense-Aviser for 14. og 17. Decb. omtales det onde Vejr som en øher til Lands uvant orkanagtig Storm med Lynild og Hagel, der allene i Odense har gjort Skade for nogle tusende Dalere. Københavns-Posten fra om Søndagen naaede ikke fra Korsør til Odense før Onsdag Aften (se om de vanskelige og ofte livsfarlige

Overfarter — og netop i 1792 om end paa andre Dage — Fr. Olsen: Postvæsenet i Danmark 1711—1808, 1903, S. 284 f.). — Krebshuset, Gæstgiversted ved Hovedvejen mellem Sors og Ringsted. — Lasson, Svogeren Stio L. (ovfr. under 16. Aug.).

12. Decb.

Jystrup. Kirkeby 9 km nordøst for Ringsted. — Sorterups-Huller. Ved den gl. Vej fra Slagelse til Kirkebyen Sorterup, o. 7 km nordøst for Slagelse, synes der o. 1769 at have været et sidt og altsaa vanskelig farbart Terræn, men selve Navnet Sorterups-Huller forekommer ikke (meddelt af Kontorchef Gunnar Knudsen). Navnet maa her være blevet brugt generelt om daarlige Veje. — Schioldenesholms Skou. Karslen videre fra Jystrup er gaaet nord paa gennem Skovene ved Skjoldnesholm og fmtil. videre over Tingerup og Soderup til Aastrup. — Grønbek, se ovfr. under 18. Novb.

TILFØJELSER OG RETTELSFR TIL NOTERNE

ad 5. Oktb. (S. 216).

Dumouriez, Charles François (1739—1823), fr. General og Politiker (Rvtil. II, S. 243). — Kellermann, François Chrétien (1735—1820), Duc de Valmy, Maréchal (Rvtil. VII, 371). Om Dumouriez og Kellermann efter 5.9.1792 (Kanonaden v. Valmy 20. s. M.) se: E. Lavisse & Alfr. Rambaud: Histoire générale, Tome VIII, La révolution française 1789—99. 1896, S. 156 f. Slaget ved Jemappes mellem D. og Hert. af Sachsen-Teachen begyndte 5.11.; 7.11. trængte D. ind i Mons; 28.11. var hele Belgien i D.s Haand.

ad 1. Decb. (S. 238).

Postmesteren var fra Febr. 1791 Johan Jacob Sesslers Enke Maria f. Krebs, † 1796, 78 Aar gl. Hendes Datter Johanne Frederikke Louise bragte derpaa Embedet til sin Mand, Vejinspektør Andreas Schäffer, † 1811.

ad 4. Decb. (S. 239).

Transportforvalter og Postekspeditør Chr. Fr. Bøeg fik Afsked 1810 og døde 1824.

BILLEDERNE

1. Fru Marie Elisabeth Bartholin Eichel med Sønnen Johan.

Sam nævnt ovfr. S. 19 synes der ikke at eksistere noget Portræt af Etatsraad Johan Bartholin Eichel til Aastrup. Derimod findes der i Privateje et malet Portræt af hans 2. Hustru, der ledsagede sin Ægtefælle paa Rejsen i 1792; et Fotografi af dette er velvilligt stillet til Raadighed af hans Sønnens Datter, Fru Kammerherreinde Lone Lerche. Maleriet viser Etatsraadinde Bartholin Eichel, født Lasson, med sin ældste Søn, senere Godsejer og Fideikommisbesidder Johan B. E. (se ovfr. S. 188). Da han er født i Septbr. 1780 og skønnes at være malet i en Alder af 5—6 Aar, kan Billedet være malet o. 1786, og Fru B. E., der er født i Juni 1757, har altsaa da været o. 30 Aar. Af hvem Maleriet er udført, vides ikke.

2. Etatsraad Johan Bartholin Eichels Gravmøle paa Soderup Kirkegaard, udført af Johs. Wiedewelt.

Etatsraad Bart. Eich. blev, som omtalt ovfr. S. 19, efter sin Død, 29. Maj 1799, begravet paa Soderup Kirkegaard i den nordre Krog ved den nye Kirkes, d. v. s. en Udbygning paa Kirkens nordre Side, hvor Graven har og Mindesmærket har haft sin Plads i Hjørnet ved Kirkens østre Ende (Koret). Nu er Gravmølet, vel for en Snøs Aar siden, af Aastrups nuværende Ejer (Det grevelig Dannemandske Stift, Aastrup Kloster) flyttet fra sit rette Sted ud paa en paa Kirkegaarden nordfor Kirken indrettet Gravplads for Klosterets Beboere, hvor det staar som Anlæggets Midtpunkt — uden at have det fjerneste at gøre med Klosteret eller med dem, der her bliver jordede, medens ingen Sten nu viser, hvor Etatsraad B. E.s Støv hviler.

Ved Flytningen er Monumentet drejet helt om, men iøvrigt rensat og anbragt paa et Sandstensfundament, ligesom Indskriften er blevet trukket op. Det er 1,84 m højt og bestaar af flere Led af forskelligfarvet Marmor; den nederste, helt hvide Blok bærer, indsat under en Bue, som i en Niche, et Relief med Agerdyrkningsredskaber: en Rive, en Fork, en Le og en Plejl samt et Plovsvær bag et Kornneg. Forsidens Indskrift, der begynder paa den næstøverste Blok af blaåt Marmor, er for de fire sidste Liniers Vedkommende anbragt paa den hvide Marmorblok over Buen paa en Maade, der lader ane, at dette næppe oprindeligt har været Tanken — i hvert Fald næppe Kunstnerens. Den lyder saaledes:

Johann Bartholin Eichel
 til Stamhuset Aastrup
 . Hs Konge. Majest Etats Raad
 og forhen Assessor i Høyeste Ret
 født den 12 Nov. 1748. død den 29 May 1799
 Hans efterladte Enke og 6 Børn
 savne i Ham
 en ðm Ægtefælle og kjærlig Fader
 Hans Venner en trofast Broderlig Ven
 Videnskaberne en værdig Dyrker
 Staten en ædelvirksom Borger

Han var en ivrig og kyndig Landmand
 For sine Bønder en Ven og Velgiører
 Han Virkede med til Stavnsbaandets Løsning
 Derfor skal Efterslægten velsigne hans Minde

Inde i Soderup Kirke er, ret højt paa den nordre Tilbygninga Østmur, opsat en Skulptur, der ogsaa tillægges Wiedewelt, og antages at staa i Forbindelse med Familien Barth. Eichel (V. Thorlacius Ussing: Ukendte Arbejder af Johs. Wiedewelt, Kunstmuseets Aarskrift XXII, 1935, S. 130; H. V. Clausen: Fra Holbæk Amt, 1918, S. 90, Billede S. 91). Det er en Medaillon af hvidt Marmor (stærkt rensat med Syree) som viser et ungt Kvindehovede i Profil mod venstre, med sgrønske Frisure, og omgivet af et ophængt Draperi, der fra oven deler sig og paa hver Side af Hovedet falder ned over to med den brede Ende opadvendte Overfladighedshorn, over hvis Spidaer forneden er anbragt en Vægt, en Skriftrulle, en Pennesjeder m. v. Relieffet bærer hverken Navn, Aarstal eller anden Ind-

skrift. Uden om det er paa selve Muren med mørkebrun Farve malet en bred Krans med stiliseret Løvværk (Egeblade?). Muligt forestiller Kvindehovedet Etatsraad Barth. Eich.s første Hustru, Bolette Marie Graah, der døde 1778, se ovfr. S. 188 og 191, og har maaske hørt til et paatænkt, ikke fuldført Gravmæle for hende. Baade selve det unge Kvindehovede og de ledsagende Attributer synes da at stemme godt med, at hun af en samtidig (se ovfr. S. 190) kaldes *en dejlig og lærd Frøken*.

3. Aastrup og Egnen derom i ældre Tid.

Det gengivne Maleri, der hænger paa Aastrup, og hvis Ophavsmand ikke kendes, viser Gaarden set fra Højdedraget sydvest for denne, der her hæver sig til 44 m. Man synes efter de Personers Dragter, der staar i Forgrunden, at kunne henhøre Billedet til Tiden o. 1780—90. Mulig har det været Kunstnerens Tanke at fremstille den daværende Ejer, hans Hustru og et Barn. Denne Tanke kan da, efter hvad man nu ved om den her omhandlede Besidders ejendommelige Karakter, der medførte, at han ikke brød sig videre om at være kendt, styrkes derved, at han vender Ryggen mod Tilskuerne, medens den unge, ledsagende Dame ikke har noget mod at blive set. Gaardens Hovedbygning har i Dag ganske samme Udseende som paa Maleriet.

PERSONREGISTER

- Ackermann, Brødrene, 76.
 Agier, A. J. J., Handelsbetjent, 22 f.
 Ahlefeldt-Laurvigen, F. A. Chr., Greve, Hofmarskal, Teaterchef, 127 f.
 Albanus, Præst, 68, 71, 74.
 Anson, George, Baron, Jordomsejler, 114.
 Arckenholtz, J. W. v., Skribent, 57 f., 62 f.
 Bachmann, Boghandler, 159.
 Baggesen, Jens, Digter, 18.
 Banks, W., Kbmd., 53 f., 57, 152, 167.
 Barrington, George, Lomme-tyv, 109 f.
 Barry, Jeanne du, Mdm., 134.
 Bartholin Eichel, Bolette Marie, f. Graah, 11. Elisabeth (Lise) Petronelle, 21, 55. Frederik Wilhelm, 21, 55, 57, 62, 92, 99, 119, 122, 132, 146. Johan, Etatsraad, 7—19 et passim. Marie Elisabeth, f. Lassen, 11 et passim.
 Bartholin, Caspar Christopher, Konf. Raad, 9. Christopher, til Trudsholm, 10. Else Eichel, g. m. Amtmand Chr. Fr. Hansen, 9. Thomas Eichel, Byfoged m. v., 10. *sen vis Bartholine*, 164.
 Baudissin Komtesse, 164.
 Beck, Caroline, f. Ziegler, Skuespillerinde, 32.
 Beckford, Will., Lord Mayor, 102.
 Behmüller, Dhr., 164.
 Bendz, L. M., Borgmester, 180.
 Bernstorff, A. H. B. F., Greve, Ritmester, 179. Augusta Louise, f. Stolberg, Grevinde, 30.
 Bischoffswerder, J. R. v., preus. General, 53.
 Bishaut, Madm., Sangerinde, 154.
 Bistrup, Optiker, 133.
 Biørn, Skipper fra Kragers, 106 f.
 Blanchard, Nic. François, Luftskipper, 50 f.
 Boeg, Chr. Fr., Postmester i Aarøund, 177.
 Boué, Pierre, Kbmd. i Hamb., 48 f., 158, 172. Familien Boué, 49 f., 59.

- Braun, Ferd. A., Søofficer, 31.
- Brincken, Conr. v., General, 161.
- Brunsvig, Augusta, Hertuginde af, 62. Carl Wilh. Ferd., Hertug af, Feltmarskal, 63. Max. J. L., Prins af, 51.
- Bruun, A. P., Postmester i Nyborg, 180.
- Buchwald, Fr. v., Stiftamtmand, 64.
- Cabanell, Kunstberider, 93 f.
- Callisen, H., Læge, Professor, 30, 174. Ida Marg., f. Hensler, 30 f. J. L., Gen-superintendent., 27, 29 f., 39.
- Campe, J. H., Skribent, 57.
- Canot, Parykmager, 89.
- Carl II, eng. Konge, 99.
- Carl Ludvig, Ærkehertug af Østerrig, Generalfeltmarskal, 173.
- Cheesment, H. H., sden unge, 126.
- Christian [Weis?], Tjener, 26 f., 34, 67, 78, 80, 93, 96, 140, 149.
- Clarke, eng. Kbmd., 110, 130, 136.
- Clasen, N. N., Holstener, 155.
- Classen, Job. Fr., Godsejer, 37.
- Clemens, J. Fr., Kobberstikker, 121.
- Colbjørnsen, Chr., Etatsraad, Jurist, 162.
- Collett, Karen, f. Elieson, 103.
- Collin, N. N., Bogholder, og Jonas, Sognepræst, 58.
- Cotin (Cottin), eng. Bankier, 101, 108, 119, 127 f.
- Courrichemet, Rejsende, 57, 67, 69, 71, 75 f.
- Custine, A. Ph., de, Greve, fr. General, 153, 159, 163, 173.
- Deack, Rejsende, 67, 70 f., 75 f., 103, 111, 139.
- Decken, van, hannov. Landraad, 71.
- Delleves, hamb. Handl., 153, 155.
- Diemer (sDemmer), Kap-tajn, 105.
- Dorville (sDorwall), John, 101, 106, 130.
- Drechsel (Drexler), G. W., Oberstlt., 6, 64, 154, 179.
- Dreier, J. Chr., Kbmd., 177 f., Margarethe, f. Møller, 178.
- Dumouriez, Ch. Franç., fr. General, 99, 162, 165, 244.
- Ebeling (sEberliche), Chri-stopf. Daniel, Professor, 156.
- Ebell, E. Fr., afsk. Kapt., 180.
- Eichel, Elisabeth Hedvig, til Aastrup, 9. Johan, Læge, Borgmester, Etatsr., 9. Johannes, Læge i Odense, Provincialmedicus, 177, 180.
- Ekkard, Vært i Hamb., 57.
- Ericksen, Peter, Kbmd., 104, 106.
- Eschen, Frue, f. Lastorp, 172.
- Eule, G., Skuespiller, 52, 154, 164.

- Fabricius, Joh. Chr., Forf., 15.
- Flint, H. A., Ritmester, 59.
- Fox og Bourke, eng. Politikere, 118.
- Friedrich Wilhelm II, Konge af Preussen, 52 f., 63.
- Fulton, eng. Kbmd., 27 f., 31 f., 36, 55, 67, 80 f., 87, 89, 95, 97, 105, 128, 137, 139.
- Gaulois, Duc de, 165.
- George II, eng. Konge, 98, 105, 121.
- George III, eng. Konge, 121, 138 f.
- Gilli, Bernh., ital. Kæmpe, 46.
- Graah, A., Kancelliforv., Konf.r., 11.
- Grill, A. Chr., Postinsp., Konf.r., 64, 154, 157, 160 f. Sophie Magd., f. v. Gruttschreiber, Frue, 161.
- Gross (Grooss, Grossiers), Laur., Præst, 103.
- Grove, E. R., Kommitt., 134.
- Grundt, Jfr., Klaverspiller-ske, 164.
- Grüner, Gerh., Oberst, 180.
- Grünwald, Lejetjener, 44.
- Grønbech (Grønbek), Inform. p. Aastrup, 166, 182.
- Gydesen, M. Chr., Kbmd. i Haderslev, 176. Andreas, den unge G., 176.
- Hahn, Fr. v., Landmarskal, 56.
- Hasche, Caroline, f. Tornqvist, g. m. Johan Georg H., Kbmd. i Hamburg, 53. Joachim, Kbmd. ibid. 27 f., 31 f., 152, 161. Familien Hasche 52 f., 60.
- Heartbel, Chr., Lejetjener, 90, 100, 103, 109.
- Heinen, A. Ch. v., Kmbr., 176.
- Herault, Boghdl., 157.
- Hertzfeldt, J., Skuesp., 57.
- Hessen, Kurfyrstinde af, Marie Elisabeth, af Huset Sulzbach, 33.
- Heuss (»Eise»), Vært i Eimsbüttel, 64, 160.
- Hirschfeldt, Chr. C. L., Professor, 43.
- Holck, W. C., Greve, 43.
- Holm, Chr. Marg., f. Aagaard, 178.
- Hægh-Guldberg, Ove, Kabinetssek., 12.
- Heier, Chr., Søofficer, 115.
- Ißland, A. W., Skuespiller, Forf., 32.
- Ingwersen, Georg Eichel, Præst, 177. Jens, Præst, Konsist.raad, 177.
- Johansen, Peter, Godsejer, 38.
- Juel, N. K., Kmbr., 180.
- Jydtmann, Joh., Aalebæks-gaard, 34.
- Kaas, G. K., Søofficer, Leg-sokr., 108. Maximiliane D. J., f. v. Schaumburg, Generalinde, 161.
- Kaestner, A. G., Professor, 127.
- Kirchgesner, Marianne, Harmon.spillerske, 48.
- Klingenberg, W. M., f. Haxt-

- hausen, Geh.konf.raadinde, 177.
- Kratzenstein, A. M., f. Thuun, g. m. Løgen Chr. K., 164.
- Lamballe, Elisabeth P. M. H., Prinsesse, 177.
- Langerhans, K. D., Skuespiller, 58, 154.
- Lasson, Ivar Chr., Ritmester, 179 f. Jens, Major, 11. Stie Tønsberg, Kapt., Km-jkr., 22, 107, 166, 168, 182. Ursula Dorothea, f. de Seue, 11.
- Lawaetz, J. D., Kbmd. i Altona, 152, 158.
- Le bon (Le bons), 101, 108, 111, 119.
- Lever, Sir Asthley, Samler, 112 f.
- Linstow, Frøken, 176.
- Louise Augusta, Hertuginde af Augustenborg, 165 f., 167.
- Luxdorff, B. W., Geheime- raad, Forf., 9 f.
- Lüttichau, Chr. F. T. v., Rigegrave, 62, 156, 162 f. H. H. eller O. C. L., Kmhr., 176.
- Læssøe, Marg., f. Aagaard, Frue, 177. Niels, Herredsfoged, 177.
- Mangor, Chr. S., Handelsbetj., Dir. f. Kbhvns. Fattigvæsen, 22 f., 27 f., 40, 166.
- Martens, Kielerstud., 125 f.
- Metastasio, A. G. P. A. D., Librettoforf., 161.
- Müller, Joh., Læge, 106, 111, 126, 134. Mad., Boghandlerske, 168.
- Møller (Müller), Fører af »Bergake Marie», 22, 35 f., 41.
- Neergaard, J. P. B., Hofjunker, 43. Marie, f. Møller, Etatsraadinde, 58.
- Niemand, A. Chr. H., Skribent, 57.
- Otte, Chr. D., Kbmd., 170.
- Paterson, eng. Advokat, 112.
- Peschier, Manette, f. Grodt-schilling, 23 f., g. m. Pierre, Grosserer, 18, 22 f., 48, 56, 166. »den unge P.», 56.
- Petersen, J. J., Kirurg, Forf., 49. Svat, Skipper, 148.
- Pinech (»Pine»), fr. Vinhandl., 153, 161, 163, 167.
- Pitt, Will., Earl of Chatham, 10, 119.
- Ployart, Anna Barbara, fædt Lastorp, Frue, 172.
- Pram, C., Digter, 17, 143.
- Priestley, Joseph, Fysiker, 160, 169.
- Rabbek, K. L., Skribent, 12, 14.
- Rathlev (»Rachleve»), C. H., Gæstgiveri, i Kiel, 44.
- Rantzau, Greve, 174.
- Rasmussen, Poul, Komponist, Litterat, 11, 19.
- Repmerhuusen, Fører af »The Hope», 128, 133, 145, 147 f., 149 f.

- Revenfeld, Chr. D., Kmjkr., 43.
- Reventlow, H., Greve, Ritmester. Chr., Greve, Major af Kavall., 179.
- Rbeeder, Fører af »Herkules«, 55, 67 f., 79 f., 108, 129, 146. Familien Rheeder, 67.
- Rietz, J. Fr., »Geheimkammerers«, 53.
- Rosenkrantz, N., til Rye-gaard, Diplomat, 133.
- Rue, Jens, Færgesøerer i Nyborg, 181.
- Ryberg, N., Khmd., Konf. Raad, 169.
- Sachsen-Teschen, Hertugen af, (Ærkehertug Carl Ludvig af Østerrig), 173.
- Salzmann, Chr. G., Pædagog, 94.
- Sames, C. E., Leg.sekr., Kmjkr., 139 f.
- Samsø, W. C., Enkemdm., 178.
- Saxtorph, M., Læge, Prof., 11.
- Schimmelmann, Chr. C. »den unge Greve«, 53. Fr. Joseph, Greve, Minister, Kmbr., 17, 164 f., 166.
- Schröder, Fr. M. L., Theaterdir., Skuespiller, 46, 56, 58, 164, 167.
- Schultz, Hr., fra Kiel, 56.
- Schaller, Chr., Ritmester, 180. Ebba Ovidia, f. Grøner, Generalinde, 179. Familien Schaller, 179 f.
- Seidelin, Chr. D., Sognepræst, 115.
- Seidlitz, Chr. G., Professor, 60.
- Seierse, Jfr., 56.
- Sessler (»Schælers«), J. J., Postmester i Sleavig, 175.
- »Smith, Forstmester p. Nye-gaarde, 177.
- Sprickmann, Skuespillorf., 164.
- »Stephens, Konsult, 109.
- Storace, Anna Seline, Sangerinde, 110.
- Telluson, [Tellsøns] Bankierfirma, 98.
- Tepper, M. H., f. Boué, Mdm., 49.
- Tippo Sahib og Lord Cornwallis, 94 f.
- Thaning, Rasm., Transportbest., 39. Mette Christine, Jmfr., 39.
- v. Thun, Phil. G., Søofficer, 106.
- Tode, Prokurator, Dr. juris, 65, 155.
- Toscani, Sanger, 27 f., 31 f., Mdm. Toscani, 32 f.
- Trant, Deborah, Jødinde, 156 f.
- Wachtler, Rejsende, 67, 70.
- Webb, Henry, Rejsende, 70.
- Wedel-Jarlsberg, Fr. A., Greve, Gesandt, 17, 104.
- Weischu, Skuespiller, 27 f., 31 f., 34, 39.
- Wells (»Wellise«), Charles, eng. Læge, 127.
- White, George, Vært i Harwich, 83.
- Willemoese, Chr. Christensen, Amtsforvalter, 178.
- Winslaw (»Vindsele«), Chr., Overkirurg, Professor, 174.

- Wiedewelt, Johs., Billed-
hugger, 13, 19.
- Wolff, Georg, Konsul, 101,
104, 106, 108, 115, 122 f.,
128, 134, 139 f., 152. Ernst
Fr. (den yngre Wolfe),
112, 116. Sarah, 1° g.
Cheesment, 122 f., 125 f.
Familien Wolff, 101 f., 114,
139, 143.
- Württemberg, Ferdinand Fr.
Aug., Hertugen af, 173.
- Wölner, J. Chr., preus. Præst,
senere Statsminister, 53.
- Ziegler, Fr. W., Skuespiller,
Forf., 56.
-